

KATRIONA

Robert Louis Stevenson

Přeložila Jarmila Fastrová

Katriona

Robert Louis Stevenson

Přeložila Jarmila Fastrová

Znění tohoto textu vychází z díla [Katriona](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Práce v Praze v roce 1959.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Robert Louis Stevenson: Katriona), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uvedte původ-Nevyužívejte komerčně-Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní](#).

Verze 1.0 z 7. 8. 2026.

OBSAH

Stručný záznam dřívějších dobrodružství Davida Balfoura, vylíčených v knize Únos	6
ČÁST PRVNÍ – GENERÁLNÍ PROKURÁTOR	9
KAPITOLA I – Žebrák na koni.	10
KAPITOLA II – Notář z Vysočiny	20
KAPITOLA III – Jdu do Pilrigu.	30
KAPITOLA IV – Generální prokurátor Prestongrange.	38
KAPITOLA V – V prokurátorově soukromém bytě	51
KAPITOLA VI – Bývalý pán z Lovatu	59
KAPITOLA VII – Poruším čestný závazek.	67
KAPITOLA VIII – Zjednaný vrah	80
KAPITOLA IX – Vřesoviště v jednom ohni	90
KAPITOLA X – Zrzoun	99
KAPITOLA XI – Silvermillský les	110
KAPITOLA XII – Znovu na pochodu s Alanem.	118
KAPITOLA XIII – Gillanské písčiny	128
KAPITOLA XIV – Ostrůvek Bass.	139
KAPITOLA XV – Černý Andie vypráví o Todu Lapraikovi. .	149
KAPITOLA XVI – Chybějící svědek	161
KAPITOLA XVII – Pamětní spis	171
KAPITOLA XVIII – Pumlič.	185
KAPITOLA XIX – Ujímají se mne slečny	196
KAPITOLA XX – Stále se pohybuji v dobré společnosti . . .	207
ČÁST DRUHÁ – OTEC A DCERA	219
KAPITOLA XXI – Plavba do Holandska.	220
KAPITOLA XXII – Helvoetsluys	232

KAPITOLA XXIII – Putování v Holandsku	241
KAPITOLA XXIV – Podrobné vylíčení osudů jednoho exempláře Heineccia	252
KAPITOLA XXV – Návrat Jakuba Mora	265
KAPITOLA XXVI – Ve třech	272
KAPITOLA XXVII – Ve dvou	281
KAPITOLA XXVIII – Nakonec zůstanu sám	289
KAPITOLA XXIX – Setkání v Dunkirku	299
KAPITOLA XXX – Dopis z lodi	308
ZÁVĚR	324

Stručný záznam dřívějších dobrodružství Davida Balfoura, vyličených v knize Únos

Bratři Alexandr a Ebenezer Balfourové z domu Shawů poblíž Cramondu v Ettrickém lese milovali oba jednu dívku, a když dala přednost staršímu Alexandrovi, bratři se dohodli, že si ji Alexandr vezme za ženu a Ebenezer na odškodněnou za zklamání dostane statek Shawů. Alexandr se s ženou odstěhoval do Essendeanu, kde pak žili v ústraní a kde Alexandr učil na vesnické škole. Zde se jim narodil jejich jediný syn David Balfour, hrdina tohoto příběhu. Davida vychovávali tak, že neměl tušení o této rodinné historii a o svém nároku na dědičný statek. Oba rodiče mu zemřeli, když mu nebylo ani osmnáct, a jako jediné jmění mu po otci zůstal zapecetěný list pro strýce Ebenezera, jež mu svěřil essendeanský duchovní pan Campbell. David se vypravil k strýci, aby mu dopis odevzdal. Strýc žil jako bezdětný a lakomý starý mládenec v domě Shawů, uvítal Davida nepřívětivě, a když se ho marně pokoušel připravit o život, zašantročil ho na brigu *Úmluvu*, loď kapitána Hoseasona, který ho měl prodat do otroctví na severoamerické plantáže. Ale hned na počátku plavby průlivem Minchem najela *Úmluva* na nekrytý člun, potopila jej a vzala na palubu jediného zachráněného z člunu, Alana Brecka Stewarta, šlechtice ze skotské Vysočiny, který byl od pětačtyřicátého roku psancem, potajmu vybíral daně od příslušníků svého klanu, Stewartů z Appinu, a peníze podloudně dopravoval jejich náčelníku Ardshielovi, žijícímu ve vyhnanství ve Francii. Když se Hoseason a jeho posádka

dověděli, že Alan má u sebe zlato, domluvili se tajně, že ho oloupí a zavraždí, ale David se o tom spiknutí dověděl, Alana varoval a slíbil, že bude při něm.

Zatarasili se s Alanem v palubní kajutě a zásluhou Alanovy odvahy a jeho mistrovství v šermu se jim podařilo v bitce útočníky zdolat – víc než polovinu zabili nebo těžce zranili, takže kapitán Hoseason nemohl v plavbě pokračovat a dohodl se s Alanem, že ho vysadí někde na pobřeží, odkud by se nejlépe dostal do svého rodného kraje Appinu. Ale zanedlouho *Úmluva* narazila na skalisko v moři při pobřeží poloostrova Mullu a ihned se potopila. Posádka a cestující se zčásti zachránili, jak dovedli, ale David se dostal na břeh sám. Nejdříve ho moře vyvrhlo na pustý ostrůvek Earraid a odtamtud se vydal na cestu přes Mull. Alan tamtudy prošel před Davidem a nechával mu cestou vzkazy, aby se ho snažil dostihnout v appinském kraji v domě jeho příbuzného Jakuba Stewarta ze Strže. Jak tak David putoval za Alanem, octl se v Appinu v týž den, kdy tam královský správce Colin Roy Campbell z Glenuru přitáhl s oddílem červenokabátníků, aby vyhnal nájemce z pozemků Ardshielových, které propadly státu, a David byl náhodou svědkem, jak byl Glenure na cestě zabit výstřelem z blízkého lesa. David se chtěl zúčastnit honičky za neznámým vrahem, ale padlo na něho podezření ze spoluviny, a tak mu nezbývalo nic jiného než dát se na útěk. Za chvíli narazil v lese na Alana Brecka, který cíhal poblíž, ale na Glenura nestřelil. Oba pak žili ve vřesovištích životem psanců, protože vražda způsobila velký poprask a sváděla se na Jakuba Stewarta ze Strže, Alana Brecka, který už byl beztak propadlý hrdlem, a neznámého mladíka, jímž nebyl nikdo jiný než David Balfour. Na jejich hlavy byla vypsána odměna a vojáci prohledávali celý kraj. Na útěku se David s Alanem zastavili u Jakuba Stewarta v Aucharnu, skrývali se v lesní „kleci“ Cluneho Macphersona a za

Davidovy nemoci našli útočiště v Balwhidderu u Duncana Dhu Maclarena, kde si Alan zahrál na dudy o závod s Robinem Oigem, synem Roba Roye. Nakonec po velkých nebezpečích a útrapách dorazili k hranicím Vysočiny a odtamtud k zálivu Forth. Netroufali si však přes něj na druhou stranu ze strachu před zatčením, dokud se jim nepodařilo přemluvit dcerku hostinského v Limekilnsu, aby je v noci za tmy převezla na lothianské pobřeží. Tam se Alan skrýval a David se šel prohlásit panu Rankeillorovi, advokátovi a právnímu zástupci strýce Ebeneзера. Rankeillor se ochotně ujal Davidova případu a chytře nastrojil plán, podle něhož s přispěním Alanovým Ebenezer Balfoura donutili, aby uznal synovcův dědičný nárok na statek Shawů a do své smrti mu z jeho výnosu vyplácel příslušný podíl.

David se tedy domohl svých práv dědice a hodlá se teď vydat na právnické studie na leydenské univerzitě, ale napřed musí splnit jednak povinnost, kterou mu káže přátelství s Alanem, jemuž musí pomoci, aby se dostal ze Skotska, a za druhé tu, kterou mu přikazuje svědomí – dosvědčit před soudem nevinu Jakuba Stewarta ze Strže, který ve vězení čeká na soudní přelíčení ve věci appinské vraždy.

ČÁST PRVNÍ

GENERÁLNÍ PROKURÁTOR

KAPITOLA I

Žebrák na koni

25. srpna 1751 asi ve dvě odpoledne jsem já, David Balfour, vyšel z banky Britské plátenické společnosti v doprovodu bankovního sluhy s vakem peněz a několik pánů z ředitelství té obchodní firmy mě s poklonami vyprovázelo až ke dveřím na ulici. Dva dny, ba ještě den předtím jsem byl jako žebrák u cesty, rozedraný, v kapse posledních pár šilinků, spolčený s odsouzeným zrádcem, a na mou hlavu byla vysána odměna pro zločin, o němž se vyprávělo v celé zemi. A přes noc jsem se právem dědice domohl společenského postavení, které mi příslušelo – byl ze mne najednou majetný zeman, bankovní sluha mi nesl náklad zlatáků, v kapse jsem měl doporučující listy, a tak jsem věru měl (podle známého rčení) skvělé vyhlídky do budoucnosti.

Jako přítěž proti tolika výhodám tu však byly dvě okolnosti. Předně jsem musel ještě vyřídit ožehavou a smrtelně vážnou záležitost a za druhé jsem se octl v úplně neznámém prostředí. To vznosné začouzené velké město se spoustou lidí, ten shon a ruch byl pro mne docela nový svět po horských rašeliništích, písčitých mořských pobřežích a venkovských zátiších, kde jsem se až dosud potuloval. A obzvláště ta tlačence na mne působila skličujícím dojmem. Rankeillorův syn byl malý a útlý, do jeho obleku jsem se jen tak tak vešel a bylo jasné, že se nehodí, abych si v něm pyšně vykračoval před bankovním sluhou. Uvědomoval jsem si, že bych byl lidem jen pro smích a mimo to (což bylo v mém případě horší) bych způsobil, že by se mne třeba vyptávali. A tak se patřilo, abych si někde sehnal vlastní oblek, zatím se

držel sluhovi pěkně po boku a chytil se ho pod paždí, jako bychom byli kamarádi.

U jednoho obchodníka V Kotcích jsem se přistrojil slušně – niterak parádně, protože mě ani nenapadlo, abych vypadal jako žebrák na koni, ale patřičně a vhodně, tak abych budil úctu u služebnictva. Odtamtud jsem zašel do obchodu se zbraněmi, kde jsem si koupil jednoduchý kord, jaký mi v mém společenském postavení příslušel. Se zbraní po boku jsem se cítil bezpečnější, ačkoli se vlastně mohlo říci, že mě spíše ohrožovala (vždyť jsem se jí skoro nedovedl bránit). Sluha byl samozřejmě člověk dost zkušený, a tak usoudil, že jsem se vystrojil vhodně.

„Jenom nic, co padne do oka,“ řekl. „Ošatil jste se jednoduše, ale slušně. A ten končíř se pro vás jistě taky dobře hodí, jenže já bych na vašem místě radši vydal peníze za něco užitečnějšího.“ A pak mi navrhl, abych si koupil teplé pletené nohavice u jedné ženy za Kravskou bránou, která je dělá tak, „aby hodně vydržely“.

Ale já jsem měl jiné, naléhavější starosti. Octl jsem se v tom starém začouzeném velikém městě, které mi připadalo jako mraveniště – nejenže se v něm hemžily spousty obyvatel, ale bylo tam plno všelijakých uliček a průchodů jako v bludišti. V takovém městě cizí člověk sotva může najít někoho známého, natož koho vůbec nezná. I kdyby náhodou zabrousil do správné uličky, je v těch vysokých dómech stěsnáno tolik lidí, že by mohl hledat třeba celý den, než by trefil do správných dveří. Bylo tam zvykem najímat si posluhu, který jako průvodce nebo lodivod dovedl člověka na místo, kam potřeboval, a když si člověk vyřídil, co měl, doprovodil ho zase tam, kde byl ubytován. Ale takových posluhů se vždycky užívalo k týmž službám, a byli proto povinni dobře znát každý dům a každého člověka v městě, a tak se časem spojili v jakési bratrstvo špehounů. Podle toho, co mi vyprávěl pan

Campbell, jsem už věděl, jak si navzájem sdělují, co vypátrají, jak jsou posedlí zvědavostí, co jejich zaměstnavatel vlastně v městě pohledává, a jak slouží policii jako slídivá tykadla. V mém postavení by bylo náramně nemoudré pověsit si na paty takového čmuchala. Musel jsem vykonat tři návštěvy, a všechny bezprostředně naléhavé: u svého příbuzného pana Balfoura z Pilrigu, u notáře Stewarta, který byl zástupcem Appinovým, a u Jeho Blahorodí Viléma Granta z Prestongrange, generálního prokurátora Skotska. S návštěvou u pana Balfoura jsem se nemusel tajit, a pak, Pilrig bylo venkovské městečko, kam jsem si troufal nalézt cestu sám, za pomoci vlastních nohou a skotského jazyka. Ale ty druhé dvě, to už bylo něco jiného. Návštěva u Appinova zástupce v době, kdy se nadělalo tolik křiku s tou appinskou vraždou, byla nejen nebezpečná, ale přitom i naprosto neslučitelná s tou třetí. I v nejlepším případě mě s generálním prokurátorem Grantem pravděpodobně čekala už dost zlá pořízená, ale přijít k němu rovnou od Appinova zástupce by mi posloužilo asi moc špatně a mohlo by to znamenat pohromu pro přítele Alana. Celá ta věc mi vůbec připadala, jako bych měl utíkat se zajícem a zároveň ho štvát s honicími psy, což mi nebylo moc po chuti. Proto jsem se rozhodl, že si to nejdříve vyřídím s panem Stewartem, abych měl celou tu jakobitskou¹ záležitost honem z krku, a k tomu cíli jsem se chtěl svěřit sluhovi, který šel po mém boku. Jenže sotva jsem mu dal adresu, zrovna se náhodou rozpršelo – nijak zle, ale byl by mi zmokl ten nový oblek – a tak jsme se schovali pod přístřeškem na rohu jedné uličky.

---

1 Jakobité byli stoupenci královské dynastie Stuartovců. Poslední Stuartovec na trůně, král Jakub II. (1633–1701), uprchl roku 1688 do Francie, kde pak on i jeho potomci žili ve vyhnanství u královského dvora. *Pozn. překl.*

Byl jsem tam cizí a ze zvědavosti jsem ustoupil trochu dál do uličky. Byla úzká, dlážděná a prudce se svažovala. Po obou stranách strměly úžasně vysoké domy a každým patrem vyčnívaly víc a víc do uličky, takže se docela nahoře ukazoval jen úzký proužek oblohy.

Nakukoval jsem do oken a podle toho, co jsem v nich zahlédl, i podle slušně oblečených lidí, kteří tam vcházeli a odtamtud vycházeli, bylo jasné, že v těch domech bydlí lepší třídy. Vůbec to tam vypadalo tak, že mě to zajímalo jako nějaký napínavý příběh.

Nemohl jsem se od té podívané odtrhnout, až tu se najednou za mnou ozval rázný dupot do taktu a třesk ocele. Honem jsem se otočil a uviděl jsem četú ozbrojených vojáků, seskupených kolem muže vysokého vzrůstu, v teplém širokém plášti. Šel trochu nakloněný, což budilo dojem, jako by chtěl být až přehnaně uctivý a úslužný. V chůzi přívětivě kynul rukama a v hezkém obličeji měl zchytralý výraz. Zdálo se mi, že si mne povšiml, ale nebyl jsem si jist. Ten průvod prošel mimo mne k jednomu dveřím v uličce, které otevřel sloužící v pěkné livree – dva mladí vojáci vstoupili s vězněm dovnitř a ostatní zůstali stát s puškami u dveří.

Ať se v městě děje na ulici cokoli, vždycky se sběhnou lelující lidé a děti. Tak tomu bylo i tentokrát, ale většinou se zvědavci zas rozptýlili, až tam zbyli jen tři. Jedna z nich byla dívka, ustrojená jako slečna z vyšších kruhů, a přes hlavu měla přehozený pléd v barvách Drummondovců, ale její druhové, nebo lépe řečeno sloužící, byli otrhaní výrostci, jakých jsem na pouti Vysočinou vídával spousty. Všichni spolu vážně hovořili gaelsky, což mému sluchu lahodilo kvůli Alanovi, a přestože už přestalo pršet a můj průvodce mě tahal za rukáv, abychom šli dál, přistoupil jsem k nim ještě blíže, abych je slyšel. Slečna se do nich pustila zhurta, ti dva se před ní hrbili a omlouvali – věděl jsem tedy najisto, že dívka je

z rodiny nějakého náčelníka. A pořád si všichni tři prohledávali kapsy – jak jsem viděl, měli všichni dohromady jen půl farthingu, což mi bylo trochu k smíchu: tak vida, všichni lidé z Vysočiny jsou stejní – náramná důstojnost a sporran² prázdný.

Dívka se náhodou obrátila, takže jsem se jí prvně mohl podívat do obličeje. Je to věru div, jak se obličej mladé ženy někdy vryje mladému muži do paměti, utkví mu v ní, a on ani nemůže říci proč – zdá se mu jen, že zrovna po něčem takovém toužil. Měla báječné zářivé oči jako hvězdy, a tak bych se vsadil, že to bylo jejich vinou, ale nejlíp se pamatuji na to, jak se jí rty trošičku rozevřely v té chvíli, kdy se obrátila. Ať to bylo, proč bylo, civěl jsem na ni jako hlupák. Ona zas netušila, že je někdo tak nablízku, a proto se na mne zadívala trochu déle a možná trochu překvapeněji, než snad bylo zdvořilé.

Já venkovský túlpas jsem si pomyslel, že snad žasne nad mým novým oblekem, a tak jsem se zarděl až po uši. Když viděla, jak se červenám, udělala si o mně asi patřičný úsudek, protože poodešla s výrostky kus dál do uličky a znovu se začali přít, ale já jsem pak z toho už nic neslyšel.

Často jsem se předtím už obdivoval leckterému děvčeti, ale snad nikdy tolik a tak z ničeho nic a měl jsem spíš sklon plaše se stáhnout než směle se přiblížit, protože jsem se náramně bál, aby se mi ženské nevysmály. Jistě byste řekli, že jsem se v té chvíli měl spíš přidržet svého obvyklého způsobu, poněvadž jsem se s tou slečnou setkal na ulici velkého města, kam zřejmě přiběhla za tím vězněm, a k tomu byla v doprovodu dvou rozedraných nezbedů z Vysočiny. Ale tentokrát mě ponouklo něco jiného – dívka

---

2 Plochá kožená brašna zavěšená vpředu na opasku, součást horalského kroje. Farthing je nejmenší jednotka měny, jako náš haléř. Pozn. překl.

si zřejmě myslela, že vyzvídám její tajemství, a v novém obleku s kordem a ještě k tomu při svém nenadálém bohatství jsem si tohle nemohl nechat líbit. Žebrák na koni nemohl snést takové pokoření, rozhodně je nemohl snést od té dívky.

Proto jsem šel za nimi a smekl jsem před ní nový klobouk tak dvorně, jak jsem to jen dovedl.

„Slečno, dovolte, abych vás ubezpečil, že vůbec neumím gaelsky,“ řekl jsem jí. „Pravda, poslouchal jsem vás, protože mám ve Vysočině přátele, a je mi milé slyšet tu řeč. Ale pokud jde o vaše soukromé záležitosti, byl bych možná uhodl víc, kdybyste byli mluvili řecky.“

Lehce se mi uklonila, upjatě, ale zdvořile. „Nic se nestalo,“ řekla hezkou výslovností, skoro jako Angličanka (ale líbeznější): „I kočička se smí dívat na krále.“

„Nechtěl jsem vás urazit,“ odpověděl jsem. „Nevyznám se v městských způsobech – až do dneška jsem jakživ nevstročil do bran Edinburghu. Považujte mě za venkovského mládence – to také jsem – radši vám to povím, než na to přijdete sama.“

„Je věru náramně podivné, když na sebe cizí lidé mluví na ulici,“ řekla. „Ale jestli jste z venkova, je to něco jiného. Já jsem taky z venkova jako vy – jsem z Vysočiny, jak vidíte, a tak si tu připadám hodně daleko od domova.“

„Přišel jsem z Vysočiny ani ne před týdnem,“ já na to. „Není to ani týden, co jsem se potloukal v balwhidderských kopcích.“

„Balwhidderských?“ užasla. „Vy jste přišel z Balwhidderu? Při tom jménu všechno ve mně jásá. Byl jste tam snad dost dlouho a seznámil jste se možná s některými našimi přáteli nebo příbuznými, což?“

„Bydlel jsem tam u jednoho náramného poctivce a hodného člověka, jmenuje se Duncan Maclaren,“ odpověděl jsem.

„Duncana dobře znám a vy jste ho nazval správně,“ řekla. „A jestli on je poctivec, jeho žena je teprve poctivá!“

„Ano, jsou to skvělí lidé a je tam u nich krásně!“

„Na celém světě tak krásný kraj nenajdete!“ přisvědčila. „Mám ráda i vůni toho kraje a všechno, co tam má kořeny.“

To děvce mělo v sobě jiskru – úplně mě uchvátilo. „Škoda, že jsem vám nepřinesl snítku tamějšího vřesu. Chybil jsem, že jsem vás prve oslovil, ale teď je vidět, že máme společné známé, a tak bych vám byl velice vděčný, kdybyste na mne nezapomněla. Jsem David Balfour, pod tím jménem mě znají. A dnes mám šťastný den, protože jsem právě zdědil statek a nedávno jsem vyvázl ze smrtelného nebezpečí. Byl bych rád, kdybyste si mé jméno zapamatovala, už kvůli Balwhidderu, a já si zapamatuji vaše, protože dnes mám šťastný den.“

„Mé jméno se nesmí vyslovit,“ odpověděla náramně povýšeně. „Víc jak sto let je už nikdo nevyřkl, leda nedopatřením. Já nemám jméno, jako víly a skřítkové. Užívám jména Katriona Drummondová.“

Teď jsem už věděl, co a jak. V celém širém Skotsku bylo v klatbě jen jedno jméno a to bylo jméno Macgregarovců. Ale místo abych té nežádoucí známosti honem uhnul, zabřídal jsem do ní hloub a hloub.

„Seděl jsem s někým, kdo byl na tom stejně jako vy,“ řekl jsem jí, „a myslím, že patří k vašim přátelům. Říkali mu Robin Oig.“

„Opravdu?“ užasla. „Vy se znáte s Robinem?“

„Pobyl jsem s ním celou noc,“ odpověděl jsem.

„Je to noční pták,“ podotkla.

„Měli tam dudy,“ mluvil jsem dál, „a tak si dovedete představit, jak nám utíkal čas.“

„Rozhodně tedy nejste nepřítel,“ řekla. „Tamten před chvílí byl jeho bratr, co ho vedli červenokabátníci. Říkám mu tatínku.“

„Tak?“ podivil jsem se. „Vy jste dcera Jakuba Mora?“

„Jeho jediná dcera,“ odpověděla. „Dcera vězně. Jak jsem se mohla tak zapomenout, třeba jen na hodinu, a mluvit s cizími lidmi!“

V té chvíli ji zas oslovil jeden z těch výrostků jakž takž anglicky – ptal se jí, kde dostane „ten šňupec“. Povšiml jsem si, že to je zakrslý zrzavý mladík – s velikou hlavou a nohama do o – měl jsem se s ním na neštěstí seznámit blíž

„Z toho dnes už nic nebude, Neile,“ odpověděla mu. „Kde chceš sehnat šňupavý tabák, když nemáš peníze? Však já tě naučím, abys po druhé dal lepší pozor, a Jakub More jistě nebude mít velkou radost z Tomova syna Neila.“

„Slečno Drummondová, už jsem vám řekl, že mám dnes šťastný den. Jak vidíte, mám s sebou bankovního sluhu. A pamatujte, že jsem užíval pohostinství ve vašem rodném kraji Balwhidderu.“

„Ale ne u mých příbuzných,“ odpověděla.

„No dobrá, ale musím být vašemu strýci vděčný aspoň za několik dudáckých kousků. A mimo to jsem se vám nabídl jako přítel a vy jste byla tak zapomnětlivá, že jste mě včas neodmítla.“

„Kdyby to byla velká částka, dělalo by vám to možná velkou čest,“ řekla, „ale já vám povím, oč tu jde. Jakub More je v okovech ve vězení, ale v tuhle dobu ho každodenně vodí sem k prokurátorovi...“

„K prokurátorovi?“ užasl jsem. „Copak tady...?“

„Tohle je dům generálního prokurátora Granta z Prestongrange. Vodí sem mého otce, nemám tušení proč, ale zdá se, že mu přec jen kyne trochu naděje. Celou tu dobu mi nedovolí, abych s ním promluvila, nesmím mu ani psát, a tak na něho čekáme tady v té uličce, abychom ho aspoň zahlédli, a jak jde kolem, podáme mu šňupavý tabák nebo jindy zas něco jiného. A tadyhle ten nešťastník Neil, syn Duncanův, mi ztratil čtyrák, za který měl koupit šňupavý

tabák, a teď bude Jakubu Morovi scházet – pomyslí si, že dcera na něho zapomněla.“

Vytáhl jsem z kapsy šesták, dal jsem jej Neilovi a poslal jsem ho pro tabák. Pak jsem jí řekl: „Ten šesták jsem si přinesl z Balwhidderu.“

„Vy jste tedy přítel Gregarů!“ podivila se.

„Nerad bych vás klamal. Zním se s Gregarovci moc málo, a ještě míň toho vím o Jakubu Morovi, a co vlastně udělal, ale za tu chvíli, co s vámi stojím v téhle uličce, zdá se mi, že vím něco o vás, a jestli mi jen řeknete přítel slečny Katriony, pak se už postarám, abyste toho nelitovala.“

„Copak nejde jedno s druhým ruku v ruce?“ zeptala se.

„Aspoň se pokusím,“ řekl jsem prosebně.

„A co si o mně pomyslíte?“ vykřikla. „Že nastavuji ruku prvnímu, koho potkám na ulici!“

„Nemyslím si nic jiného, než že jste hodná dcera,“ odpověděl jsem.

„Ale musím vám to přece vrátit,“ řekla. „Kdepak bydlíte?“

„Abych řekl pravdu, nebydlím zatím nikde, vždyť jsem tady v městě ani ne tři hodiny. Ale dáte-li mi svou adresu, budu tak smělý a přijdu si pro svůj šesták sám.“

„A smím k vám mít důvěru?“ zeptala se.

„Nemusíte se bát.“

„Jakub More by to jinak nestrpěl,“ řekla. „Já bydlím za vesnicí Dean na sever od řeky, u paní Drummondové-Ogilvyové z Allardyce – je to má blízká příbuzná a ráda vám za mne poděkuje.“

„Uvidíte mě tedy brzy, jakmile mi dovolí ta věc, kterou tu musím vyřídit,“ ujistil jsem ji, a poněvadž se mi v té chvíli vybavila vzpomínka na Alana, honem jsem se rozloučil.

Ale přece jsem si pomyslel, že jsme spolu mluvili na takovou krátkou známost dost důvěrně a že by se opravdu rozumná slečna

byla chovala trochu zdrženlivěji. Myslím, že to byl bankovní sluha, který mě vyrušil z těch nepřiliš dvorných úvah.

„Tak bych byl hádal, že máte trochu víc rozumu,“ spustil a opovržlivě se ušklíbl. „Takle to moc daleko nepřivedete. Jen blázen takle vyhazuje peníze! Vy jste mi zelenáč! Vida ho, nemravu! Takle se spouštět s děvkama!“

„Jak se opovažujete takhle mluvit o té dámě...,“ řekl jsem výhružně.

„Dámě!“ vykřikl. „Pámbu nám odpusť – jakápak dáma! Támleta a dáma? Takových je v městě plno! Dáma! Člověče, je vidět, že se tu moc málo vyznáte!“

Popadla mě zlost.

„Ticho!“ okřikl jsem ho. „Dovedte mě tam, kam máte, a držte hubu!“

Neuposlechl mě doslova – nemluvil už na mne přímo, ale cestou si náramně protivným hlasem a falešně prozpěvoval posměšnou písničku, drze namířenou proti mně:

*„Po ulici prochází se večer Mánička,
pod sukní jí, nestydaté, kouká spodnička.
Hoši za ní pokřikují: Hele, děvečka!
Sbíhají se, všem se líbí naše Mánička!“*

KAPITOLA II

Notář z Vysočiny

Notář Stewart bydlil vysoko nad nejdelším schodištěm, jaké kdy snad zedník postavil – šlo se k němu skoro jako do nebe. Když mi otevřel písář a řekl, že notář je přítomen, stačil mi sotva dech, abych sluhu, svého průvodce, poslal ke všem čertům.

„Koukejte, ať zmizíte!“ obrátil jsem se k němu, vzal mu z rukou vak s penězi a šel jsem za písářem.

První místnost byla kancelář, kde měl písář místo za stolem plným všelijakých právních listin. Hned za ní v druhé místnosti seděl bystrý mužiček, zahloubaný nad nějakým soudním spisem, od něhož jedva zdvihl oči, jakmile jsem vstoupil, ale přitom si přidržel ukazováček na místě, kam až dočetl, jako by mě chtěl ihned vyhodit a zabrat se zas do práce. To se mi moc nelíbilo, a ještě míň se mi líbilo to, že se mi zdálo, jako by písář vedle měl znamenitou příležitost vyslechnout všechno, co si budeme povídat.

Zeptal jsem se pána, mám-li čest s notářem Stewartem.

„Osobně,“ odpověděl. „A dovolte, abych se zeptal, s kým mám zase čest já.“

„Jakživ jste o mně neslyšel, nevíte ani, jak se jmenuji,“ já na to, „ale mám s sebou doporučení od přítele, kterého dobře znáte. Kterého dobře znáte,“ opakoval jsem tišeji, „ale nebude vám možná moc milé, že se v téhle chvíli o něm dovídáte. A ta věčička, s kterou se na vás hodlám obrátit, je dost důvěrné povahy. Zkrátka a dobře, měl bych rád jistotu, že tu budeme úplně o samotě.“

Beze slova vstal, mrzutě odsunul spis, poslal písáře něco vyřídit v městě a zavřel za ním dveře.

„A teď, prosím, povězte, co máte na srdci, a nebojte se ničeho,“ řekl, když se vrátil ke mně. „Ale než začnete, musím vám říct, že z toho mám strach! Předem už vím, že buďto jste Stewart, nebo vás posílá nějaký Stewart. Je to dobré jméno a synu mého otce se nepatří, aby je bral na lehkou váhu. Jenže jak je jen uslyším, běhá mi mráz po zádech!“

„Já se jmenuji Balfour, David Balfour ze Shawů. A co se týče toho, kdo mě posílá, mám od něho tohle doporučení.“ A ukázal jsem mu stříbrný knoflík.

„Hned to strčte do kapsy! Nemusíte nikoho jmenovat. Čertovský chlap! Jak bych tenhle jeho knoflík neznal! Kde teď je?“

Řekl jsem mu, že nevím, kde teď Alan je, ale že mi říkal o nějakém místě na severním břehu, kde se bude skrývat, dokud pro něho neseženu nějakou loď. Pověděl jsem také, kdy a kde máme ujednáno, že se s ním může mluvit.

„Vždycky jsem měl zlé tušení, že se za tuhle svou rodinu jednou ještě budu houpat v oprátce, a vida, tak se mi zdá, že ten osudný den teď nadešel! Máte pro něho sehnat loď! A kdo to má zaplatit? Ten člověk se zbláznil!“

„Tohle je moje starost, pane Stewarte. Tady mám vak peněz, a bude-li jich zapotřebí ještě víc, mohu si je opatřit tamtéž, odkud mám tyhle.“

„Radši se vás ani nezeptám na vaše politické smýšlení,“ řekl.

„To věru nemusíte,“ prohlásil jsem s úsměvem, „protože jsem spolehlivý whig³.“

„Počkat, počkat! Co to má znamenat? Whig? Tak kde se tu berete s Alanovým knoflíkem? To je mi pěkná věc, takovéhle kuplířství,

---

3 Název Skotů, stoupenců dynastie hannoverské, z níž pocházel tehdejší anglický a skotský král Jiří II. Byli proti znovunastolení skotské královské dynastie Stuartovců. Pozn. překl.

milý pane whigu! Tady jde o odsouzeného povstalece, obviněného z vraždy, na jeho hlavu je vypsáno dvě stě liber! A vy mě žádáte, abych se míchal do jeho záležitostí, a pak mi řeknete, že jste whig! O takovém whigovi jsem jakživ neměl ani potuchy, a poznal jsem jich přece spoustu!“

„Pravda, je povstalec, bohužel – je totiž můj přítel. Mohu ho jen politovat, že si nevybral správnou cestu. A obviněný z vraždy, to je na neštěstí také – jenže je to křivé obvinění.“

„To slyším od vás,“ podotkl Stewart.

„Brzy to ode mne uslyší ještě víc lidí,“ řekl jsem. „Alan Breck je nevinný a Jakub také.“

„Aha – ty dva případy spolu souvisí. Jestli v tom není Alan, nemůže v tom být ani Jakub.“

Poté jsem mu stručně pověděl, jak jsem se s Alanem seznámil, jak jsem se náhodou namanul k appinské vraždě, vyprávěl jsem mu o různých příhodách na našem útěku vřesovištěm a jak jsem se dostal k svému majetku. „Tak, prosím, tady vidíte, jak všechny ty události spolu souvisí,“ pokračoval jsem, „a můžete se přesvědčit, jak to přijde, že jsem se tolik zapletl do věcí, které se týkají vaší rodiny a vašich přátel. V zájmu nás všech jen lituji, že je to všechno tak zamotané a že byla prolita krev. Uznáte jistě sám, že s těmi věcmi, které musím ještě vyřídit, sotva bych se mohl obrátit na nějakého právníka, kterého bych si vybral jen tak nazdařbůh. Teď už mi zbývá jen to, abych se vás zeptal, chcete-li se těch záležitostí ujmout?“

„Moc se mi do toho nechce, ale když ke mně přijdete s Alanovým knoflíkem, vidím, že mi nic jiného asi nezbude. Jaké máte pokyny?“ zeptal se a vzal do ruky pero.

„Nejpřednější je, jak Alana propašovat ze Skotska, ale to vám nemusím připomínat po druhé.“

„Sotva bych na to mohl zapomenout,“ řekl Stewart.

„A druhá věc je ta maličkost, kterou dlužím Clunymu. Já bych těžko sehnal nějakou příležitost, jak mu to vrátit, ale vám to nedá žádnou fušku. Dělá to dvě libry pět šilinků a dva a půl pence.“

Zaznamenal si to.

„A pak je tu nějaký pan Henderland z Ardgouru, kazatel a bývalý misionář – tomu bych zase rád poslal trochu šňupavého tabáku. Předpokládám, že udržujete styky se svými příbuznými v Appinu, to je tam blízko, tak jistě i tohle vyřídíte za mne, jako to druhé.“

„A kolik má toho tabáku asi být?“ zeptal se.

„Myslel jsem asi tak dvě libry.“

„Dobrá,“ řekl.

„A pak je tu jedna děvečka, Hastie Alisonová z Limekilnsu. To ona Alanovi a mně pomohla, abychom se dostali přes Forth. Myslel jsem si, jestli bych jí nemohl poslat pěkné nedělní šaty, jaké se hodí pro děvče z jejích vrstev – ulevilo by se mi tím na svědomí, vždyť jí vlastně oba vděčíme za to, že jsme naživu.“

„Rád vidím, že jste šetrný, pane Balfoure,“ řekl notář a zaznamenal si to.

„Musel bych se stydět, kdybych nebyl – hned první den, kdy jsem se dostal k penězům. A teď si, prosím, laskavě sečtěte všechny ty výdaje, i to, co patří vám, protože bych rád věděl, jestli mi zbude ještě něco na útratu. Ne že bych rád nedal všechno, co mám, abych Alana zachránil, a také to nejsou všechny peníze, které mám, ale když jsem si jich v jednom dnu vybral v bance tolik, nevypadalo by to snad dobře, kdybych si tam hned druhý den přišel zas. Jenom aby vám to určitě vystačilo,“ dodal jsem, „protože věru nemám chuť chodit za vámi znovu.“

„No a mě zas těší, že jste tak opatrný,“ řekl notář. „Ale myslím, že to je velice neprozřetelné dávat mi k dispozici tolik peněz.“

Řekl to zřejmě výsměšně.

„Musím je dát v sázku, ať to dopadne, jak chce. Vida, ještě bych vás chtěl poprosit o jednu laskavost – totiž abyste mi poradil, kde bych se mohl ubytovat, protože nemám střechu nad hlavou. Ale musí to být někde, aby to vypadalo, že jsem se tam dostal náhodou, poněvadž pan generální prokurátor nesmí mít ani tušení, že se my dva známe.“

„V tom můžete být úplně klidný,“ řekl notář. „Já se mu o vás vůbec nezmiňuji – ačkoli pan prokurátor je podle mého přesvědčení k politování, že nemá ani potuchy o existenci vaší vzácné osoby.“

Viděl jsem, že jsem to vzal za špatný konec.

„To ho tedy čeká náramné překvapení,“ prohlásil jsem, „protože se o ní chtěl nechtěl dozvědět hned zítra – já ho totiž navštívím.“

„Vy ho navštívíte!“ opáčil pan Stewart. „Blázním, nebo blázníte vy? Co tam chcete pohledávat, u prokurátora?“

„Prohlásím se mu zkrátka, kdo jsem.“

„Pane Balfoure, vy si ze mne tropíte žerty!“

„Vůbec ne,“ odpověděl jsem, „ačkoli se mi zdá, že vy jste si něco podobného vůči mně dovolil. Ale ujišťuji vás jednou provždy, že nemám na žertování náladu.“

„Já také ne,“ řekl Stewart. „A já vás zase ujišťuji, když se vám to slovo tak líbí, že se mi vaše počínání líbí čím dál tím méně. Přijdete si ke mně s všelijakými návrhy, které mě mají přimět k celé řadě velice pochybných kroků a zatáhnout na dost dlouhou dobu mezi velice nežádoucí společnost. A pak mi řeknete, že rovnou z mé kanceláře jdete vyjednávat s generálním prokurátorem! To je všechno hezké, že máte od Alana knoflík, ale ani Alan sám by mě za žádné peníze nepřiměl, abych se pouštěl do takových věcí.“

„Já bych se tolik nerozčiloval,“ domlouval jsem mu, „a snad bychom se mohli vyhnout tomu, co je vám tak proti mysli. Já nevidím

jiné východisko, než abych se mu prohlásil, kdo jsem, ale vy snad vidíte jiné, a je-li tomu tak, přiznávám se vám, že by se mi náramně ulevilo. Myslím totiž, že mi to jednání s panem prokurátorem sotva asi půjde k duhu. Jedna věc je ovšem jasná, a to, že musím vydat svědectví – doufám, že tak zachráním Alanovi dobré jméno, pokud mu ovšem něco z něho zbylo, a Jakubovi krk, což je ovšem ještě naléhavější.“

Na chvíli se odmlčel a pak povídá: „Takové svědectví vám nikdy nepovolí, můj milý.“

„To se uvidí – dovedu být umíněný.“

„Vy jste velikánský osel!“ rozkřikl se Stewart. „Potřebuji Jakuba – Jakub musí viset! Alan také, kdyby ho dopadli – ale Jakub v každém případě! Jen si s něčím takovým přijďte na prokurátora, a uvidíte! Však vám bude umět zacpat ústa!“

„Já mám o panu prokurátorovi lepší mínění,“ namítl jsem.

„K ďasu s vaším prokurátorem! Vždyť je to Campbell, člověče! Vrhne se jich na vás celá smečka a na chudáka prokurátora také! Je to zvláštní, že nemůžete pochopit, v jaké jste situaci. Když se jim nepovede zacpat vám ústa po dobrém, vědí už, jak na vás mají jít po zlém. Vždyť vás mohou strčit do vězení, copak to nechápete?“ rozkřikl se na mne a štouchl mě prstem do stehna.

„Vida, tohle mi nedávno už říkal jiný právník – zrovna dnes ráno.“

„Kdo to byl?“ zeptal se Stewart. „Ten měl aspoň rozum.“

Řekl jsem mu, aby odpustil, ale že toho pána nesmím jmenovat, poněvadž to je oddaný a spolehlivý starý whig a nerad by se zapletl do takové věci.

„Tak se mi zdá, že je do ní zapletený už kdekdo!“ prohlásil Stewart. „Ale co jste mu na to řekl?“

Pověděl jsem mu, co jsme si s Rankeillorem ujednali před domem Shawů.

„Dobrá, tak tedy budete viset! Budete viset vedle Jakuba Stewartta. Zapamatujte si mou předpověď!“

„Já mám přece jen naději, že to nedopadne tak zle, ale nepopírám, že určité nebezpečí tu je.“

„Nebezpečí!“ opáčil a pak zase umkl. „Měl bych vám poděkovat, že se tak obětavě zastáváte mých příbuzných, což svědčí o tom, jaký jste statečný, když dovedete tak věrně při nich stát. Ale upozorňuji vás, že se pouštíte na velice záludnou půdu. Já bych na vašem místě nechtěl být – a jsem přece rozený Stewart! – ani za všechny Stewarty, co jich bylo na světě od Noema. Já se také pouštím do hodně nebezpečných věcí, ale dát se soudit tam, kde jsou v porotě sami Campbellové a soudcem je Campbell, a to v kraji Campbellovců a v procesu kvůli Campbellovi – myslíte si o mně co chcete, Balfoure, ale něco takového bych nedokázal!“

„Bude to asi tím, že máme každý jiné názory,“ odpověděl jsem. „Mne v těchhle mých vychoval otec, který je měl přede mnou.“

„Sláva mu! Zanechal po sobě syna, který jeho jménu dělá čest! Ale nerad bych, abyste o mně soudil moc špatně. Já mám zatraceně zlý osud. Podívejte se – vy mi říkáte, že jste whig – ale já ani nevím, co vlastně jsem. Jistě ne whig – to bych prostě nemohl být. Ale – pošeptám vám to do ouška, mladíku – tu druhou stranu také nemám moc v lásce.“

„Opravdu?“ podivil jsem se. „Však bych to také čekal od člověka tak inteligentního jako vy.“

„Jen žádné lichocením! Inteligence je tu na obou stranách. Ale já pro svou osobu nemám zvláštní zájem škodit králi Jiřímu, a pokud se týká krále Jakuba⁴, Bůh s ním, ten ať si pro mne za mne zůsta-

---

4 Stuarda, ve vyhnanství u královského dvora ve Francii (býv. král Jakub II.).
Pozn. překl.

ne tam za vodou. To víte, jsem právník – mám rád svoje knihy a tu a tam nějakou tu láhev, pěkný soudní spor, dobře sepsanou smlouvu, podařené vtipy mezi kolegy u soudu a v sobotu večer si rád třeba zahraji golf. A vy si na mne přijdete s takovými divochy z hor, co ještě chodí v plédech a s dvojsečnými meči!“

„No pravda, vy máte moc málo společného s divokými horaly!“

„Málo? Nic, člověče! Ale narodil jsem se v horách a musím tancovat, jak můj klan píská. Klan a jméno, to je věc sama pro sebe. Jak jste sám před chvílí říkal – tohle mi vštípil můj otec, a mám s tím pěkné nadělení! Samou zradu a zrádce, a jak je propašovat ven i sem – verbovat rekruty pro Francii, vem to ďas! – a pak je tam tajně dopravovat. A ty jejich proklaté soudní spory! Zrovna jsem vedl jeden za mladého Ardshiela, svého bratrance – vznášel nárok na panství na základě manželské smlouvy – na zabavené panství! Říkal jsem jim, že to je pitomost – ale co to bylo platné! A tak jsem o to bojoval prostřednictvím jednoho advokáta také z Vysočiny, kterému se celá ta věc nezamlouvala zrovna tak jako mně, protože znamenala pro nás oba úplnou pohromu – teď jsme poznamenaní, dostali jsme na zadek vypálené znamení nespolehliví – zkrátka černé ovce! Ale co mohu dělat? Jsem Stewart a musím se brát za svůj klan a za svůj rod. Tak například zrovna včera posadili jednoho mladíka, také Stewarta, na hradě za mříže. Za co? To se ví, podle zákona z roku 1736: verbování pro francouzského krále. A uvidíte, zapíská si na mne, abych mu dělal advokáta, a zase nová skvrna na mé pověsti! Věřte mi, kdybych si dovedl odzadu přechíst aspoň jedno hebrejské slovo, já bych s tímhle k ďasu praštil a radši bych dělal duchovního!“

„Máte věru těžké postavení.“

„Zatraceně těžké! A proto se vám tolik divím – vy přece nejste Stewart – že tak strkáte prsty do věcí, které se týkají Stewartovců. A věru nevím, proč vlastně – ledaže ze smyslu pro povinnost.“

„Už to asi tak bude,“ připustil jsem.

„No, to je skvělá vlastnost. Ale tady je zpátky můj písař, a tak jestli dovolíte, někde si spolu sníme něco k obědu, všichni tři. A potom vám dám adresu na velice slušného člověka, který vás rád vezme k sobě na byt. Mimochodem vám také dám do kapsy dost peněz z vašeho vaku, protože celá tahle věc nebude ani zdaleka tolik stát, kolik myslíte – včetně i s tou lodí.“

Naznačil jsem mu posunkem, že nás písař může slyšet.

„Kdepak, z Robina nemusíte mít strach! Vždyť je také Stewart, chudák! Ten propašoval ze Skotska víc francouzských rekrutů a podezřelých papeženců, než má vousů na bradě. Právě Robin za mne vyřizuje věci z tohoto oboru. Robe, máš už někoho, kdo nám ho převezme přes vodu?“

„Andyho Scougala z *Bodláku*,“ odpověděl Rob. „Onehdy jsem mluvil s Hoseasonem, ale ten nemá loď, jak se zdá. Pak by tu byl Tam Stobo, ale tomu bych moc nevěřil. Viděl jsem ho pohromadě s všelijakými divnými lidmi, tak kdyby šlo o někoho důležitého, radši bych ho Tamovi nesvěřoval.“

„Na tohotohle je vypisáno dvě stě liber, Robine,“ řekl Stewart.

„Safra – snad to není Alan Breck?“ užasl písař.

„Právě, Alan,“ přisvědčil notář.

„Propánakrále, tohle je tedy vážná věc!“ prohlásil Robin. „Tak to radši zkusím s Andym – ten bude nejlepší.“

„Tady jde zřejmě o velkou věc,“ podotkl jsem.

„Jo, pane Balfoure, náramně důležitou!“ povzdechl si Stewart.

„Váš písař se prve zmínil o jednom jménu,“ pokračoval jsem. „Ten Hoseason, to bude asi můj známý – Hoseason z brigy *Úmluva*. Vy byste měl k němu důvěru?“

„Pravda, k vám a Alanovi se nezachoval moc pěkně,“ řekl pan Stewart, „ale já mám o tom člověku celkem dost dobré mínění.“

Kdyby byl na svou loď vzal Alana na základě smlouvy, věřil bych, že by ji byl poctivě dodržel. Co říkáš ty, Robe?“

„Neznám poctivějšího kapitána, než je Eli,“ odpověděl písař. „Já bych Elimu věřil na slovo – i kdyby třeba šlo o prince Charlieho⁵ nebo Appina.“

„To on sem převezl doktora Camerona, že?“ zeptal se notář.

„Zrovna ten,“ odpověděl písař.

„A zase ho převezl zpátky, ne?“

„To se ví, a s plným sporranem,“ přisvědčil Robin. „A Eli o tom věděl!“

„Nu, někdy je, jak se zdá, těžké vyznat se správně v lidech,“ poznamenal jsem.

„A na to jsem právě zapomněl, když jste ke mně přišel, pane Balfoure!“ prohlásil notář.

---

5 Vnuk krále Jakuba II. (Stuarta), který v roce 1745 vedl nezdařené poslední povstání jakobitů, přívrženců znovunastolení Stuartovců na trůn. *Pozn. překl.*

KAPITOLA III

Jdu do Pilrigu

Jakmile jsem se nazítří ráno probudil v novém bytě, ihned jsem byl na nohou a v novém obleku – a sotva jsem zhltnul snídani, okamžitě jsem se vydal na své dobrodružné výpravy. Mohl jsem se nadít, že o Alana je postaráno, ale s Jakubem to bude pravděpodobně horší – nemohl jsem si zapírat, že mě ten krok možná přijde draho, jak mě také ujišťoval každý, komu jsem se s tím svěřil. Bylo mi, jako bych se byl vyšplhal až na vrcholek hory a teď mi nezbývalo, než abych se vrhl dolů – jako bych byl přestál tolik těžkých zkoušek, než jsem se domohl bohatství a uznání, než jsem se mohl vystrojít jako městský panáček s kordem po boku, jen abych nakonec spáchal sebevraždu, a ke všemu tu nejhorší sebevraždu, totiž smrt na šibenici pro obvinění z velezrady.

Proč to vlastně všechno dělám? ptal jsem se v duchu cestou Hlavní ulicí a dál na sever Leithskou uličkou. Zprvu jsem si říkal, že chci zachránit Jakuba Stewarta – vzpomínka na jeho úzkosti, na pláč jeho ženy a několik slov, která jsem při té příležitosti tehdy utrousil, to všechno na mne nepochybně působilo hodně silně. Ale zároveň jsem si pomyslel, že synovi mého otce vůbec nic není (nebo by nemělo být) do toho, jestli Jakub umře doma v posteli, nebo na šibenici. Pravda, je to Alanův bratranec – ale i v Alanově zájmu bych snad udělal nejlíp, kdybych byl pěkně zticha a přestal se starat o jeho příbuzného, ať si král a Jeho Milost Argyll a havrani na něm smlsnou každý po svém. A také jsem nemohl Jakubovi zapomenout, že když jsme byli všichni vespolek v bryndě, neprojevil žádné zvláštní obavy ani o Alana, ani o mne.

Pak mi napadlo, že jednám v zájmu spravedlnosti – to slovo se mi náramně zamlouvalo, a tak jsem usoudil (poněvadž žijeme ve spořádaném státě, což má pro každého z nás určité nevýhody), že spravedlnost je samozřejmě vždycky to nejpřednější a smrt nevinného člověka padá na nás všechny. A potom se zas do mne pustilo svědomí – začalo mě kárat, abych se styděl takhle se tvářit, jako by mi na těch vznešených zásadách tolik záleželo, vždyť nejsem nic jiného než užvaněný ješita a dítě, a jelikož jsem se před Rankeillem a Stewartem tolik chvástal, považuji teď za svou povinnost dokázat, že jsem se nevychloubal naprázdno. A rozpráhlo se po mně druhým koncem hole – obvinilo mě ze zbabělé vypočítavosti, protože si trochou nebezpečí chci zajistit tím větší bezpečí. To se ví, dokud bych se sám nepřihlásil a neospravedlnil, mohl bych třeba někdy přijít do rány Mungovi Campbellovi nebo tomu soudnímu vykonavateli, ti by mě třeba poznali a za pačesy zatáhli do appinské vraždy. Kdežto kdybych se přihlásil sám a dobře to pro mne dopadlo, mohl bych bezpochyby až do smrti žít bez obav. Ale když jsem se těmhle výtkám důkladně podíval na kloub, věru jsem nevěděl, proč bych se měl stydět. Zkrátka a dobře jsem si řekl: „Mám před sebou dvě cesty a obě vedou k stejnému cíli. Je to nespravedlivé, že má Jakub viset, mohu-li ho zachránit – a vypadal bych směšně, kdybych teď ani prstem nehnul, když jsem toho tolik namluvil. Na štěstí pro Jakuba ze Strže jsem se náramně holedbal předem a pro mne to také není žádné neštěstí, poněvadž mě to aspoň zavazuje, abych udělal, co se patří. Mám urozené jméno i prostředky, abych vystupoval jako urozený muž – byla by to hanba, kdyby se ukázalo, že mi chybí pravá podstata urozenosti.“ Ale pak jsem si pomyslel, že tohle jsou bezpečné nápady, a v duchu jsem se pomodlil, aby mi bylo dopřáno odvahy, která mi snad chybí, abych dovedl neohroženě jít za svou povinností jako voják

do boje, a tak jako mnohý z něho vyvázne bez pohromy, abych jí zůstal uchráněn i já.

Takovými úvahami jsem se dostal do odhodlanější nálady, ačkoli jsem si vůbec netajil všechna ta nebezpečí, která na mne číhají, ani jak snadno bych mohl (když setrvám ve svém rozhodnutí) klopýtnout o žebřík, který vede na šibenici. Bylo jasné pěkné ráno, ale od východu fičel vítr. Krev mě v něm trochu zastudila v žilách, vzbouzel ve mně představy podzimu, zetlelého listí a hrobů, v nichž leží lidské mrtvoly. Byl by v tom přece čert, kdybych měl umřít, sotva se na mne usmálo štěstí, a ke všemu za věci, které si nadrobili jiní. Ačkoli nebyla pravá roční doba pro takovou zábavu, na kopci Caltonu nějaké děti s křikem pouštěly draky. Ty hračky se jasně rýsovaly na obloze – všiml jsem si, jak se jeden vznesl po větru do velikánské výšky a najednou se zřítil do hlodášového křoví, a když jsem to uviděl, pomyslně jsem si: „Bác – takhle to dopadne s tebou, Davídku!“

Má cesta vedla přes Mouterův kopec, potom lukami po svahu a přes malou dědinu. V každém domku u cesty drnčel tkalcovský stav, v zahrádkách bzučely včely, na zápraží sousedé rozprávěli v nějaké cizí řeči – později jsem se dověděl, že se ta vesnice jmenuje Picardie⁶ a že tam francouzští tkalci pracují pro Plátenickou společnost. Tam mi pověděli, kudy se dostanu do Pilrigu, kam jsem měl namířeno, a kousek dál jsem u cesty uviděl šibenici, na které se houpali dva muži v řetězech. Byli namočení v dehtu, jak bylo tehdy zvykem, točili se ve větru, řetězy chřestily a kolem těch příšerných poskakujících panáků poletovali ptáci a vyráželi skřeky. Ta podívaná se mi naskytlá znenadání jako zobrazení mých obav, a tak jsem se na ni nemohl ani vynadávat, jak byla neutěšená a strašidelná.

---

6 Název kraje s hlavním městem Amiens v severní Francii na řece Sommě a při pobřeží Lamanšského průlivu. Pozn. překl.

Když jsem tak chvíli chodil kolem dokola šibenice, najednou jsem uviděl babu – seděla u její paty, vypadala jako čarodějnice, pokyvovala hlavou, něco si mumlala a chvílemi se nakláněla kupředu.

„Kdo tady ti dva jsou, matko?“ zeptal jsem se a ukázal jsem na oběšence.

„Bůh vám požehnej, vzácný panáčku!“ vykřikla. „Tohle jsou mí miláčkové – mí drazí miláčkové, zlatíčko.“

„A za co je tu pověsili?“

„Ach, vlastně pro nic za nic,“ odpověděla. „Kolikrát jsem jim předpovídala, jak jednou skončí! Pro dva šilinky skotských peněz – víc toho nevzali, a teď tady mají za to viset, takoví švarní mládenci! Vzali je jednomu děcku z Brouchtonu.“

„Vida, co je stihlo za takovou maličkost!“ řekl jsem si v duchu, ale ne té bláznivé babizně. „Tak co by asi stihlo mě!“

„Ukažte mi dlaň, zlatíčko,“ vyzvala mě, „ať vám můžu předpovědět osud.“

„Ne, matko, já už takhle vidím dost daleko do budoucna, a není dobře, když člověk vidí moc daleko dopředu.“

„Čtu vám to na čele,“ řekla. „Vidím hezkou děvečku s jasnýma očima, vidím mužíčka v hnědém kabátě a statného muže v napudrované paruce, ale vám, zlatíčko, leží přes cestu stín šibenice. Ukažte dlaň, zlatíčko, ať vám stará Merren může pěkně předpovědět budoucnost!“

Mířila naslepo, ale do mne jako když uhodí hrom, protože jako by to ukazovalo na Alana a dceru Jakuba Mora, a tak jsem od té strašidelné baby honem utekl – hodil jsem jí půlpenny a ona si jím pohazovala a zůstala sedět v komíhavých stínech oběšenců.

Nebýt toho setkání, byla by mi cesta po leithské silnici uběhla příjemněji. Silnice vede po starobylé hrázi krásnými lukami, dovedně pěstovanými, jaké jsem do té doby nikde jinde neviděl, a mimo to jsem

byl rád, že jsem se octl daleko od města v tichu venkova – ale pořád mi v hlavě znělo chřestění řetězů na šibenici, neodbytně mě děsilo skuhrání a ušklibání té čarodějnice a pomyšlení na oběšence. Viset na šibenici je věru zlá věc, ať se na ni člověk dostane pro dva skotské šilinky, nebo ze smyslu pro povinnost, jak to nazval pan Stewart – jakmile ho namočí do dehtu a spoutají a pověsí, pak na tom rozdílu věru už moc nezáleží. Mohl by tam třeba viset David Balfour a mohli by jít kolem jiní mladíci, kteří by to třeba brali na lehkou váhu – u paty šibenice by zas mohly sedět staré bláznivé baby a mohly by jim předpovídat budoucí osud, mohla by třeba jít kolem hezká milá děvčata, která by honem otočila hlavu a zacpala si nos. Jasně jsem je viděl – měla šedé oči a přes hlavu přehozený pléd v barvách Drummondovců.

A tak jsem byl náramně sklíčený na duchu, ale přitom pevně odhodlaný, když se přede mnou ukázal Pilrig – hezký dům u silnice, s vysokými štíty, mezi pěkným mladým stromovím. Když jsem se přiblížil, uviděl jsem u dveří zemanova osedlaného koně, ale hospodář mě přivítal v pracovně plné učených knih a hudebních nástrojů, neboť byl nejen přísný filozof, ale i velký hudebník. Zprvu mě přijal docela vlídně, a když si přečetl dopis od Rankeillora, ochotně se nabídl, že mi pomůže.

„Ale v čem, bratranče Davide?“ zeptal se. „Jsme přece bratrance, jak se zdá – čím vám mohu posloužit? Přímlovou u Prestongrange? Tu vám jistě rád příslibím. Ale v čem se mám za vás přimlovit?“

„Pane Balfoure, kdybych vám měl vyprávět všechno, co se mi přihodilo, soudím (tak jako i pan Rankeillor), že by se vám to moc málo zamlouvalo.“

„Je mi líto, že to slyším, bratranče,“ řekl.

„Tohle nesmím připustit, pane Balfoure – nemám na svědomí nic, čeho by mi mělo být líto ani proč by vám mělo být líto mne, leda jen obvyklou lidskou slabost. Mám k tíži jen Adamův prvotní

hřích, nedostatečnou víru ve vyšší spravedlnost a poskvrněnou tělesnost a doufám, že jsem si dobře vštlpil, kam se mám obracet o pomoc,“ odpověděl jsem, poněvadž jsem se domníval, že o mně bude soudit líp, když uvidí, že znám dobře katechismus. „Ani pokud jde o světskou spravedlnost, nemohu si vyčítat, že jsem se proti ní nějak hruběji provinil – dostal jsem se do nesnází, ale zcela proti vlastní vůli a i bez vlastní viny, jak se mi aspoň zdá. Měl jsem smůlu, že jsem zabředl do politických pletich, ale soudím, že by vám bylo milejší, kdybyste se nedověděl, oč tu běží.“

„No dobrá, pane Davide, rád vidím, že jste takový, jak mi vás popsal Rankeillor. A pokud se týče těch politických pletich, soudíte úplně správně. Já se všemožně snažím, abych se jich vystříhal, aby na mne nepadl ani stín podezření. Ale je otázka, jak vám vlastně mohu prospět, když o té věci nic nevím?“

„Já jsem si myslel, že byste snad mohl Jeho Lordstvu napsat, že jsem mladík ze slušné a zámožné rodiny – jsem přesvědčen, že by to bylo podle pravdy.“

„Za to se mi zaručil Rankeillor,“ řekl pan Balfour, „a to mi jako svědectví postačí.“

„Dále můžete připojit, dáte-li něco na mé slovo, že jsem upřímný příslušník církve a věrný poddaný krále Jiřího, jak jsem byl k tomu vychován.“

„Nic z toho vám jistě nemůže škodit,“ prohlásil pan Balfour.

„A pak byste se ještě mohl zmínit, že se obracím k Jeho Lordstvu ve velice důležité věci, která by mohla posloužit zájmům Jeho Veličenstva a prospět výkonu spravedlnosti.“

„Poněvadž se o té věci nemám nic dozvědět,“ namítl zeman, „nemohu nikterak posoudit její závažnost. Slova ‚velice důležité‘ proto odpadají, a ta ‚věc‘ ovšem s nimi. Jinak bych se mohl vyjádřit celkem tak, jak navrhuje.“

„A pak ještě něco,“ dodal jsem a přejel jsem si prstem po krku. „Byl bych velice rád, kdybyste se také mohl slůvkem přimluvit na mou ochranu.“

„Ochranu?“ podivil se. „Na vaši ochranu? Tohle mě trochu zaráží. Je-li to tak nebezpečná věc, přiznám se vám, že by se mi moc nechtělo přimlouvat se úplně naslepo.“

„Snad bych vám mohl naznačit dvěma slovy, v čem celá věc vězí.“

„To byste snad udělal nejlíp,“ odpověděl.

„Týká se to appinské vraždy.“

Zděšeně vyhodil ruce do výšky. „Jemine! Jemine!“ vykřikl.

Podle jeho výrazu v obličeji a hlasu jsem usoudil, že jsem se připravil o přimluvčího.

„Dovolte, abych vám vysvětlil...,“ začal jsem.

„Uctivě děkuju, víc už nechci slyšet. Naprosto odmítám o tom něco dál poslouchat. Pro záchranu vaší a Rankeillorovy cti, a možná i tak trochu své, udělám pro vás všechno, co je v mé moci, ale další fakta už nechci slyšet. Mám především povinnost důrazně vás varovat. Pouštíte se do záludných nebezpečí a na to jste ještě moc mladý. Buďte opatrný a dobře si to rozmyslete.“

„Mohu vás ujistit, že jsem si to rozmyslel hodně důkladně, pane Balfoure, a znovu bych vás rád upozornil na Rankeillorův dopis – doufám a věřím, že v něm vyjádřil souhlas s mým záměrem.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl, a znovu: „Dobrá, dobrá! Udělám pro vás, co mohu.“ A vzal papír a pero, chvíli seděl zamyšleně a potom začal velmi rozvážně psát. „Rankeillor vám tedy váš nápad schvaluje, že?“ zeptal se najednou.

„Chvíli jsme se o to přeli, ale pak mi řekl, abych se s boží pomocí do toho pustil.“

„S takovou pomocí ovšem,“ podotkl pan Balfour a zase psal dál. Pak se podepsal, přečtl si, co napsal, a znovu mě oslovil: „Tak,

pane Balfoure, tady máte doporučující dopis – odevzdám vám jej otevřený, jen s pečeti, jak se sluší. Ale poněvadž jednám naslepo, tak vám jej přečtu, abyste viděl, jestli vám může k vašemu účelu opravdu posloužit.

Pilrig, 26. srpna 1751

Vaše Lordstvo, představuji Vám tímto svého jmenovce a bratrance, pana Davida Balfoura ze Shawů, mladíka z bezúhonné a zámožné rodiny. Mimo to se mu dostalo dobré výchovy, což je ještě cennější přednost, a jeho politické zásady jsou takové, že si Vaše Lordstvo nemůže přát lepších. Pan Balfour se mi nesvěřil, ale má prý v úmyslu podat Vám vědomost o čemsi, co může posloužit zájmům Jeho Veličenstva a výkonu spravedlnosti – a je dobře známo, že Vaše Lordstvo oba tyto cíle horlivě sleduje. Měl bych ještě dodat, že mladíkův úmysl zná a schvaluje několik jeho přátel, kteří budou s nadějí a úzkostí očekávat, zda jeho krok bude mít výsledek příznivý, nebo nepříznivý.

Načež jsem připojil svůj podpis s obvyklým zdvořilým závěrem. Všimněte si, že píše ‚několik jeho přátel‘ – doufám, že to množné číslo můžete ospravedlnit?“

„Výtečně – můj záměr zná a schvaluje více lidí,“ odpověděl jsem. „A váš dopis, za který vám s potěšením děkuji, je vše, nač jsem si mohl dělat naději.“

„Je to také vše, čím jsem vám s nouzí mohl jakž takž posloužit, a podle toho, co vím o věci, do níž se chcete zaplést, mohu se jen modlit k Bohu, aby vám tohle postačilo.“

KAPITOLA IV

Generální prokurátor Prestongrange

Příbuzný mě zdržel na oběd – „pro čest domu“, jak řekl – a to mě asi povzbudilo, abych si na zpáteční cestě tím víc pospíšil. Mé jediné přání bylo, abych příští část svého úkolu měl za sebou a nemohl se mu už vyhnout. V postavení, v jakém jsem byl, i zdánlivé přibouchnutí dveří před pochybnostmi a váháním znamenalo velké pokušení, a proto jsem byl tím více zklamán, když jsem zaklepal u vrat prokurátorova domu a dověděl jsem se, že není doma. Věřím, že to byla v té chvíli a pak ještě několik hodin pravda, ale později se prokurátor nepochybně vrátil domů a bavil se v sousední komnatě s přáteli – proto se snad zapomnělo, že jsem ho přišel navštívit. Byl bych už několikrát odešel, nebýt silného nutkání, abych to udání měl honem za sebou a mohl se s čistým svědomím uložit k spánku. Zprvu jsem si četl, protože v pokojíku, kde mě nechali, bylo plno všelijakých knih. Jenže jsem z té četby bohužel moc neměl, a poněvadž se zatím zamračilo, setmělo se neobyčejně brzo; pokojík měl úzké okno, tak jsem té zábavy (pokud to lze tak nazvat) nakonec musel zanechat a vyčkávat dál s velice skličujícím pocitem prázdnoty. Jen ohlas rozhovoru z vedlejší komnaty a ženského zpěvu mi jakž takž skýtal společnost.

Nevím, kolik bylo hodin, ale dávno už bylo tma, když se dveře pokojíku otevřely a na osvětleném pozadí jsem uviděl na prahu muže vysoké postavy. Ihned jsem vstal.

„Je tu někdo?“ zeptal se. „Kdo je to?“

„Posel od zemana z Pilrigu s dopisem pro pana generálního prokurátora.“

„Jste tady už dlouho?“

„Netroufal bych si odhadnout, kolik hodin,“ odpověděl jsem.

„Dovídám se o tom teprve v téhle chvíli,“ odpověděl a tiše se zasmál. „Hoši na vás asi zapomněli. Ale konečně tu máte toho pravého, protože já jsem Prestongrange.“

S těmi slovy vešel přede mnou do sousedního pokoje a vybídl mě posunkem, abych ho následoval. Tam rozžehl svíčku a posadil se k psacímu stolu. Byl to dlouhý pokoj značných rozměrů, ale všude kolem dokola zdí stály police s knihami. V tom malém světlíku v koutě pokoje se jasně rýsovala jeho pěkná postava a energická tvář. Byl zardělý, oči vlhké a rozjiskřené, a než se posadil, všiml jsem si, jak se několikrát zakolísal. Bezpochyby se vydatně navečeřel, ale mysl a jazyk měl úplně v moci.

„No tak, posadte se,“ řekl, „a podívejme se, co nám píše Pilrig.“

Zpočátku přečetl dopis jen zběžně – když se dostal k mému jménu, zdvihl oči a uklonil se, ale ke konci se mi zdálo, jako by byl dvojnásob zbystřil pozornost, a viděl jsem, že si dopis určitě přečetl po druhé. To víte, že mi přitom srdce rádně bušilo, vždyť jsem překročil svůj Rubikon⁷ a octl jsem se rovnou na bojišti.

„Těší mě, že vás poznávám, pane Balfoure,“ řekl, když dočetl. „Dovolte, abych vám nabídl skleničku vína.“

„S vaším laskavým prominutím, Vaše Lordstvo – myslím, že by to snad nebylo správné,“ odpověděl jsem. „Jak je o tom snad v dopise zmínka, přišel jsem k vám ve věci pro mne velice vážné, a poněvadž na víno nejsem skoro vůbec zvyklý, mohlo by na mne třeba účinkovat.“

---

⁷ Rčení, které znamená: učinit nějaké smělé, neodvratné rozhodnutí. Pozn. překl.

„To si posuďte sám. Ale když dovolíte, dám si tedy přinést láhev pro sebe.“

Zacinkal zvonkem a jako na smluvené znamení přišel lokaj s vínem a sklenkami.

„Jistě se nenapijete se mnou?“ zeptal se prokurátor. „No, tak na naše důkladnější seznámení! V čem vám mohu posloužit?“

„Měl bych vám snad hned na začátku povědět, Vaše Lordstvo, že jsem tady na vaše naléhavé pozvání.“

„To tedy jste proti mně v určité výhodě,“ řekl, „poněvadž mohu prohlásit, že jsem o vás jakživ neslyšel, až dnes večer.“

„Pravda, Vaše Lordstvo, mé jméno je pro vás jistě nové,“ odpověděl jsem. „Ale přesto je už nějakou dobu vaším snažným přáním se mnou se seznámit – dokonce jste to veřejně vyhlásil.“

„Snad byste mi mohl pomoci nějakou narážkou – nejsem přece Daniel⁸.“

„Třeba bych vám jí mohl posloužit,“ řekl jsem. „Kdybych měl náladu k žertům – kterou ani zdaleka nemám – měl bych možná nárok požadovat od Vašeho Lordstva dvě stě liber.“

„Jak to – nárok?“

„Jako na odměnu, nabízenou za mou osobu,“ odpověděl jsem.

Prudce postavil sklenku a zpříma se posadil v křesle, v němž si předtím lenivě hověl. „Jak tomu mám rozumět?“

„*Asi osmnáctiletý mladík vysoké a statné postavy,“ citoval jsem; „mluví jako lidé z nížin a nemá vousy.“*

„Ta slova poznávám,“ řekl, „a jestli jste sem přišel s nerozvážným úmyslem dělat si ze mne legraci, mohlo by to nakonec nesmírně ohrozit vaše osobní bezpečí.“

---

8 Starozákonní prorok z bible. Pozn. překl.

„V tom ohledu je můj úmysl veskrze vážný, až smrtelně vážný, a správně jste pochopil, oč tu jde. Já jsem ten mladík, který mluvil s Glenurem ve chvíli, kdy ho někdo zastřelil.“

„Jelikož vás tu vidím, mohu jen předpokládat, že jste nevin-
ný.“

„To je jasný závěr,“ odpověděl jsem. „Jsem věrný poddaný krále Jiřího, ale kdybych si přece měl co vyčítat, byl bych snad opatrnější a nelezl bych vám sám do pasti.“

„To rád slyším,“ řekl. „Tohle je hrůzný zločin, pane Balfoure, takového druhu, že vůbec nepřipouští shovívavost. Je to barbar-
sky prolitá krev. Prolitá v přímém odboji proti Jeho Veličenstvu a celému našemu zákonodárství těmi, kdo jsou známí jako jejich veřejní odpůrci. Já ten případ беру nesmírně vážně. Nepopírám, že tenhle zločin považuji za přímou urážku Jeho Veličenstva.“

„A bohužel, Vaše lordstvo, je to zároveň přímá urážka ještě jed-
né velké osobnosti, kterou snad není třeba jmenovat,“ dodal jsem trochu jízlivě.

„Jestliže těmi slovy chcete něco naznačit, musím vám říci, že je považuji za nevhodná pro dobrého poddaného, a kdyby byla vyřčena veřejně, pokládal bych za svou povinnost nenechat je bez povšimnutí,“ řekl. „Zdá se mi, že si neuvědomujete vážnost svého postavení, jinak byste si dal pozor a nezhoršoval byste si je výroky, které vrhají stín na výkon spravedlnosti. V naší zemi a v mých nehodných rukách se spravedlnost neohlíží na osoby.“

„Vysvětlujete si má slova příliš osobně, Vaše Lordstvo. Já jsem přece jen opakoval to, o čem se u nás mluví všeobecně, co jsem slyšel všude cestou od lidí s nejrůznějšími názory.“

„Až trochu zmoudříte, pak pochopíte, že se takové řeči nemají poslouchat, tím méně opakovat,“ prohlásil prokurátor. „Ale nepřikládám vám zly úmysl. Šlechtic, kterého všichni ctíme a kterému

nedávný barbarský zločin vsutku zasadil hlubokou ránu, zaujímá tak vysoké postavení, že ho podobné pomluvy nemohou potřísnit. Vévoda z Argyly – vidíte, že s vámi jedním otevřeně – si to bere k srdci tak jako já, jak je také naší povinností v našich soudcovských funkcích a ve službách Jeho Veličenstvu. Já bych si jen přál, aby v těchhle zlých dobách byly všechny ruce tak neposkvřené rodinnou záští. Campbell se náhodou stal mučednickou obětí své povinnosti – kdo také jiný než Campbellovci se kdy osvědčil jako nejprůbojnější na této dráze – já to mohu říci, protože nejsem Campbell – náčelník toho vznešeného rodu je náhodou v současné době (k prospěchu nás všech) předsedou soudního dvora, a proto lidé malodušní a zlomyslných jazyků v kdejaké krčmě u nás v zemi jsou proti němu jako posedlí – a jak vidím, mladý pán Balfour je tak neprozřetelný, že jim slouží za ozvěnu.“ Až potud mluvil s řečnickým přednesem, jako by byl u soudu, pak zase nasadil tón uhlazeného pána ze společnosti. „Ale tohle nechme stranou. Teď jen zbývá se dovědět, co mám s vámi dělat.“

„Domníval jsem se, že bych se to spíše měl dovědět já od Vašeho Lordstva.“

„Nu pravda,“ řekl prokurátor. „Ale to víte, přišel jste ke mně s dobrým doporučením. Tady na tom listě je podpis dobrého pozitivního whiga,“ a vzal jej na chvíli do ruky. „A – zcela mimosoudně, pane Balfoure – vždycky je možnost nějakého urovnání. Povídám vám, a povím vám to předem, abyste se měl tím víc na pozoru – váš osud spočívá jedině v mých rukou. V takových případech, říkám to s patřičnou úctou, mám větší moc než Jeho Veličenstvo král, a kdybyste se mi při našem dalším jednání, pokud nám ještě jaké zbývá, zalíbil – a ovšem i uspokojil mé svědomí, slibuji vám, že to možná zůstane mezi námi.“

„Jak to myslíte?“ zeptal jsem se.

„Myslím to takhle, pane Balfoure – že dáte-li mi uspokojivé vysvětlení, nepotřebuje živá duše vědět víc, než že jste mě přišel navštívit – snad jste si všiml, že sem ani nevolám svého pána.“

Pochopil jsem, kam tím míří. „Myslím, že se nikdo nepotřebuje o mé návštěvě dovědět,“ řekl jsem, „ačkoli mi není jasné, co bych tím vlastně získal. Já se vůbec nestydím, že jsem k vám přišel.“

„Nemáte také proč,“ prohlásil povzbudivě. „A dáte-li si pozor, nemusíte se obávat ani následků své návštěvy.“

„S dovolením, Vaše Lordstvo – já se nenechám snadno zastrašit.“

„A já se vás určitě ani nesnažím zastrašit,“ namítl. „Ale začněme s výsledkem. – Dovolte, abych vás upozornil, že je zbytečné vypovídat víc, než na co se vás budu ptát. Možná, že na tom přímo závisí vaše osobní bezpečí. Dovedu být velice mlčenlivý, pravda, ale všechno má své meze.“

„Vynasnažím se řídit se vaší radou, Vaše Lordstvo,“ odpověděl jsem.

Rozložil na stole arch papíru a napsal záhlaví. „Byl jste tedy náhodou přítomen v lettermorském lese ve chvíli, kdy padl ten osudný výstřel,“ začal. „Byl jste tam opravdu náhodou?“

„Ano, náhodou,“ odpověděl jsem.

„Jak to, že jste se dostal do rozhovoru s Colinem Campbellem?“

„Ptal jsem se ho na cestu do Aucharnu.“

Všiml jsem si, že tuto mou odpověď nezapsal.

„Mhm, pravda, na to jsem zapomněl. Víte co, pane Balfoure – já bych se na vašem místě zdržoval vyprávěním o svých stycích s těmi Stewarty co nejméně. Mohlo by se třeba ukázat, že se tím celá věc ještě víc zamotává. Já zatím nemám důvod, abych tyhle věci považoval za tak důležité.“

„Domníval jsem se, Vaše Lordstvo, že v takovém případě jsou všechny faktické údaje stejně významné,“ namítl jsem.

„Nezapomínejte, že ty Stewarty nesoudíme,“ odpověděl s velkým důrazem. „Kdyby to mělo dojít tak daleko, že bychom soudili vás, bylo by to něco docela jiného – pak bych kladl důraz právě na ty otázky, které jsem teď ochoten pominout. Ale k věci: tadyhle v předběžném svědeckém výslechu pana Munga Campbella stojí, že jste se ihned rozběhl vzhůru do strážnice. Proč jste utíkal?“

„Hned ne, Vaše Lordstvo, a utíkal jsem za vrahem, protože jsem ho viděl.“

„Vy jste ho viděl?“

„Tak zřetelně jako teď vidím vás, Vaše Lordstvo, jenže ne tak zblízka.“

„Znáte ho?“

„Poznal bych ho zas.“

„Pustil jste se tedy za ním, ale nepoštěstilo se vám ho dohonit, že?“

„Ne.“

„Byl sám?“

„Byl.“

„A nikdo nebyl nablízku?“

„Alan Breck nebyl daleko – v lesíku.“

Prokurátor odložil pero. „Tak se mi zdá, že si se mnou zahráváte – ale tahle zábava se vám nevyplatí, uvidíte!“

„Vždyť nedělám nic jiného, než se řídím vaší radou, Vaše Lordstvo, a odpovídám, na co se mne ptáte,“ namítl jsem.

„Mějte tedy rozum a rozvažte včas, co děláte. Jednám s vámi co nejšetrněji, ale vy to asi nedovedete ocenit, jak se zdá, a tak nedáte-li si větší pozor, mohlo by se ukázat, že to je zbytečné.“

„Dovedu vaše šetrné jednání ocenit, ale pokládám je za pochybené,“ odpověděl jsem a hlas se mi skoro zadrhl, poněvadž jsem viděl, že se konečně dostáváme do křížku. „Jsem tady proto, abych

vypovídal v určité věci, a tím vás přesvědčil, že Alan neměl na Glenurově vraždě vůbec žádný podíl.“

Prokurátor jako by byl chvíli na rozpacích – seděl s našpulenými ústy a mžoural na mne jako rozvzteklý kocour. „Pane Balfoure, upozorňuji vás důrazně, abyste si ve vlastním zájmu neškodil,“ řekl konečně.

„Já v téhle věci mám na zřeteli svůj vlastní zájem právě tak málo jako vy, Vaše Lordstvo,“ prohlásil jsem. „Jak je Bůh nade mnou, sleduji jen jediný záměr, a to aby se učinilo zadost spravedlnosti a nevinní byli očištěni od podezření. Jestliže tím upadnu u Vašeho Lordstva v nemilost, musím to snést, jak nejlíp dovedu.“

Nato vstal, rozžehl ještě jednu svíčku a na chvíli se na mne upřeně zadíval. Překvapilo mě, že se v obličeji náramně změnil – velice zvažněl a měl jsem téměř dojem, že trochu zbledl.

„Jste buďto náramně naivní, nebo pravý opak, a tak vidím, že s vámi musím mluvit otevřeněji,“ začal. „Tohle je případ politický – ano, je, pane Balfoure! Ať se nám to líbí, nebo nelíbí, je to případ politický – a musím s hrůzou myslet na to, jaké by mohl mít následky. Nepotřebuji snad mladíka s vaším vzděláním poučovat, že politický případ posuzujeme docela jinak než pouhý trestný čin. *Salus populi suprema lex*⁹ je zásada, jíž se dá značně zneužít, ale má tak mocnou účinnost, jakou jinak nalézáme jen v zákonech přírody – totiž účinnost z nutnosti. Dovolíte-li, vyložím vám to důkladněji. Chtěl byste mi namluvit –“

„S prominutím. Vaše Lordstvo – nechtěl bych vám namluvit nic jiného, než co mohu prokázat,“ namítl jsem.

„Pst, pst, mladý pane, nebudte tak puntičkářský a nechte člověka, který by mohl být přinejmenším vaším otcem, ať si vyjadřuje

---

9 Blaho národa je nejvyšším zákonem (z lat.). Pozn. překl.

třeba nedokonale své skromné mínění, i když se bohužel neshoduje s míněním páně Balfourovým. Chtěl byste mi namluvit, že je Breck nevinný. Na tom by mi konečně tolik nezáleželo, beztak ho už nechytíme. Ale otázka, je-li vinný, či nevinný, má dalekosáhlejší význam. Jakmile bychom připustili Breckovu nevinu, vyvrátilo by to veškeré domněnky obžaloby i proti zločinci docela jiného druhu – proti člověku, který ve velezradě zešedivěl, který se dvakrát se zbraní v ruce vzbouřil proti svému panovníkovi a jemuž se už dvakrát odpustilo – který ustavičně rozdmýchává nepokoje a beze vší pochyby je původcem dotyčného zločinu, ať už tu ránu vypálil kdokoli. Nemusím vám snad říkat, že mám na mysli Jakuba Stewarta.“

„A já mohu zrovna tak jasně prohlásit, že jsem přišel právě proto, abych Vaše Lordstvo v soukromí ubezpečil o nevině Alanově i Jakubově, a že jsem ochoten ji před soudem svým svědectvím prokázat.“

„Na to mohu jen stejně jasně odpovědět, pane Balfoure, že v tom případě se nebudu vašeho svědectví dovolávat, a žádám vás, abyste se ho úplně vzdal.“

„Zaujímáte čelné místo v našem soudnictví, a navádíte mě k trestnému činu!“ užasl jsem.

„Jsem člověk, který ze všech svých sil pečuje o zájmy vlasti,“ odpověděl, „a zdůrazňuji vám politickou nutnost. Vlastenecké puntičkářství není vždycky morální a myslím, že můžete ve vlastním zájmu být rád. Zjištěné skutečnosti vám velice přitěžují, a pokouším-li se vás přesto zdržet od velmi nebezpečného kroku, činím tak částečně proto, že mi není lhostejný váš poctivý záměr, s nímž jste sem přišel, částečně proto, že mám ten dopis od Pilriga, ale částečně, a to z hlavní části, poněvadž mám v téhle záležitosti na zřeteli předně svou povinnost politickou a teprve potom soud-

nickou. A z téhož důvodu – opakuji vám to stejně otevřeně jako prve – vaše svědectví nepřipustím.“

„Nerad bych, abyste mě měl za opovážlivého, když se jasně vyslovím o situaci,“ namítl jsem. „Jestliže Vaše Lordstvo mé svědectví nepotřebuje, myslím, že by druhé straně přišlo náramně vhod.“

Prestongrange vstal a začal přecházet po pokoji. „Nejste tak mladý,“ začal, „abyste se moc dobře nepamatoval na rok pětáctýřícíátý a na to, jakou ránu zasadil naší vlasti. Pilrig mi píše, že máte zdravé názory na církev a stát. A kdo je v tom osudném roce zachránil? Nepoukazuji tím na Jeho královskou Výsost¹⁰ a jeho muškety, ačkoli byly svého času nesmírně prospěšné. Ale vlast byla zachráněna a vítězství bylo dobyto, ještě než Cumberland vtrhl do Drummossie. A opakuji: kdo ji zachránil? Kdo zachránil protestantskou víru a celou soustavu našich politických zřízení? Ovšemže zesnulý lord prezident Culloden: jednal jako pravý muž a sklídl za to nepatrné díky – stejně i já, jak tu před vámi stojím, snažím se sloužit týmž zájmům každíčkým svým nervem a nečekám jinou odměnu než vědomí vykonaných povinností. A kdo ještě mimo Cullodena? Neznáte-li odpověď právě tak dobře jako já, je to tak trochu hanba – sám jste se o tom muži zmínil, hned jak jste přišel, a já jsem vás za to pokáral. Byl to vévoda a jeho slavný klan Campbellovců. A teď byl jeden Campbell hanebně zavražděn, a to ve službě králi. Vévoda i já jsme z Vysočiny. Ale jsme horalé civilizovaní, třebaže se spoustou našich klanů a rodů tomu tak není. Mají dosud vlastnosti a vady divochů. Jsou to stále barbaři, jako

---

¹⁰ Vévoda z Cumberlandu, syn krále Jiřího II., porazil v roce 1745 jakobity u Cullodenu. Na počest toho vítězství bylo pak jméno Culloden připojeno k jeho titulu. *Pozn. překl.*

tihle Stewartovci. Campbellovci jsou ovšem také barbaři, ale stáli na správné straně, kdežto barbaři Stewartovci byli na té nesprávné. A teď sudte sám. Campbellovci očekávají odvetu. Nedostane-li se jim odvety – jestliže ten Jakub pomstě unikne, budou svízele s Campbellovci. A to znamená výtržnosti ve Vysočině, kde jsou horalské klany nepokojné a zdaleka ne odzbrojené. To odzbrojení je totiž jen fraška –“

„Mohu vám to dosvědčit,“ podotkl jsem.

„Nepokoje ve Vysočině poskytnou vítanou příležitost našemu odvěkému bdělému nepříteli,“ pokračoval prokurátor, přecházej sem a tam s pozdviženým ukazováčkem, „a ručím vám za to, že pak tu máme znovu rok pětáctýřicátý, jenže s Campbellovci na opačné straně. A pro záchranu života toho Stewarta – který je podle zákona beztak už hrdlem propadlý pro celou řadu jiných zločinů, ne-li pro tenhle – chtěl byste svou vlast uvrhnout do války, dát v sázku víru svých předků a ohrozit životy a majetek kolika tisíců nevinných lidí...? Tohle jsou ohledy, které u mne padají na váhu, a já doufám, že budou neméně závažné i pro vás, pane Balfoure, jako pro věrného syna své vlasti a oddaného stoupence řádné vlády a jediné pravé víry.“

„Mluvíte se mnou velice otevřeně a já vám za to děkuji,“ řekl jsem. „Sám se také vynasnažím, abych byl neméně upřímný. Jsem přesvědčen, že si v politickém ohledu počínáte správně. Jsem přesvědčen, že jsou vaše povinnosti velice svízelné, a jsem přesvědčen, Vaše Lordstvo, že když jste se přísahou zavázal k výkonu své vysoké úřední hodnosti, jistě jste si těch povinností byl plně vědom. Ale já jsem jen prostý člověk – ba ani ne dospělý muž – a tak mi musí postačit mé prosté povinnosti. Nemohu zapomenout na dvě věci – na toho nebožáka v bezprostředním nebezpečí nespravedlivé a hanebné smrti a na pláč a nářek jeho ženy, který

mi ještě i teď zní v uších. Dál už nedovedu vidět nic, Vaše Lordstvo. Jsem už takový. Má-li vlast padnout, musí padnout. A je-li tohle snad zatvrzelá zaslepenost, modlím se k Bohu, aby mě osvítil, než bude pozdě.“

Vyslechl mě bez hnutí a zůstal tak ještě chvíli.

„Tohle je nenadálá překážka,“ řekl nahlas, ale jen sám pro sebe.

„A co uděláte se mnou, Vaše Lordstvo?“ zeptal jsem se.

„Víte, že byste už dnes mohl spát ve vězení, kdybych chtěl?“

„Spal jsem už na horších místech, Vaše Lordstvo.“

„Nu, mladíku, z našeho rozhovoru jasně vyplývá jedno,“ řekl, „a to že se mohu spolehnout na vaše dané slovo. Zavažte se mi svou ctí, že zachováte v naprosté tajnosti nejen to, co se událo dnes večer, ale i v souvislosti s appinskou vraždou, a já vás nechám odejít svobodně.“

„Zavážu se vám ctí pro zítřek nebo na kteroukoli nejbližší lhůtu, jakou mi laskavě určíte,“ odpověděl jsem. „Nerad bych, abyste si myslel, že jsem přespříliš umíněný. Ale kdybych vám dal slib na neomezenou dobu, pak byste dosáhl svého cíle, Vaše Lordstvo.“

„Ani mi nenapadlo strojit vám nějakou léčku,“ řekl.

„Jsem si tím jist.“

„Tak počkejte. Zítra je sabat¹¹. Přijďte ke mně v pondělí ráno v osm a do té doby se mi zavažte čestným slovem.“

„Ochotně vám je dávám, Vaše Lordstvo. A pokud jde o to, s čím jste se mi svěřil, dám vám je na tak dlouho, jak se Bohu zlíbí zachovat vás naživu.“

„Jistě jste si všiml,“ řekl pak, „že jsem vám nedělal žádné vyhrůžky.“

---

11 Takto podle Starého zákona nazývali presbyteriáni neděli. Pozn. překl.

„To je při vaší šlechetnosti přirozené, Vaše Lordstvo. Ale nejsem natolik hloupý, abych nepochopil povahu těch, které jste nevyslovil.“

„Tak dobrá,“ řekl. „Dobrou noc. Spěte dobře – to je asi víc, než bude pravděpodobně dopřáno mně.“

Povzdechl si, vzal svíčku a doprovodil mě až k domovním dveřím.

KAPITOLA V

V prokurátorově soukromém bytě

Nazítří, na sabat 27. srpna, měl jsem dávno vytouženou příležitost poslechnout si několik proslulých edinburských kazatelů, kteří mi už byli dobře známí z vyprávění pana Campbella. Jako bych se byl já nebohý octl v Essendeanu a tam poslouchal samotného důstojného pána Campbella – jenže mě neustále znepokojovaly vzpomínky na rozhovor s prokurátorem, takže jsem nemohl soustředit pozornost, jak bych si byl přál. Vlastně na mne ani tolik nezapůsobily úvahy duchovních jako dojmy z kostelů přeplněných věřícími – tak nějak jsem si představoval divadlo nebo ve svém tehdejším rozpoložení porotní soud – obzvláště v Západním kostele s třemi kruchtami nad sebou, kam jsem šel v marné naději, že tam snad uvidím slečnu Drummondovou.

V pondělí jsem se prvně vydal k holiči a s výsledkem jsem byl náramně spokojen. Odtamtud k prokurátorovi, kde zase stáli u vrat vojáci v červených kabátech, které zpestřovaly uličku. Rozhlížel jsem se po dívce a jejích kamarádech – nebylo tam po nich ani vidu. Ale jakmile mě uvedli do kabinetu čili předpokoje, kde mi v sobotu připadal čas tak zdlouhavý, hned jsem v koutě uviděl vysokou postavu Jakuba Mora. Zřejmě byl posedlý mučivým nepokojem, protahoval si nohy a ruce, očima bez ustání rychle těkal po stěnách pokojíku, a tak jsem si s lítostí připomněl jeho žalostné postavení. Zčásti asi ten pocit – a zčásti můj vzrůstající mocný zájem o jeho dceru mě pohnul, abych ho oslovil.

„Přeji vám dobré jitro, pane,“ řekl jsem.

„I já vám.“

„Máte smlouvenou schůzku s prokurátorem?“ zeptal jsem se.

„Mám, a přál bych vám, abyste měl s tím pánem příjemnější jednání, než čeká mne,“ odpověděl.

„Doufám aspoň, že to vaše bude krátké, jste asi na řadě přede mnou.“

„Všichni jsou na řadě přede mnou,“ řekl, pokrčil rameny a pozdvihl ruce s dlaněmi obrácenými vzhůru. „Vždycky to tak nebývalo, mladíku, ale časy se mění. Nebývalo to tak, dokud něco platil meč a vojácké ctnosti samy o sobě něco znamenaly.“

Při tom popotáhl nosem, což mě proti němu nějak obzvlášť popudilo.

„Pane Macgregore, já jsem vždycky slýchal, že hlavní věc u vojáka je mlčet a přední jeho ctnost je nikdy si nestěžovat.“

„Znáte mé jméno, jak pozoruji,“ a uklonil se mi s rukama zkříženými na prsou, „ačkoli ho sám nesmím užívat. Vida, co znamená proslulost – až moc často jsem se postavil a prohlásil tím jménem tváří v tvář svým nepřítelům. Nesmím se tedy divit, že má tvář i mé jméno jsou známy mnohým lidem, které sám neznám.“

„I těm, které vůbec neznáte, nejen vy, ale nikdo jiný,“ odpověděl jsem na to. „Chcete-li znát mé jméno, jmenuji se Balfour.“

„Je to dobré jméno,“ řekl zdvořile, „jmenuje se tak hodně slušných lidí. A tak si teď vzpomínám, že jeden mladý pán, váš jmenovec, byl v pětačtyřicátém roce ranhojičem u mého praporu.“

„Byl to asi bratr Balfoura z Baithu,“ podotkl jsem, protože jsem o tom ranhojiči už věděl.

„Byl, mladíku,“ přisvědčil Jakub More. „A poněvadž jsem byl na vojně s vaším příbuzným, musíte mi dovolit, abych vám stiskl ruku.“

Tiskl mi obě ruce dlouho a s citem a radostně se na mne při tom usmíval, jako by se byl shledal s bratrem.

„Ach, ano, časy se hodně změnily od té doby, co vašemu bratran-
ci a mně hvízdaly koule kolem uší.“

„Myslím, že to byl hodně vzdálený bratranec,“ řekl jsem chlad-
ně, „a měl bych se vám přiznat, že jsem ho na vlastní oči jakživ
neviděl.“

„Dobrá, dobrá, na tom přece nezáleží. Ale vy jste snad tehdy
s námi netáhl do boje – aspoň nemám jasně v paměti vaši podobu,
která se nedá tak snadno zapomenout.“

„V tom roce, o kterém jste se zmínil, pane Macgregore, jsem
ještě dostával výprask v naší farní škole.“

„To jste tedy mladý!“ podivil se. „A tak si snad vůbec nedovedete
představit, co pro mne tohle setkání znamená. Setkat se v hodině
soužení a tady v domě mého nepřítele s pokrevným příbuzným bý-
valého druha ve zbrani – to mě dojímá, pane Balfoure, jako kvílení
horalských dud! Je to smutné, věřte, muset se takhle ohlížet zpátky
jako mnozí z nás, a někteří se slzami v očích. Žil jsem ve svém kraji
jako král – můj meč, mé hory a důvěra mých přátel a příbuzných, to
mi stačilo. A teď sedím v zatuchlém vězení – a víte, pane Balfoure,“
chytil mě za paži a začal mě vodit po místnosti, „víte, že nemám ani
to, čeho je nezbytně zapotřebí k živobytí? Moji zlomyslní nepřátelé
mi zabavili veškerý majetek. Uvěznili mě, jak víte, na základě obža-
loby ze smyšleného zločinu, který jsem nespáchal zrovna tak jako
vy ne. Netroufají si postavit mě před soud a já zatím mrznu nahý
ve vězení. Škoda, že jsem se tady nesetkal s vaším bratrancem nebo
s jeho bratrem Baithem. Víím, že by mi oba byli s radostí pomohli,
kdežto člověk poměrně neznámý jako vy –“

Styděl bych se zaznamenat všechno, co mi tam takhle naříka-
vě napovídal, i mé úsečné a mrzuté odpovědi. Chvillemi jsem měl
pokušení zacpat mu ústa hrstí drobných, ale ať ze studu, nebo
z pýchy – ať kvůli sobě, nebo kvůli Katrioně – ať protože jsem ho

nepovažoval za otce hodného té dcery, nebo protože se mi protivila zřejmá mrzká prolhanost, která z toho člověka číselá – prostě jsem se na to nezmohl. A přitom mi pořád úlisně kázal a pořád mě v tom pokojíku vodil tři kroky sem, obrat a tři kroky tam, až jsem ho chudáka nakonec několika náramně stručnými odpověďmi nesmírně dopálil, ale přesto neodradil – a tu se objevil ve dveřích Prestongrange a honem mě pozval do své pracovny.

„Budu ještě chvíli zaneprázdněn,“ řekl, „a tak abyste tady neměl dlouhou chvíli, představím vám své tři hezké dcery, o kterých jste snad už slyšel. Domnívám se totiž, že jsou ještě proslulejší než jejich papínek. Tudyhle.“

Zavedl mě do jiného podlouhlého pokoje nahoře, kde u vyšívacího rámu seděla upjatá stará dáma a tři nejhezčí dívky ve Skotsku (podle mého zdání) stály pospolu u okna.

„Tohle je můj nový známý, pan Balfour,“ řekl a zavěsil se do mne. „Davide, tady je má sestra, slečna Grantová, která mi laskavě vede domácnost a s velkým potěšením vám bude nápomocná. A tadyhle,“ obrátil se ke třem dívkám – „jsou ty *mé tři hezké dcery*. Odpovězte mi upřímně, milý Davídku: která z nich tří se vám nejvíc zamlouvá? Vsadím se, že nebude tak drzý, aby mi odpověděl tak upřímně jako Allan Ramsay¹²!“

Všechny tři i se starou slečnou Grantovou se hlasitě zasmály té narážce, při které jsem se zarděl studem, protože mi připomněla známě verše. Zdálo se mi neodpuštělné, že ji vyřkl sám jejich otec; a žasl jsem, jak se ty dívky mohou smát, přestože se aspoň tváří káravě.

Prestongrange využil jejich smíchu a honem se vytratil, takže jsem zůstal jako ryba na suchu ve společnosti, v níž jsem si vůbec

---

12 Skotský básník (1686–1758). Pozn. překl.

nevěděl rady. Kdykoli jsem se později rozpomínal, co potom následovalo, nemohl jsem nikdy popřít, že jsem byl hodně zaražený, a musím přiznat, že dívky asi byly znamenitě vyceповané, když měly se mnou tak dlouho trpělivost. Teta zůstala sedět u svého vyšívání, jen občas zdvihla oči a usmála se, ale slečny, a obzvláště ta nejstarší a mimo to i nejhezčí, mi prokazovaly steré pozornosti, které jsem asi sotva dovedl oplácet. Nadarmo jsem si říkal, že jsem mladík, který přece za něco stojí, a přitom hezky zámožný, takže nepotřebuji být v rozpacích před třemi děvčaty, z nichž nejstarší není o moc starší než já, a žádná se vši pravděpodobností ani zpo- la tak vzdělaná. Takové rozumování nemohlo na věci nic změnit a byly chvíle, kdy se mi nahrnula krev do obličeje při pomýšlení, že jsem se toho dne dal prvně oholit.

Ať se snažily sebevíc, šel nám rozhovor velice ztuhla, a tak se nejstarší slitovala nad mou nemotorností, posadila se ke klavíru, na nějž dovedla mistrovsky hrát, a častovala mě hezkou chvílí hraním a zpíváním skotských a italských písniček. To mě trochu vysvobodilo z rozpaků. Vzpomněl jsem si při tom na Alanovu písničku, které mě učil v příkopě u Carridenu, osmělil jsem se a zahvízdal jsem z ní několik taktů a pak jsem se dívky zeptal, zda ji zná.

Zavrtěla hlavou. „Jakživa jsem z ní nezaslechla ani notu,“ odpověděla. „Zahvízdejte mi ji celou.“ Když jsem to udělal, řekla: „A teď ještě jednou.“

Potom si ji vybrnkala na klavíru, načež ji k mému překvapení ihned zahrála v libozvučných akordech a zazpívala s náramně směšným výrazem a horalskou výslovností:

*„Však já to taky strefím zazpívat,
co vy mi dovedete zahvízdat.“*

„Jak vidíte, umím také skládat verše,“ řekla, „jenže rýmy jsou ubohé.“ A pak zase:

*„Jsem slečna Grantová, dcera prokurátorova,
a vy jste David, nositel jména Balfourova.“*

Pověděl jsem jí, že žasnu nad jejím nadáním.

„A jak té písničky říkáte?“ zeptala se.

„Nevím, jak se vlastně jmenuje. Říkám jí *Alanova písnička*.“

Podívala se mi rovnou do očí. „Já jí budu říkat *Davidova písnička*,“ prohlásila, „ačkoli jestli se v nejmenším podobá té, kterou váš jmenovec z Izraele zahrál Saulovi, vůbec bych se nedivila, že tomu králi nebyla moc vhod, má náramně smutný nápěv. To druhé jméno se mi nelíbí, a kdybyste zas někdy chtěl, abych vám ji zazpívala, musíte ji pojmenovat tak jako já.“

Řekla to tak významně, až mi srdce v prsou poskočilo. „A proč, slečno Grantová?“ zeptal jsem se.

„No, kdyby vás náhodou jednou pověsili, složím z vaší zpovědi a posledních slov před smrtí na ten nápěv píseň a budu ji zpívat.“

Z toho nepochybně vyplývalo, že je částečně obeznámena s mými příhodami i s mým nebezpečným záměrem. Horší už bylo uhádnout, jak a nakolik. Zřejmě věděla, že se jménem Alanovým je spojeno určité nebezpečí, a tak mi dala výstrahu, abych se o něm nezmiňoval. A zřejmě také věděla, že na mně lpí podezření z nějakého trestného činu. Mimo to jsem usoudil, že její příkrá poslední slova (po nichž ještě k tomu zahrála nějaký velice hlučný kousek) mají tento náš rozhovor ukončit. Stál jsem vedle ní, tvářil jsem se, jako bych ji poslouchal a obdivoval, ale vpravdě se mi až zatočila hlava a v myšlenkách jsem byl daleko. Později jsem se několikrát

přesvědčil, jaký má ta dívka velký sklon k tajnůstkářství, a tahle naše první rozmluva byl takový jinotaj, že se mi o tom ani nesnilo. Jednu věc jsem se dověděl dlouho potom: dopoledních hodin té neděle se znamenitě využilo – vypátrali a vyslechli zatím bankovního sluhu, dověděli se o mé návštěvě u notáře Stewarta a vyvodili z toho závěr, že jsem s Jakubem a Alanem náramně zadobře, s tím druhým že pravděpodobně stále udržuji styk. Odtud ta důrazná výstraha, která se ozvala u klavíru.

Při tom hlučně zahraném kousku jedna ze slečen, která dosud stála u okna nad uličkou, křikla na sestry, aby se honem šly podívat, protože „*ty šedé oči jsou tu zas*“. Všechny se k ní seběhly a tlačily se k oknu, aby líp viděly. Bylo to v rohu pokoje nad domovními dveřmi, z boku nad uličkou.

„Pojďte, pane Balfoure,“ volaly na mne, „pojdte se podívat na tu překrásnou dívku! V posledních dnech tu pořád obchází kolem rohu, vždycky s nějakými otrhanci z Vysočiny, a přece se zdá, že je urozená.“

Nepotřeboval jsem se podívat, a také jsem se nemusil dívat dvakrát ani dlouho. Báł jsem se, že mě tam třeba uvidí, jak se na ni dívám shora z hudebního salónu, a ona zatím stojí venku, její otec je v tom domě také a v slzách možná žebrá o život, a já jsem teprve před chvílí zamítl jeho doprošování. Ale už jen letmý pohled na ni mi dodal sebevědomí a vysvobodil mě z rozpaků před slečnami. Byly nesporně krásné, ale Katriona byla také krásná a měla v sobě utajený žár jako řeřavé uhlí. Ty druhé ve mně tlumily sebevědomí, ona mě tím víc povznášela. Pamatoval jsem se, jak nenuceně se mi s ní rozprávělo. Jestliže jsem si s těmi jemnými děvčaty nevěděl rady, bylo to snad částečně i jejich vinou. Do mých rozpaků se začínal trochu mísit pocit, že si vlastně všichni počínáme směšně, a tím se mi ulehčilo. Když se na mne teta nad vyšíváním usmála

a ty tři dívky se mnou dál jednaly blahosklonně jako s dětátkem, ale přitom jsem četl v jejich obličejích, že jim to „papínek“ tak nařídil, byly chvíle, kdy bych se byl málem dal do smíchu.

Papínek se za chvíli vrátil – pořád stejný, ve znamenité náladě a náramně přívětivý.

„No, děvčata, musím vám teď pana Balfoura odvést,“ řekl. „Ale doufám, že se vám podařilo ho přemluvit, aby přišel zas, že ho vždycky rád uvidím.“

A tak mi každá udělala nějakou lacinou poklonu a šel jsem s ním.

Mělo-li být účelem té soukromé návštěvy v rodině, abych ve svém odporu změkkl, naprosto se to nezdařilo. Nebyl jsem takový osel, abych nepochopil, jak bídě jsem se vyjímal, a že se dívky jistě div neuzívaly, jakmile jsem jim ukázal svá prkenná záda. Dobře jsem cítil, že jsem jim dal najevo, jak málo jsem uhlazený a roztomilý, a toužil jsem po příležitosti, abych dokázal, že jsem také trochu z jiného těsta – drsný a nebezpečný.

Však se mé přání mělo vzápětí splnit – výjev, který mě čekal v pracovně, byl docela jiného rázu.

KAPITOLA VI

Bývalý pán z Lovatu

V prokurátorově pracovně nás očekával člověk, který mi byl protivný na první pohled, jako se nám protiví slídil nebo udavač. Byl hrozně ošklivý, ale zřejmě urozený; chování měl klidné, ale byl schopný najednou vyletět a zuřit, a měl tichý hlas, jenže když chtěl, dovedl se zlostně, výhružně rozkřiknout.

Prokurátor nás přátelsky a vlídně navzájem představil.

„Frazere, tadyhle je pan Balfour, o kterém jsme spolu mluvili. Pane Davide, tohle je pan Šimon Frazer, kterého jsme kdysi titulovali jinak, ale to je už stará písnička. Pan Frazer má pro vás nějaký vzkaz.“

Poté ustoupil stranou k policím s knihami a tvářil se, jako by si na druhém konci prohlížel nějaký velký svazek.

Takto jsem (do jisté míry) osaměl snad s tím nejposlednějším člověkem na světě, kterého bych se tam byl nadál. Nebyl jsem vůbec na pochybách, koho mě to prokurátor představil: nemohl to být nikdo jiný než hrdlem propadlý pán z Lovatu a náčelník mocného klanu Frazerovců. Věděl jsem, že byl v povstání vůdcem svého klanu; věděl jsem, že hlava jeho otce – dřívějšího pána z Lovatu, toho starého lišáka z hor – za ten zločin padla na popravišti, veškeré jejich rodinné statky byly zabaveny a jejich rodu byl odňat šlechtický titul. Nedovedl jsem pochopit, jak ho mohli povolát k soudu, jak dovede zapřít všechny své zásady a jak se může tak podlízavě ucházet o přízeň vlády až do té míry, že je ochoten vystupovat v appinské vraždě jako náměstek generálního prokurátora.

„Nu, pane Balfoure, co se to tu o vás dozvídám?“ zeptal se mne.

„Neslušelo by se, abych soudil ukvapeně, ale byl-li vaším zpravodajem pan prokurátor, tomu jsou mé názory dokonale známé.“

„Mohu vám říci, že mám co dělat s appinskou vraždou,“ pokračoval. „Mám zastupovat obžalobu jako náměstek prokurátorův a podle toho, co jsem zjistil pročitáním předběžných výsledků, mohu vás ubezpečit, že vaše názory jsou mylné. Breckova vina je zřejmá a vy ho svým svědectvím, jímž přiznáváte, že jste ho ihned po tom činu viděl na kopci, zaručeně dostanete na šibenici.“

„Bylo by dost těžké dostat ho na šibenici, dokud ho nechytíte,“ podotkl jsem. „A pokud jde o to ostatní, ochotně vám ponechám vaše vlastní mínění.“

„Vévoda už o tom ví,“ pokračoval. „Právě jsem přišel od Jeho Milosti – vyslovil se přede mnou otevřeně a upřímně, jak se na toho vznešeného šlechtice sluší. Výslovně se zmínil o vás, pane Balfoure, a předem vyjádřil vděčnost pro případ, že se dáte vést těmi, kdo mají na zřeteli váš vlastní zájem a zájmy vlasti, které dovedou pochopit mnohem líp než vy. Vděčnost není u takové osobnosti prázdné slovo: *experto crede*¹³. Jistě je vám něco známo o mém rodu a klanu, o zavrženíhodném příkladu a žalostném konci nebožtíka mého otce, nemluvě o mých vlastních omylech. Ale já jsem se s dobrotivým vévodou usmířil, on se za mne přimluvil u našeho přítele Prestongrange, a tak jsem zase v sedle a spočívá na mně částečně odpovědnost za stíhání nepřátel krále Jiřího a pomstění nedávné drzé a nestoudné urážky Jeho Veličenstva.“

„Syn vašeho otce může být právem pyšný na takové postavení,“ prohlásil jsem.

Svraštěl nade mnou vylysálé obočí. „Patrně se rád pokoušíte o ironické poznámky,“ řekl. „Ale já jsem zde z povinnosti, jsem

---

13 Věř zkušenému (z lat.). Pozn. překl.

tady proto, abych v dobré víře vyřídil vzkaz, a tak byste se zbytečně snažil mě odradit. A dovolu, abych vám řekl, že dobrá rada na počátku je pro mladíka tak ohnivého a tak ctižádostivého jako vy prospěšnější než deset let dřiny. Prosím, tu pomoc máte teď k dispozici: vyberte si, k čemu jí chcete použít, a vévoda bude nad vámi bdít laskavě jako milující otec.“

„Jenže já snad nejsem dost poslušný syn.“

„A vy si opravdu myslíte, že veškerá politická taktika v téhle zemi má zakolísat a ztroskotat kvůli takovému bujnému hříběti, jako jste vy, mladíku?“ rozkřikl se. „Tenhle případ má sloužit jako zkušební kámen, všichni, kdo to v budoucnu chtějí někam dotáhnout, musí přiložit ruku k dílu! Podívejte se na mne! Myslíte, že to dělám pro své vlastní potěšení, když ve svém náramně záviděníhodném postavení stíhám člověka, s kterým jsem svorně tasil meč? Mně nezbyvá jiná volba.“

„Ale já myslím, že jste se o volbu připravil sám už svou účastí v tom hanebném povstání,“ namítl jsem. „V mém případě je tomu na štěstí jinak: jsem věrný poddaný a mohu se bez rozpaků podívat do očí vévodovi i králi Jiřímu.“

„Tak odtud tedy vítr věje?“ povídá. „Ujišťuji vás, že jste propadl nejhoršímu omylu. Prestongrange byl až dosud natolik zdvořilý (podle toho, co mi říkal), že vaše výpovědi nepopíral, ale proto se ještě nesmíte domnívat, že se na ně nepohlíží velmi podezíravě. Tvrdíte, že jste nevinný. Jenže zjištěné skutečnosti svědčí o vaší vině, můj milý.“

„Tohle jsem od vás čekal,“ podotkl jsem.

„Svědectví Munga Campbella, váš útěk po dokonané vraždě, vaše dlouhé skrývání – můj ty bože, mladíku! Tohle všechno by stačilo, aby se dostal na šibenici hodně prohnáný lotr, natož David Balfour! Já budu při tom přelíčení a pozvednu hlas, ale pak budu

mluvit docela jinak než dnes a bude se vám to zamlouvat zdaleka méně než teď! Vida, už jste zbledl!“ rozkřikl se na mne. „Konečně jsem našel klíč k vašemu nestoudnému srdci! Jste bledý, pane Davide, a klopíte oči! Vidíte hrob a šibenici mnohem blíže, než jste si představoval.“

„Přiznávám se k lidské slabosti, ta je docela přirozená, za ni se snad nemusím stydět. Hanba...“, chtěl jsem mluvit dál.

„Hanba vás čeká na šibenici“, vskočil mi do řeči.

„Kde na tom budu aspoň stejně jako Jeho Lordstvo váš otec.“

„Kdepak, co vás napadá!“ okřikl mě. „Vám to všechno ještě není dost jasné. Můj otec zemřel pro velkou věc, pro vměšování do královských práv. Ale vy máte viset pro sprostou vraždu kvůli pár mizerným grošům. A vaše osobní účast na ní spočívá v zákeřné úloze zdržet nebohou oběť rozhovorem, vašimi spolupachateli je banda otrhaných horalů. Jsou tu důkazy, můj vzácný pane Balfoure – jsou tu důkazy, a ty budou předloženy, můžete mi to věřit, mám v té věci prsty – můžeme vám dokázat, a také vám dokážeme, že jste za to dostal zapláceno. Jako bych viděl kolem sebe ty udivené obličeje v soudní síni, až povolám svého svědka a až se ukáže, že jste se vy, mladík s takovou výchovou, dal k tomu hanebnému činu svěst starými odloženými hadry, lahví horalské pálenky a třemi a půl šilinky v měděných mincích!“

V jeho slovech bylo něco pravdy – až mě omráčila, jako by mě praštil do hlavy. Vždyť to šatstvo, láhev pálenky a tři a půl šilinky v drobných mincích bylo opravdu skoro všechno, co jsme si s Alanem odnesli z Aucharnu – bylo mi jasné, že někteří z Jakubových lidí to v žaláři vyžvanili.

„Jak vidíte, vím toho víc, než jste si představoval“, pokračoval vítězně. „A kdyby měly věci vzít takovýhle obrat, nesmíte se, vzácný pane Davide, domnívat, že vláda Velké Británie a Irska může

někdy přijít do rozpaků pro nedostatek důkazů. Máme tady ve vězení lidí, kteří nám na život a na smrt odpřisáhnou, co na nich budeme chtít – co na nich budu chtít já, je-li vám to takhle milejší. A tak snad už můžete tušit, jaká vás čeká sláva, jestli si vyberete smrt. Na jedné straně život, víno, ženy a vévoda, který vám bude spolehlivým ochráncem – na druhé straně oprátka na krku, šibenice, na které budou chrastit vaše kosti, a nejvšivější, nejbídnější pověst najatého vraha, jakou jednou po vás zdědí vaši jmenovci! Podívejte se!“ vykřikl příšerně pronikavým hlasem. „Podívejte se na tuhle listinu, kterou jsem právě vytáhl z kapsy! Podívejte se, čí jméno na ní stojí: mám dojem, že je to jméno vzácného pana Davida – inkoust ještě snad ani neoschl! Tušíte, co to je za listinu? Je to zatykač na vás – stačí, když vezmu do ruky tady tenhle zvonek, a budete na místě zatčen. Jak se jednou na tenhle zatykač octnete v Tolboothu¹⁴, pomoz vám pánbu, protože pak jsou kostky vrženy!“

Vůbec se nesnažím zapírat, že jsem se takové hanebnosti nesmírně zhrozil, a ošklivá blízkost toho, co mi hrozilo, mi řádně nahnala strach. Pan Šimon se prve náramně zaradoval, když viděl, jak měním barvu – v té chvíli jsem bezpochyby nebyl o nic ruměnější než má košile, a mimo to se mi třásl hlas.

„Tady v tom pokoji je opravdový gentleman,“ vykřikl jsem. „Obracím se k němu. Svěřuji mu do rukou svůj život i své dobré jméno!“

Prestongrange prudce zavřel knihu. „Já jsem vám to říkal, Šimone. Vynesl jste už všechny svoje trumfy, a přece jste prohrál. Pane Davide,“ oslovil mě, „rád bych, kdybyste uvěřil, že to nebyl můj nápad, abyste byl podroben téhle zkoušce. Byl bych rád, kdy-

---

14 Edinburské vězení. Pozn. překl.

byste pochopil, jak mě to těší, že jste v ní obstál tak čestně. Možná ani nevíte, jak mě to těší, protože to také trochu posloužilo i mně. Kdyby totiž byl tadyhle náš přítel Šimon měl větší úspěch než já včera večer, bylo by se třeba zdálo, že je lepší znalec lidí než já – bylo by se třeba ukázalo, že bychom si my dva, pan Šimon a já, měli vlastně vyměnit své postavení. A já vím, že náš přítel Šimon je ctižádostivý,“ dodal a lehce plácl Frazerovi na rameno. „Tenhle sehraný výstup tím skončil a vy jste si mě hodně naklonil. Ať už v téhle nešťastné záležitosti rozhodneme jakkoli, postarám se sám, aby se vůči vám postupovalo šetrně.“

Byla to velice vlídná slova a mimo to jsem vycítil, že se moji dva protivníci nemají navzájem nijak zvlášť v lásce, ba zdálo se, že mají na sebe hodně svrchu. Přesto k té rozmluvě bezpochyby došlo z oboustranné dohody, snad si ji předem i připravili – zřejmě si mě oba chtěli vyzkoušet všemožným způsobem, a když se ukázalo, že je všechno marné, přemlouvání, lichocení i vyhrožování, nezbývalo mi než čekat, jakého prostředku použijí příště. Oči mi ještě slzely a kolena se mi trásla z vyčerpání po té těžké zkoušce, a tak jsem se zmohl jen na to, že jsem znovu zájímavě opakoval: „Svěřuji vám do rukou život i své dobré jméno.“

„Dobrá, dobrá, musíme zkusit, jestli je zachráníme. A zatím se zas vrátíme k jemnějším způsobům. Nesmíte to mít mému příteli panu Šimonovi za zlé – mluvil s vámi podle toho, co je uvedeno v obžalovacím spise. A i kdybych si vás byl snad rozhněval, poněvadž jsem byl při tom jako tichý účastník, nesmím připustit, abyste se hněval i na nevinné členy mé rodiny. Všechny by je velice těšilo, kdyby vás mohly vídat častěji, a já nemohu dopustit, aby se má děvčata dožila zklamání. Zítra si vyjdou do parku a myslím, že by se náramně slušelo, abyste je tam doprovodil. Předtím zajděte ke mně, budu možná pro vás mít nějaké důvěrné sdělení. Potom

vás ihned propustím, a to v doprovodu našich slečen, ale znovu mi potvrďte slib, že budete až do té doby mlčet.“

Byl bych udělal líp, kdybych mu to byl rovnou v té chvíli odmítl, ale věru jsem už neměl sílu mu odporovat. Slíbil jsem mu tedy, co chtěl, odporoučel jsem se, ani nevím jak, sotva jsem se octl venku před domem a vrata se za mnou zavřela, byl jsem rád, že se mohu opřít o zeď a otřít si obličej. Pořád jsem v duchu viděl strašlivé zjevení (jak se mi aspoň zdálo) pana Šimona, tak jako se člověk nezavírá v uších po nějakém nečekaném hluku, i když už ustal. Pověsti o jeho otci, o jeho proradnosti a ustavičné mnohonásobné zradě, jak jsem o tom slyšel a čítal, vyvstaly mi v paměti a spájely se s tím, co jsem před chvílí sám zakusil. Kdykoli jsem si na to vzpomněl, vždycky jsem se znovu zděsil té vědomé ohavné pomluvy, již chtěl Šimon pošpinit mé jméno. Osud dvou oběšenců při leithské silnici se mi zdál téměř nerozeznatelný od toho, jaký podle mého mínění čekal mne. Okrást dítě o takovou nepatrnou částku bylo jistě bídáctví, ale můj případ, tak jak jej měl před soudem vylíčit Šimon Frazer, si s tím jejich co do hanebnosti a mrzkosti v žádném ohledu téměř nezařadil.

Vzpamatoval jsem se teprve, když jsem na prahu prokurátorova domu uslyšel hlasy jeho dvou livrejovaných sluhů.

„Tu máš,“ řekl jeden, „tadyhle ten lístek musíš honem doručit kapitánovi.“

„To mají zase přivést toho banditu z hor?“ zeptal se druhý.

„Jak se zdá,“ odpověděl první. „Starý a Šimon ho potřebují.“

„Prestongrange se asi zbláznil,“ povídá druhý. „Příště si Jakuba Mora ještě vezme k sobě do postele.“

„No, do toho ani tobě, ani mně nic není,“ odsekl první.

A rozešli se – jeden odkvapil s rozkazem a druhý vešel do domu.

Tohle vypadalo náramně zle. Sotva jsem odešel, už si posílají pro Jakuba Mora, kterého měl pan Šimon asi na mysli, když říkal,

že jsou ve vězení lidé schopní všeho, aby si zachránili život. Vlasy mi vstávaly na hlavě a naskakovala mi husí kůže, v mžiku jsem si vzpomněl na Katrionu a krev mi stydla v žilách. Chuděra! Otce jí mají pověsit za zločin, který se nikterak nedá obhájit. A ještě nesnesitelnější bylo pomyšlení, že si on patrně bude chtít zachránit kůži nejhanebnější a nejzbabělejší vraždou, spáchanou křivopřísežnictvím, a k dovršení všeho neštěstí já jsem asi byl vyhlédnutou obětí té vraždy.

Rychle jsem vykročil nazdařbůh – uvědomoval si jen potřebu čerstvého pohybu a vzduchu venku za městem.

KAPITOLA VII

Poruším čestný závazek

Věru nevím, jak jsem se najednou octl na Dlouhé hrázi. Je to cesta v polích nad městem, která se táhne po jeho severní straně. Viděl jsem je odtamtud celé černě jako hada, až od místa, kde se na skále nad mořským zálivem zdvíhá hrad a za ním v dlouhé řadě věžičky, štíty a dýmající komíny. Nad tou podívanou se mi sevřelo srdce. Už jsem vyprávěl, že jsem od samého mládí přivykl nebezpečím, ale toho dne ráno jsem uprostřed tak zvaně zabezpečeného města stál tváří v tvář nebezpečí tak děsivému, jaké jsem dosud nepoznal. Hrozilo mi už otroctví, hrozilo mi, že ztroskotám v moři, ohrožovaly mě meče a bambitky, ale tomu všemu jsem čestně odolal – avšak nebezpečí, které cíhalo v pronikavém hlase a odulém obličejí pana Šimona, vlastně lorda Lovata, nahánělo mi řádný strach.

Posadil jsem se u jezera v místě, kde se sítiny táhly daleko od břehu, namočil jsem si ruce po zápěstí a ošplíchal skráně. Kdybych to byl mohl udělat a zachovat si přitom jen špetku sebeúcty, byl bych od svého šíleného záměru v té chvíli utekl, ale ať už z odvahy, nebo ze zbabělosti (říkejte si tomu, jak chcete – já myslím, že to bylo obojí) jsem se rozhodl, že teď nemohu ustoupit, že jsem už zašel příliš daleko. Dovedl jsem těm dvěma mužům vzdorovat, a budu jim vzdorovat dál – stůj co stůj zůstanu věrný danému slovu, ať to dopadne, jak chce.

Vědomí vlastní vytrvalosti mě trochu posílilo na duchu, ale ne moc. Jako by mi srdce svírala ledová obruč, a život jsem viděl tak černě, že by s ním člověk málem ani nechtěl nic mít. Zachvátila

mě lítost obzvláště s dvěma nebohými dušemi. Jedna ta duše jsem byl já – tak opuštěný a bez přátel uprostřed nebezpečí, druhá byla ta dívka, dcera Jakuba Mora. Setkal jsem se s ní jen na chvíli, ale udělal jsem si už o ní představu i úsudek. Podle mého mínění měla smysl pro čest skoro jako muž, hanba by snad byla její smrt – a zároveň jsem byl přesvědčen, že se její otec v té chvíli handrkuje o svůj mrzký život na úkor mého. To mě k ní v mých představách poutalo ještě víc. Předtím jsem ji viděl jen jako někoho, s kým jsem se náhodou seznámil na ulici, a přesto ve mně vzbudila zvláštní náklonnost – ale v té chvíli jsem v ní najednou viděl dívku, která je se mnou blízce spřízněná jako dcera mého úhlavního nepřítele, takřka mého vraha. Říkal jsem si, že je to kruté nechat se ustavičně sužovat a pronásledovat kvůli jiným lidem, a sám nemít docela žádné potěšení. Vlastních starostí přece moc nemám – mám co jíst a kde spát, ale jinak mi mé bohatství není vůbec nic platné. Mám-li viset, budu asi mít krátký život – nemám-li viset a mám-li z těch nesnází vyváznout, bude se mi možná zdát až moc dlouhý, než pro mne skončí. A najednou se mi v paměti vynořila její tvář, tak jak jsem ji viděl poprvé, s pootevřenými rty – v té chvíli mi srdce zemdlelo, ale do nohou mi vjela síla, a tak jsem se odhodlaně pustil dál cestou k Deanu. Mám-li viset zítra, je skoro jisté, že v noci už budu asi spát v žaláři – proto jsem si umínil, že si ještě jednou musím promluvit s Katrionou.

Rychlá chůze a pomyslení na můj cíl mě vzpružily ještě víc, a tak jsem se ponenáhlu dostával do rozjařenější nálady. Ve vsi Deanu, která leží dole v údolí u řeky, vyptal jsem se na cestu jednoho mlynářského chasníka. Ukázal mi stezku do kopce na protějším břehu, a ta mě zavedla ke slušnému domku v travnatém jabloňovém sadě. Když jsem vkročil do vrátek v živém plotě, srdce mi řádně bušilo, ale hned mi zase spadlo do kalhot, sotva jsem se octl tváří v tvář

zamračené přísné staré paní, která chodila po sadě v bílém čepci, na němž měla posazený a přivázaný mužský klobouk.

„Copak tu pohledáváte?“ zeptala se.

Řekl jsem jí, že jsem přišel za slečnou Drummondovou.

„A copak jí chcete?“

Pověděl jsem jí, že jsem se seznámil se slečnou Drummondovou minulou sobotu, že jsem jí mohl s potěšením prokázat nepatrnou úsluhu a teď jsem ji přišel na její pozvání navštívit.

„Aha, to vy jste ten Šesták!“ řekla s údivem a značným opovržením. „Pěkný dárek, hezký panáček! A máte snad ještě nějaké jiné jméno a příjmení, nebo vás pokřtili Šesták?“

Řekl jsem jí, jak se jmenuji.

„Propánakrále!“ užasla. „Copak Ebenezer má syna?“

„Nemá, paní, já jsem syn jeho bratra Alexandra. Já jsem zeman ze Shawů.“

„To se budete muset hodně přičinit, abyste si tohle právo vybojoval,“ prohlásila.

„Znáte mého strýce dobře, jak vidím, ale snad vás to potěší, když vám povím, že tahle záležitost už je vyřízena.“

„A co vás přivádí sem za slečnou Drummondovou?“ ptala se dál.

„Přišel jsem si pro ten šesták, prosím. Jsem přece synovec svého strýce, a tak se dá myslet, že jsem asi na peníze opatrný.“

„Tak vida, vy máte i jiskru důvtipu!“ poznamenala dost uznale. „Já jsem myslela, že jste prachobyčejný hlupák – s tím vaším šestákem a šťastným dnem a s tím kvůli Balwideru.“ Při těch slovech jsem se zaradoval, že Katriona nezapomněla nic z toho, co jsme si spolu povídali. „Ale tohle všechno je vedlejší,“ řekla dál. „Má to snad znamenat, že jste se jí přišel dvořit?“

„Tohle je věru trochu předčasná otázka. Děvce je mladé, a co hůř, já také. Nezapírám,“ dodal jsem odhodlán, že to u ní zkusím

s určitou dávkou upřímnosti, „nezapírám, že ji takřka nemohu pustit z hlavy od té chvíle, co jsem se s ní seznámil. To je jedna věc, ale nějak se zavazovat, to by už bylo něco jiného a mohlo by to třeba vypadat jako velká pošetilost.“

„Jak vidím, dovedete mluvit pěkně otevřeně,“ řekla stará paní. „Já chválabohu taky! Byla to velká pošetilost, že jsem si vzala na starost dceru takového darebáka – mám to pěkné nadělení! Ale když ji už mám na krku, postarám se o ni, jak já budu chtít. Snad mi nechcete tvrdit, pane Balfoure ze Shawů, že byste se oženil s dcerou Jakuba Mora, i když ho pověsí na šibenici? No tak, a když to tedy se ženěním nejde, nepůjde to ani s všelijakým namlouváním, pamatujte si to. Děvčata jsou stvoření vrtkavá,“ dodala a pokývala hlavou. „Dnes byste mi to asi neuvěřil, když vidíte moje svraštělé tváře, ale já jsem taky bývala pěkné děvče.“

„Lady Allardyceová – předpokládám, že se tak jmenujete – vy mluvíte za obě strany, jak se mi zdá, a takhle bychom se dost špatně dorozuměli. Dáváte mi to dost po lopatě, když se ptáte, jestli bych si rovnou od šibenice odvedl jako nevěstu mladou dívku, s kterou jsem se viděl všeho všudy jednou. Už jsem vám řekl, že bych jakživ nebyl tak neobezřetný, abych se zavazoval. Ale rád se vám svěřím, že budu-li mít dál to děvče rád, jak mohu právem doufat, bylo by k tomu zapotřebí něco víc než její otec nebo třeba šibenice, co by nám mohlo zabránit, když se budeme chtít vzít. Nebyla by to má rodina, protože k té jsem přišel jako slepý k houslím! Strýci nejsem povinován vůbec ničím, a tak jestli se jednou ožením, neudělám to pro potěšení nikomu jinému než sobě.“

„Takovéhle řeči jsem už slyšela, ještě než jste byl na světě,“ řekla paní Ogilvyová, „a snad proto na ně zrovna moc nedám. Tady se musí vzít v úvahu moc věcí. Jakub More je můj příbuzný, říkám to k své hanbě. Ale čím lepší rodina, tím víc oběšených nebo státých,

to je odjakživa smutný úděl mužů ze Skotska. Což, kdyby šlo jen o to věšení! Mně by pro mou osobu bylo dost vhod, kdyby se Jakub houpal na šibenici, aspoň by s ním byl už jednou konec. Katriona je hodná holka, má dobré srdce a dovede mít se mnou, mrzutou starou bábou, svatou trpělivost. Ale má to jeden háček. Je úplně zblázněná do táty, toho prolhaného, licoměrného darebáka, je celá pryč do Gregarovců a všelijakých psanců, do krále Jakuba a všelijakých takových nesmyslů. A jestli si myslíte, že ji z toho snad můžete vyvést, mohl byste se splést. Říkáte, že jste se s ní viděl jen jednou...”

„Správně jsem měl říci, že jsem s ní jen jednou mluvil,“ vpadl jsem jí do řeči, „ale dnes ráno jsem ji viděl podruhé z okna u Prestongrange.“

Asi jsem to řekl proto, abych udělal dojem, ale vzápětí jsem za svou vychloubavost dostal co proto.

„No, a co z toho?“ okřikla mě stará paní a najednou se ušklíbla. „Vždyť jste se s ní seznámil taky před prokurátorovým domem.“

Přiznal jsem, že to tak bylo.

„Hm, tak teď se aspoň dozvídám rovnou od vás,“ pustila se do mne náramně káravým tónem, „kdo a co jste zač. Prohlašujete se za Balfoura ze Shawů, ale tak se mi zdá, že jste Balfour z ďáblova plemene. Možná, že jste sem přišel kvůli tomu, co jste říkal, ale čert ví, mohl jste zrovna tak dobře přijít kvůli něčemu docela jinému! Já jsem věrná poddaná krále Jiřího, a tak jsem zticha a dovedla jsem všechny mužské příbuzné udržet na uzdě, aby se nedostali hlavou na špalek. Ale nejsem zas tak dobrá poddaná, abych se nechala někým vodit za nos. A tak vám povím rovnou, že ten, kdo se tolik ukazuje před prokurátorovým domem a v prokurátorových oknech, nemá se co ohomejtat kolem dcery Macgregarovy. Můžete to vyřídit panu prokurátorovi, který vás sem poslal, a že se

mu pěkně poroučím. Tak pá, pá, pane Balfoure,“ řekla a poslala mi rukou políbení, „a šťastnou cestu zase zpátky tam, odkud jste přišel.“

„Jestli myslíte, že jsem špehoun,“ vyhrklo ze mne, a pak mi řeč uvízla v krku. Hezkou chvíli jsem tam tou starou paní stál a měřil jsem si ji vražedným pohledem, pak jsem se uklonil a otočil.

„Počkat! Stát! Vida ho, blázna!“ vykřikla. „Že vás mám za špehouna? A co jiného si mám o vás myslet – vždyť vás vůbec neznám! Ale vidím, že jsem se zmýlila, a když mě nemůžete vyzvat na souboj, tak se budu muset omluvit. Moc pěkně bych se vyjímala s těžkým dvojsečným mečem! No, no, snad přece jen nejste tak docela zlý mladík a budete asi mít taky pár spasitelných nectností. Ale jste hrozný venkovský balík, Davide Balfoure. Z toho se budete muset dostat, musí vám trochu změkknout páteř a musíte být trošičku míň nafoukaný na svou vzácnou osobu. A pak si musíte trochu dát práci, abyste pochopil, že ženské nejsou grenadíři. Ale to se vám nikdy nepodaří. Až do posledního dechu budete toho o ženských vědět zrovna tak málo jako já o vyklešťování prasat.“

Na takové výrazy jsem nebyl u starší ženy zvyklý – znal jsem do té doby jen dvě, paní Campbellovou a maminku, a ty byly velice zbožné a přísné, pokud šlo o způsoby – proto se mi asi zračil v obličeji úžas a u paní Ogilvyové vyvolal výbuch smíchu.

„Jemináčku, nekoukejte na mne tak zkoprněle!“ vykřikla a snažila se ztlumit smích. „A to byste se chtěl oženit s dcerou takového bandity z hor? Můj milý pane Davídku, tak si myslím, že vás přec jen dáme dohromady – kdyby už jen proto, jak asi budou vypadat vaše dětičky! Ale teď už je věru zbytečné, abyste tady dál okouněl,“ řekla pak, „děvče není doma a já mám strach, že stará ženská jako já není žádná společnost pro syna vašeho otce. Vždyť nemám nikoho než sebe, aby mi hlídal mou dobrou pověst, a už jsem tu s takovým

svůdným mladíkem dost dlouho o samotě. Tak si pro ten svůj šesták přijďte jindy!“ křikla za mnou, když jsem už odcházel.

Potyčka s tou paní, která mě co chvíli něčím udivila, hodně mě vzpružila na duchu, jinak hodně sklíčeném. Už dva dny se mi Katrionina podoba ustavičně vkrádala do mých úvah – pořád číhala někde v temném koutku, takže sotva jsem se octl o samotě, hned se mi odněkud v mysli vynořila. A v té chvíli se mi najednou úplně přiblížila, jako bych se jí dotýkal, ačkoli jsem se předtím jen jedinkrát dotkl její ruky. Až se mi udělalo mdlo, jak jsem se rozplýval štěstím při pomýšlení na ni, a když jsem se v duchu zadíval do budoucnosti i minulosti, připadal mi svět jako bezútěšná poušť, kde lidé jako vojáci na pochodu jdou vytrvale za svou povinností, co jim stačí síly, a kde jediná Katriona mi může být v životě potěchou. Až jsem se sám sobě divil, že se mohu podobnými úvahami zabývat, když mi hrozí takové nebezpečí a zneuctění, a styděl jsem se, když jsem si připomněl, že jsem tak mladý. Musím přece ještě vystudovat, musím si zvolit nějaké užitečné zaměstnání, musím přispět svým dílem, abych byl nějak prospěšný ve světě, kde má každý svůj úkol, musím se ještě učit, získat vědomosti a osvědčit se jako muž – a když jsem to všechno rozumně uvážil, musel jsem se červenat, že mě vůbec mohou pokoušet takovéhle posvátnější rozkoše a povinnosti, na které mám ještě dost času. Má výchova se ve mně káravě hlásila k slovu – nikdy mě nekrmili marcipánem, ale tvrdým chlebem pravdy. Věděl jsem, že ten, kdo není ochoten vzít na sebe povinnosti otcovské, není hoden být manželem – a když jsem si takového výrostka, jako jsem byl já, představil v úloze otce, musel jsem se sám sobě smát.

Zahloubán do takových myšlenek, a skoro v půli cesty zpátky k městu, uviděl jsem proti sobě postavu, která se přibližovala, a pocítil jsem v srdci ještě větší zmatek. Zdálo se mi, že jí toho

mám tolik co říci, ale nevěděl jsem, jak začít, a když jsem si vzpomněl, jak jsem dopoledne měl u prokurátora jazyk jako svázaný, byl jsem si jist, že zase budu mlčet jako zařezaný. Ale jakmile byla u mne, mé obavy se rozplynuly – nepocítil jsem nejmenší rozpaky ani při pomyšlení na ty tajné úvahy, kterými jsem se prve obíral, a najednou jsem věděl, že s ní mohu mluvit zrovna tak nenuceně a rozumně jako třeba s Alanem.

„Vida, přišel jste si pro ten šesták – dostal jste ho?“ zeptala se překvapeně.

Řekl jsem jí, že ne, ale když jsem ji tak náhodou potkal, že jsem přec jen nepřišel nadarmo. „Dnes jsem vás už jednou viděl,“ dodal jsem a pověděl jsem jí, kde a kdy.

„Já jsem vás neviděla,“ řekla. „Mám dost veliké oči, ale někdo má lepší a vidí dál. Já jsem jen slyšela někoho v domě zpívat.“

„To byla slečna Grantová, ta nejstarší a nejhezčí.“

„Jsou prý všechny krásné,“ podotkla.

„A ony si to zas myslí o vás, slečno Drummondová,“ odpověděl jsem. „Nahrnuly se všechny k oknu, aby vás viděly.“

„Škoda, že jsem tak slepá, jinak bych je možná byla také viděla. A vy jste byl u nich? To jste se asi moc pěkně bavil při té krásné hudbě a s těmi hezkými slečnami.“

„Věru se mýlíte, protože jsem byl neohrabaný jako mořská ryba na horské stráni. Já se totiž líp hodím do společnosti drsných mužů než hezkých slečen.“

„To bych také řekla!“ prohlásila a oba jsme se tomu zasmáli.

„Je to opravdu zvláštní, že z vás nemám ani trochu strach, ale před slečnami Grantovými bych byl nejradši utekl. A z vaší sestřenice jsem také měl strach.“

„Z té by asi měl strach každý muž,“ odpověděla. „I můj otec se jí bojí.“

Jakmile se zmínila o svém otci, hned jsem se zarazil. Podíval jsem se na ni, jak tak šla vedle mne, a připomněl jsem si ho, jak málo o něm vím a co všechno o něm tuším. A když jsem si je oba porovnal, pociťoval jsem to jako zradu, kdybych mlčel.

„Když už mluvíte o svém otci,“ řekl jsem, „musím vám povědět, že jsem se s ním nedávno seznámil – dnes dopoledne.“

„Opravdu?“ vykřikla tak radostně, že mi bylo, jako by se mi posmívala. „Vy jste dnes viděl Jakuba Mora? Snad jste s ním také mluvil, ne?“

„Ano, dokonce jsem s ním mluvil.“

A tu se mi zdálo, že to se mnou dopadá moc zle, nejhůř, jak si člověk dovede představit. Vrhla na mne pohled, který nevyjadřoval nic než vděčnost. „Za to vám mockrát děkuji!“ řekla.

„Nemáte věru zač,“ odpověděl jsem, a pak jsem se zarazil. Ale když jsem toho už tolik zamlčoval, musel jsem přece s něčím ven. „Nemluvil jsem s ním moc pěkně, nijak zvlášť se mi nelíbil, a on se zlobil.“

„Tak jste s ním raděj neměl mluvit a mně, jeho dceři, to vůbec nepotřebujete říkat! Nechci se znát k lidem, co ho nemají v lásce a úctě.“

„Dovolím si ještě pár slov,“ řekl jsem a začínal jsem málem mít strach. „Ani já, ani váš otec nemůžeme mít v prokurátorově domě moc dobrou náladu. Hádám, že si tam oba vyřizujeme dost zlé věci a na lidi tam číhá nebezpečí. Proto také mi ho bylo líto a oslovil jsem ho první, jen škoda, že jsem nemluvil moudřeji. Ale podle mého mínění se snad brzy dozvíte, že je na tom trochu líp.“

„Každopádně ne vaším přátelským přičiněním,“ řekla. „A o váš soucit on nestojí.“

„Slečno Drummondová,“ vykřikl jsem skoro úpěnlivě, „já jsem na světě sám a sám...“

„Tomu se nedivím,“ odsekla.

„Nechte mě mluvit, prosím vás! Nechte mě aspoň teď mluvit, a pak se s vámi provždy rozloučím, jestli chcete. Přišel jsem dnes v naději, že uslyším vlídné slovo, je mi ho tolik zapotřebí! Já vím, že to, co jsem řekl, vás muselo zranit, a věděl jsem to už v té chvíli. Bylo by bývalo snadné vám polichotit, bylo by bývalo snadné vám lhát – copak si nedovedete představit, jak mě to pokoušelo? Copak nechápete, že teď k vám mluvím z upřímného srdce?“

„Myslím, pane Balfoure, že tohle všechno za to snad ani nestojí, abyste se tolik rozčiloval. Vždyť jsme se viděli jen jednou a můžeme se přece rozejít jako slušní lidé.“

„Ó, kéž by mně aspoň jediná duše věřila!“ zvolal jsem prosebně. „Jinak to nevydržím! Celý svět se proti mně spikl! A jak potom mám svůj hrozný osud snést? Když ve mne nikdo nebude věřit, pak to nesvedu. Pak ten člověk musí zemřít, protože to nesvedu.“

Pořád se dívala přímo před sebe, hlavu držela vysoko, ale když uslyšela má slova nebo snad můj prosebný hlas, najednou zůstala stát. „Co to povídáte?“ zeptala se. „O čem to mluvíte?“

„O tom, že bych svým svědectvím mohl zachránit nevinnému život,“ odpověděl jsem, „a oni mě nechťejí připustit jako svědka. Co byste na mém místě udělala? Přece víte, oč tady jde, čí otec je v nebezpečí. Copak byste toho nebožáka opustila? Zkoušeli to se mnou na všemožný způsob. Chtěli si mě podplatit, slibovali mi hory doly. A dnes mi ten slídívý pes pověděl, jak na tom jsem, jak daleko až hodlá jít, aby mě zahubil a zneuctil. Mám být obžalován ze spoluúčasti na té vraždě, měl jsem prý za peníze a staré hadry zdržet Glenura hovorem, hrozí mi prý smrt a potupa. Mám-li takhle skončit ještě tak mladý, skoro ani ne muž – jestli se má tohle o mně vyprávět po celém Skotsku – jestli tomu máte uvěřit i vy a mé jméno má být jen příhana – jak mám ve svém předsevzetí

vytrvat, Katriono? To je přece nemožné, to je víc, než se může od člověka žádat!“

Vychrлил jsem to ze sebe v krajním rozrušení, a když jsem umlkl, viděl jsem, že na mne vylekaně upírá oči.

„Glenure! To je tedy ta appinská vražda!“ řekla tiše, ale nesmírně překvapeně.

Doprovázel jsem ji zpátky k Deanu, a zatím jsme už došli na stráň nad vesnicí. A tu jsem se postavil proti ní zsinalý, jako člověk, který div nepřijde o rozum.

„Proboha! Proboha, co jsem to udělal?“ vykřikl jsem a uhodil jsem se pěstmi do skrání. „Proč jsem tohle udělal? To jsem musel být začarovaný, že jsem o těch věcech mluvil!“

„Pane na nebi, co se vlastně stalo?“ užasla.

„Vždyť jsem dal čestné slovo,“ zasténal jsem, „dal jsem čestné slovo a teď jsem je zrušil! Katriono!“

„Ale já se vás ptám, co to je, o čem jste neměl mluvit? Copak myslíte, že já nemám čest? Nebo že jsem taková, abych zradila přítele? Vidíte, zdvím pravou ruku, chci vám to odpřisáhnout!“

„Vždyť jsem věděl, že je na vás spolehnutí! Ale já – co se mnou? Ještě dnes ráno jsem vydržel jim vzdorovat, radši bych byl v zneuctění zemřel na šibenici, než bych jednal nečestně – a za pár hodin zahodím svou čest do prachu u silnice a všechno vyžvaním! Z našeho rozhovoru jasně vyplývá jedno,“ říkal, „a to, že se mohu spolehnout na vaše dané slovo.“ A jak to s tím mým daným slovem dopadlo? Kdo by mně teď ještě věřil? Ani vy byste mi nemohla věřit. Dočista jsem se zneuctil, udělal bych nejlíp, kdybych zemřel!“ To všechno jsem mluvil plačtivým hlasem, ale na pláč jsem se nezmohl.

„Bolí mě nad vámi srdce,“ řekla, „ale jistě přeháníte. Já že bych vám nevěřila? Spolehla bych se na vás ve všem. A tamti dva? Na ty

bych vůbec nemyslela. Vždyť jen číhají, jak by vás chytili do pasti a zahubili! Fuj, přestaňte se tak ponižovat! Hlavu vzhůru! Copak nevidíte, že se vám budu obdivovat jako velkému hrdinovi, který se obětuje pro dobrou věc – a přitom nejste o moc starší než já? A nadělat tolik proto, že jste snad prozradil o slovo víc přítelkyni, která by spíš zemřela, než by vás zradila? Musíme oba zapomenout, že jsme o těch věcech spolu mluvili.“

„Katriono, myslíte tohle doopravdy?“ zeptal jsem se a zadíval jsem se na ni jako zpráskaný pes. „Budete mít ke mně ještě důvěru?“

„Copak neuvěříte ani slzám, které se mi řinou po tvářích? Já si vás ohromně vážím, Davide Balfoure. Ať vás třeba pověsí, já nikdy nezapomenu, nepřestanu na vás nikdy vzpomínat, ani až budu stará. Je to slavná věc, takhle zemřít. Budu vám smrt na šibenici závidět.“

„A je docela možné, že jsem jako malé dítě, které se bojí strašidel,“ řekl jsem. „Možná, že přitom jsem jim jen pro smích!“

„O tom bych se právě chtěla přesvědčit. Musím slyšet všechno. Už jste toho beztak vyžradil dost, a tak mi to musíte povědět celé.“

Posadil jsem se u cesty, ona si usedla vedle mne a já jsem jí všechno vypověděl skoro tak, jak jsem to tu zapsal, vynechal jsem jen to, jak jejího otce podezřívám z dvojakého jednání.

Když jsem skončil, řekla: „Vy jste opravdu hrdina, nikdy bych se toho byla o vás nenadála! A myslím, že vám skutečně hrozí nebezpečí. Když jen pomyslím na toho člověka, Šimona Frazera! Takhle se zahazovat, jen aby si zachránil život a nahrabal peníze, fuj!“ A v té chvíli najednou vykřikla, takové zvláštní slovo, které jsem pak od ní slýchal často, a které tedy asi patří k její osobité svérázné mluvě.

„Propětran! Podívejte, kde stojí slunce!“

Opravdu, sklánělo se už k horám.

Musel jsem jí slíbit, že brzy přijdu zas, podala mi ruku a zanechala mě tam ve víru radostných pocitů. Nechtělo se mi zpátky do mého pokojíku, bál jsem se, že mě ihned zatknou, a tak jsem se navečeřel v jednom hostinci a skoro celou noc jsem prochodil sám a sám v ječmenných polích s tak živou představou, že Katriona je se mnou, jako bych ji nosil v náručí.

KAPITOLA VIII

Zjednaný vrah

Nazítří 29. srpna jsem podle úmluvy přišel k prokurátorovi ve zbrusu novém kabátě, který jsem si dal ušít na míru.

„Vida, dnes jste se náramně vystrojil,“ řekl Prestongrange, „naše slečny budou mít nastrojeného kavalíra! Víte, to je od vás hezké! To je od vás moc hezké, pane Davide! Však my se ještě pěkně shodneme, uvidíte, a já věřím, že vašim nesnázím už bude brzy konec.“

„Máte pro mne nějaké zprávy?“ zeptal jsem se dychtivě.

„Nad očekávání dobré,“ odpověděl. „Budete přece jen připuštěn za svědka, a chcete-li, můžete jet k soudu se mnou, přelíčení má být v Inverary ve čtvrtek 21. příštího měsíce.“

Byl jsem tak užaslý, že jsem ani nemohl promluvit.

„A zatím vás musím přísně varovat, abyste mlčel, ačkoli na vás nežádám, abyste se mi znovu zavázal čestným slovem. Zítra musíte být podroben předběžnému výslechu, ale jinak, rozumíte, bude snad líp, když budete mluvit co nejméně.“

„Vynasnažím se, abych byl hodně opatrný. Jsem přesvědčen, že za tohle nesmírné dobrodiní mám co děkovat vám, Vaše Lordstvo, a děkuji vám ze srdce. Po včerejšku je tohle jako brána do ráje. Ani se mi nechce tomu věřit.“

„No, musíte to zkrátka zkusit, musíte zkrátka zkusit, abyste tomu uvěřil,“ řekl skoro chlácholivě. „Velice mě těší vaše uznání, že jste mi zavázán vděčností, domnívám se totiž, že se mi snad vbrzku budete moci odměnit,“ odkašlal si, „ba dokonce hned. V té věci nastal velký obrat. Dnes vás zatím nebudu obtěžovat podrobnostmi vašeho svědectví, ale bude bezpochyby mít ten účinek, že

celý případ bude pak vypadat jinak pro všechny, jichž se týká, a proto se už nemusím tak úzkostlivě vyhýbat otázkám, pokud jde o některé vedlejší okolnosti.“

„Odpusťte, Vaše Lordstvo, že vám skáču do řeči, ale jak to, že se to vůbec podařilo? Ty překážky, o kterých jste mluvil v sobotu, zdály se i mně nepřekonatelné – jak jste to vlastně dokázal?“

„Milý pane Davide, to přece nejde, abych prozrazoval, a dokonce vám, na čem se vláda usnesla, a tak se musíte laskavě spokojit s holou skutečností.“

Při těch slovech se na mne usmíval úplně otcovsky a pořád si pohrával s novým perem, a tak bylo zcela vyloučené, že bych měl mít jen stín podezření, zda mne snad nechce oklamat. Ale jakmile si přitáhl list papíru, namočil pero do inkoustu a oslovil mě znovu, nebyl jsem si jaksi už tolik jistý a instinktivně jsem zbystřil obezřelost.

„Rád bych se dotkl jedné věci,“ začal, „kterou jsem předtím úmyslně ponechal stranou – jenže teď to už není zapotřebí. Tohle samozřejmě nepatří k výsledku, kterým má být pověřen někdo jiný – tahle věc zajímá mne osobně. Říkal jste, že jste nahoře na kopci zastihl Alana?“

„Ano, Vaše Lordstvo.“

„Hned po té vraždě?“

„Ano.“

„Mluvil jste s ním?“

„Mluvil.“

„Znal jste se s ním už předtím?“ zeptal se prokurátor jakoby mimochodem.

„Nevím, jak jste na to přišel, Vaše Lordstvo,“ odpověděl jsem, „ale soudíte správně.“

„A kdy jste se s ním zase rozešel?“

„Odpověď na tuhle otázku si ponechám až k soudnímu jednání, beztak tam na ni budu muset odpovědět.“

„Pane Balfoure, copak nemůžete pochopit, že tohle všechno není nikterak míněno ve váš neprospěch? Slíbil jsem, že vám zachráním život i čest, a věřte, že dovedu držet slovo. Nemusíte tedy mít žádné obavy. Jak se zdá, předpokládáte, že dovedete Alana obhájit, a vyjádřil jste mi svou vděčnost, která podle mého soudu, chcete-li to mermomocí vědět, není nezasloužená. Je tu spousta všelijakých domněnek, které všechny vedou k témuž závěru – proto mě jakživ nepřesvědčíte, že byste nám nemohl být nápomocný, jen když budete chtít, abychom se Alanovi dostali na stopu.“

„Vaše lordstvo, dávám vám čestné slovo, že nemám ani tušení, kde Alan teď je.“

Na okamžik se odmlčel. „Ani jak bychom ho mohli nalézt?“

Seděl jsem proti němu jako zařezaný.

„Tak vida, tohle je tedy vaše vděčnost, pane Davide!“ A zase chvíli mlčel. „No dobrá,“ řekl a vstal, „nemám štěstí, my dva se už asi nedohodneme. Nemluvme už o tom. Dostanete zprávu, kdy, kam a ke komu se máte dostavit k výslechu. Zatím se o vás musí postarat naše slečny. Nikdy by mi neodpustily, kdybych je nechal moc dlouho čekat na takového kavalíra.“

A tak mě zavedl k těm krasotinkám, které mě překvapily, jak byly nastrojené a hezké – jako kytičky.

Když jsme vycházeli z domu, došlo k malé příhodě, z které se později vyklubala velice významná událost. Zaslechl jsem krátké pronikavé hvízdnutí, jakoby znamení, a když jsem se rozhlédl kolem dokola, zahlédl jsem na okamžik zrzavou hlavu Neila, syna Duncanova. Hned zase zmizel, ale nikde nebyl na dohled ani cípek Katrioniných sukní, ač jsem se samozřejmě domníval, že tam Neil přišel s ní.

Mé tři strážkyně mě vedly bránou Bristo a pak přes bruntsfieldské louky do krásného parku s cestičkami vysypanými pískem, s lavičkami a besídkami, který střežil hlídač. Cesta tam se mi zdála dost zdoluhavá – slečny se tvářily sice vlídně, ale unuděně, což mě krutě přivádělo do rozpaků, a nejstarší z nich na mne chvílemi pokukovala skoro posměšně, takže mě to stálo dost velké úsilí, chtěl-li jsem na ně udělat trochu lepší dojem než den předtím. Když jsme přišli do parku, nechaly mě na pospas tlupě osmi až deseti mladých pánů (bylo mezi nimi několik důstojníků s kokardami na klobouku, jinak to byli vesměs advokáti), kteří se kolem těch krásek nahrnuli, a přestože mě představily s velice pěkným doporučením, všichni na mne, jak se zdálo, ihned zase zapomněli. Taková společnost mladíků je jako smečka divé zvěře – cizího ve svém středu nesnesou, chovají se k němu nezdvořile, takřka až nelidsky opovržlivě – kdybych se byl octl mezi paviány, jistě by se ke mně nebyli mohli chovat hůř. Někteří z těch advokátů se snažili vypadat duchaplně, někteří z těch vojenských pánů žvanili páté přes deváté, takže bych věru nedovedl říci, kdo z nich mi byl protivnější. Všichni si natřásali šavle po boku nebo šosy u kabátu, až bych je byl z parku (samou závistí) nejradši vykopl. Oni zase měli na mne zlost asi proto, že jsem přišel ve společnosti takových krásek, a tak jsem brzy zůstal pozadu, zatvrzele jsem se stranil jejich zábavy a raději jsem se oddával svým úvahám.

Z nich mě vyrušil jeden důstojník, poručík Hektor Duncansby, přihlouplý rozjívený mladý horal, a zeptal se mne, jestli se jmenuji „Palfour“.

Přisvědčil jsem mu ne moc vlídně, protože jeho chování zrovna nebylo moc zdvořilé.

„Hm, Palfour! Palfour! Palfour!“ zopakoval si několikrát.

„Tak se mi zdá, že se vám moje jméno jaksi nelíbí,“ řekl jsem jizlivě – mrzel jsem se na sebe, že mě takový klacek vůbec může přivést z míry.

„To nemůžu říct, ale tak mi něco napadlo,“ povídá on.

„Já bych vám neradil, abyste si zvykal mít nápady,“ odsekl jsem. „Mohl byste se přesvědčit, že by vám to třeba nesvědčilo.“

„Nevíte snad, kde Alan Gregor sebral kleště na polena?“ řekl posměšně.

Zeptal jsem se ho, co má ta otázka znamenat, a on mi s uštěpačným smíchem odpověděl, že jsem tam patrně taky sebral pohrabáč a spolkl jsem ho.

Nebylo vůbec pochyby, co tím myslí, a mně se nahrnula krev do obličeje.

„Já bych si napřed trochu nabrousil vtip, než bych se opovážil urážet gentlemany,“ odsekl jsem mu.

Významně na mne kývl a zamrkal, chytil mě za rukáv a mlčky mě odváděl z parku. Ale jakmile jsme se octli z dohledu lidí na promenádě, ihned se začal tvářit výhrůžně. „Zatracený darebáku, táhněte zpátky, odkud jste přišel!“ rozkřikl se a udeřil mě pěstí do brady.

Oplatil jsem mu to snad ještě citelněji, načež o několik kroků ucouvl, smekl klobouk a obřadně se mi uklonil.

„Tak dost, takhle se nebudeme bít,“ řekl. „Vy jste mě urazil, pane, vy jste se opovážil tvrdit mně, důstojníku Jeho Veličenstva, že si potřebuji nabrousit vtip! Máme oba kordy, a tady vedle je Královská obora. Půjdete napřed, nebo vám mám ukázat cestu?“

Uklonil jsem se mu na oplátku, vyzval jsem ho, aby šel napřed, a loudal jsem se za ním. Cestou jsem slyšel, jak si zlostně něco bručí o „pánech v královském mundúru“, snad aby mě přesvědčil, že se opravdu cítí uražený. Ale z jeho chování, hned jak jsme se

seznámili, bylo zřejmé, že mě vydráždil k hádce sám a schválně, ať už právem, nebo neprávem. Bylo mi zřejmé, že moji nepřátelé na mne zase nastrojili léčku, a poněvadž jsem si byl vědom toho, jaký jsem špatný šermíř, bylo mi naprosto jasné, že já jsem ten, kdo má v souboji, padnout.

Než jsme přišli do Královské obory na opuštěné místo mezi roztroušená skaliska, byl bych už kolikrát podlehl pokušení prásknout do bot a spasit se útekem, tolik mi bylo proti mysli, že se má ukázat, jaký jsem špatný šermíř, a tolik se mi nechtělo umřít nebo se přinejmenším nechat zranit. Ale pak jsem si řekl, že jde-li jejich zloba až takhle daleko, nezastaví se pravděpodobně před ničím, a že tedy padnout zasažený mečem, třeba vinou vlastní nemotornosti, je přece lepší než skončit na šibenici. Mimo to jsem si byl vědom, že svým nerozvážně prostořekým jazykem a pádnou pěstí jsem se beztak dopustil trestného činu, a i kdybych utekl, můj protivník by mě bezpochyby stíhal a dopadl, což by mě ke všemu mému neštěstí ještě i zneuctilo. A tak jsem koneckonců šel odevzdaně za ním dál jako odsouzenec za svým katem, a zrovna tak beznadějně.

Obešli jsme dlouhou řadu skalisk a octli jsme se v Lovcově močále. Tam na malém paloučku můj protivník tasil kord. Nemohl nás tam vidět nikdo kromě ptáků, a tak mi nezbývalo než následovat jeho příklad a postavit se do střeheu s nejodhodlanějším výrazem v obličeji, na jaký jsem se zmohl. Ale panu Duncansbymu to patrně nebylo jaksi vhod, můj postoj se mu asi nezdál dost bezvadný, protože se najednou zarazil, bystře na mne pohlédl a přiskočil blíž, pak zase ucouvl, a pořád mi při tom hrozil taseným kordem. U Alana jsem takové počínání nikdy nepozoroval, mimo to mě velice skličovala blízkost smrti, a tak se mne zmocnilo úplné zděšení a nejraději bych byl utekl.

„Co se to k čertu s vámi děje?“ křikl na mne poručík.

Najednou udělal výpad a vyrazil mi kord z ruky, takže velikým obloukem odletěl do vysoké trávy.

To se opakovalo ještě dvakrát, a když jsem svou zneuctěnou zbraň zdvihl potřetí, on tu svou najednou zastrčil zpátky do pochvy a zůstal přede mnou stát s náramně zlostným obličejem, ruce složené za zády pod šosy kabátu.

„Vem mě ďas, jestli na vás vůbec sáhnu!“ rozkřikl se a vztekle se mne zeptal, jakým právem se chci měřit s „gentlemanem“, když nerozeznám špičku kordu od jílce.

Odpověděl jsem, že za to může má výchova, a požádal jsem ho, zda by se laskavě spokojil tím, že jsem mu dal veškeré zadostiučinění, jaké jsem bohužel schopen mu dát – snad jsem se nakonec přece zachoval jako muž?

„To je pravda,“ uznal. „Jsem náramně statečný, odvážný jako lev. Ale takhle směle se mi postavit jako vy, a přitom vůbec neumět šermovat, to bych ani sám nedokázal! Odpusťte mi, že jsem vás udeřil, ačkoli jste mi ukázal, že máte hodně pádnou ruku – ještě mě z toho brní hlava. A věřte, kdybych byl věděl, jak to s vámi je, nebyl by mě jakživ nikdo k tomu dostal, abych do něčeho takového vůbec strkal prsty.“

„To jste řekl pěkně,“ odpověděl jsem, „a jsem přesvědčen, že se podruhé už nenecháte nastrčit od mých osobních nepřátel.“

„Věru ne, pane Balfoure, vždyť to byla zrovna taková hanebnost, jako kdyby mě nastrčili, abych se bil se starou ženskou nebo s malým děckem! Však já to tomu pánovi povím, ať si dá sám pozor, abych ho nevyzval na souboj!“

„A kdybyste k tomu věděl, co pan Šimon proti mně má, uráželo by vás ještě víc, že vás chtěl do takové věci zatáhnout.“

Přísahal, že mi to rád věří, že všichni Lovatové jsou ze stejného těsta, zadělaného samým čertem. Pak mi najednou stiskl ruku, za-

čal mě ujišťovat, že jsem skvělý chlapík, jenom je obrovská škoda, že tak zanedbali mou výchovu, a tvrdil, že kdyby měl kdy, sám by na mne dohlédl, abych si ji řádně doplnil.

„Mohl byste mi prokázat ještě větší službu, než je ta, kterou mi nabízíte,“ řekl jsem mu, a když se zeptal jakou, vyzval jsem ho: „Pojďte se mnou k jednomu z mých nepřátel a dosvědčte mi, jak jsem si před chvílí počínal. Takhle mi opravdu posloužíte. Pan Šimon na mne dnes poslal rytířského protivníka, ale jeho skutečný záměr byla vražda. Vy jste první, ale po vás přijde druhý a třeba i třetí. Sám jste se přesvědčil, jak dovedu vládnout čepelí, a tak můžete usoudit, jak to může nakonec se mnou dopadnout.“

„To by mi samému bylo náramně proti mysli, kdybych se dovedl bít tak špatně jako vy!“ ubezpečil mě. „Ale pojďte, pane Balfoure, já vám tu službu rád prokážu!“

Cestou do toho proklatého parku jsem se hodně loudal, zato ven mě nohy vynesly náramně lehce, v taktu k velmi pěkné staré písni, tak staré jako bible, na slova: *Jistě odešla hořkost smrti*. Pamatuji se, že jsem měl hroznou žízeň, proto jsem se při cestě napil ze studánky svaté Markéty a voda z ní chutnala neuvěřitelně sladce. Prošli jsme posvátnými místy, děkanstvím, Dolní bránou a rovnou jsme zamířili k domu prokurátorovu. Cestou jsme si dopodrobna ujednali, jak si budeme počínat. Lokaj nezapřel, že pán je doma, ale prohlásil, že má s několika pány velice důvěrné jednání a že k němu nikdo nesmí.

„Potřebuji s ním promluvit jen malou chvilku a nemohu čekat,“ řekl jsem. „Můžete říci, že to není žádná tajnost, a že budu dokonce rád, když budeme mít svědky.“

Sluha odešel vyřídit vzkaz dost neochotně a my jsme byli tak smělí, že jsme šli za ním do předpokoje, kde jsem zaslechl hovor tlumených hlasů z vedlejší místnosti. Seděli tam u stolu vskutku

tři – Prestongrange, Šimon Frazer a pan Erskine, šerif hrabství Perthu¹⁵. Měli právě poradu o appinské vraždě, a tak jim můj příchod nebyl zrovna vhod, ale usnesli se, že mě přijmou.

„A vida, pan Balfour! Copak vás sem zas přivádí? A koho jste si to přivedl s sebou?“ zeptal se Prestongrange.

Frazer se upřeně díval před sebe na stůl.

„Přivedl jsem ho, aby mi tu něco dosvědčil, Vaše Lordstvo – myslím, že je velice nutné, abyste se o tom dověděl,“ odpověděl jsem a obrátil jsem se k Duncansbymu.

„Chtěl bych tu jen dosvědčit,“ řekl poručík, „že jsem dnes měl s Balfourem souboj v Lovcově močálu, a teď je mi to velice líto, protože se choval tak statečně, jak jen člověk může od gentlemana čekat. Mám k panu Balfourovi velkou úctu.“

„Za vaše čestné uznání vám upřímně děkuji,“ odvětil jsem.

Poté se Duncansby pánům uklonil a odešel z místnosti, jak jsme se předtím domluvili.

„A co s tím mám já co dělat?“ zeptal se Prestongrange.

„Povím vám to hodně stručně, Vaše Lordstvo,“ odpověděl jsem. „Přivedl jsem si toho pána, královského důstojníka, aby mi aspoň v něčem učinil po právu. Myslím, že jsem se teď osvědčil jako pravý muž, a proto až do určitého data, které je Vašemu Lordstvu patrně už známé, bude úplně zbytečné na mne posílat jiné důstojníky. Rozhodně se mi nechce svádět souboje s celou hradní posádkou.“

Prokurátorovi vystoupily žíly na čele a podíval se na mne rozzuřeně.

„To mi asi spískal čert, že se mi tenhle mladík připlétl pod nohy!“ rozkřikl se a pak řekl zlostně muži vedle sebe: „Tohle je asi taky

---

15 Hrabství je název správního okrsku v Anglii, Skotsku a Irsku. Perthské hrabství je ve středním Skotsku. Šerif – policejní soudce. Pozn. překl.

vaše dílo, Šimone. Tuším, že v tom máte prsty, a musím vám s dovolením říci, že mi to je proti mysli. Není to poctivé jednání uchylovat se potají k jinému prostředku, když jsme se už dohodli na jednom. Nejednáte se mnou upřímně, a ještě ke všemu mě necháte, abych tam tohohle mladíka poslal se svými dcerami! Využijete mé zmínky, že se tam chystají... Fuj, víckrát mě do takových hanebností nezatahujte!“

Šimon smrtelně zbledl. „Já už toho mám dost, abych vám a vévodovi dělal kopací míč!“ vykřikl. „Bud' se spolu dohodněte, nebo se nedohodněte, ale vyřídte si to spolu sami. Já už vám nebudu posluhovat, nebudu přijímat vaše protichůdné rozkazy, nenechám si na sebe svalovat vinu z obou stran! Kdybych vám řekl, co si o celé té hannoverské¹⁶ záležitosti myslím, šla by vám z toho hlava kolem.“

Ale šerif Erskine si zachoval chladnou krev a pokusil se je uchlácolit. „Snad bychom zatím mohli pana Balfoura ubezpečit, že nás přesvědčil, jaký je statečný mladík, a proto může spát klidně. Až do toho dne, o němž se laskavě zmínil, nebude už v tomhle ohledu podroben žádné zkoušce.“

Svou chladnokrevností dokázal, že se druzí dva umoudřili, načež mě trochu rozpačitě, ale zdvořile honem vyprovodili ze dveří.

---

16 Rozumějí se věci hannoverské dynastie – prvním králem Velké Británie z této dynastie byl Jiří I. (1660–1727), syn kurfiřta hannoverského. Pozn. překl.

KAPITOLA IX

Vřesoviště v jednom ohni

To odpoledne, když jsem odešel od prokurátora, dostal jsem prvně opravdový vztek. Prestongrange mě přece licoměrně ujistil, že budu připuštěn za svědka a že se bude se mnou jednat se vší úctou, načež vzápětí nejenže mě Šimon prostřednictvím toho důstojníka z Vysočiny chtěl připravit o život, ale i Prestongrange má (jak vyplývalo z jeho vlastních slov) se mnou nějaký záměr. Spočítal jsem si své nepřátele: Prestongrange s veškerou pravomocí královského advokáta; vévoda, mocný vládce západní Vysočiny; Lovat, který jim bude z vypočítavosti nápomocný, má zrovna tak velkou moc na severu a na své straně celou tlupu osvědčených jakobitských špehů a šmejdilů. Pak jsem si připomněl Jakuba Mora a zrzouna Neila, syna Duncanova – řekl jsem si, že bych měl proti sobě možná čtyři, a ještě k tomu by se s nimi mohli spočít všichni zbojnící z bývalé bandy Roba Roye, kteří jsou ze zoufalství schopni všeho. Nezbytně jsem potřeboval jedno: nějakého vlivného přítele nebo moudrého rádce. Ve Skotsku je jich jistě spousta, kteří jsou schopní i ochotní přispět mi na pomoc, jinak by Lovat, vévoda a Prestongrange tolik neslídili po nějakém prostředku, jak se mne zbavit. Zuřil jsem zlostí, když jsem si pomyslel, že možná takové zastánce potkávám na ulici a nemám o tom ani tušení.

A právě v té chvíli (jako by v odpověď na mé úvahy) prošel těsně mimo mne, div do mne nevrazil, jakýsi pán, vrhl na mne významný pohled a odbočil za roh do uličky. Podíval jsem se na něho jen pokradmu a hned jsem ho poznal – byl to notář Stewart. Blahořečil jsem šťastné náhodě a honem jsem se pustil za ním. Sotva jsem za-

hnul do uličky, viděl jsem ho stát ve vratech vysokého domu – kývl na mne a ihned zmizel. Vyběhl jsem až do sedmého poschodí a tam jsem ho spatřil znovu u jedněch dveří, které ihned zamkl, jakmile jsme do nich oba vešli. Byl to úplně vyklizený byt, bez jediného kousku nábytku – Stewart ho měl na starost, aby ho pronajal.

„Budeme se muset posadit na podlaze,“ řekl, „ale tady jsme prozatím v bezpečí a já jsem se už nemohl dočkat, až se s vámi uvidím, pane Balfoure.“

„Co je s Alanem?“ zeptal jsem se.

„Buďte bez starosti,“ odpověděl. „Zítra ve středu ho Andie vezme na loď na Gillanských písčínách. Byl by se s vámi moc rád rozloučil, ale jak to s vámi dopadá, tak si myslím, že bude líp, když se spolu nesejdete. A teď mě hlavně zajímá tohle: jak jste pochodil?“

„Nu, zrovna dnes dopoledne mi řekli, že budu připuštěn za svědka, a dokonce mám jet do Inverary s prokurátorem, považte!“

„Dejte pokoj!“ užasl Stewart. „Tohle jakživ neuvěřím.“

„Zdá se mi to taky trochu podezřelé,“ přiznal jsem se, „ale moc rád bych se dověděl, jak se na to díváte vy.“

„Přiznám se vám upřímně,“ řekl Stewart, „že se z toho div nezblázním. Kdybych mohl vlastníma rukama svrhnout tu jejich vládu, bez rozmýšlení bych ji sklátil jako shnilou hrušku. Zastupuji zájmy Appina a Jakuba ze Strže, a tak je samozřejmě mou povinností bránit život mého příbuzného. Poslechněte si, jak se věci mají, a posuďte to sám. Oni se především musí postarat, jak by se vypořádali s Alanem. Nemohou soudit Jakuba jako spoluviníka, dokud nepřitáhnou před soud jako hlavního pachatele Alana. Takhle to stanoví zákon a oni tohle pořadí nemohou převrátit.“

„Ale jak mohou Alana dostat k soudu, dokud ho nechytí?“ zeptal jsem se.

„Však jsou způsoby, jak se obejít bez zatčení,“ řekl. „To je také stanoveno zákonem. Bylo by to pěkné, kdyby jeden pachatel unikl trestu, protože druhého není možno dopadnout, a tak je tu prostředek, jak hlavního pachatele předvolat k soudu, a když se nedostaví, postavit ho mimo zákon. Takového člověka je možno předvolat vyhláškou na čtyřech místech: v jeho bydlišti, v místě, kde prodléval nepřetržitě čtyřicet dní, v hlavním městě hrabství, kde se obvykle zdržuje, a konečně, je-li odůvodněné podezření, že uprchl ze Skotska, *vylepit na šedesát dní veřejnou výzvu u kříže v Edinburghu a na molu a v přístavě Leithu*.¹⁷ Toto poslední opatření má patrně ten účel, aby vyplouvající lodi měly dost času obsah výzvy rozhlásit, a tak tenhle prostředek není jen formální. A teď si vezměte Alana. Ten nemá trvalé bydliště, aspoň jsem o žádném neslyšel – byl bych vděčný, kdyby mi někdo pověděl, kde od pětačtyřicátého roku prodléval nepřetržitě čtyřicet dní, a nevím o žádném hrabství, kde se zdržuje, ať obvykle, či neobvykle. Jestli je vůbec někam příslušný, o čemž pochybuji, tedy nejspíše k svému pluku ve Francii, a jestliže zatím neuprchl ze Skotska, což my náhodou víme a oni náhodou tuší, musí přece být i největšímu hlupákovi zřejmé, že to má v úmyslu. Kde a jak ho tedy mají předvolat? Ptám se na to vás, člověka bez právnického vzdělání.“

„Vždyť jste to už řekl,“ odpověděl jsem. „Veřejnou výzvou tady u kříže a na molu a v přístavě Leithu, vylepenou šedesát dní.“

„Vy se ve skotském právu vyznáte líp než Prestongrange!“ podivil se notář. „Předvolal Alana už jednou, pětadvacátého, v den, kdy jsme se my dva spolu seznámili. Jednou provždy. A kde tu výzvu zveřejnil? Kde jinde než u kříže v Inverary, v hlavním městěčku

---

17 Edinburský přístav, nyní součást města Edinburghu. Pozn. překl.

hrabství Campbellovců.¹⁸ A teď vám něco sdělím důvěrně, pane Balfoure – oni nehledají Alana.“

„Jak to?“ užasl jsem. „Oni ho nehledají?“

„Podle mého skromného mínění ne,“ řekl. „Tak nejspíš se mi zdá, že ho ani nechtějí dopadnout. Snad se domnívají, že se dokáže obhájit, a takhle by se z toho dostal i Jakub, na kterého mají vlastně spadeno. Tohle není soudní případ, víte, to je spiknutí.“

„Ale mohu říci, že se Prestongrange na Alana vyptával náramně zvědavě, ačkoli když to teď uvážím, zdá se mi, že toho dost brzy zanechal.“

„Tak vidíte! Tu to máme! Mohu mít pravdu, mohu se mýlit, v nejlepším případě je tohle jen má domněnka, ale uvažme skutečnosti. Doslechl jsem se, že Jakub a svědkové – svědkové, pane Balfoure! – jsou v přísné vazbě, a ke všemu i v okovech, ve vojenském vězení v pevnosti William, nikdo k nim nesmí, nemají dovoleno nikomu psát. I svědkové, pane Balfoure – slyšel jste už někdy něco podobného? Věřte mi, ani nejprohnanější Stuart z celé té bandy nikdy takhle drze nepřestoupil zákon. Vždyť se to jasně přičí zákonu z roku 1700, odhlasovanému parlamentem, který se týká protiprávního věznění. Jakmile jsem se to dověděl, podal jsem stížnost k Nejvyššímu soudu. Dnes jsem dostal odpověď. Tu máte zákon! Tady máte spravedlnost!“

Dal mi do ruky list, tentýž úlisný licoměrný list, který pak „někdo z obecnstva“ uveřejnil v letáku vydaném „ve prospěch (jak stojí v titulu) Jakubovy rodiny, nebohé vdovy a pěti dětí“.

„Vidíte,“ řekl Stewart, „kancelářský přednosta Nejvyššího soudu si netroufal odmítnout mi přístup k mému klientovi, a tak dopo-

---

18 Tedy v hrabství argyllském při západním rozeklaném pobřeží Skotska, v oblasti skotské Vysočiny – tedy na opačném konci Skotska, neboť Edinburgh leží na jeho východním pobřeží. Pozn. překl.

ručuje veliteli, aby mě k němu pustil. Skotský Nejvyšší soud doporučuje! Copak vám není jasné, co to znamená? Doufají, že velitel bude možná tak nechápavý, nebo možná naopak velice chápavý a odepře mi přístup do vězení. Musel bych se z pevnosti William vrátit s nepořízenou. Pak by zase nastalo zdržení, než bych dostal nové povolení, a oni by všechno svedli na toho důstojníka – to víte, tyhle vojenské osoby, příslovečně neznalé zákonů a tak dále – však já ty jejich povídačky už znám. Musel bych se tam rozjet znovu, a než bych se s Jakubem poradil, mohlo by být přelíčení málem už v proudu. Nemám pravdu, že tomuhle říkám spiknutí?“

„Skoro by se to dalo tak nazvat,“ odpověděl jsem.

„Jen počkejte, já vám to ihned dokážu. Mají právo držet Jakuba ve vězení, ale nemohou mi odepřít návštěvu u něho. Nemají právo věznit svědky, ale myslíte, že mě k nim pustí – k svědkům, kteří by měli být zrovna tak na svobodě jako sám kancelářský přednosta Nejvyššího soudu? Tu máte – přečtěte si: *Pokud se týká ostatních, odmítá dát jakékoli rozkazy vězeňským strážcům, kterým se nedá vytýkat, že by se byli dopustili něčeho, co se přičí jejich úředním povinností.* Něčeho, co se přičí! Jemináčku! A co zákon z roku sedmnáct set? Pane Balfoure, já div nepuknu zlostí! Jako bych měl v útrokách vřesoviště v jednom ohni!“

„Zkrátka a jednoduše to tedy znamená, že svědci mají zůstat dál ve vězení a vy s nimi nesmíte mluvit?“

„Nesmím s nimi mluvit, dokud je nepřevevou do Inverary a soud nezasedne! A pak mám poslouchat prokurátora, jak tam vykládá o *úzkostlivé svědomitosti, kterou mu ukládá jeho úřední funkce, a o velkých výhodách poskytovaných obhajobě!* Ale ať si mě nežádají, pane Davide! Mám v úmyslu počíhat si na svědky na silnici a pak se uvidí, jestli si nevynutím trochu spravedlnosti na *vojenské osobě příslovečně neznalé zákonů,* která bude mít vedení nad doprovodní četou!“

A vskutku tomu tak bylo – stalo se to vskutku na silnici poblíž Tynedrumu a pan Stewart si mohl z blahovůle velícího důstojníka prvně promluvit s muži, kteří měli před soudem svědčit.

„V tomhle případě bych se už ničemu nedivil,“ podotkl jsem.

„Ale já vás udivím, uvidíte! Víte, co je tohle?“ a vytáhl listinu, na níž tiskařská černá ještě neoschla. „Je to obžaloba a seznam svědků, obojí s prokurátorovým podpisem, jenže jméno Balfour mezi nimi nevidím. Ale o to tu teď nejde. Kdo myslíte, že zaplatil za vytištění téhle listiny?“

„Řekl bych, že asi král Jiří,“ odpověděl jsem.

„Náhodou jsem to byl já!“ vykřikl. „Dali si ji sice natisknout sami a pro sebe, pro takového Granta a Erskina a toho bezbožníka a zloděje v nejčernější noci,¹⁹ Šimona Frazera. Ale myslíte, že jsem také měl dostat jeden výtisk? Kdepak! Měl jsem se ujmout obhajoby naslepo, měl jsem slyšet obžalobu teprve u soudu, zároveň s porotci!“

„Copak to neodporuje zákonu?“ zeptal jsem se.

„To bych zrovna nemohl říci,“ odpověděl. „Předběžná znalost obžaloby je výhoda poskytovaná obhajobě tak samozřejmě a odjakživa (až po tenhle neslýchaný případ), že k ní zákon vůbec ani nepřihlíží. A teď se obdivujte řízení Prozřetelnosti! Někdo, koho vůbec neznám, přijde do Flemingovy tiskárny, zahlédne na podlaze tištěný obtah, sebere jej a přinese mně. Představte si, že to byla právě tahle obžaloba! Dal jsem ji pak znovu vysázet a natisknout na účet obhajoby! To koukáte, jaký sem pašák, co? A teď si ji může každý přechíst, to ohromné tajemství je venku – kdekdo si ji může přechíst. Ale myslíte, že z toho mám radost – já, který mám odpovědnost za život svého příbuzného?“

---

19 Podobenství z Bible kralické, Starý zákon. Pozn. překl.

„Pravda, velkou radost z toho asi nemáte.“

„Tak teď vidíte, jak se věci mají, a proč se vám musím vysmát do obličeje, když mi říkáte, že máte být připuštěn jako svědek.“

Poté zas byla řada na mně. Vylíčil jsem mu stručně Šimonovy pohrůžky a nabídky a celou příhodu se zjednaným vrahem i s výjevem u prokurátora, který potom následoval. O své první rozmluvě s Prestongrangem jsem mu podle svého slibu neřekl nic a nebylo to ani zapotřebí. Po celou dobu mého vyprávění Stewart pokyvoval hlavou jako natažený panák, a jakmile můj hlas zmlkl, otevřel notář ústa a vyjádřil svůj názor velmi důrazně dvěma slovy:

„Honem zmizte!“

„Já vám nerozumím,“ namítl jsem.

„Tak vám to vysvětlím,“ řekl. „Jak se na to dívám, máte beztak zmizet. O tom vůbec není sporu. Prokurátor má ještě zbylou jiskřičku slušnosti, a tak si na Šimonovi a vévodovi vymohl, že vás nepřipraví o život. Odmítl postavit vás před soud a nepřipustí, aby vás zabili. A to je klíč k jejich příkré hádce, protože na Šimona a vévodu se nemůže spolehnout nikdo, ať je to přítel, nebo nepřítel. Nemáte být tedy souzen a nemáte být zavražděn, ale moc bych se mýlil, kdyby vás nechtěli unést a někam zašantročit. Vsaďte se, oč chcete – že se vás chtějí zbavit takhle!“

„Něco jste mi připomněl,“ podotkl jsem a pověděl jsem mu o tom zahvízdnutí a zrzavém nohsledovi Neilovi.

„Všude, kde je Jakub More, najdete vždycky aspoň jednoho velkého darebáka, to mi věřte,“ řekl. „Jeho otec nebyl tak špatný člověk, třebaže byl kapánek na štíru se zákonem a mé rodině nikterak nepřál, takže bych nikdy neplýtvat dechem a jakživ bych ho nehájil. Ale Jakub je proradný ničema. Mně se to zrovna tak nelíbí jako vám, že jste tam zahlédl toho zrzouna Neila. Vypadá

to podezřele – fuj, náramně to smrdí. Starý Lovat už jednou měl v něčem takovém prsty, a jestli má mladý Lovat vyřídit vás, zůstane to aspoň v rodině. Proč sedí Jakub More v žaláři? Pro tentýž trestný čin: únos. Jeho lidé se v takových věcech dobře vyznají. Bude je muset Šimonovi propůjčit za nástroje a brzy se dozvíme, že se Jakub podrobil, nebo že se mu podařilo uprchnout, a vy zatím budete na Benbecule²⁰ nebo Applecrossu.“

„Líčíte to v náramně divokých barvách,“ namítl jsem.

„Protože chci, abyste honem zmizel sám, než se vás zmocní oni. Schovejte se někde, než dojde k přelíčení, a pak na ně vybafněte, až to budou nejmíň čekat. Samozřejmě jen v tom případě, pane Balfoure, že vaše svědectví stojí za tolik útrap a tak velké nebezpečí.“

„Povím vám jen jedno,“ odpověděl jsem. „Vraha jsem viděl, a nebyl to Alan.“

„Proboha, pak je můj bratranec zachráněn!“ zvolal Stewart. „Jeho život závisí na vašem svědectví, a tak nesmíme zmeškat čas, nesmíme se bát žádných peněžních výloh ani nebezpečí, abychom vás dostali k soudu.“ Vytřepal na podlahu všechny peníze z kapses. „Víc u sebe nemám,“ řekl. „Vezměte si to všechno, budete to potřebovat, než s tím bude konec. Pustte se rovnou touhle uličkou, dostanete se tudy na Dlouhou hráz, a jděte si pak, kam chcete, jen se nevracejte do Edinburghu, dokud tenhle boj neskončí.“

„Ale kam mám jít?“ zeptal jsem se.

„Kéž bych vám to mohl říct! Ať bych vás poslal kamkoli, právě tam by vás všude hledali. Musíte si poradit sám, a Bůh vám pomáhej! Pět dní před přelíčením, šestnáctého září, mi nechte zprávu

---

20 Benbecula je malý ostrov v souostroví Vnější Hebridy v Atlantickém oceánu, na západ od Skotska. Pozn. překl.

v hostinci U Královského erbu ve Stirlingu, a jestli se vám do té doby nic nestane, já se postarám, abyste se do Inverary dostal včas.“

„Ještě něco. Smím se setkat s Alanem?“

Zřejmě zaváhal. „Skoro bych byl radši, kdybyste toho nechal,“ řekl. „Ale nemohu vám zapřít, že Alan o to náramně stojí, a dnes v noci prý na vás bude čekat v úkrytu u Silvermillsu. Jste-li si jist, pane Balfoure, že za vámi neslídí – ale radši se o tom přesvědčte – někde se schovejte, aspoň hodinu vyčkejte v úkrytu a vyčíhnete si, kudy se máte pustit, než se toho odvážíte. Bylo by to hrozné, kdybyste jim měli oba padnout do rukou!“

KAPITOLA X

Zrzoun

Dostal jsem se z města na Dlouhou hráz teprve v půl čtvrté. Měl jsem namířeno k Deanu. Bydlila tam Katriona, její příbuzní Macgregarovci z Glengylu byli patrně v tom spiknutí proti mně, a proto jsem se měl právě Deanu vyhnout na sto mil, jenže já jsem byl ještě moc mladý a už náramně zamilovaný, a tak jsem tam zamířil bez rozmyšlení. Abych uchlácholil svědomí a varovný hlas rozumu, přece jen jsem se předem trochu pojistil. V jednom místě vedla cesta přes malý pahrbek a hned za jeho temenem jsem honem sebou mrskl do ječmenného pole, kde jsem chtěl vyčkat. Za chvíli šel tamtudy člověk, který vypadal jako horal, ale předtím jsem ho jakživ neviděl. Hned za ním se objevil zrzoun Neil. Brzy poté jela kolem mlynářská fůra, a pak už se trousili jen očividní venkované. Tohle by bylo stačilo i nejpošetilejšímu odvážlivci, aby se svého úmyslu vzdal, jenže já jsem měl příliš silné nutkání udělat pravý opak. Namlouval jsem si, že jde-li touto cestou Neil, je to docela v pořádku – kde jinde bych ho měl hledat, když ta cesta vede rovnou k dceři jeho náčelníka? Kdybych se měl nechat odstrážit každým cizím horalem, který se mi namane do cesty, nedostal bych se asi vůbec nikam. Těmito chytráckými úvahami jsem se docela upokojil a tím víc jsem si pospíšil, takže jsem se chvíli po čtvrté octl před domkem paní Drummondové-Ogilvyové.

Obě dámy byly doma, a sotva jsem je tam otevřenými dveřmi uviděl pohromadě, zůstal jsem stát na prahu, smekl klobouk a řekl: „Tady je mládenec, co si jde pro ten šesták,“ poněvadž jsem myslel, že se to tak bude staré paní zamlouvat.

Katriona mě přiběhla srdečně přivítat a starou paní má návštěva nepotěšila k mému údivu o nic méně. Dlouho poté jsem se dověděl, že hned za úsvitu vypravila posla na koni do Queensferry k Rankeillorovi, o němž věděla, že je právním zástupcem Shawů, a v té chvíli už měla v kapse list od mého hodného přítele, v kterém jí mou povahu a mé vyhlídky do budoucnosti vyličil co nejpríznivěji, a tak kdybych si jej byl přečetl, byl bych její záměry okamžitě prohlédl. Byl jsem možná *venkovský balík*, ale určitě ne natolik, jak si myslela, a tak i mé zabeđené hlavě bylo jasné, že bude vši mocí usilovat, aby svou sestřenici sezdala s bezvousým výrostkem, který má v Lothianu²¹ něco jako zemanský statek.

„Ať si Šesták sní s námi polívku, Katriono,“ řekla. „Běž a řekni to holkám.“

Celou dobu, co jsem s ní byl sám, dala si náramně záležet, aby mi zalichotila – ovšem chytře, aby to vypadalo, jako by mě chtěla škádlit, pořád mi říkala Šestáku, ale dovedla to zaonačit tak, aby mi spíš dodala sebevědomí. Když se Katriona vrátila, byl mi záměr staré paní co možná ještě zřejmější – vychvalovala Katrioniny přednosti jako koňský handlíř, když chce prodat koně. Až jsem se musel rdít, že mě má za takového tulpasa. Chvílemi se mi zdálo, že dívka za to dohazování jistě nemůže, a tu bych byl starou div nezmlátil klackem, a chvílemi jsem se zas domníval, že jsou ty dvě smluvené, jak mě chytit do pastí, a tu jsem se tvářil zarputile jako ztělesněná zlovůle. Nakonec dostala dohazovačka lepší nápad a nechala tam nás dva o samotě. Když ve mně něco vzbudí podezření, je někdy hodně těžké je rozptýlit. Věděl jsem sice, z jakého je Katriona plemene – že to je plemeno zlodějské, ale jak jsem se

---

21 Hrabství na východním pobřeží Skotska při zálivu Firth of Forth, kde leží město Edinburgh. Pozn. překl.

jen Katrioně podíval do očí, nemohl jsem uvěřit, že by mě chtěla oklamat.

„Nesmím se vás vyptávat, vidíte?“ řekla dychtivě, jakmile jsme osaměli.

„Vždyť dnes mohu mluvit s čistým svědomím,“ odpověděl jsem. „Teď už nemusím dodržet svůj slib a po tom, co se událo dnes dopoledne, neobnovil bych jej, ani kdyby to po mně chtěli.“

„Tak povídejte, sestřenice tu brzy bude zpátky.“

Vylíčil jsem jí příhodu s poručíkem od začátku až do konce, co možná hodně zábavně, vždyť byla tak směšná, že se věru bylo čemu smát.

„Tak si myslím, že se k takovým surovcům nehodíte o nic líp než k hezkým slečnám!“ řekla, když jsem skončil. „Ale co jste to měl za otce, že vás nenaučil šermovat? Je to nedůstojné urozeného muže, něco takového jsem jakživa neslyšela!“

„Přinejmenším je to velice nevýhodné,“ odpověděl jsem, „a věru nevím, kam můj táta (moc hodný člověk!) dal rozum, že mě místo toho naučil latinsky. Ale jak vidíte, dělám, co mohu – stojím jako solný sloup a nechám do sebe třískat.“

„Víte, čemu se musím smát?“ řekla. „Tak vám to povím. Jsem už taková, měla jsem být spíš chlapec. V duchu si pořád připadám jako chlapec, představuji si leccaké příhody, které by mě mohly potkat. A když má pak dojít k souboji, najednou mi napadne, že jsem přece děvče a nemám ani ponětí, jak se drží meč a jak se má zasadit pádná rána, a tak to musím všechno zaonačit nějak jinak, aby ten souboj nemusel být a já abych přece vyhrála, zrovna tak jako vy s tím poručíkem. A pak je ze mne zase chlapec, co se dovede vždycky ze všeho vyvléknout krasořečněním zrovna jako pan David Balfour.“

„Vy jste ale krvelačná!“ podotkl jsem.

„Však já vím, že to je dobrá věc šít a příst a vyšívat vzorníky,“ řekla, „ale kdybyste na celém širém světě neměl nic jiného na práci, jistě byste sám řekl, že to je nudné zaměstnání. Já věru nemám chuť zabíjet lidi! Zabil jste někdy někoho?“

„Náhodou ano. Dokonce dva, a to jsem byl výrostek, který měl ještě být na studiích,“ odpověděl jsem. „Ale i když to teď uvážím, vůbec se za to nehanbím.“

„Ale jak vám bylo tehdy – když jste to udělal?“ zeptala se.

„No, rozbřečel jsem se jako malé dítě.“

„Tohle znám taky,“ podivila se. „A vím, proč bych se dala do pláče. Ale opravdu nemám chuť zabíjet lidi, jen bych chtěla jednou udělat něco takového jako Kateřina Douglasová, co strčila ruku mezi dveře, až se jí zlomila. To je moje hlavní hrdinka. Vy byste nechtěl takhle zemřít – pro krále?“

„Musím se přiznat, že má láska ke králi – vždyť vypadá, s odpuštěním, v obličeji jako mopslík – není tak horoucí a dnes jsem, myslím, uviděl smrt tak zblízka, že mám spíš ještě dvojnásobnou chuť do života.“

„Máte pravdu,“ řekla. „Takhle smýšlí pravý muž! Ale musíte se naučit vládnout zbraní – já bych nechtěla, aby se můj přítel nedovedl rozpráhnout mečem. Snad jste ty dva nezabil mečem?“

„Věru ne,“ odpověděl jsem. „Zastřelil jsem je ze dvou bambitek. A měl jsem štěstí, že oba stáli hodně blízko, vždyť já s bambitkami neumím zacházet o nic líp než s mečem.“

A tak ze mne vylákala vyprávění o boji na *Úmluvě*, který jsem vynechal, když jsem jí prvně líčil své osudy.

„Ano, jste statečný. A vašemu příteli se obdivuji a mám ho ráda.“

„Myslím, že by ho měl rád každý! Má chyby jako druzí, ale je statečný a věrný a hodný. Bůh mu žehnej! Byla by to divná věc,

kdybych měl jednou na Alana zapomenout.“ Při vzpomínce na něho a při pomyšlení, že to záleží jen na mně, mám-li se s ním ještě tentýž večer setkat, jen tak tak jsem se ubránil dojetí.

„Ale kam jsem dala hlavu, že jsem vám ještě nepověděla svou novinu!“ A řekla mi, že jí otec psal, aby k němu zítra přišla na hrad, kam ho zatím převezli, a že se jeho postavení začíná zlepšovat. „Nejste rád, že to slyšíte?“ zeptala se. „Chcete mého otce soudit, a přitom ho neznáte?“

„Jsem toho dalek na sto honů, abych ho soudil,“ odpověděl jsem. „A věřte mi, moc mě to těší, že je vám lehčeji u srdce. Jestli jsem snad udělal trochu dlouhý obličej, což je docela možné, jistě uznáte, že dnes není zrovna vhodný den, abych měl pro tohle správné porozumění, a že bych se hrozně nerad dorozumíval s lidmi, kteří mají v rukou moc. Šimon Frazer mě ještě náramně tlačí v žaludku.“

„Snad ty dva nechcete srovnávat!“ obořila se na mne. „Měl byste pamatovat, že Prestongrange a můj otec jsou z jedné krve.“

„O tom jsem jakživ neslyšel.“

„Je to opravdu zvláštní, jak málo toho víte,“ řekla. „Jedna větev si říká Grantové a druhá Macgregarovci, ale je to pořád jeden klan. Všichni jsou potomci Alpina, podle kterého se přece jmenuje naše vlast.“

„Která vlast?“ zeptal jsem se.

„Moje a vaše.“

„Dnes je patrně den, kdy se dozvím všelicos nového. Já jsem si vždycky myslel, že se má vlast jmenuje Skotsko.“

„Skotsko je jméno země, které vy říkáte Irsko,“ odpověděla. „Ale pravé starodávňé jméno té země, po které chodíme a z které oba pocházíme, je přece Alban. Říkalo se jí Alban, už když za ni naši

předkové bojovali proti Římu a Alexandrovi²², a pořád se jí tak říká ve vaší mateřské řeči, kterou jste asi už zapomněl.“

„Pravda, zapomněl, a nikdy jsem se jí nenaučil!“ Netroufal jsem si ji poučovat, jak to bylo s tím makedonským králem.

„Ale vaši předkové z otcovy i matčiny strany tou řečí mluvili do kolika pokolení,“ namítla. „A zpívaly se v ní ukolébavky, ještě než se o vás nebo o mně komu vůbec snilo, i vaše jméno ji připomíná. Škoda – kdybyste tou řečí uměl mluvit, pak teprve byste opravdu poznal, jaká jsem. Je to řeč, z které mluví srdce.“

Moc dobře jsem se s nimi navečeřel na pěkném starém stříbře a popil jsem výtečného vína, protože paní Ogilvyová byla zřejmě bohatá. I naše rozmluva byla velice příjemná, ale jakmile jsem viděl, že slunce rychle zapadá a stíny se dlouží, vstal jsem a poroučel jsem se. Zatím jsem se totiž rozhodl, že se s Alanem rozloučím, a proto jsem se musel po smluveném lesíku porozhlédnout za denního světla. Katriona mě vyprovodila až ke vrátkům ze zahrady.

„Teď vás asi dlouho neuvidím, že?“ zeptala se.

„To nemohu vědět,“ odpověděl jsem. „Asi dlouho, možná nikdy.“

„Možná,“ řekla. „A je vám to líto?“

Sklonil jsem hlavu a zadíval jsem se na ni.

„Mně to aspoň je líto,“ pokračovala. „Znám vás teprve nedávno, ale velice si vás vážím. Jste věrný a statečný a myslím, že časem budete ještě mužnější. Pak budu na vás teprve hrdá. A kdyby to s vámi mělo dopadnout zle, kdyby se stalo to, čeho se bojíme – nu, tak nezapomeňte, že máte aspoň jednu přátelskou duši. Až budete už dávno mrtvý a já už zestárnu, budu dětem vyprávět o Davidu

---

22 Římské vojsko pod velením Gaia Julia Caesara (100–44 př. n. l.) vpadlo do Británie a část jí dobylo. Makedonský král Alexandr Veliký (356–323 př. n. l.) však podnikal výboje v oblasti Středozemního moře a v Británii nikdy nebyl. Pozn. překl.

Balfourovi. Budu jim vyprávět, jak jsme se rozloučili a co jsem vám řekla a udělala. *Kéž vás Bůh neopustí a řídí vaše cesty, tak se modlí vaše malá přítelkyně.* Tohle jsem mu řekla – budu jim vyprávět – a tohle jsem udělala.“

Vzala mě za ruku a políbila mi ji. Tolik mě to vzrušilo, že jsem vykřikl, jako by mi to bylo způsobilo bolest. Prudce se zarděla, pohlédla na mne a přikývla.

„Ano, pane Davide, takhle o vás smýšlím. Bylo to políbení od srdce.“

Četl jsem jí v obličeji hrdé odhodlání a rytířské nadšení udatného dítěte, ale nic víc. Políbila mi ruku, tak jako to kdysi udělala princ Charliemu, tak horoucně vášnivě, že o tom obyčejný smrtelník nemá ani ponětí. Nic předtím mě nepřesvědčilo, jak opravdově ji miluji a k jak vysokým metám se ještě musím vzepnout, abych si zasloužil její úctu. Ale mohl jsem si přiznat, že jsem už udělal jakýsi pokrok, jestliže se jí při pomyšlení na mne srdce tak rozbuší a krev rozproudí.

Když mi vzdala tak velkou poctu, nemohl jsem jí to oplatit pouhou všední zdvořilostí. Nemohl jsem takřka ani promluvit – v jejím hlase zazněl tón, který mi div nevyploudil slzy z očí.

„Děkuji Bohu za vaši laskavost, má drahá,“ promluvil jsem konečně. „Sbohem, má malá přítelkyně!“ Rozloučil jsem se s ní názvem, jaký si dala sama, pak jsem se uklonil a nechal jsem ji tam stát.

Pustil jsem se údolím řeky Leithu ke Stockbridgi a Silvermillsu. Podle řeky vedla stezka, u nohou mi šplouchala a zurčela voda, nade mnou sluneční paprsky od západu prorážely dlouhými stíny, a jak se údolí klikatilo, jako by se mi v každém zákrutu objevoval nový obraz a nový svět. S Katrionou jsem se rozloučil, a čekalo mě shledání s Alanem – šlo se mi lehce, jako bych se vznášel. To

údolí, ta denní hodina a to mumlání vodních vlnek byla taková krása, že jsem se loudal hodně pomalu a cestou jsem se rozhlížel na všechny strany. Mám za to co děkovat Prozřetelnosti, protože jsem tak aspoň v křoví za sebou zahlédl zrzavou hlavu.

V srdci mi vzplál hněv, ihned jsem se obrátil a pěkně jsem si pospíšil tam, odkud jsem přišel. Stezka vedla těsně podle křoví, v němž jsem uviděl tu hlavu. Když jsem míjel místo u cesty, kde se skrývala, napjal jsem všechny čivy, abych byl připraven na přepadení a včas je odrazil. Nic takového se nestalo, prošel jsem tamtudy nerušeně, ale to mé obavy jen zvýšilo. Pravda, bylo ještě světlo, ale ta místa byla nesmírně osamělá. Jestliže si moji pronásledovatelé nechali tak vhodnou příležitost uniknout, nezbývalo mi než soudit, že mají na mušce něco víc než Davida Balfoura. Životy Alana a Jakuba mě tížily na svědomí jako dva těžké balvany.

Katriona byla ještě v zahradě, procházela se tam samotná.

„Jak vidíte, Katriono, jsem tu zase zpátky.“

„Ale tváříte se docela jinak,“ řekla.

„Tíží mě odpovědnost za život dvou mužů, nejen můj vlastní, a byl by hřích, byla by to hanba, kdybych si nepočínal opatrně. Měl jsem pochybnosti, zda je to správné, že se sem vracím. Byl bych moc nerad, kdyby nám to mělo nějak ublížit.“

„Mohla bych vám povědět o někom, kdo by byl ještě víc nerad a kdo náramně nerad slyší, že mu to říkáte zrovna teď,“ odpověděla udiveně. „Co jsem vlastně udělala?“

„Kdežpak vy! Ale nejste přece sama. Sotva jsem odtud odešel, hned už zase za mnou slídí, a mohu vám jmenovat toho, kdo mi je v patách. Je to Neil, syn Duncanův – je ve službách vašich nebo vašeho otce.“

„To je jistě omyl,“ odpověděla, ale zbledla jako stěna. „Neil je v Edinburghu, dělá mému otci posílčka.“

„Tohohle se právě obávám,“ řekl jsem na to. „Jenže není v Edinburghu – snad bych vám mohl ukázat, kde teď je. Jistě máte nějaké smluvené znamení pro případ, že byste ho potřebovala, takové, na jaké by vám přiběhl na pomoc, kdyby byl někde na doslech a odkud by ho sem donesly vlastní nohy.“

„Jak to vlastně víte?“ zeptala se.

„Protože mi Pánbůh dal zázračný talisman, hned jak jsem se narodil – říká se mu důvtip,“ odpověděl jsem. „Buďte tak hodná a dejte to znamení, pak uvidíme, jestli se tu ukáže zrzoun Neil.“

Samozřejmě jsem mluvil trpce a přísně. V srdci jsem měl hořkost. Dával jsem vinu sobě i té dívce a měl jsem zlost na nás oba – na ni kvůli tomu hanebnému plemenu, z něhož pocházela, a na sebe proto, že jsem tak lehkovážně a pošetile strčil hlavu do vosího hnízda.

Katriona si přitiskla prsty na rty a zahvívla nesmírně pronikavě, silně a hlasitě jako nějaký venkovský chasník. Chvíli jsme tam stáli mlčky, a už jsem ji chtěl požádat, aby zahvívla znovu, když jsem najednou dole na svahu uslyšel někoho, jak se prudce prodírá křovím. S úsměvem jsem ukázal tím směrem a za chvíli už byl Neil skokem v zahradě. Oči mu plály a v ruce měl černý tesák (jak tomu tam ve Vysočině říkají), ale když mě uviděl s Katrionou, zůstal stát jako zasažený bleskem.

„Vidíte, přiběhl na zavolání,“ řekl jsem, „a teď sudte, jestli mohl být až v Edinburghu a kam a proč ho váš otec vypravil jako poslíčka. Zeptejte se ho na to. Mám-li přijít o život a mají-li zároveň o něj přijít ti, jejichž životy na mně závisí, pro všelijaké pletichy vašich příbuzných, nechte mě odejít tam, kam musím, s očima otevřenýma.“

Roztřeseným hlasem ho oslovila gaelsky. Vzpomněl jsem si, jak byl v tomhle ohledu Alan úzkostlivě zdvořilý, a byl bych se dal roztrpčením nahlas do smíchu – v téhle chvíli, za takových podezřelých okolností, měla se jistě držet angličtiny.

Promluvili pak spolu ještě dvakrát či třikrát a ze všeho jsem vyrozuměl, že se Neil zlobí, ačkoli byl náramně úlisný.

Pak se obrátila ke mně. „Přísahá, že to není pravda.“

„Katriono, jak mu můžete věřit?“

Udělala pohyb, jako by se jí chtělo zalomit rukama.

„Jak to mám vědět?“ řekla.

„Ale já to musím nějak vyzvědět,“ odpověděl jsem. „Nemohu už dál tápat v temnotách, pamatujte, že mám na bedrech odpovědnost za životy dvou lidí! Katriono, zkuste to, představit si sebe na mém místě, tak jako já vám mohu přísahat, že se všemožně snažím představit si sebe na vašem. Takhle bychom my dva spolu neměli nikdy mluvit, takhle ne, srdce mě z toho bolí. Víte co – zdržte ho u sebe až do dvou v noci, a bude mi všechno jedno. Zkuste to s ním.“

Zase spolu promluvili gaelsky.

„Říká, že má příkaz od mého otce Jakuba Mora,“ odpověděla mi pak – byla ještě bledší než prve a hlas se jí třásl.

„Je to tedy úplně jasné – Bůh odpusť zlým lidem!“

Na to neřekla vůbec nic, ale upřeně se na mne dívala dál, pořád tak bledá.

„Tohle je pěkné nadělení!“ Zkusil jsem to znovu. „Mám tedy padnout, a se mnou i ti dva?“

„Co si jen mám počít?“ zanaříkala. „Copak mohu jednat proti otcovým příkazům, když je ve vězení a jde mu o život?“

„Pravda, nesmíme se ukvapovat,“ řekl jsem nakonec. „Tohle je možná také lež. Snad ani nemá přímé příkazy, snad to všechno spískal Šimon a váš otec o tom možná nic neví.“

Tu se najednou rozplakala, tam, před námi dvěma, a srdce se mi bolestně sevřelo, poněvadž jsem si uvědomil, že ta dívka je v hrozném postavení.

„No tak ho zdržte aspoň hodinu, snad mi bude štěstí přát a já se pak pomodlím, aby vám Bůh požehnal.“

Podala mi ruku. „Potřebovala bych aspoň jedno vlídné slovo,“ zavzlykala.

„Tak dobrá, celou hodinu?“ zeptal jsem se a podržel jsem její ruku ve své. „Jde tu o tři životy, děvče!“

„Celou hodinu!“ přisvědčila a nahlas poprosila Vykupitele, aby jí to odpustil.

Řekl jsem si, že mi není zdravé, abych se tam zdržoval, a vzal jsem nohy na ramena.

KAPITOLA XI

Silvermillský les

Bez rozmýšlení jsem se pustil dolů údolím a uháněl jsem kolem Stockbrige a Silvermillsu, co mi nohy stačily. S Alanem bylo smlouveno, že bude každý den mezi půlnocí a druhou hodinou čekat v úkrytu „v nízkém lesíku na východ od Silvermillsu a kousek na jih od mlýnské strouhy“. Lesík jsem snadno našel na strmé stráni i tu hlubokou strouhu na jejím úpatí, kde prudce proudila voda. Tam jsem zpomalil krok a začal jsem rozumněji uvažovat o tom, jak si mám počínat. Bylo mi jasné, že ta úmluva s Katrionou bylo čiré bláznovství. Neil patrně nedostal příkaz samojediný, ale snad jedině on byl ve službách Jakuba Mora – v tom případě jsem se nemohl přičinit líp, aby se Katrionin otec dostal na šibenici, a přitom jsem sám sobě ani trochu neprospěl. Abych řekl pravdu, ani jedno, ani druhé to pomýšlení se mi nelíbilo. Kdyby dívka tím, že Neila zdržela, pomohla otci na šibenici, do smrti by si to neodpustila. A kdyby v té chvíli za mnou slídili ještě jiní, spískal bych Alanovi pěkné nadělení! A co pak?

Došel jsem zatím k západnímu konci lesíku, když mi tyhle dvě věci napadly, jako by mě praštil klackem po hlavě. Nohy se mi samy zastavily a s nimi i mé srdce. „Co to dělám? Vždyť je to čiré bláznovství!“ pomyslel jsem si, na místě jsem se otočil a pustil jsem se jinam.

Tak jsem se znovu octl u Silvermillsu – stezka se klikatila, ale ves jsem viděl zřetelně. Nikde však nebylo ani památky po živém tvorů, z nížiny ani z Vysočiny. To byla výhoda, téhle příznivé okolnosti jsem na Stewartovu radu musel využít, a tak jsem se

úprkem pustil podle mlýnské strouhy, oběhl jsem lesík z východního konce, prošel jsem jej celý, až jsem se dostal na západní kraj, odkud jsem zase viděl na stezku, ale mne tam nemohl vidět nikdo. Zase bylo všude pusto a já jsem začínal sbírat odvalu.

Déle než hodinu jsem seděl na samém kraji lesíku, a ani zajíc nebo orel by nebyl číhal ostražitěji. Slunce zapadlo už před hodinou, obloha byla ještě celá nazlátlá a bylo jasně vidět, ale když ta hodina uplynula, byl už skoro soumrak, obrysy věcí a vzdálenosti spolu splývaly a pozorování začínalo být nesnadné. Celou tu dobu se na východ od Silvermillsu neukázal ani človíček – ti, kteří se ke vsi trousili od západu, byli poctiví venkované nebo venkovské ženy a ubírali se na kutě. Soudil jsem, že i kdyby mě stopovali nejvychytralejší špehouni z celé Evropy, bylo by přece nejvýš nepravděpodobné, že by měli sebemenší podezření, kde v té chvíli jsem. Proto jsem zašel kousek dál mezi stromy, lehl jsem si na zem a čekal jsem na Alana.

Prve jsem musel hodně napínat pozornost, protože jsem hlídal nejen stezku, ale každé křoví a pole v dohledu. V lese jsem si mohl od toho odpočinout. Měsíc, který byl právě v nové čtvrti, probleskoval trochu mezi stromy a kolem dokola bylo ticho venkova, a když jsem tam tak ležel na zádech tři čtyři hodiny, měl jsem krásnou příležitost přezkoumat si své počínání.

Hned napoprvé mi byly zřejmé dvě věci: že jsem neměl toho dne chodit do Deanu, a když už jsem tam šel, že bych neměl být tam, kde jsem. Zrovna tehle les (kam má přijít Alan) je jediný les v celém širém Skotsku, kam jsem po zralé úvaze neměl chodit. To jsem uznával, a přece jsem tam zůstával dál a sám sobě jsem se divil. Myslil jsem na to, jak jsem večer Katrioně vyčinił, jak jsem se chvástal, že na mně závisí životy dvou lidí, čímž jsem ji přiměl, že ohrozila život svého otce, a jak je teď zřejmě lehkovážně oba znovu

dávám v sázku. K odvaze patří čisté svědomí, a proto jakmile jsem si uvědomil svou pošetilost, zdálo se mi, jako bych se octl bezbranný na pospas hrůzným nebezpečím. Najednou jsem se posadil. Což kdybych teď šel k prokurátorovi, abych ho zastihl (mohlo by se mi to snad ještě podařit), než půjde spát, a vydal se mu na milost? Kdo by mi to mohl vyčítat? Jistě ne notář Stewart – tomu by stačilo povědět, jak za mnou slídili, jak jsem už vůbec nedoufal, že jim uniknu, a proto jsem se vzdal. Ani Katriona – i zde jsem měl pohotovou odpověď: že jsem nemohl snést, aby takhle ohrozila otce. Tak bych se ve chvíli zbavil všech starostí, které se mne koneckonců osobně vůbec netýkají, nadobro bych se vyvlekl z appinské vraždy, rázem bych měl pokoj od všech Stewartů i Campbellů, od všech whigů i toryů²³, co jich je ve Skotsku, a mohl bych si žít podle své chuti, mohl bych užívat svého jmění a ještě si je rozmnožit, a mohl bych několik chvil svého mládí věnovat třeba i tomu, abych se ucházel o Katrionu, což by jistě bylo vhodnější zaměstnání než pořád se skrývat a prchat, nechat se honit jako psanec nebo zloděj a znovu zakoušet hrozné útrapy na útěku s Alanem.

Zprvu jsem se vůbec nestyděl za to, že pomýšlím na kapitulaci – bylo mi jen náramně divné, že jsem na to nepomyslel dříve a dávno jsem to neudělal, a tak jsem začal zkoumat příčiny, proč mi to najednou napadlo. Vysvětloval jsem si to hned malomyslností, hned zase svou nedávnou nerozvážností, až jsem sledováním těch příčin nakonec dospěl k praobyčejné, všelidské, a proto přehlížené hříšné pohodlnosti, staré jako svět. V té chvíli mi v mysli vytanula slova: vyhánět ďábla Belzebubem. Cože? – pomyslel jsem si. Z pouhé změkčilosti, z požívačnosti a proto, že jsem podlehl

---

23 V tehdejších dobách název stoupenců vypuzené dynastie Stuartovců. Pozn. překl.

kouzlu mladé dívky, měl bych zcela odvrhnout své mravní zásady, jednat proti příkazům svědomí a ohrozit život Jakubův i Alanův? Mám hledat východisko ze svých nesnází touž cestou, jakou jsem do nich zabředl? Ne! Ty nesnáze jsem si způsobil jen vlastní změkčilostí, a proto je musím odčinit sebezapřením – tělo, zhýčkané mou vlastní vinou, musí být přibito na kříž. Rozvažoval jsem, co si mám počít, aby mi to bylo co nejméně vhod, a připadl jsem na tohle: odejít z lesa, nečekat na Alana a pustit se zase dál samotný, vydat se do temné noci na pospas spleťtému, nebezpečnému osudu.

Vylíčil jsem tyto své úvahy velmi svědomitě, poněvadž se domnívám, že to snad může přinést prospěch a posloužit jako příklad jiným mladým lidem. Ale ani kapustu prý nikdo nesází nadarmo, a při všech mravních i náboženských zásadách má člověk poslechnout i hlas zdravého rozumu. Zatím se přiblížila hodina stanovená Alanem a měsíc zapadl. Nelze přece po mně žádat, abych zapískal na ty špehy a přilákal je k sobě, a kdybych odešel, mohli by mě potmě propást a omylem se pustit za Alanem. Kdybych zůstal, mohl bych alespoň přítele varovat, a to by ho třeba zachránilo. Vlastní změkčilostí jsem už jednou ohrozil životy druhých, a vydat je v sázku znovu, tentokrát jen abych sám sebe vytrestal, to by bylo počínání náramně nemoudré. Proto jsem se hned zase posadil, sotva jsem vstal, ale už v docela jiném rozpoložení – divil jsem se, jak jsem před chvílí mohl tak podlehnout slabosti, a zároveň mě těšilo, že jsem teď tak klidný a odhodlaný.

Za chvíli v houští něco zapraskalo. Přitiskl jsem ústa skoro až k zemi a zahvízdal jsem několik tónů Alanovy písničky. Ozvala se odpověď, stejně obezřetná a ztlumená, a za chvíli jsme v temnotách do sebe vrazili.

„Jsi to konečně ty, Davídku?“ zeptal se šeptem.

„Kdo jiný než já,“ odpověděl jsem.

„Člověče, to se mi po tobě stýskalo! Měl jsem bez tebe strašlivě dlouhou chvíli. Celý den jsem se schovával ve stohu sena, kde jsem si neviděl ani na vlastní nos, a pak jsem tu zas na tebe čekal dvě hodiny, a tys nešel! Však je už nejvyšší čas, vždyť mám ráno vyplout! Ráno? Co to povídám? Už dnes!“

„Ano, ano, Alane, dnes, máš pravdu. Teď už je jistě po půlnoci, a ty máš vyplout, jak se rozední. Máš před sebou dlouhou cestu.“

„Ale napřed si spolu musíme dlouho popovídat,“ řekl.

„To se ví, však ti mám hodně co vyprávět!“

A vyprávěl jsem mu všechno, co potřeboval vědět – pletl jsem to páté přes deváté, ale nakonec to přece dalo smysl. Vyslechl mě, jen málokdy se sám na něco zeptal, chvílemi se zasmál, jako by ho to bavilo – a když jsem uslyšel jeho smích (obzvláště tam, úplně potmě, takže jsme na sebe ani neviděli), zahřálo mě to u srdce.

„Vida, Davídku, jaký ty jsi divný,“ řekl, když jsem domluvil. „Věru, takového prapodivného tvora jsem snad jakživ nepoznal. Pokud jde o tvé příhody, Prestongrange je whig jako ty, a tak ho radši nechám na pokoji. U všech rohatých, vždyť jsi v něm měl nejlepšího přítele, jen kdyby ses na něho mohl spolehnout. Ale Šimon Frazer a Jakub More jsou ze stejného těsta jako já, a proto je pojmenuji tak, jak si zasluhují. Frazery zplodil nejčernější ďábel, to ví každý, a co se týče Gregarů, nemohl jsem je cítit už od malička, sotva jsem se dovedl postavit na nohy. Pamatuji se, že jsem jednomu dal pěstí do nosu, až se mu spustila krev, už když jsem se jenom jakž takž batolil, a proto jsem se nakonec přes něho svalil na zem. Tehdy byl na mne otec pyšný, dej mu pánbůh lehké odpočinutí! Však si taky myslím, že právem. To se ví, nikdy nemůžu upřít Robinovi, že trochu umí hrát na dudy,“ dodal, „ale Jakuba Mora ať pro mne za mne vezme čert!“

„Jednu věc musíme dobře uvážit,“ řekl jsem na to. „Měl notář Stewart pravdu, nebo se mýlil? Mají spadeno jen na mne, nebo na nás oba?“

„Co o tom soudíš ty, takový zkušený člověk?“ zeptal se.

„Nevím, co si mám o tom myslet.“

„Já taky ne,“ řekl Alan. „Myslíš, že to děvče bude držet slovo?“

„Ano.“

„Člověk nikdy neví. No, ale s tím si teď nebudeme dělat starosti – Jakub už se asi dávno přidal k těm druhým.“

„Kolik myslíš, že jich asi může být?“ zeptal jsem se.

„Podle toho,“ odpověděl Alan. „Kdyby šlo jen o tebe, poštvali by na tebe asi tak dva tři čilé, mrštné junáky, a kdyby si mysleli, že by mohli dostat do spárů i mne, bylo by jich zapotřebí deset až dvanáct.“

Bylo to marné, musel jsem vyprsknout smíchy.

„Snad jsi viděl na vlastní oči, jak jsem jich dovedl prohnat zrovna tolik, či spíš ještě dvakrát tolik!“ řekl roztrpčeně.

„Na tom teď moc nezáleží, protože zatím jsem se jich úplně zbavil.“

„To si bezpochyby myslíš ty,“ namítl, „ale já bych se ani trochu nedivil, kdyby byli někde schovaní tady v tom lese. Víš, Davidku, budou to asi lidi z Vysočiny. Budou to nějací Frazerové a snad i nějací Gregarové a nemůžu popřít, že obojí, a obzvlášť Gregarové, jsou chytráci a mají zkušenosti. Člověk se v tom dobře nevyzná, dokud nemá za sebou tu zkušenost, že před sebou hnal stádo pěkného dobytka řekněme takových deset mil hustě obydlenou nížinou a přitom mu byla v patách tlupa těch prokletých vojáků. Hlavně tam jsem si nabrousil důvtip. Nepotřebuješ mi nic říkat, je to přece lepší než válka, ale ta přijde na řadu hned potom, třebaže je to většinou hudlařina. Věř mi, Gregarové v tom mají značnou zkušenost.“

„To se ví, v tomhle ohledu mou výchovu docela zanedbali,“ podotkl jsem.

„Však je to na tobě taky vidět,“ řekl Alan. „To je právě to divné u vás studovaných lidí: nevíte nic, a nechcete to pochopit. Já, chudák, nedovedu řecky ani hebrejsky, ale člověče, já vím, že to nedovedu – a v tom je ten rozdíl. Heled' – ležíš tu na břiše, schováváš se tady v tom lesíčku, a chtěl bys mi namluvit, že jsi vyžrál na Frazery a Macgregarovce. Jak to? *Protože jsem je tu neviděl*, povídáš. Ty hloupý, vždyť tohle je jejich živobytí!“

„Připusťme tedy ten nejhorší případ, ale co máme dělat?“

„O tom právě přemýšlím,“ odpověděl. „Mohli bychom se rozejít. To by mi náramně nebylo po chuti, a mimo to jsem zásadně proti tomu. Předně je teď už moc tma, a je tedy dost možné, že bychom jim mohli upláchnout. Když se budeme držet pohromadě, museli by se za námi pustit jen jedním směrem, když se rozejdeme každý jinam, tím větší je pravděpodobnost, že se jeden s někým z toho tvého panstva můžeme srazit. A za druhé, budou-li nás stopovat, mohlo by se stát, že bychom se s nimi museli pustit do křížku, Davídku, a přiznám se ti, že bych tě měl rád u sebe jako pobočníka, a tobě snad také nebude škodit, když mě budeš mít po boku. A tak si myslím, že bychom se měli vyplížit tady z toho lesa, nejdéle tak příští minutu, a pustit na východ ke Gillanu, kde má na mne čekat loď. Bude to jako za starých časů, Davídku, a až to dejžbůh jednou skončí, pak si teprve budeme moci rozmyslet, co máš dělat. Je mi strašně líto, že tě tu mám nechat – budeš mě asi potřebovat.“

„Tak hajdy, jdu s tebou! Nevrátíš se snad zase tam, odkud jsi teď přišel?“

„Čert ví, že ne!“ odpověděl Alan. „Lidi tam byli na mne hodní, ale bylo by to pro ně asi nemilé překvapení, kdybych se jim zas ukázal v plné kráse. Já nejsem za dnešních časů zrovna někdo, kdo by se

mohl nazvat vítaný host, a proto tím víc stojím o vaši společnost, pane Davide Balfoure ze Shawů. Vždyť kromě těch pár slov, co jsme si tady v tom lese řekli s notářem Stewartem, nepromluvil jsem ani s živou duší od toho dne, co jsme se my dva spolu rozloučili na kopci Corstorphinu.“

Přitom vstal a začali jsme se opatrně plížit k východnímu kraji lesa.

KAPITOLA XII

Znovu na pochodu s Alanem

Bylo asi tak mezi jednou a druhou, měsíc (jak jsem říkal) byl už za obzorem, od západu se najednou zdvihl dost prudký vítr a hnál před sebou cáry těžkých mraků, a tak byla tma jako v pytli, když jsme se dali na pochod – černější noc by si nemohl přát žádný uprchlík ani vrah. Ale i v té tmě se před námi bělala stezka, která nás zavedla do spícího městečka Broughtonu, odkud jsme se po silnici pustili přes Picardii a kolem mých starých známých, zlodějů na šibenici. Kousek dál se nám ukázal varovný majáček, totiž světélko v jednom vikýři v Lochendu. Řídili jsme se jím, ale většinou jsme šli jen nazdařbůh přes pole, takže jsme tam hodně podupali úrodu, klopýtali jsme o meze a každou chvíli jsme se svalili. Tak jsme se cestou necestou nakonec dostali na hrbolaté bahnité rašeliniště, kterému říkají Figgatské vřesoviště, tam jsme pod hlodášovým keřem zůstali ležet až do rána a trochu jsme si zdřímlí.

Den nás vyburcoval asi tak v pět. Bylo krásné ráno, vichřice od západu pořád ještě silně dula, ale mraky dávno zahнала k pevnině. Alan se zatím už posadil a potutelně se usmíval. Bylo to prvně od našeho rozloučení, co jsem přítele viděl, a hleděl jsem na něho s radostí. Pořád měl na sobě tu širokou pláštěnku, ale přes kolena měl stažené dlouhé vlněné nohavice (to bylo něco nového). Bezpochyby mu měly sloužit jako přestrojení, ale poněvadž se dalo čekat, že bude teplý den, vyjímaly se v tom počasí náramně nevhodně.

„Tak co, Davídku, to je pěkné ráno, vid'? Vypadá to, že dnes budeme mít den, jak se podle všech pravidel patří. Je to ohromná změna proti tomu stohu sena, kde byla tma jako v břiše velryby.

Zatím co sis tady vyspával, dělal jsem já něco, co bych možná měl dělat trochu častěji.“

„A co to bylo?“ zeptal jsem se.

„No, trochu jsem se modlil.“

„A kde je to mé panstvo, jak jim říkáš?“

„Bůhví,“ odpověděl, „a tak zkrátka musíme spoléhat na štěstí – snad jim přece upláchneme. Vzhůru, vstávej, Davídku! Hej, Fortuno, buď zas jednou při nás! Čeká nás asi moc příjemná procházka!“

A tak jsme se pustili k východu po břehu moře k ústí řeky Esku, kde stála pára nad solinami. Pravda, ranní slunce už pěkně ozařovalo Artušův trůn a zelené Pentlandské vrchy, ale jako by to krásné počasí kupodivu Alanovi nějak kazilo náladu.

„Připadám si jako náramný hlupák, že chci v takovýhle den opustit Skotsko,“ řekl. „Vrtá mi to hlavou – tak si myslím, jestli bych snad neudělal líp, kdybych zůstal tady a nechal se pověsit.“

„To bys přece neudělal, Alane!“

„Víš, ve Francii je sice také hezky,“ vysvětloval, „ale takhle přece ne. Je to tam možná ještě krásnější, ale není to Skotsko. Mně se tam náramně líbí, ale nějak se mi tam vždycky stýská po našich doškových střeších a po štiplavém kouři z rašeliny.“

„Jestli ti tam chybí jen tohleto, Alane, nemáš si zrovna nač stěžovat.“

„Však se taky nesluší, abych si stěžoval, sotva jsem se vyhrabal z toho zpropadeného stohu.“

„To tě už asi hrozně omrzelo, co, Alane?“

„Omrzel – to je moc slabý výraz,“ přisvědčil. „Já zrovna nepatřím k lidem, co se dají hned tak zkrušit, ale určitě mi je milejší čerstvější vzduch a nebe nad hlavou. Jsem jako starý Černý Douglas (byl to on, ne?), co radši slyšel zpívat skřivánky než pískat myši. A v tamtom stohu, Davídku – jinak to byla moc dobrá skrýše, rád

se přiznám – bylo od rána do soumraku tma jako v pytli. Byly dny (nebo možná noci, jakpak jsem je měl od sebe rozeznat?), které se mi zdály nekonečné jako dlouhá zima.“

„A jak jsi poznal, kolik je hodin a kdy máš jít na naše smluvené místo?“ zeptal jsem se.

„Asi v jedenáct mi hospodář nosil jídlo, kapku pálenky a kousek svíčky, abych si na tu večeri posvítil. A tak jsem věděl, že až se trochu najím, bude čas, abych se vydal do lesa. Tam jsem pak na tebe toužebně čekal, Davídku,“ při těch slovech mi položil ruku na rameno. „Mohl jsem jen odhadovat, jestli ty dvě hodiny už minuly – ledaže někdy za mnou přišel notář Stewart a pověděl mi, kolik ukazuje jeho orloj – a pak zase hajdy zpátky do toho proklatého stohu. Jo, byla to příšerná nuda, a díky bohu, že jsem to jakž takž přečkal!“

„Co jsi tam pořád dělal?“ zeptal jsem se.

„To víš, bavil jsem se, jak jsem uměl. Chvilími jsem hrál vrhcáby. Dovedu znamenitě hrát vrhcáby, ale člověka to moc nebaví, když se mu nemá kdo obdivovat. A chvilími jsem skládal písničky.“

„O čem byly?“ zeptal jsem se ho.

„No, o jelenech a vřesovišti a o dávných náčelnících klanů, po kterých je teď už veta, a vůbec o všem možném, o čem se zpívají písničky. A chvilími jsem si zas představoval, že mám dudy a že na ně hraju. Hrál jsem si báječné skočné a taky se mi zdálo, že hraju moc dobře – povídám ti, někdy jako bych byl ty dudy slyšel vřeštět! Ale hlavní je, že to už mám za sebou.“

Pak se zas vyptával na mé dobrodružné příhody a musel jsem mu je vylíčit znovu, ještě podrobněji. Moje počínání mi velice schvaloval a chvilími zase tvrdil, že jsem „náramně podivný tvor“.

„A tak jsi měl z Frazera strach, vid’?“ zeptal se při jedné příležitosti.

„To jsem věru měl!“

„Však já bych byl měl taky, Davídku,“ přitakal. „Je to opravdu hrozný člověk. Ale i ďáblu má člověk přiznat, co se mu patří, a můžu ti říct, že na bojišti se dovede bít všechna čest!“

„To je tak udatný?“

„Člověče, ten je udatný jako tenhle meč z ocele!“

Mé vyprávění o souboji ho úplně přivedlo z míry.

„Dej pokoj!“ rozkřikl se na mne. „Copak jsem ti ve strži Corryna-kieghu neukázal, co to je šermovat? A ty si necháš třikrát vyrazit kord z ruky – třikrát! Vždyť to je ostuda i pro mne, tvého učitele! Honem se postav a tas! Nehneš se mi odtud ani o krok dál, dokud své i mé jméno neobhájíš trochu čestněji!“

„Alane, tohle je čiré bláznovství! Teď přece není kdy na lekce šermu!“

„To nemůžu tak docela popřít,“ řekl uznale. „Ale třikrát, člověče! A ty před ním stojíš jako slaměný strašák a aportuješ mu svůj vlastní kord jako pejsek míček! Davide, ten Duncansby je patrně báječný šermíř! Ten se v tom asi skvěle vyzná! Kdybych měl kdy, hned bych se vrátil a zkusil bych s ním štěstí. Ten člověk je asi opravdový mistr!“

„Nebud' hloupý – nezapomínej, že jsem se s ním měřil já.“

„No jo, ale třikrát!“

„Vždyť víš přece sám, že to nedovedu.“

„Ale něco takového jsem jakživ neslyšel!“

„Jedno ti mohu slíbit, Alane. Až si spolu zašermujeme příště, budu to už umět líp. Nebudeš se už muset stydět za to, že tvůj kamarád nedovede šermovat.“

„Jo, příště!“ povzdechl si. „Jenže bych rád věděl, kdy to bude!“

„No, Alane, na to jsem už také pomýšlel a mám takovýhle plán. Myslím, že by ze mne mohl být advokát.“

„Ale to je hrozně nudné povolání, Davídku, a přitom dost ničemné. To bych tě radši viděl v královském mundúru než tohle.“

„To se ví, takhle bychom se aspoň jistě zase setkali!“ řekl jsem rozhořčeně. „Jenže ty bys byl v mundúru krále Ludvíka²⁴, a já v mundúru krále Jiřího, a tak by to bylo náramně pěkné setkání!“

„To máš asi pravdu,“ uznal.

„Bude tedy ze mne muset být advokát,“ pokračoval jsem, „to je snad vhodnější povolání pro člověka, který se nechal *tříkrát* odzbrojit. Ale nejkrásnější na tom je, že jedna z nejslavnějších univerzit pro takovéhle studium – kde také studoval můj příbuzný Pilrig – je v Holandsku, v Leydenu. Tak co tomu říkáš, Alane? Nemohl by si kadet od Royal Ecossais²⁵ vzít dovolenou, proklouznout přes hranice a podívat se do Leydenu ke kamarádovi, který tam bude na studiích?“

„To se ví, že by mohl!“ zaradoval se Alan. „Já jsem přece s naším plukovníkem jedna ruka! A ještě k tomu je můj bratranec podplukovníkem u skotského pluku v Holandsku! Jakkak bych nedostal dovolenou, abych si zajel za podplukovníkem Stewartem z Halkettu! Náš plukovník lord Melfort je náramně učený pán, ten píše knihy jako Caesar²⁶, tak by ho jistě moc těšilo, kdybych mu odtamtud přivezl nějaké nové poznatky.“

„Lord Melfort je tedy spisovatel?“ podivil jsem se – Alan měl vojáky ve velké vážnosti, ale já jsem si ještě víc vážil pánů, kteří dovedou psát knihy.

---

24 Francouzský král Ludvík XV. (1710–1774). *Pozn. překl.*

25 Francouzský název pluku skotských jakobistů, uprchlých do Francie po nezdařeném povstání v roce 1745, kteří se dali naverbovat do francouzské armády. (Česky: královský skotský pluk.) *Pozn. překl.*

26 Gaius Julius Caesar (100–44 př. n. l.), slavný římský vojevůdce, státník a spisovatel. Zde je narážka na jeho dílo o válkách v Gallii (zhruba nynější Francii), které dobyl pro říši římskou. *Pozn. překl.*

„To víš, že je, Davídku,“ odpověděl. „Člověk by si myslel, že by takový plukovník mohl mít něco lepšího na práci, ale já mám nejmíň co mluvit, vždyť sám skládám písničky!“

„No tak dobrá, teď mi ještě dej adresu, na kterou ti mám do Francie psát, a jakmile budu v Leydenu, pošlu ti svou.“

„Nejlepší bude, když mi napíšeš na adresu mého náčelníka,“ řekl Alan, „na urozeného pána Stewarta z Ardshielu, město Melon v Isle de France. Může to chvíli trvat, ale dřív či později se mi to přece dostane do rukou.“

V Musselburghu jsme si dali k snídani tresku a já jsem se tam ohromně pobavil Alanovým povídáním. V tom teplém počasí byl v těžké široké pláštěnce a vlněných nohavicích neobyčejně nápadný a bylo možná docela moudré, že se to trochu snažil vysvětlit. Ale začal o tom vykládat úplně odborně, snad aby nás všechny rozesmál. Hospodskou si velice naklonil chválou, jak báječně dovede usmažit tresku, a celou dobu, co jsme se tam zdrželi, bavil ji o tom, jak si nasytl břicho – vážně jí vykládal, jaké to mělo příznaky a co s tím zkusil, načež zase na oplátku vyslechl se zdánlivě ohromným zájmem její rady, jaké babské lektvary by měl proti tomu užívat.

Odešli jsme z Musselburghu, než měl přijet první ranní dostavník z Edinburghu, protože bylo pro nás lepší (jak řekl Alan), když si na něj nepočkáme. Pořád ještě fičel vítr, ale docela vlahý, slunce silně pálilo a Alan se v tom teplém oblečení div neupekl. U Prestopansu²⁷ se mnou zabočil do polí ke Gladsmuiru, kde se mi snažil až zbytečně dopodrobna vylíčit všechny fáze bitvy. Od-

---

²⁷ Městečko blízko Edinburghu, kde na počátku povstání roku 1745 tzv. „mladý následník“ Karel Stuart (princ Charlie) dobyl vítězství nad královským vojskem Jiřího II. Pozn. překl.

tamtud jsme jeho obvyklým pochodovým krokem brzy dorazili do Cockenzie. U Caldellů tam sice stavěli velké rybářské plachetnice, ale jinak se městečko zdálo zpustlé a zaostalé, polovina domků byla na zboření, ale v hostinci bylo čisto. Alan, v tom vedru celý uřícený, si musel dát láhev piva a znovu zkoušel své štěstí u hospodské povídačkami o tom, jak si nastydl břicho, jenže tentokrát byly příznaky docela jiné.

Jak jsem tam seděl a poslouchal, uvědomil jsem si, že jsem ho snad jakživ neslyšel promluvit s nějakou ženou jen trošku vážně – že s nimi vždycky jen špásuje a vtipkuje a potajmu se jim pošklebuje, a přece na to vynakládá kupodivu spoustu energie a důvtipu. Něco v tom smyslu jsem mu také pověděl, jakmile hospodskou náhodou vyvolali ven.

„Co chceš? Člověk to musí s ženskými umět, má je vždycky povídáním nějak zabavit, chudinky! Na tohle bys neměl zapomínat, Davide, měl by ses to také naučit – to už skoro patří k povolání. Stačí, když si osvojiš jen několik základních pouček. Na příklad kdyby tahle byla mladá, nebo aspoň hezká, jakživo by mě ani nenapadlo, abych jí vykládal o bolení břicha, Davídku. Ale když jsou už staré a nemají na světě žádnou jinou radost, tak se všechny dají na apatykářství. Proč? Copak já vím? Patrně je pánbůh už tak stvořil. A každý mužský, který si tohle neuvědomí, je podle mého názoru veliký hlupák.“

Vtom se hospodská vrátila a on se zas věnoval jí, jako by se nemohl dočkat, až spolu navážou dřívější rozhovor. Milá paní na chvíli odbočila od Alanova břicha k svému švagrovi z Aberlady a nesmírně dopodrobna nám vylíčila jeho nemoc i skon. Někdy to bylo prostě nudné, chvílemi nudné i strašné, protože vyprávěla s gustem. A tak jsem se nakonec zahloubal do vlastních myšlenek, při čemž jsem se díval oknem na silnici, jenže jsem si moc málo

všímal, co se tam děje. Ale kdyby mě byl někdo pozoroval, jistě by mu nebylo ušlo, jak jsem najednou sebou škubl.

„Dávali jsme mu horké obklady na nohy,“ vykládala zrovna hospodská, „a na břicho nahřátý kámen a proti kašli jsme mu dávali užívat ajbišový a mátový odvar a taky pěkný, čistý sirný balzám...“

„Jemine, zrovna jde kolem jeden můj známý!“ vskočil jsem jí docela klidně do řeči.

„Tak?“ řekl Alan, jako by ho to nijak zvlášť nezajímalo, a znovu se obrátil k hospodské: „Co jste, prosím, říkala?“ a ta otravná ženská spustila znovu.

Ale za chvíli jí chtěl platit půlkorunou, jenže neměla zpátky a musela si odskočit pro drobné.

„Byl to ten zrzoun?“ zeptal se mne Alan.

„To jsi uhodl.“

„Co jsem ti říkal tam v lese? Ale přece je to divné, kde se tu bere. Byl sám?“

„Aspoň jsem s ním nikoho neviděl.“

„A šel dál?“

„Šel rovnou dál, nekoukal napravo ani nalevo.“

„To je ještě divnější,“ řekl Alan. „Tak mi napadá, Davídku, že bychom se měli odtud hnout. Ale kam, k čertu? Tohle je opravdu jako za těch starých časů!“

„Myslím, že je tu přec jeden velký rozdíl,“ namítl jsem. „Teď aspoň máme v kapse peníze.“

„Ale ovšem taky ten rozdíl, pane Balfoure, že nám jsou v patách honící psi! Vyčenichali nás, Davídku, co chvíle začnou vydávat! To je zatraceně zlá věc!“ Zůstal sedět, zamyslel se a v obličeji měl zbystřený výraz, který jsem tak dobře znal.

Když se hospodská vrátila, řekl jí: „Paňmaminko, nemáte tady z toho hostince nějaký zadní východ do postranní uličky?“

Odpověděla, že mají a kam vede.

„Tak tudyhle to asi budeme mít blíž,“ řekl mi. „Budte tu s Bohem, hodná paní, a na ty skořicové kapky nezapomenu.“

Vyšli jsme ven přes zelinářskou zahrádku a pustili jsme se pěšinkou v polích. Alan se obezřetně rozhlížel na všechny strany, a sotva jsme se octli v malé proláklince v lukách, kde nás nikdo nemohl vidět, hned se posadil.

„Musíme zasednout k válečné radě, Davídku,“ řekl. „Ale nejdřív ti musím trochu vyčinit. Což kdybych se byl choval jako ty, co by si byla ta stará o nás pomyslela? Zkrátka jen to, že jsme potřebovali odejít zadním vchodem. A co si myslí takhle? Že jsem nějaký milý, přátelský a povídavý mládenec, kterého trápí bolení břicha, ale přitom ho opravdu dojímá osud jejího švagra. Člověče, Davide, kdy už konečně začneš být trochu inteligentní?“

„Já se vynasnažím, aby to bylo brzo, Alane.“

„A teď co se týká toho zrzouna. Šel rychle, nebo pomalu?“

„Ani tak, ani tak.“

„Nezdálo se ti tedy, že by měl nějak naspěch?“

„Vůbec ne,“ ujistil jsem ho.

„Hm, tohle vypadá divně. Ráno v tom vřesovišti nebylo po nich ani vidu – a teď tu jde kolem hostince, kde spolu sedíme, dělá, jako by se po nás vůbec nedíval, a přece je nám na stopě! Safra, Davídku, tak se mi zdá, že jsem na to přišel! Oni nemají políčeno na tebe, ale na mne, a vědí asi moc dobře, kde mě mají hledat!“

„Myslíš, že to vědí?“

„Tak si myslím, že mě Andie Scougal nejspíš prodal – on nebo jeho kormidelník, ten o téhle věci taky něco ví – nebo možná ten notářův písař, ale to by byla velká škoda. A jestli chceš znát moje soukromé, osobní mínění, uvidíme asi na Gillanských písčinách pár roztrískaných lebek.“

„Alane, jestli máš jen trochu pravdu, bude jich tam proti nám spousta, a tak nám to moc nepomůže, když pár lidem roztřískáme lebku.“

„Bylo by to aspoň jakési zadostučinění,“ odpověděl Alan. „Ale počkej, počkej, nech mě chvilku přemýšlet – na štěstí vítr fouká od západu, a tak mi přece zbývá trochu naděje. Víš, Davídku, věc se má takhle. Já to mám se Scougalem smluveno, teprve až se setmí. *Ale jestli chytím do plachet aspoň slabý větřík od západu*, povídal Douglas, *tak bych tam byl mnohem dřív a zakotvil bych za ostrovem Fidrou*. Jestli tvé panstvo ví o tom místě, zná taky přesně hodinu. Chápeš, co mám za lubem, Davídku? Díky Johnymu Copovi a těm ostatním pitomcům v červených kabátech znám zdejší kraj jako své boty, a jestli máš chuť znovu se trochu proběhnout s Alanem Breckem, můžeme se pustit zpátky do vnitrozemí a pak se přes Dirleton vrátit zase k moři. Bude-li tam ta loď, pokusíme se dostat se na ni. A nebude-li tam, musím se zkrátka zas vrátit do toho protivného stohu. Ale ať tak nebo tak, nakonec tomu tvému panstvu vypálíme rybník.“

„Mohlo by se to snad podařit – a tak hajdy, Alane, jdu s tebou!“

KAPITOLA XIII

Gillanské píščiny

Já jsem za Alanova vedení nezískal takové poučení jako on na pochodech pod velením generála Copa – nedovedl bych totiž ani říci, kudy jsme šli. Omlouvá mě to, že jsme šli ohromně rychle. Chvillemi jsme uháněli, někdy poklusávali, ale i jinak jsme vůbec měli vražedné tempo. Dvakrát, zrovna když jsme běželi největším tryskem, připlekli se nám do cesty nějaký venkované – ale přestože jsme do toho prvního div nevrátili, jak se znenadání objevil za rohem, Alan na něho pohotově vybafl jako nabitá mušketa.

„Neviděl jste mého koně?“ zeptal se, celý udýchaný.

„Kdepak, člověče, od božího rána ani jednoho,“ odpověděl venkovan.

Alan si dal na čas a začal mu vysvětlovat, že cestujeme podle úmluvy „jed' a uvaž ho“²⁸, že nám náš komoň utekl a máme obavy, jestli už zatím není doma v Lintonu. A jako by toho nebylo dost, nešetřil ani dechem (s nímž jen tak tak že vystačil) – proklínal svou smůlu a mou hloupost, která to všechno zavinila, jak říkal.

„Ten, kdo nemůže mluvit pravdu,“ poučoval mě, když jsme pak šli dál, „měl by si dát dobrý pozor, aby za sebou zanechal nějakou slušnou, fortelnou lež. Když lidi nevědí, jak to s tebou je, Davídku, začnou si tím hrozně lámat hlavu, ale když si myslí, že to vědí, přestanou se o to zajímat, zrovna jako já o hrachovou kaši.“

---

28 Dávný způsob cestování ve dvou, když mají dohromady jednoho koně: ten, kdo jede na něm první, na smluveném místě sesedne, koně uváže a jde dál pěšky, dokud pěší nedorazí ke koni, nenesedne a nedohoní prvního. Pozn. překl.

Zprvu jsme utíkali pryč od pobřeží, a tak se stalo, že jsme nakonec zamířili takřka přímo na sever. Po levé straně jsme měli jako ukazatele směru starý kostelík v Aberlady, napravo vršek Berwických plání, a tak jsme se nedaleko Dirletonu zase dostali k moři. Od Severního Berwicku na západ ke Gillanskému mysu se táhne řetízek čtyř ostrůvků: Graiglieth, Lamb, Fidra a Eyebrough, pozoruhodných rozličným rozsahem a tvarem. Fidra je z nich nejnápadnější, je to podivný šedivý ostrůvek s dvěma hrby, a na jednom z nich se vypíná zřícenina. Pamatuji se, že když jsme se blížili, nějakým oknem nebo dírou v té zřícenině prokukovalo moře jako lidské oko. Na závětrné straně Fidry je dobré kotviště, chráněné před západními vichřicemi, a tam jsme už z dálky uviděli zakotvený *Bodlák*.

Pobřeží proti těm ostrůvkům je úplně pusté. Není tam ani vidu po lidském obydlí, ba ani po nějaké stezce, nebo alespoň po zatoulaných dětech, které by se tam zaběhly při hře. Gillane je malá osada na druhé straně mysu, lidé z Dirletonu chodí na práci do luk ve vnitrozemí, a lidé ze Severního Berwicku vyjíždějí na rybolov v moři rovnou ze svého malého přístavu, takže málokteré pobřeží je tak opuštěné. Ale přesto jsme se tam plazili po bříše přes všelijaké kopečky a jámy, bystře jsme se rozhlíželi kolem dokola a srdce nám bušilo do žeber jako kladivo, a pamatuji se, jak slunce a moře svítilo, vítr tolik šustil, jak se hnal přes trávu, a každou chvíli jsme slyšeli, jak někde frčel králík do nory nebo s šustotem vzlétl racek, takže mi ta pustina připadala náramně oživená. To bylo místo po všech stránkách dobře vybrané pro tajné nalodění, kdyby se bylo udrželo v tajnosti; ale i když se už prozradilo a bylo to tam hlídáno, mohli jsme se nepozorovaně přiblížit až na okraj písečných dun, kde se svažují rovnou k pobřeží a k moři.

Alan se tu však zastavil.

„Davídku, tohle je ošemetné místo,“ řekl. „Dokud se tu budeme schovávat, nic nám nehrozí, jenže já tu nejsem o nic blíž té lodi ani břehům Francie. Ale jakmile se postavíme a zamáváme na brigu, je to už něco jiného. Kdepak je to tvé panstvo, co myslíš?“

„Možná že tu ještě nejsou. A jestli i jsou, máme tu zřejmě jednu výhodu. Pravda, budou tu rozestaveni tak, aby nás dostali. Ale čekají, že jim vběhneme do rány od východu, a my jsme je tu zaskočili ze západu.“

„Jenom škoda, že nás není víc a že tu nedojde k boji,“ řekl Alan, „to bychom se jim pěkně dostali na kobytku! Ale v tomhle případě se věci mají trochu jinak, Davide, a Alana Brecka to zrovna neuvádí v nadšení. Mám nahnáno, Davídku!“

„Jenže čas letí, Alane.“

„To vím, ale jinak nevím nic, jak říkají Francouzi,“ odpověděl Alan. „Je to hrozná otázka, co má člověk dělat – máš to skoro jedno, hlava, nebo orel. Kdybych jen věděl, kde se to tvé panstvo scho-
vává!“

„Alane, já tě nepoznávám! Musíš – teď, nebo nikdy!“

„To nejsem já, povídá,“

zanotoval Alan, s podivným výrazem v obličeji, zcela zahanbeným a zcela posměšným,

*„ani ty, ani já, povídá, ani ty, oni já,
baže ne, Honzíčku, ani ty, ani já.“*

A najednou se tam na tom místě vztyčil, začal v pravé ruce mávat kapesníkem a sestupoval dolů na břeh. Vstal jsem také, ale loulal jsem se za ním a pátravě jsem se rozhlížel po dunách směrem

k východu. Alana zatím nikdo nepozoroval, protože ho Scougal tak brzy nečekal a moje panstvo číhalo na druhé straně. Pak se na *Bodláku* probudili k životu – zřejmě byli v pohotovosti, protože neuplynula ani vteřina od chvíle, kdy na palubě nastal shon, a už jsme viděli, jak se za zádí vynořil člun a rychle si to žene k pobřeží. A téměř v téže chvíli se asi tak na půl míle směrem ke Gillanskému mysu na okamžik ukázal na jednom písčném násypu člověk a zamával pažemi. Bleskurychle zmizel, ale rackové ještě hezkou dobu v tamtěch místech poplašeně kroužili ve vzduchu.

Alan to neviděl, protože se díval rovnou před sebe na moře, na brigu a na ten člun.

„Ať to dopadne, jak chce!“ řekl, když jsem mu to pověděl. „Jen aby si tamhleta lodička hezky pospíšila, nebo mi pořádně natáhneou krk, a kdoví jestli by to vydržel.“

Byl to dlouhý kus plochého pobřeží, takže se tam po odlivu šlo báječně; v jednom místě tekl do moře potůček zarostlý řeřichou a za ním se zdvíhaly vyšší písčné násypy jako valy opevněného města. Nemohli jsme okem dohlédnout, co se tam vzadu za těmi dunami děje, nemohli jsme nijak popohnat blížící se člun – v té hrůzné chvíli čekání se pro nás čas zastavil.

„Jedno bych rád věděl,“ řekl Alan. „Moc rád bych věděl, jaké má to tvé panstvo rozkazy. My oba dohromady máme pro ně cenu čtyři sta liber – co kdyby na nás vzali pušky, Davídku? Tam z toho dlouhého písčného násypu by nás měli pěkně na mušce.“

„Nemožné, to ti přec dá rozum!“ odpověděl jsem. „Samozřejmě pušky nemají. S touhle věcí se musí náramně potajmu. Bambitky možná mají, ale ne pušky.“

„Budeš asi mít pravdu, ale přece jen se tamté loďky nějak nemůžu dočkat,“ řekl Alan.

Luskl prsty a zapískal na ni jako na psa.

Byla už asi tak v poslední třetině vzdálenosti od nás a my jsme se zatím dostali skoro až na okraj moře, takže se mi střevíce bořily do jemného písku. Nedalo se dál dělat nic než jen čekat, jen pokud možno nespouštět oči z toho člunu, který se k nám tak pomalu vlekl, a co nejméně je obracet k neproniknutelné hradbě dun, nad nimiž poletovali rackové a za nimiž se bezpochyby šikovali naši nepřátelé.

„Bylo by to krásné, nechat se tu na sluníčku a čerstvém vzduchu zastřelit,“ řekl najednou Alan. „Víš, člověče, že ti závidím tvou kuráž?“

„Nepovídej, Alane! Nech si ty řeči – vždyť ty jsi vtělená kuráž! Máš ji už v povaze, a když nikdo jiný, já bych to mohl nejlíp do-svědčit!“

„A moc by sis to spletl,“ povídá. „Mezi námi je jenom ten rozdíl, že já mám větší bystrozrak a líp se vyznám v tlačení. Ale co se týče pevné, chladnokrevné, neohrožené odvahy i tváří v tvář smrti, nesahám ti ani po kotníky. Vezmi si už to, jak tady spolu čekáme na tu loďku. Já mám trhání, abych už byl odtud, a ty (aspoň co já vím) se pořád ještě rozmyšlíš, jestli bys tu neměl zůstat. Myslíš, že já bych něco takového svedl, že bych to vůbec chtěl udělat? Kdepak! Předně proto, že nemám tu kuráž a netroufal bych si to, a za druhé proto, že právě mám ten bystrozrak a radši bych tě viděl u všech čertů.“

„Aha, tam tedy míříš!“ řekl jsem překvapeně. „Alane, člověče, ty sice dovedeš obalamutit staré ženské, ale mě jakživ neobalamutíš!“

Při vzpomínce na pokušení v lese jsem se zatvrdil jako kalená ocel.

„Musím dodržet úmluvu,“ pokračoval jsem. „Umluvil jsem se s tvým bratrancem notářem a dal jsem mu slovo.“

„Však uvidíš, jestli tu úmluvu dodržíš,“ řekl Alan. „Tamto panstvo v dunách se už postará, abys ji nedodržel, a to jednou provždy. A proč a zač?“ Mluvil dál nesmírně vážně, až výhružně. „Jen mi pověz, človíčku, proč a zač! Chceš, aby tě zase někam zašantročili? Nebo ti mají vrazit dýku do břicha a mají tě tu v těch pískách pohřbít? Nebo bys to chtěl radši jinak, aby tě soudili s Jakubem? Copak těm lidem můžeš důvěřovat? Proč tak mermomocí strkáš hlavu do chřtánu Šimonu Frazerovi a těm ostatním whigům?“ dodal nesmírně trpce.

„Alane, všichni jsou darebáci a lháři, v tom jsem s tebou zajedno. Tím spíš je zapotřebí, aby se mezi takovými lotry našel aspoň jeden slušný člověk. Dal jsem slovo a musím je dodržet. Už dávno jsem tvé příbuzné slíbil, že se nezaleknu žádného nebezpečí. Pamatuješ se, kdy to bylo? Tehdy v noci, když padla Zrzavá Liška, ten Colin. A teď už neustoupím. Prestongrange slíbil, že mi zachrání život, a jestli je i on proradný, tak tady budu muset zemřít.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Alan.

Celou tu dobu nebylo po našich pronásledovatelích ani vidu, ani slechu. Vskutku jsme je zaskočili, ještě nás nečekali, ještě všichni (jak jsem se měl dovědět později) nedorazili na místo, a pokud tam nějakí už byli, číhali na nás v dunách směrem ke Gillanu. Nebylo to jen tak svolat je a dostat je tam, a člun se rychle blížil. Byli to ostatně zbabělí darebáci z hor, jenom smečka zlodějů dobytka z různých klanů, nebyl mezi nimi žádný, aby jim velel, a tak čím déle pozorovali Alana a mne tam na pobřeží, tím méně jsme se jim patrně zamlouvali.

Ať už Alana zradil kdokoli, kapitán to nebyl – ten seděl v člunu u kormidla a horlivě pobízel veslaře jako člověk, kterému leží na srdci, aby svůj úkol splnil. Člun už byl skoro u břehu a už už se chystal přirazit – Alanovi už vzplanul obličej vzrušením ve chvíli

vysvobození, když tu naši přátelé v dunách buď ze zoufalství, že jim před očima kořist unikne, nebo v naději, že Andieho vystraší, najednou se ozvali – rozlehl se pronikavý křik několika hlasů.

Ty hlasy na takovém zdánlivě zcela opuštěném pobřeží působily opravdu hrůzně a muži v člunu okamžitě přestali veslovat.

„Co to má znamenat?“ rozkřikl se kapitán – už byl tak blízko, že jsme ho mohli slyšet.

„To nic, jen moji přátelé,“ řekl Alan a ihned se začal mělkou vodou brodit k člunu. „Davídku,“ zavolal a zůstal stát, „Davídku, ty nejdeš? Je mí líto tě tu nechat.“

„Ani se nehnu,“ odpověděl jsem.

Zlomek vteřiny ještě zaváhal, tak jak tam stál po kolena ve slané vodě.

„Komu není rady, tomu není pomoci,“ řekl a pomalu zabřídal hloub, až byl ve vodě po pás. Veslaři ho vytáhli do člunu a ten okamžitě zamířil k plachetnici.

Stál jsem tam, kde mě opustil, s rukama složenýma za zády. Alan seděl v člunu, hlavu obrácenou ke mně, a člun odplouval po klidné hladině. Najednou jsem se div nedal do pláce a připadal jsem si jako nejopuštěnější, nejosamělejší člověk ve Skotsku. A tak jsem se honem obrátil k moři zády a čelem k dunám. Po člověku tam nebylo vidu ani slechu, slunce svítilo na písek, tam, kde byl mokrá i suchý, mezi písčnými násypy hvízdal vítr, rackové bezútěšně vřeštěli. Když jsem vystoupil trochu výš na břeh, po vyplavených chalupách skákaly čilé písčné blechy. Jinak se v těch neutěšených končinách nic ani nepohnulo, ani neozývalo. A přece jsem věděl, že tam jsou lidé, kteří mě pozorují a mají se mnou nějaký tajný záměr. Nejsou to vojáci, protože ti by se na nás byli už vrhli a byli by nás odvěkli – bezpochyby to jsou nějakí sprostí darebáci, zjednaní, aby mě zneškodnili – snad aby mě unesli, snad aby mě na místě zavraždili.

Podle toho, co jsem věděl o úkolu, jaký jim byl uložen, zdálo se mi to první pravděpodobnější – podle toho, jak jsem znal jejich divokou povahu, když šlo o takové věci, nezdála se mi ani ta druhá možnost vyloučena, a srdce mi trnulo, jako by v něm krev ztuhla.

Dostal jsem bláznivý nápad vytáhnout kord z pochvy – nebyl jsem sice s to čelit dobrému šermíři a zkrřížit s ním čepel, ale domníval jsem se, že bych v nahodilé šarvátce snad dovedl někoho seknout. Včas jsem si však uvědomil, jak by bylo pošetilé klást odpor. Tohle nepochybně byl ten „prostředek“, na kterém se Prestongrange s Frazerem vespolek dohodli. Byl jsem přesvědčen, že se první nějak přičinil, aby mi pojistil život, ale druhý dal dost pravděpodobně Neilovi a jeho bandě důvěrně pokyny v opačném smyslu, a kdybych proti nim tasil, mohl bych tím nahrát rovnou svému nejhoršímu nepříteli a zpečetit tak svůj neblahý osud.

Zatím co jsem takto uvažoval, octl jsem se na prvním písečném násypu nad pobřežím. Ohlédl jsem se dozadu – člun se už přibližoval k plachetnici a Alan mi na rozloučenou mával kapesníkem. Zamával jsem mu rukou. Jenže v porovnání s tím, co čekalo mne, smrskl se v mých očích i sám Alan na bezvýznamnou maličkost. Pevně jsem si narazil klobouk, zaťal jsem zuby a pustil jsem se rovnou za nosem vzhůru do pískových valů. Byly příkré, a tak to byla perná lezení a písek mi utíkal pod nohama jako voda. Ale nakonec jsem se za dlouhou převislou travu vytáhl na vrcholek duny a hned jsem se na nohou cítil jistější. V téže chvíli se to kolem začalo hýbat a porůznu se najednou ukázalo šest sedm rozedraných chlapů, každý s dýkou v ruce. Řečeno po pravdě, zavřel jsem oči a pomodlil jsem se. Když jsem je zas otevřel, ti ničemové zatím popolezli o koustíček blíž, beze slova a chvatu. Všichni na mne upírali oči a já jsem si s podivným pocitem uvědomil, jak se jim lesknou a s jakým strachem se ti darebáci ke mně přibližují.

Vztáhl jsem k nim ruce, abych ukázal, že v nich nic nemám, načež se jeden ve výrazně horalském nářečí zeptal, jestli se vzdávám.

„Ale s protestem,“ odpověděl jsem, „jestli víte, co to znamená, o čemž pochybuji.“

Okamžitě se na mne vrhli jako hejno ptáků na zdechlinu, chopili se mne, vzali mi kord a všechny peníze z kapes, nějakým silným provazem mě svázali na rukou i na nohou a hodili mě do trsu trávy v písku. Pak se v polokruhu rozsadili kolem svého zajatce a němě na něho civěli jako na nebezpečnou šelmu, jako bych byl lev nebo tygr, který se chystá na ně skočit. Ale za chvíli jejich pozornost ochabla. Sesedli se blíže, začali spolu brebentit gaelsky a surově se před mýma očima začali dělit o mé vlastnictví. Já jsem zatím mohl nepozorovaně sledovat svého přítele na útěku. Viděl jsem, jak člun přirazil k brize, jak jej vytáhli na palubu, jak se vítr opřel do plachet a briga vyplula na volné moře za ostrůvky a pak dál kolem Severního Berwicku.

Než uplynuly asi tak dvě hodiny, shromáždili se tam další a další horalé, mezi prvními i Neil, až jich bylo jistě skoro dvacet. S každým novým příchozím se zase znovu rozpovídali, ale měl jsem dojem, že dochází k stížnostem a vysvětlování – pozoroval jsem totiž, že nikdo z těch, kdo se opozdili, nedostal podíl z toho, co na mně ukořistili. Zvláště poslední spor byl značně prudký a vášnivý, až jsem si jednu chvíli myslel, že se snad poperou, ale banda se pak ihned rozdělila, většina těch chlapů zas odtáhla zpátky na západ a u zajatce na stráž zůstali jen Neil a ještě dva.

„Mohl bych jmenovat někoho, kdo by neměl moc velkou radost z toho, co jste dneska provedl, Neile Duncansone,“ řekl jsem mu, když ostatní odešli.

Ubezpečil mě, že se bude se mnou zacházet náramně šetrně, vždyť ví, že „se znám s tou dámou“.

To bylo všechno, co jsme spolu promluvili, a pak se v těch pobřežních končinách už neukázala ani živá duše, dokud slunce nezapadlo za horami a soumrak nezačal houstnout v úplnou tmu. Asi v té době jsem zpozoroval nějakého hubeného dlouhánka, skoro na kost vychrtlého člověka z Lothianu, v obličeji hodně snědého, který se k nám dunami blížil na venkovském tažném koni.

„Hoši,“ křičel, „máte takovýdle papír?“ a zdvihl jej v ruce. Neil vytáhl druhý, jež si příchozí bedlivě prohlížel brýlemi v rohových obroučkách, načež prohlásil, že to je v pořádku, že jsme ti, které hledá, a slezl z koně. Na toho mě pak vysadili, svázali mi nohy koni pod břichem a vydali jsme se na cestu pod vedením toho venkovana z nížiny. Jistě moc dobře věděl, kudy nás má vést, protože jsme celou cestu nepotkali nikoho než jednu dvojici milenců, ale ti nás snad považovali za podloudníky, a tak před námi utekli. V jedné chvíli jsme se octli těsně pod Berwickou plání z jižní strany, a jindy zase, když jsme se ubírali přes nějaké holé kopce, zahlédl jsem světla nějaké malé vísky a mezi stromy věž nějakého starého kostela – ale bylo to moc daleko, takže jsem nemohl křičet o pomoc, i kdyby mě to bylo vůbec smělo napadnout. Konečně jsme zase uslyšeli hučení moře. Měsíc svítil, ale moc ne, a v jeho světle jsem uviděl tři obrovské věže a pobožené cimbuří Tantallogu, starobylého hlavního sídla Rudých Douglasů. Koně uvázali na dně příkopu, aby se popásl, mne zavedli do nádvoří a odtamtud do polorozpadlé kamenné síně. Moji průvodci tam uprostřed na dlažbě honem rozdělali oheň, protože noc byla chladná. Rozvázali mi ruce, posadili mě ke zdi co nejdál od vchodu, a poněvadž sedlák z nížiny vytáhl zásoby, dali mi kus ovesného chleba a džbánec francouzské pálenky. Potom mě zase nechali o samotě s mými třemi horaly. Seděli hned u ohně, pili a rozprávěli. Trhlinami ve zdích fičel vítr, rozfukoval kouř a plameny a hvízdal nad námi ve

věžích. Slyšel jsem, jak moře tříská do skal, a poněvadž jsem se už přestal bát o život a byl jsem za ten celý den utrmácený na těle i na duchu, lehl jsem si na bok a za chvíli jsem usnul.

Nedalo se nikterak rozpoznat, v kolik hodin mě probudili, ale měsíc zatím už zapadl a oheň vyhasínal. Rozvázali mi i nohy a vedli mě zříceninami a po krkolomně strmé stezce ve skále dolů k moři, kde jsem v tiché zátocině mezi skalami uviděl rybářskou lodici. Na tu mě vysadili a za krásné měsíční noci jsme odrazili od břehu.

KAPITOLA XIV

Ostrůvek Bass

Neměl jsem potuchy, kam mě odvázejí, jen jsem se rozhlížel, jestli se neukáže nějaká větší loď, a pořád mi v hlavě strašil jeden Ransomův výraz – *dvacetilibráci*. Kdyby mi mělo podruhé hrozit tehdejší nebezpečí, že mě prodají na plantáže, usoudil jsem, že tentokrát by to se mnou jistě dopadlo zle – s druhým Alanem se hned tak nesetkám, nemohu přece čekat, že by loď zase ztroskotala a mně by opět přispělo na pomoc zásobní ráhno – už jsem se viděl, jak okopávám tabák pod hrozbou karabáčem. Při tom pomýšlení mě mrazilo – na vodě bylo sychravo, lavičky v lodici byly provlhlé studenou rosou a já jsem se na zádi vedle kormidelníka třásl zimou. Byl to ten snědý muž, kterého jsem až dosud pokládal za sedláka z nížiny, jmenoval se Dale, ale všeobecně se mu říkalo Černý Andie. Cítil, jak se vedle něho třesu, a tak mi velice vlídně podal hrubou kazajku, samá rybí šupina, a já jsem si ji rád přehodil přes ramena.

„Děkuji vám za vaši laskavost a jsem tak smělý, že se vám za ni odvděčím výstrahou. Berete na sebe v téhle věci velikou odpovědnost. Nejste přece jako tihle nevědomí barbaři z hor, víte, co to je zákon a co hrozí každému, kdo se proti němu proviní.“

„Nemoh bych zrovna říct, že bych moc ouzkostranně dbal na zákony,“ na to on, „ale každopádně co se dotýče vás, mám moc dobrou záštitu.“

„A co se mnou hodláte počít?“ zeptal jsem se.

„Nic se vám nestane, nikdo vám neublíží. Budete asi mít přátele, co mají velkou moc. Uvidíte, že to s váma dobře dopadne.“

Nad mořskou hladinou se začínalo šerit, na východě se ukazovaly růžové a rudé obláčky jako žhnoucí oharky, a zároveň se nahore na ostrůvku Bassu probudily divoké husy a hlučně se rozkejhaly. Jak každý ví, je to jen skalisko v moři, ale velké dost, že by se v něm mohlo vytesat celé město. Moře se jen docela maličko čeřilo, ale kolem úpatí skaliska se rozléhalo dunivé pleskání. S přibývajícím úsvitem jsem je viděl čím dále tím zřetelněji: strmé útesy postříkané trusem mořských ptáků jako ranní jinovatkou, svažující se vrcholek porostlý zelenou trávou, hejno bílých hus, které s křikem kroužily kolem dokola, a černé pobožené budovy vězení hned dole u břehu.

Při té podívané mi blesklo hlavou, co mě vpravdě čeká.

„Tak tamhle mě vezete!“ vykřikl jsem.

„Jenom na Bass, kamarádíčku,“ odpověděl. „Bylo tam už před váma kolik svatých,²⁹ a já bych se vsadil, že vy se tak nevinně do vězení nedostanete.“

„Ale teď tam přece už žádný není a vězení je už dávno v troskách!“

„Naše divoké husy budou aspoň mít pro změnu trochu povyražení,“ prohlásil lhostejně Andie.

Jak se pomalu rozbřeskovalo, zpozoroval jsem na dně lodice mezi velikými kameny, jimiž rybáři zatěžují své čluny, několik soudků a košů a zásobu paliva. To všechno bylo vyloděno na břeh. Andie, já a moji tři horalé (říkám jim moji, ačkoli to vlastně bylo naopak) jsme se vylodili také. Slunce ještě ani nevyšlo a lodice

---

29 Narážka na kazatele různých radikálních sekt, které se odtrhly od skotských presbyteriánů, protože se nechtěly podvolit zasahování světské (královské) moci do věcí náboženských. Přívrženci těchto sekt byli v druhé polovině 17. století považováni za rebely, žili jako psanci a byli královským vojskem krutě pronásledováni. *Pozn. překl.*

už zase odrazila – skřípání vesel v závěsech se rozléhalo mezi skalními útesy a my jsme tam na tom podivném ostrůvku zůstali jako poustevníci.

Andie Dale byl na Bassu jakýmsi guvernérem (jak bych ho žertovně nazval) – nejen pastýřem, ale i vrchním lovčím na tom malém bohatém panství. Měl na starosti asi tak tucet ovcí, které se pásly a vykrmovaly na trávě, jíž byly porostlé mírnější svahy ostrůvku – jako kdyby se dobytek pásł na střeše nějaké katedrály. A mimo to se musel starat i o divoké husy, které tam hnízdí ve skalách a poskytují hodně velké příjmy. Mladé jsou náramná pochoutka, obvykle se za ně platí po dvou šilincích za kus, což se labužníkům nezdá nijak drahé; ale i vzrostlé husy představují určitou hodnotu, ty zas dávají sádlo a peří, takže až dodnes dostává farář v Severním Berwicku část svého platu v divokých husách, a proto je tato farnost (podle názoru některých lidí) velice žádoucí. Aby mohl Andie tyto své povinnosti řádně zastat a také chránit husy před pytláky, musel často na ostrůvku zůstat přes noc nebo i několik dní, a tak jsme shledali, že tam úplně zdomácněl, jako nějaký sedlák na své usedlosti. Nařídil nám, abychom si každý naložili na ramena nějaké to břemeno, při čemž jsem také honem přiložil ruku k dílu, a odvedl nás zamčenou bránou, kudy byl jedině přístup na ostrůvek, a rozvalinami pevnosti do guvernérova domu. Tam jsme podle popelu v krbu a postele v jednom koutě zjistili, že se v něm Andie ubytoval.

Tu postel mi ihned nabídl a prohlásil, že se patrně počítám k šlechtě.

„Mé šlechtictví nemá nic společného s tím, kde se vyspím,“ odpověděl jsem. „Já jsem bohudíky už dříve spával na hodně tvrdých ložích, a tak s povděkem přijmu i tohleto. Co tu budu, pane Andie (je-li tohle vaše jméno), budu konat svůj díl práce tak jako

vy všichni ostatní, a na oplátku vás žádám, abyste mě ušetřil svých úsměšků, které mi nejsou nikterak příjemné, to se vám přiznám.“

Byl po tomto mém prohlášení trochu nabručený, ale pak si je rozvážil a nezdálo se, že by mu nebylo vhod. Byl to celkem bystrý a rozumný člověk, dobrý whig a presbyterián, denně si čítal v kapesní biblí a byl schopný i ochotný vést vážné rozhovory o náboženství, při čemž projevoval nemalý sklon ke cameronovským³⁰ výstřednostem. Po stránce mravní bych mu už nemohl dát tak dobré vysvědčení. Zjistil jsem, že je jedna ruka s podloudníky a používá zřícenin Tantallonu jako skladiště pašovaného zboží. Pokud šlo o celníky, jistě život žádného z nich pro něho neměl cenu ani zlámané grešle. Ale tamta část lothianského pobřeží je až dodnes úplná divočina a tamější prostý lid je zrovna tak drsná čeládka jako všude jinde ve Skotsku.

Jedna příhoda z doby mého uvěznění je pro mne pamětihodná následky, jež měla pak mnohem později. V té době kotvila ve Firthu³¹ válečná loď *Mrož* (velitel kapitán Palliser). Náhodou v září křižovala při pobřeží mezi hrabstvím Fife a Lothian a proměřovala hloubku moře v nebezpečných místech. Jednoho krásného dne časně zrána byla zpozorována dvě míle na východ od nás, kde spustila záchranný člun, který měl patrně prozkoumat Ohnivá skaliska a Satanovo křoví, proslulá nebezpečná úskalí při tam-

---

30 Cameronovci byli stoupenci Richarda Camerona (zemř. 1680), skotského výmluvného fanatického kazatele, který hlásal odpor proti zasahování státní moci do náboženství. Byl zabit ve srážce s královským vojskem u Airdmossu. Později, v 18. století, byli cameronovci nazýváni stoupenci reformované presbyteriánské církve. Pozn. překl.

31 Hluboký mořský záliv při východním pobřeží Skotska, na jehož břehu leží hlavní skotské město Edinburgh. Pozn. překl.

tom pobřeží. A jakmile člun zase nalodila, obrátila se po větru a zamířila rovnou k Bassu. To bylo Andiemu a horalům náramně nevhod, protože celá ta záležitost s mým odstraněním měla zůstat utajena, a kdyby se takový kapitán válečného loďstva třeba náhodou vylodil na Bassu, mohla by se dostat na veřejnost, ne-li něco horšího. Byl jsem mezi nimi v menšině, nejsem Alan, abych si troufal napadnout tolik lidí, a zdaleka jsem si nebyl jist, zda by mi zrovna válečná loď mohla v mém postavení seabemí prospět. Když jsem to všechno uvážil, dal jsem Andiemu čestné slovo, že budu hodný a poslušný, načež mě s velkým spěchem dopravili na vrcholek skaliska, kde jsme se v různých místech na kraji srázu všichni poschovávali jako hlídky. Mrož se hnál přímo k nám, až jsem si myslel, že narazí na skaliska, ze svých pozorovaten nad závratným srázem jsme už rozeznali členy posádky na jejich stanovištích a slyšeli jsme námořníka u olovnice, jak huláká své údaje. Potom se k nám loď najednou obrátila bokem a vypálila salvu bůhví z kolika hrubých děl. Hromová rána otřásla celým ostrůvkem, kouř se nám vznesl nad hlavu a husy vylétly do vzduchu v nespočetném, neuvěřitelném množství. Slyšet jejich křik a vidět mihotání jejich bělostných křídel, to byl naprosto nenapodobitelný zážitek, a tak se domnívám, že se kapitán Palliser tolik přiblížil k Bassu jen proto, aby si dopřál tu trochu dětinskou zábavu. Přišel čas, kdy to musel draze zaplatit. Když se k nám loď blížila, měl jsem příležitost dobře si prohlédnout její výstroj, takže jsem ji později vždycky poznal na míle daleko, což mi umožnilo odvrátit od svého přítele velikou pohromu a připravit kapitánovi Palliserovi citelné zklamání.

Celou tu dobu, co jsem pobyl na Bassu, měli jsme se tam dobře. Měli jsme slabé pivo i pálenku a ovesnou mouku, z níž jsme si večer i ráno vařili kaši. Občas přijela loďka z Castletonu a přivezla

nám celou čtvrt skopce, protože ovcí na ostrůvku jsme se nesměli ani dotknout, jelikož byly vykrmovány především pro trh. Pro husy byla bohužel nepřítelná roční doba, a tak jsme je nechávali na pokoji. Ryby jsme si lovili sami, ale ještě častěji jsme za sebe nechávali lovit husy: dávali jsme pozor, až některá něco chytí, a pak jsme ji zaplašili od jejího úlovku, dřív než jej mohla pozřít.

Na tom zvláštním ostrůvku byla spousta prapodivných věcí, které mě zaujaly a zabavily. Poněvadž útěk odtamtud nebyl možný, dopřáli mi úplnou svobodu, a tak jsem se ustavičně pouštěl na průzkumné výpravy všude, kam se lidská noha mohla odvážit. Byly tam dosud stopy bývalé vězeňské zahrady s divoce vybuřelými květinami a okrasnými rostlinami, a na jednom keři se červenalo několik zralých třešní. Trochu níže byla kaplička nebo malá poutevna – nikdo možná neví, kdo ji postavil ani kdo v ní přebýval, a pomyšlení, jak je stará, zavdávalo podnět k mnohým rozjímáním. I vězení, kde jsem tábořil s horalskými zloději dobytka, mělo svou historii, světskou i duchovní. Bylo mi divné, že teprve nedávno v jeho zdech přebývalo tolik světců a mučedníků a nezbylo tam po nich nic, ani list z bible nebo vyryté jméno, kdežto drsní vojáci, kteří hlídali na cimbuří, zanechali všude kolem po sobě tolik upomínek – hlavně až neuvěřitelné množství rozbitých dýmek, ale i kovových knoflíků od stejnokrojů. Někdy se mi zdálo, jako bych z kobek mučedníků slyšel zbožně zpěvavé odříkávání žalmů a jako bych viděl vojáky, jak v těžkých botách přecházejí po hradbách s píšťalami, na nichž se třpytí paprsky slunce, které se zrána za nimi vynořuje ze Severního moře.

Nepochybně to bylo hodně zásluhou Andieho a jeho vyprávění, že se mi v hlavě rojilo tolik představ. Byl neobyčejně dobře obeznámen s dějinami ostrůvku až do takových podrobností, že znal i jména prostých vojáků, asi proto, že tam jeho otec kdysi býval

u posádky. Mimo to byl od přírody nadán velkými vypravěčskými vlohami, takže měl člověk dojem, jako by sám byl svědkem toho, co kdo tehdy mluvil a co se dělo. Toto jeho nadání a můj neutuchající zájem o jeho vyprávění nás sblížily. Musel jsem si poctivě přiznat, že ho mám rád, a viděl jsem, že i on má rád mne, a tak jsem si vlastně hned od první chvíle umínil, že si ho musím naklonit. Nad očekávání k tomu přispěla zvláštní okolnost (o které za chvíli povím), ale hned od prvních dní jsme spolu vycházeli velmi přátelsky, když se uváží, že já jsem byl vězeň a on můj žalářník.

Šidil bych vlastní svědomí, kdybych tvrdil, že mi byl pobyt na Bassu úplně nesnesitelný. Cítil jsem se tam v bezpečí, jako bych tam byl našel útočiště před svými svízelemi. Věděl jsem, že mi tam asi nehrozí nic zlého; pokoušet se o útěk z toho skalnatého ostrůvku v hlubokém moři bylo naprosto nemožné; nepotřeboval jsem se bát ani o život, ani že se prohřeším proti čestnému závazku, a byly chvíle, kdy jsem si v tom liboval, jako by to bylo zakázané ovoce. Ale jindy jsem na to pohlížel zase docela jinak. Připomínal jsem si, jak jsem se před Rankeillorem a Stewartem chvástal; zdálo se mi, že by se mé uvěznění na Bassu, odkud lze dohlédnout skoro na fífeské a lothianské pobřeží, mohlo považovat spíše za mou smyšlenku než za skutečný zážitek – zkrátka že alespoň v očích těch dvou pánů jistě vypadám jako chvastoun a zbabělec. Chvilími jsem tohle bral dost lehkovážně – říkal jsem si, že dokud jsem zadobře s Katrionou Drummondovou, mínění ostatních lidí nemá vůbec význam, že to je prchavý přelud, a takovéto úvahy mě sváděly ke snění, jemuž se zamilovaný člověk oddává s rozkoší, ale pro čtenáře je to neuvěřitelně jalová zábava. Vzápětí mě zase pojímala hrůza, až jsem se třásl strachem o svou sebeúctu, a ten předpokládaný příkrý úsudek mi připadal jako úplně nesnesitelná křivda. A tu se mne zase zmocňovaly docela

jiné představy – jakmile jsem se začal starat o to, jak o mně soudí druhí, děsila mě vzpomínka na Jakuba Stewarta v žalářní kobce a náрек jeho ženy. A popadl mě vztek: nemohl jsem si odpustit, že tam tak nečinně dřepím; zdálo se mi, že jsem-li vůbec hoden názvu muž, měl bych z toho bezpečného útočiště hledět nějak uprchnout, i kdybych měl uletět nebo uplavat. A v takových náladách, abych uchlácholil výčitky svědomí, obzvláště jsem se snažil získat si přízeň Andieho Dala.

Konečně jednou za jasného rána, když jsme byli spolu sami na vrcholku skaliska, udělal jsem opatrně narážku na podplácení. Podíval se na mne, hodil hlavou naznak a dal se nahlas do smíchu.

„Jen se smějte, pane Dale, ale snad by vás legrace přešla, kdybyste mrknul tady na ten papír.“

Když se mne ti hloupí horalé zmocnili, vzali mi jen veškerou peněžní hotovost, a tak papír, který jsem Andiemu ukázal, byla potvrzenka od banky Britské plátenické společnosti na značnou částku.

Přečetl si ji. „Vida, nejste na tom nikterak špatně,“ řekl.

„Však jsem si myslel, že možná změníte své mínění,“ odpověděl jsem mu.

„Ouha! Tohle je důkaz, že mě můžete podplatit, ale já se podplatit nedám!“

„To se ještě uvidí,“ odsekl jsem. „Předně vám dokážu, že vím, co mluvím. Máte rozkaz, že mě nesmíte odtud pustit před čtvrtkem 21. září.“

„No, to se moc nepletete,“ odpověděl Andie. „Mám vás tu zadržet, jestli zatím nedostanu žádný jiný rozkaz, až do soboty 23. září.“

Samozřejmě jsem si hned uvědomil, jaký je to zákeřný úskok. Kdybych se právě o těch několik dní opozdil, bylo by pak vyličení mé příhody ještě nepravděpodobnější, jestliže bych se k němu vůbec odhodlal – to pomyšlení mě vydráždilo k bojovnosti.

„Hledte, Andie, vy přece znáte svět, a tak mě vyslechněte a zamyslete se nad tím, co vám povím. Já vím, že v téhle věci mají prsty náramně velcí páni, a vůbec nepochybuji, že byste se na ně mohl odvolávat. Než to všechno začalo, sám jsem se s některými z nich osobně setkal a řekl jsem jim do očí, co si o tom myslím. Ale copak jsem spáchal nějaký zločin? Podle jakého zákona by mě mohli odsoudit? Posuďte to sám: 30. srpna mě přepadne smečka otrhaných ničemů z Vysočiny, odveče mě do nějaké zbořeniny na Bassu – není to ani pevnost, ani vězení – ať to kdysi bývalo cokoli, teď tam bydlí vrchní lovčí a ten mě má 23. září pustit zas na svobodu, zrovna tak potajmu, jako mě nechali zajmout. A vám se zdá, že se tohle nepříčí zákonu? Myslíte, že tohle je spravedlnost? Řekněte poctivě: nejsou to podlé, sprosté pikle, a neměl by se stydět každý, kdo má na nich spoluvinu?“

„To vám nemohu upřít, Shawe,“ uznal Andie. „Vypadá to hrozně poťouchle, a kdybych ty lidi neznal jako dobré správné whigy a pravověrné presbyteriány, poslal bych je radši k šípku, než bych se nechal na takovou věc nalapat.“

„Pán z Lovatu je náramný whig a skvělý presbyterián!“ řekl jsem posměšně.

„O tom já nic nevím,“ prohlásil. „S Lovatem nemám nic ujednáno.“

„Ne, vy jste se asi spolčil s Prestongrangem.“

„To byste na mně marně vyzvídal,“ řekl Andie.

„Nepotřebuji vyzvídat, protože to vím,“ odsekl jsem.

„Jedno byste měl vědět určitě, a to je, že ať děláte, co chcete, nebudu jakživ vyjednávat s vámi, Shawe, to mi věřte.“

„No, Andie, teď vidím, že vám budu muset kápnout božskou,“ a pověděl jsem mu, jak se všechno událo, natolik, kolik jsem pokládal za nutné.

Vyslechl mě s opravdovým zájmem, a když jsem skončil, zdálo se, že se nad tím trochu zamyslel.

„Shawe, nebudu si s váma hrát na schovávanou,“ řekl nakonec. „Je to podivná historie a nedělá nikomu čest, jak jste mi to tu vypo-
věděl. Ani mi nenapadne vás podezřívát, že to je jinak, než myslíte. Tak se mi zdá, že jste docela správný chlapík. Ale já jsem starší než vy a soudnější, vidím do toho snad trochu líp než vy, a tak vám to tu pěkně jasně vyložím. Nebude to pro vás žádná škoda, když vás tady zdržím – kdepak, budete takle na tom daleko líp. A nebude to taky žádná škoda pro naši zem, když bude viset o jednoho chlapa z Vysočiny víc – ví bůh, že se za to můžeme jen poděkovat. Ale kdybych vás teď pustil, měl bych já z toho velkou škodu. A tak když mám mluvit jako správný whig a váš dobrý přítel a taky jako člověk, co má dobře na paměti svůj vlastní zájem, je přece nabíledni, že se musím postarat, abyste si tu hezky pobyl s Andiem a divokýma husama.“

„Andie,“ řekl jsem vážně a položil jsem mu ruku na koleno, „ten horal je přece nevinný.“

„No, to je velká škoda. Ale to víte, tady na tom světě vezdejším, jak nám ho Pán Bůh stvořil, nemůžeme zkrátka mít všechno, co bychom chtěli.“

KAPITOLA XV

Černý Andie vypráví o Todu Lapraikovi

Ještě jsem pověděl málo o těch horalech. Všichni tři byli z družiny Jakuba Mora, a tak jsem měl jejich pána pevně v kleštích, pokud šlo o jeho spoluvinu. Všichni rozuměli tu a tam nějaké slovo anglicky, jediný Neil se však domníval, že umí anglicky natolik, aby se mohl pouštět do rozhovoru i s námi, ale když se do něho pustil, jeho druhové byli často v pokušení projevovat o tom opačné mínění. Byli to povolní, prostoduší mladíci, chovali se mnohem zdvořileji, než se dalo soudit podle jejich rozedraného, zpustlého zevnějšku, a tak se samovolně stali Andiovými a mými sluhy.

Tam v té úplné odloučenosti, v polorozpadlých zříceninách bývalého vězení, kde se ustavičně ozýval podivný hukot moře a skřek mořských ptáků, měl jsem zanedlouho dojem, že u nich pozoruji účinky pověřivého strachu. Když nebylo nic na práci, buď tvrdě spali, čehož se zřejmě vůbec nemohli nasytit, nebo Neil bavit ostatní dva povídkami, patrně vždycky strašidelnými. Když se nemohli oddávat žádné z těchto rozkoší – třeba když dva z nich spali a třetí nikterak nemohl usnout – vídal jsem ho, jak sedí, naslouchá a rozhlíží se kolem čím dál tím nepokojněji: jak sebou každou chvíli škubne, v obličeji bílý jako stěna, a jak zatíná pěsti – byl to člověk napjatý jako luk. Nikdy se mi nepodařilo zjistit příčinu takového strachu, ale jeho očividné příznaky byly nakažlivé a místo našeho pobytu jenom přispívalo k vyvolávání děsivých pocitů. Ve spisovné angličtině pro to nemohu nalézt výraz, ale Andie to vyjadřoval jedním skotským slovem. Říkával: „Jo, náš Bass je potouchlec!“

A tak jej pořád vidím i já sám. Byl potouchlý v noci, byl potouchlý ve dne; zněly nám tam neustále v uších potouchlé zvuky – kejhání divokých hus, žbluňkání moře a jeho ozvěna ve skalách. Tak tomu bylo hlavně za mírného počasí. Jak jen byly vlny trochu větší, bily kolem dokola do skalnatého ostrůvku jako hrom, duněly jako vojenské bubny – hrozné to poslouchat, a přitom šprýmovné; i za klidného počasí naháněly člověku až hrůzu – nemusel být ani horal, sám jsem to kolikrát zažil na sobě – ty spousty tichých strašidelných zvuků, které se rozléhaly a probouzely ozvěnu ve skalních dutinách.

A to mi připomíná jednu historku, kterou jsem slyšel, a výjev, jehož jsem byl svědkem. Obojí způsobilo změnu v našich vzájemných vztazích a velice přispělo k mému útěku. Jednou pozdě večer se stalo, že jsem se u ohně pohřížil ve snivé vzpomínání a začal jsem si hvízdát (připomněl jsem si tu Alanovu písničku). Ucítil jsem, že mi někdo položil ruku na rameno, a uslyšel jsem Neilův hlas, abych byl zticha, protože to je „nečistá věc“.

„Nečistá?“ podivil jsem se. „Jak to?“

„Protože je asi dílem nějakého nečistého ducha, co měl jen tělo, ale neměl hlavu.“

„No, tady přece nejsou žádní duchové,“ odpověděl jsem mu. „Duchům by nestálo za to, aby tady strašili divoké husy.“

„Tak, myslíte?“ ozval se Andie. „Já vám můžu říct, že jsme tady už měli něco horšího než duchy.“

„Copak by mohlo být horšího než duchové, Andie?“ otázal jsem se ho.

„Čarodějníci,“ odpověděl. „Tohle aspoň byl jistě čaroděj. Je to prapodivná historie,“ dodal. „A jestli o to stojíte, budu vám ji vyprávět.“

Samozřejmě jsme ho o to požádali jednomyslně, ba i horal, který uměl nejméně z nich tří anglicky, usilovně napínal pozornost a poslouchal.

Vyprávění o Todu Lapraikovi

Můj táta Tam Dale – kéž jeho kosti odpočívají v pokoji – byl za svých mladých let divoch a blázen – měl moc málo rozumu a křesťanských ctností ještě míň. Měl rád děvčata a rád si popil a zadovádel, ale jakživ jsem neslyšel, že by se byl hodil k nějaké poctivé práci. No a tak jedno k druhému, nakonec se dal naverbovat k vojsku a byl u posádky tady na pevnosti – bylo to prvně, co někdo z naší rodiny vkročil nohou na Bass. Byla to bída tady sloužit. Guvernér si vařil vlastní pivo, a horší si prý nikdo nedovede představit. Na ostrov se vozily zásoby jídla z pobřeží, ale bylo o to špatně postaráno a někdy si museli sami ulovit ryby nebo zastřelit divokou husu, aby měli co jíst. A ke všemu to bylo v dobách pronásledování. V kobkách bylo zima, že tam člověk div nezmrzl, a bylo tam plno světců a mučedníků, co byli solí země, která jich nebyla hodna. Táta Tam Dale tam stával na vartě samotný se svou mušketou, měl rád děvčata a rád si popil, jak jsem už říkal, ale ta služba mu zrovna moc nevoněla. Začínalo se mu v hlavě rozbřeskovat, co je sláva naší církve, a byly chvíle, kdy ho popadal vztek, že se těm božím svatým tolik ubližuje, a tak se začínal stydět, že drží palec (totiž vartuje s mušketou) při takovém bídáctví. Byly noci, kdy stál na vartě – všude tak divně ticho a taková zima, že zdi mrazem div nepraskaly – a tu slýchal, jak jeden z vězňů zanotoval žalm, ostatní se k němu přidali – a ten nábožný zpěv se ozýval ze všech kobek vězení, takže mu tahle černá skála v moři připadala jako koutek v nebi. Do duše se styděl a najednou se před ním zvedly jeho hříchy, tak jako se Bass zvedá z moře, a nejvíc ten hlavní hřích – že napomáhá sužovat a hubit církvev Kristovu. Jenže on se takovým myšlenkám bránil. Přišlo ráno, kamarádi se probudili a on na svá dobrá předsevzetí hned zase zapomněl.

V tamtěch dobách byl na Bassu i jeden boží prorok, jmenoval se Peden. Jistě jste už o tom prorokovi Pedenovi slyšel. Takového jsme od těch dob už nikdy neměli, a skoro bych se vsadil, že se mu ani předtím nikdo nevyrovnal. Vypadal divoce jako čarodějnice z vřesovišť, byla na něho příšerná podívaná a bylo příšerné ho poslouchat – jako by to byl vtělený Poslední soud. Hlas měl jako divoká husa – hřměl lidem v uších, a jeho slova je pálila v duši jako rozžhavené uhlí.

Tady na Bassu bylo taky jedno děvče – nemělo tu vlastně co pohledávat, protože se to tu nehodilo pro slušnou ženskou. Ale byla to prý hezká holka a Tam Dale s ní byl náramně zadobře. Jednou se stalo, že Peden byl o samotě v zahradě na modlitbách, zrovna když Tam s tou holkou šli kolem, a považte, holka se dá tomu pobožnému svatému nahlas do smíchu. Vstal a podíval se na ně, a když ho Tam viděl, zatřásla se pod ním kolena. Ale potom na ni Peden promluvil, spíš lítostivě než hněvivě. „Chuděro, chuděro,“ povídá a zadívá se na tu holku, „teď tě slyším vřeštět smíchy, ale Pán má pro tebe připravenou smrtonosnou ránu, a až tě tak zne-nadání povolá před soud, pak už zavřískneš jen jednou a navěky.“ Brzy potom se s dvěma třemi vojáky procházela po ostrůvku – bylo tehdy hodně větrno. Najednou se do ní vítr opřel, vydul jí sukni jako balón, a už letěla do moře se vším všudy, tak jak tam byla. A vojáci pak vyprávěli, že zavřískla akorát jen jednou.

V roce sedmnáct set šest přešel Bass do rukou panstva Dalrymp-lů a o místo správce se ucházeli dva muži. Oba se k tomu dobře hodili, protože oba tam dříve sloužili jako vojáci, a tak dovedli zacházet s divokými husami a věděli, v jaké roční době jsou nej-hledanější. Mimo to oba taky byli – jak se aspoň zdálo – pravověrní věřící, a byla s nimi slušná řeč. Ten první byl můj táta Tam Dale, druhý byl nějaký Tod Lapraik – mazaný lišák. Jednou šel Tam něco

vyřizovat s Lapraikem a vzal mě s sebou – tehdy jsem se ještě sotva batolil a musel mě vést za ruku. Tod bydel v dlouhé uličce na sever od hřbitova. Je to tmavá strašidelná ulička a tamten kostel má zlou pověst už od časů Jakuba Šestého³², protože tam čerti prováděli své rejdy, když byla královna na moři. A Todův domek stál na nejtemnějším konci té uličky, takže lidi, co se tu vyznali, moc neradi tamtudy chodili. Dveře byly nedovřené, a tak jsme s tátou šli rovnou dovnitř. Tod byl tkadlec a stav měl u okna v kuchyni. Seděl u něho – bledý tlustoch, umaštěný a umouněný, v obličejí svatouškovský úsměv, až se mi z něho dělalo nanic. V pazourech držel člunek, ale oči měl přivřené. Křičeli jsme na něho jménem, hulákali jsme mu do hluchých uší, cloumali jsme jím za ramena. Nic naplat! Seděl tam jako přibitý, v pazourech člunek a v obličejí úsměv jako máslo.

„Pánbůh s náma, tohle je hrůza!“ povídá Tam Dale.

Jen to vyřkl, Tod Lapraik přišel k sobě.

„To jsi ty, Tame?“ povídá. „Na mou věru, člověče, jsem moc rád, že tě tu vidím! Někdy se mi stává, že jako by na mě najednou přišly mdloby – mám to od žaludku.“

No a tak začali rozprávět o Bassu, kdo z nich dvou má dostat to správcovství, ale ponenáhlu se dostali do sebe a rozešli se v hněvu. Dobře se pamatuju, že když jsme šli s tátou domů, pořád a pořád omílal jedno a to samé: jak je mu Tod Lapraik protivný, i ty jeho mdloby.

„Mdloby!“ povídá. „Vím o lidech, co se kvůli takovým mdlobám smaží v plamenech!“

---

32 Skotský král Jakub VI. Stuartovec (1566–1625), jemuž ve Skotsku lid říkal „hodný král Jakoubek“ – v roce 1603 se stal též králem anglickým (jako Jakub I.)
Pozn. překl.

No, můj táta teda dostal správcovství na Bassu a Tod si musel nechat zajít chuť. Lidi dodnes pamatují, jak si to tehdy bral. „Zases to proti mně vyhrál, Tame,“ povídá, „a doufám, že na Bassu budeš mít aspoň všecko, cos tady čekal.“ Byl to prapodivný výrok, jak se potom ukázalo. Konečně přišel čas, kdy měl Tam Dale pochytat divoké husy. Byl na tu práci zvyklý, už jako mladík byl tam na těch skalách jako doma, a nikomu by to snad nebyl svěřil. A tak se tam houpal na laně nad mořem, zrovna kde je nejvyšší a nejstrmější skalní sráz. Lano drželi čtyři mladí siláci a dávali pozor, až jim táta dá znamení. Ale tam, kde visel, nebylo nic než skála a pod ním moře, a divoké husy křičely a lítaly kolem jako splašené. Bylo to na jaře, krásné ráno. Tam si hvízdal a chytal mladé husy do ruky. Častokrát jsem ho slyšel o tom vyprávět, a vždycky se při tom celý zapotil.

Tam se náhodou podívá vzhůru a uvidí velikou husu, jak klove do lana. Zdálo se mu to nějak podivné, protože ti ptáci to nemají ve zvyku. Věděl, že lano je věc náramně měkká a husí zobák a skály Bassu náramně tvrdé, a že by se mu zrovna nechtělo spadnout z takové výšky, jako je dvě stě stop.

„Šššš!“ rozkřikl se Tam. „Pryč, ulet! Šuuu, tak už leť!“

Husa se Tamovi podívala do obličeje – v očích měla takový potouchlý výraz. Podívala se na něho jen jednou a pustila se zas do lana. Ale teď lano trhala a rvala jako pomínutá. Jakživa se žádná divoká husa s lanem tak nerval jako tahleta – bylo vidět, že se v tom dobře vyzná – dřela to měkké lano zobákem o drsnou hranu skály.

Tamovi strnulo srdce ledovou hrůzou. „Tohle není žádný pták,“ řekl si. Oči se mu obrátily v sloup a udělalo se mu před nima černo. „Jesli tady na mě přijdou mdloby,“ pomyslel si, „je po Tamu Dalovi veta.“ A dal mladíkům znamení, aby ho vytáhli nahoru.

Ta divoká husa jako by takovým znamením rozuměla. Protože jak dal táta to znamení, hned lano pustila, roztáhla křídla, pronikavě zakejhala, rozlítla se a rovnou se vrhla Tamovi proti očím. Měl v ruce nůž – rozmáchnul se jím tak, aby se ocel zatřpytila. Ale husa jako by věděla, nač jsou nože, protože jakmile se ocel v slunci zablýskla, husa zase zakejhala, ale tišeji, jako by to bylo pro ni zklamání, a uletěla za skálu, kam na ni Tam už neviděl. Ale hned jak bylo po všem, klesla Tamovi hlava na rameno, a když ho mladíci vytáhli nahoru, zůstal ležet na skále jako mrtvola.

Lok pálenky (bez té neudělal ani krok) ho zase vzkřísil k vědomí, jestli mu ho vůbec něco zbylo. Posadil se.

„Geordie, honem utíkej k člunu, dej na něj pozor – utíkej!“ vykřikl. „Nebo nám ho ta divoká husa odvede!“

Ti čtyři mladíci vyvalovali na sebe oči a pokoušeli se ho ucháňcholit. Ale Tam Dale nedal pokoj, dokud se jeden z nich nevypravit k člunu a neslíbil, že ho bude hlídat. Ostatní se Tama ptali, jestli ho mají zase spustit dolů.

„Kdepak – ani mě, ani nikoho z vás,“ povídá. „Jakmile se zas udržím na nohou, budeme koukat, abysme byli otad' pryč – tohle je skála Satanášova!“

A opravdu neotáleli už ani chvíli, ale i tak tam byli dost dlouho, protože než přirazili v Severním Berwicku, měl už Tam horečku a začal třestit. Zůstal ležet celé léto, a hádejte, kdo byl tak hodný a chodil se po něm poptávat. Tod Lapraik! Lidi tvrdili, že vždycky, jak se Tod jen přiblížil k domu, hned tátovi horečka stoupla. Já to vím taky, ale nejlíp vím, jak to nakonec dopadlo.

Bylo to asi v tudle roční dobu. Děda byl na lovu tresek – já jsem byl ještě děčko, ale mermomocí jsem chtěl s ním. Pamatuju, že jsme měli veliký úlovek, a jak jsme se táhli za rybama, dostali jsme se skoro až k Bassu, kde jsme potkali druhou loďku, co patřila

nějakému Sandiemu Fletcherovi z Castletonu. Není to dlouho, co umřel, jinak byste se ho moh na to zeptat. No, Sandie na nás zavolal.

„Co to támle je, na Bassu?“ povídá.

„Na Bassu?“ ptá se děda.

„Jo, tam kde se zelená tráva,“ povídá Sandie.

„A co tam má být?“ ptá se děda. „Tam přece nemůže být nic než ovce.“

„Vypadá to skoro jako člověk,“ povídá Sandie – byl Bassu blíž než my.

„Člověk!“ podivili jsme se a nikomu z nás se to nelíbilo. Nebyl tam přece vůbec čluun, tak jak by se tam někdo dostal? A klíč od vězení měl táta pořád pověšený doma v hlavách skládací postele.

Drželi jsme oba čluny pěkně pohromadě a pomalu jsme pluli blíž. Děda měl dalekohled, protože býval námořník a kdysi míval vlastní šalupu, dokud o ni nepřišel v písečných přesypech v ústí Taye³³. A když jsme se podívali dalekohledem, opravdu, byl to člověk. Skákal docela sám a sám na zeleném svahu v dolíku kousek pod kaplí a házel sebou a tancoval jako nějaká bláznivá holka na veselce.

„To je Tod,“ povídá děda a podá dalekohled Sandiemu.

„Jo, je,“ povídá Sandie.

„Nebo někdo, kdo mu je náramně podobný,“ povídá děda.

„Na tom tolik nezáleží,“ povídá Sandie. „Ať je to třeba čert nebo čaroděj, zkusím do něho střelit,“ a namířil loveckou pušku, kterou si vždycky bral s sebou na ptáky, protože byl v celém kraji známý jako výborný střelec.

---

33 Krátká říčka, která se vlévá do zálivu Firth při východním pobřeží Skotska. Pozn. překl.

„Nestřílejte, Sandie, dokud ho dobře nerozeznáme,“ povídá děda. „Mohlo by nám to oběma přijít hodně draho!“

„Dej pokoj!“ povídá Sandie. „Tohle je jistě boží úradek, ksakru!“

„Možná že je, možná že není,“ povídá děda, ten poctivec. „Ale pamatuj na pana prokurátora – tak se mi zdá, žeš měl s ním už jednou co dělat!“

To byla pravda, a tak se Sandie kapánek zarazil. „Dobrá, Edie, ale co bys teda radil dělat?“ zeptal se.

„No, zkrátka tohleto,“ povídá děda. „Já mám rychlejší člun, tak tu počkej, podívám se zpátky do Berwicku, a ty tady zatím dávej pozor, co bude tamten dělat. Jestli Lapraika nenajdu doma, vrátím se k tobě a pak si s tamletím popovídám. A jestli Lapraik bude doma, vytáhnu v přístavě vlajku, a pak to můžeš s tamtím zkusit s puškou.“

No, a na tom se spolu dohodli. Já jsem byl tehdy malý kluk, a tak jsem přelezl do člunu k Sandiemu, protože jsem nechtěl o nic přijít. Děda dal Sandiemu stříbrný šesták, aby si ho nabítl do pušky s olověnými broky, protože se věřilo, že jenom ten má na takové nečisté duchy smrtící účinek. A pak jeden člun zamířil k Severnímu Berwicku a druhý zůstal tam, kde byl, a hlídal tamto podezřelé zjevení na svahu skaliska.

Celou dobu, co jsme tam čekali, pořád to skákalo a házelo to sebou a rejdlilo a točilo se to jako káča, a chvílemi jsme slyšeli, jak při tom vyráží skřeky. Viděl jsem už všelijaké bláznivé holky skákat a tancovat v zimě večer u muziky, a vydržely to až do zimního úsvitu. Ale byli u toho lidi, takže měly obecnost, a mladíci, co je popichovali, ale tohleto tam rejdlilo docela o samotě. Tamtěm vždycky za pecí fídlal k tanci nějaký ten šumař, a tohleto nemělo žádnou muziku, jen kejhání divokých hus. Ty holky byly mladice jako proutek, v oudech jim proudila a hrála horká červená krev,

a podle byl pořádný tlustoch, samé sádlo, a měl už na hřbetě pěknou řádku let. Říkejte si, co chcete, ale teď vám povím, co si myslím já. Věřte mi, tamten tvor tam skákal radostí – pekelnou radostí – jo, nemohlo to být nic než radost. Častokrát jsem se už v duchu ptal, proč čarodějnice a čarodějníci zaprodávají svou duši (to je přece to nejcennější, co mají), až z nich nakonec jsou staré pajdové scvrklé babizny a mají za muže staré nemohoucí třaslavé dědky – a pak si vzpomenu na Toda Lapraika, jak tam hodiny křepčil docela sám a ve svém černém srdci jásal radostí. To se ví, že se pak smaží v pekle, ale tady na zemi se za to náramně pomějí – Pán Bůh nám odpustí!

No, a najednou jsme vzadu na skalách v přístavě uviděli, jak vlajka vylítla až na vrcholek stožáru. Na to Sandie čekal. V tu chvíli popad pušku, hezky dlouho mířil a zmáčkl spoušť. Rozlehla se rána a potom z Bassu příšerný skřek. A my jsme si jen mnuli oči a civěli jsme jeden na druhého jako blázni. Jak se rozlehla ta rána a hned po ní skřek, tamto na svahu dočista zmizelo. Slunce svítilo, vítr foukal a tam, kde ta podivná věc před chvílkou skákala a křepčila, nebylo nic – jen se tam zelenala tráva.

Celou cestu domů jsem brečel a řval strachy před božím úradkem. Sandie byl už dospělý muž, ale nebyl na tom o nic líp. V jeho člunu nebylo slyšet nic jiného než jméno boží, a když jsme přirazili u mola, skály kolem přístaviště se černaly lidmi, co tam na nás čekali. Našli prý Lapraika doma, zase v těch mdlobách – držel v pazourech člunek a jen se usmíval. Jednoho mladíka poslali, aby vytáhl vlajku, a ostatní zůstali u tkalce. Můžete mi věřit, že se jim to nikterak nelíbilo, ale pro mnoho z nich to znamenalo navrácení milosti, jak tam tak stáli kolem, potichu se modlili (protože se nikomu nechtělo modlit se nahlas) a koukali na toho příšerného

tvora s člunkem v pazourech. Potom najednou Tod s jediným hrůzným zavřísknutím vyskočil od stavu a celý zakrvácený pad mrtvý na kupu nespředené bavlny.

Když mrtvolu prohlíželi, viděli, že se olověné broky čarodějovi na těle jen odrazily – nenašli v něm ani jeden brok, ale dědův stříbrný šesták ho trefil rovnou do srdce.

Sotva Andie dovyprávěl, stalo se něco náramně hloupého, co mělo pak své následky. Jak jsem už říkal, Neil také uměl znamenitě vyprávět. Později jsem se dověděl, že znal všechny povídačky z Vysočiny a náramně si na tom zakládal – proto si ho i druzí hodně vážili. Andieho historka mu připomněla jednu, kterou už někde slyšel.

„Todle já už dávno znám,“ řekl. „Todle se povídalo taky o Uisteanu Morovi, McGillim Phadrigovi a Gavaru Vorovi.“

„Kdepak, co tě napadá!“ rozkřikl se Andie. „Todle se stalo našemu tátovi (teď už je na pravdě boží) s Todem Lapraikem. Tadys to slyšel na vlastní uši, a tak mlč, neotvírej si tady svou drzou horalskou držku!“

Jak se ukáže, a kolikrát se v dějinách už ukázalo, dovedou si urození lidé ze skotské nížiny s horaly dobře poradit, ale neplatí to o prostých lidech z nížiny. Už jsem se zmínil, že se Andie s našimi třemi MacGregorovci každou chvíli div nepohádal, a v té chvíli opravdu došlo k hádce.

„Takle se s gentlemanem nesmí mluvit!“ prohlásil Neil.

„S gentlemanem!“ rozkřikl se Andie. „Jakýpaks ty gentleman, ty dobytku z hor! Kdyby tě Pán Bůh osvítil milostí, aby ses viděl tak, jak tě vidí ostatní lidi, udělalo by se ti nanic!“

Neil zahromoval nějakou gaelskou kletbu a v té chvíli se mu mihl v ruce černý nůž.

Nebylo kdy se rozmýšlet – chytil jsem horala za nohu, srazil jsem ho na zem a přimáčkł jsem mu ozbrojenou ruku, než jsem si uvědomil, co dělám. Jeho druhové mu přiskočili na pomoc – Andie a já jsme neměli zbraně a Gregarovci byli na nás tři proti dvěma. Zdálo se, že nám není pomoci, ale Neil se najednou rozkřikł ve své mateřštině, nařídil těm dvěma, aby se drželi zpátky, a bídne se mi podrobil, dokonce mi vydal svůj nůž, který jsem mu pak druhý den zase vrátil, ale musel mi několikrát slíbit, že už ho na nás nevytáhne.

Dvě věci mi byly jasné: předně, že se na Andieho nesmím moc spoléhat – při té rvačce se přikrčil u zdi a zůstal tam stát bledý jako smrt, dokud nebylo po všem; a za druhé, že mám vůči těm horalům silnou pozici, že jistě dostali obzvláště přísné rozkazy, aby dbali o mé osobní bezpečí. O Andieho statečnosti jsem sice neměl valné mínění, ale pokud šlo o jeho vděčnost, neměl jsem mu co vytýkat. Neobtěžoval mě přílišnými díky, ale celé jeho smýšlení a chování se zřejmě změnilo. S našimi společníky potom jednal vždycky náramně bojácně, a tím víc jsme byli my dva ustavičně spolu.

KAPITOLA XVI

Chybějící svědek

Sedmnáctého, v den, na který jsem se umluvil s notářem, bouřil jsem se prudce proti osudu. Pomyšlení, že na mne čeká u Královského znaku, co si o mně pomyslí, a co mi řekne, až se zas uvidíme, mučivě mě skličovalo. Musel jsem uznat, že pravda je neuvěřitelná, a zdálo se mi nesmírně kruté vypadat jako lhář a zbabělec, ačkoli jsem se vědomě nikdy nevyhnul ničemu, co bylo v mé moci učinit. Takto vyjádřenou omluvu jsem si často opakoval skoro s požitkem, ale trpkým, a z toho hlediska jsem znovu krok za krokem zkoumal své jednání. Vůči Jakubovi Stewartovi jsem se přece zachoval úplně bratrsky – na všechno, co jsem pro něho v minulosti učinil, mohl jsem být hrdý, a tak zbývalo jen uvažovat o přítomné době. Nemohl jsem přeplavat moře ani odletět vzduchem, ale pořád tu byl ještě Andie. Prokázal jsem mu velkou službu, měl mě rád, a tady jsem mohl zasadit páku. Musím to s Andiem ještě jednou zkusit, kdyby už jen ze slušnosti.

Bylo pozdě odpoledne, na celém Bassu se neozývalo nic než pleskání a šplouchání úplně klidného moře. Moji čtyři společníci si zalezli každý jinam: tři Macgregorovci někam výš do skal a Andie s bidlí se slunil někde mezi zříceninami. Našel jsem ho tam v hlubokém spánku, a jakmile se probudil, začal jsem s velkým zápalem na něho naléhat a útočit pádnými argumenty.

„Kdybych alespoň věděl, Shawe, že vám to bude k něčemu dobré!“ řekl a upřeně se na mne zadíval přes brýle.

„Musím přece zachránit druhého člověka a dostát svému slovu. Copak to nestačí? Copak nevíte, co stojí v Písmě? A to

máte bibli na klíně! *Nebo co jest platno člověku, kdyby všecken svět získal?*³⁴“

„No jo, vám se to náramně hodí,“ řekl, „ale co bude se mnou? Já taky musím dostat slovu, zrovna tak jako vy. A co po mně chcete jiného, než abych vám je zaprodal za hrst stříbrných?“

„Andie, copak já jsem se vůbec zmínil o penězích?“ vykřikl jsem.

„No, na tom moc nezáleží, jak se to pojmenuje – pořád je to jedno a to samé. Jde přece o to: jestli pro vás udělám, co na mně žádáte, přijdu o živobyť. No a pak je jasné, že mi je musíte nějak nahradit, s malým doplatkem, aby vám to dělalo čest. A co je to jiného než zkrátka úplatek? Kdybych se na něj aspoň moh s jistotou spolehnout! Ale podle toho, co o vás vím, není to zdaleka jistá věc – kdybyste snad měl viset, co pak bude se mnou? Ne, Shawe, tohle nejde. Tak mi už dejte pokoj, buďte tak hodný, a nechte Andieho, ať si může dočíst tudle kapitolu.“

Pamatuji se, že v hloubi duše jsem byl s tímhle výsledkem náramně spokojený a pocítil jsem (málem bych už byl řekl) vděčnost k prokurátorovi, že mě takovýmto násilným protizákonným způsobem uchránil před všelijakým nebezpečím, pokušením a zmatkem. Ale byla to útěcha nicotná a zbabělá, a tak mi dlouho nevydržela – znovu mi začala v duchu vyvstávat vzpomínka na Jakuba. Jedenadvacátého, to jest den, na který bylo ustanoveno soudní přelíčení, strávil jsem v takových duševních mukách, jaká snad ani nepamatuji, že bych byl někdy prožil, leda snad jenom tehdy na ostrůvku Earraidu. Skoro celý ten den jsem proležel na travnatém svahu bez hnutí mezi spánkem a bděním, ale v duchu jsem se zoufale bouřil. Chvilími jsem skutečně spal, ale i ve spán-

---

34 Citát z Bible kralické. Pozn. překl.

ku mě pronásledovala vidina soudní síně v Inverary a vězně, jak se kolem dokola rozhlíží po chybějícím svědkovi, a s leknutím jsem se zas probouzel, na duchu úplně omráčený a v těle celý polámaný. Zdálo se mi, že mě Andie pozoruje, ale nevšímal jsem si ho. Věru, i chléb mi chutnal trpce a dny mi byly břemenem.

Nazítří časně zrána (v pátek dvaadvacátého) připlul člun se zásobami a Andie mi podal tlustou obálku. Byla bez adresy, ale měla úřední pečeť. Byly v ní dva listy. „Pan Balfour teď snad už vidí sám, že je pozdě, aby se vměšoval. Na jeho chování se bude dávat dobrý pozor a za svou mlčenlivost bude odměněn.“ Toto stálo v dopise prvním, psaném zřejmě s obtížemi levou rukou. V tom sdělení zajisté nebylo nic, co by mohlo pisatele nějak ohrozit, i kdyby jej bylo možno vypátrat; velikánská pečeť, která měla zřejmě nahradit podpis, byla přivěšena ke zvláštnímu listu, na němž nebylo písemně vůbec nic – musel jsem uznat, že moji protivníci tak dalece vědí, co dělají, a snažit se co nejlépe strávit hrozbu, která číhala pod tím slibem.

Ale další obsah obálky mě překvapil mnohem víc. Byl to lístek, na němž stálo ženskou rukou: „Panu Balfourovi se sděluje, že se po něm sháněla přítelkyně, co má ty šedivé oči.“ Náramně divná věc, dostat něco takového v obálce s úřední pečeti a zrovna v takové chvíli, že jsem na to civěl jako hlupák. Ve vzpomínce mi zazářily Katrioniny šedé oči. Srdce mi poskočilo radostí – řekl jsem si, že ta přítelkyně je snad ona. Ale kdo asi je ta pisatelka, že její psaníčko přišlo v téže obálce s listem od Prestongrange? A dive divoucí, proč se pokládalo za nutné poslat mi takovou milou, ale celkem nedůležitou zprávu na Bass? Pokud šlo o pisatelku, nemohl to podle mého mínění být nikdo jiný než slečna Grantová. Připomněl jsem si, že její sestry mluvily o Katrioniných očích, a dokonce si nahlas povšimly i jejich barvy. Pisatelka měla ve zvyku často vůči mně

používat náznaků nevybroušené mluvy horalského lidu – patrně se mi takto posmívala pro mou vesnickou neotesanost. Mimo to přece žije v témže domě, odkud zásilka přišla. A tak zbývalo ještě vysvětlit jen jedno – a to, proč jí Prestongrange vůbec dovolil plést se do takové věci, která má zůstat utajena, a dokonce odeslat to pošetilé psaníčko v jedné obálce s jeho listem. Ale i v tom mi začínalo svítat. Předně je v povaze té slečny cosi, co nahání strach, a papínek ji možná podléhá víc, než je mi známo. A za druhé je třeba mít na paměti prokurátorovu důslednou taktiku – jak mi ve svém chování ustavičně projevoval určitou náklonnost a při své velké zdrženlivosti téměř nikdy neodkládal masku přátelství. Jistě pochopil, jak mě mé uvěznění rozzuřilo. Nemá ta trochu šprýmovná přátelská zprávička snad uchlácholit mou zášť?

Poctivě se přiznám – skoro se mu to podařilo. Najednou jsem ke krásné slečně Grantové zjhl, že se tak blahosklonně zajímá o mé záležitosti. Ta zmínka o Katrioně mě už sama o sobě přivedla k mírumilovnějším a zbabělejšímu úvahám. Jestliže prokurátor o ní a naší známosti ví – kdybych se mu třeba zavděčil určitou „mlčenlivostí“, o níž je zmínka v jeho listě – kdoví, k čemu by to mohlo vést! *Jistě že jakož nadarmo roztažena bývá síť před očima jakéhokoli ptactva*³⁵, praví Písmo. Nu, ptactvo je tedy asi moudřejší než lidi! Domníval jsem se, že jsem jejich taktiku prohlédl, a přece jsem se na ni nechal nachytat!

V takovémto rozpoložení, kdy jsem s tlukoucím srdcem viděl ty šedé oči před sebou jako dvě zářivé hvězdy, vyburcoval mě Andie ze snění.

„Vidím, že jste dostal dobré zprávy,“ řekl.

---

35 Citát z Bible kralické, přísloví. Pozn. překl.

Zdvihl jsem k němu oči – zvědavě se mi díval do tváře, a mně jako by se v té chvíli zjevil Jakub Stewart v soudní síni v Inverary – mé sny byly ty tam, jako by se za nimi přibouchly dveře. Vzpomněl jsem si, že se soudní přelíčení někdy nad očekávání protáhne. I kdybych se v Inverary ukázal o něco později, mohl bych se snad přece pokusit zachránit Jakuba – a zároveň i své dobré jméno. Ve chvíli, takřka bez rozmýšlení, měl jsem už hotový plán.

„Andie, má to přece být až zítra?“

Řekl mi, že nenastala žádná změna.

„A bylo v rozkaze něco o tom, v kolik hodin to má být?“ otázal jsem se ho.

Řekl, že to má být ve dvě hodiny odpoledne.

„A místo?“ vyptával jsem se dál.

„Jaké místo?“

„Místo, kde mě máte vylodit.“

Přiznal se, že o tom v rozkaze není nic.

„No tak dobrá, tohle si tedy určím sám. Vítr máme od východu a má cesta vede na západ. Připravte člun, najmu si ho, dnes do večera můžeme doplout do Forthu a zítra ve dvě hodiny mě vylodíte co nejdál na západ, kam se dostaneme.“

„Vy blázínku!“ užasl. „Vy teda přece chcete do Inverary?“

„Právě, Andie,“ odpověděl jsem.

„No, vy se hned tak nedáte! A mně vás bylo včera celý den skoro líto, jenže jsem až do teďka nevěděl tak docela jistě, co vlastně doopravdy chcete.“

To mě povzbudilo jako ostruha zchromlého koně!

„Slovíčko do ouška, Andie. Tenhle můj plán má ještě jinou výhodu. Ty horaly můžeme nechat tady na Bassu a zítra je může odvézt loďka z Castletonu, co sem vozí zásoby. Když se Neil na vás zadívá, má v očích nějak potutelný výraz – možná, že až bych byl odtud,

mohlo by to zase dojít na nože, tihle chlapi ve strakatých suknicích jsou náramně nevraživí. Tak kdyby na vás snad někdo chtěl nějaké vysvětlení, tady je máte. Ti divoši nám ukládali o život, a poněvadž jste byl odpovědný za mé osobní bezpečí, odstranil jste mě raději z jejich dosahu a po zbytek určené lhůty jste mě zadržel ve svém člunu. A víte, Andie, co si myslím?“ dodal jsem s úsměvem. „Že jste to tak zařídil moc dobře.“

„Je pravda, že Neila nemám moc v lásce,“ povídá Andie, „a on mě taky ne. Moc nerad bych se s tím chlapem chytil do křížku. Tam Anster si s takovým dobyt看kem jistě poradí líp.“ (Anster totiž pocházel z hrabství Fife, kde se dosud mluví gaelsky.) „Jo, jo. Tam s nimi dovede nejlíp zatočit! Máte pravdu! Čím víc na to myslím, tím míň je mi jasné, jak to vlastně chtěli. Vida, místo – na to docela zapomněli! No, Shawe, vy máte moc dobrou hlavu, jen když chcete! A pak, zachránil jste mi život,“ dodal vážnějším tónem a plácl si se mnou na naši dohodu.

Potom jsme už takřka bez dalšího mluvení honem skočili do jeho člunu, odrazili jsme od břehu a napjali plachtu. Gregarovci právě vařili snídani, protože to obvykle byla jejich práce, ale jeden z nich vylezl na cimbuří a zpozoroval náš útěk, ještě než jsme byli dvacet mořských sáhů od ostrůvku. Za chvíli jsme je už všechny tři viděli pobíhat po zříceninách a přístavní skalní římse, na mou věru jako mravence po rozkotaném mraveništi – hulákali a pokřikovali na nás, že se máme vrátit. Pořád jsme ještě byli v závětří a ve stínu, jež skalnatý ostrůvek vrhal v širokém pásu na hladinu, ale najednou jsme se octli téměř současně ve větru a na slunci. Plachta se vzdula, člun se položil na bok, až voda sahala k palubnímu zábradlí, a v mžiku jsme byli z doslechu lidských hlasů. Nelze si ani představit, jaké hrůzy prožívali na tom skalisku v moři, docela sami bez opory civilizovaných tvorů, ba i bez té

posily, kterou skýtá bible – neměli tam pro útěchu ani pálenku, protože na ni Andie nezapomněl ani při našem chvatném a tajném útěku a vzal ji s sebou.

První naší starostí bylo vysadit Anstera na břeh v zátocince pod Glenteithskými skalami, aby se mohl hned nazítří postarat o vysvobození našich divochů. Odtamtud jsme zamířili dál do zálivu. Větrík, který byl venku na moři dost prudký, brzy zeslábl, ale nenechal nás docela na holičkách. Poháněl nás celý den, ale často jen málo, takže jsme se dostali ke Queensferry teprve po setmění. Abychom splnili Andieho závazek (pokud z něho ještě něco zbývalo) do písmene, musel jsem zůstat v člunu, ale nepokládal jsem za žádné provinění, když se s někým na souši dorozumím písemně. Na obálce od Prestongrange s úřední pečeti, která jistě byla pro příjemce mé zprávy náramným překvapením, jsem ve světle lodní svítilny napsal několik nejnutnějších slov a Andie to měl doručit Rankeillorovi. Asi za hodinu se vrátil, dokonce s penězi a ubezpečením, že nazítří ve dvě bude na mne čekat dobrý osedlaný kůň u Clackmannanské tůně. A tak jsme člun zakotvili kamenem a pod plachtou jsme se uložili k spánku.

Nazítří jsme byli v tůni ještě před druhou, a tak mi nezbývalo než klidně čekat. Nehrnul jsem se do svého posláním s žádnou zvláštní chutí. Kdybych byl měl nějakou přijatelnou výmluvu, radostně bych ji byl uvítal, ale poněvadž jsem si nemohl žádnou vymyslet, nebyl jsem o nic méně nedočkavější, než kdybych se byl měl vydat za nějakou vytouženou zábavou. Brzy po jedné se na břehu objevil ten kůň a viděl jsem, jak ho jakýsi muž vodí sem a tam, dokud se nevyloďím, což mou netrpělivost ještě vystupňovalo. Andie velice přesně dodržel lhůtu mého vysvobození – podal důkaz, že sice dovede splnit dané slovo, ale svým chleboďárcům zrovna neoplácí vrchovatou měrou – a tak asi padesát vteřin po druhé jsem už byl v sedle

a tryskem jsem uháněl ke Stirlingu. Projel jsem tím městečkem za hodinu a pár minut a hnal jsem se vzhůru do svahu k Alanovu rozvodí, když se najednou strhla malá bouřka. Déšť mě oslepoval, vítr mě div nesrazil ze sedla a tmavá noc mě zastihla v divokých horách kousek na východ od Balwhidderu – nebyl jsem si zcela jist, zda jedu správným směrem, a kůň už začínal být znavený.

Měl jsem tolik naspěch, že jsem se nechtěl zdržovat a shánět průvodce, který by mi byl beztak na obtíž, a proto jsem se zhruba pustil touž cestou, jakou jsme se ubírali na úprku s Alanem (pokud to ovšem bylo na koni možné). Rozhodl jsem se pro ni zcela vědomě, ačkoli jsem znal její nebezpečí, která se v té bouřce projevila. Myslím, že to bylo někde poblíž Uam Varu, kde jsem si naposledy přesně uvědomil, v jakých končinách jsem se octl – bylo to asi v šest hodin večer. Dodnes to považuji za veliké štěstí, že jsem kolem jedenácté dorazil k svému cíli, totiž k domu Duncana Dhu. Kde jsem mezitím bloudil, to by snad mohl říci jen můj kůň. Víím jen to, že jsme se dvakrát svalili, jednou jsem vyletěl ze sedla a na chvíli nás s sebou strhla burácivá bystřina. Komoň i jezdec byli zastříkáni bahnem, že jim z něho koukaly jen oči.

Od Duncana jsem se dozvěděl o soudním přelíčení. Všude v těch horských krajích je lidé sledovali s nábožným zájmem, zprávy o něm se z Inverary šířily největší rychlostí, jakou je člověk schopen urazit, a tak jsem měl radost, když jsem slyšel, že soudní jednání až do pozdních sobotních hodin ještě neskončilo. Všichni předpokládali, že se jistě protáhne přes pondělí. Ta zpráva mě tak povzbudila, že jsem se ani nechtěl zdržet, než bych něco pojedl, ale Duncan se uvolil, že mi bude dělat průvodce, a tak jsem se vydal dále pěšky s plackou v ruce a cestou jsem si z ní ukusoval. Duncan vzal s sebou láhev domácí pálenky a ruční svítilnu, která nám posvítila alespoň k nejbližším stavením, kde jsme ji museli

znovu rozžehnout, poněvadž hanebně tekla a v každém poryvu větru uhasínala. Většinou jsme šli naslepo v úplné tmě proti opotřelým lijavcům a úsvit nás zastihl v horách, kde jsme se nevyznali. Brzy jsme narazili na chýši u jakési bystřiny, kde se nám dostalo něčeho k snědku a rad, kudy se máme pustit, a tak jsme se octli před kostelem v Inverary právě před koncem kázání.

Shora mě déšť sice trochu umyl, ale pořád jsem byl zablácený až po kolena. Crčela po mně voda a byl jsem tolik unaven, že jsem se jen taktak belhal a v obličeji jsem byl bledý jako strašidlo. Určitě mi bylo víc zapotřebí nějakého oděvu, abych se převlekl, a lože, abych se měl kde položit, než veškerých dobrodiní křesťanské útechy. Byl jsem však přesvědčen, že záleží hlavně na tom, abych se ihned ukázal na veřejnosti, a tak jsem raději ihned otevřel dveře a vešel do kostela se zabláceným Duncanem v patách, a jakmile jsem nablízku uviděl volné místo, ihned jsem se posadil.

„A za třinácté, moji bratři, musíme na ten zákon pohlížet mimo jiné i jako na důkaz Boží milosti,“ říkal právě duchovní hlasem, který svědčil o tom, s jakou rozkoší kazatel rozvíjí svou argumentaci.

Kázání bylo anglické, vzhledem k soudnímu jednání. Byli na něm soudci se svým ozbrojeným průvodem a v lavicích se neobvykle vyjímali advokáti, kterých byla v kostele spousta. Duchovní kázal na text páté a třinácté kapitoly k Římanům – byl znamenitý kazatel a celý kostel – od učených lordů, Argyla, Elchiese a Kikerrana až po halapartníky z jejich průvodu – poslouchal se svráštělým čelem a soustředěnou kritickou pozorností. Duchovní a několik věřících poblíž vchodu si našeho příchodu hned povšimli a vzápětí zase na něj zapomněli, ostatní nás snad ani neslyšeli nebo nedbali, a tak jsem tam seděl mezi přáteli a nepřáteli nepozorován.

Prvního jsem rozeznal Prestongrange. Seděl hodně vpředu, nakloněný jako jezdec na koni v prudkém cvalu, usmíval se potěšením

a nespouštěl z očí duchovního – naučení, jež vyplývalo z kázání, bylo mu zřejmě po chuti, kdežto notář Stewart napůl spal, byl bleďý a vypadal ustaraně. Šimon Frazer se uprostřed těch pobožných věřících vyjímal jako skvrna, div nebudil pohoršení – rukama se hrabal v kapsách, protahoval si nohy, odkašlával, vymršťoval vylysalé obočí a střílel očima vpravo vlevo, chvílemi zíval a chvílemi se záhadně usmíval. Občas také vzal do rukou bibli, položenou před sebou, zalistoval v ní, kousek si z ní přečetl, pak toho zas nechal a příšerně zívl – jako by to byl udělal, jen aby neusnul.

V jedné takové chvíli oživení mu pohled spočinul na mně. Chvilí zůstal sedět jako ohromený, pak vytrhl list z bible, něco naškrabal tužkou, prohodil něco šepem k nejbližšímu sousedovi a list mu podal. Ten se tak dostal až k prokurátorovi, který na mne vrhl jen jediný pohled, a list zase putoval dál až k panu Erskinovi, od něho k Argylovi, který seděl mezi druhými dvěma lordy přísedícími – Jeho Milost se otočila a upřela na mne vyzývavý pohled. Poslední, koho mohla zajímat má přítomnost a kdo si mne povšiml, byl notář Stewart – ten také napsal něco tužkou a začal rozesílat vzkazy, ale v přeplněném kostele jsem se nemohl dopátrat, komu vlastně byly určeny.

Jak tak psaníčka kolovala, vzbudila samozřejmě pozornost: všichni do věci zasvěcení (nebo ti, kdo se za ně považovali) si šepem něco sdělovali – jedni se vyptávali, druzí odpovídali. Zřejmě i duchovního zcela vyvedl z rovnováhy ten náhlý rozruch, nepokoj a šepot. Hlas mu už nezněl tak jako prve – nebyl už tak sebejistý, přesvědčivý a zvučný. Jistě mu nadosmrti zůstane hádankou, proč jeho kázání v celých čtyřech pětinach tak vítězně účinné v té poslední tak selhalo.

A já jsem tam seděl dál, promoklý a znavený, s úzkostnými obavami, co přijde pak, ale náramně rozradostněný vědomím, že se mi přece povedlo přijít včas.

KAPITOLA XVII

Pamětní spis

Sotva duchovní vyřkl poslední slovo požehnání, už se do mne Stewart zavěsil. Vyšli jsme z kostela první a notář měl tolik naspěch, že jsme se octli v bezpečí mezi čtyřmi stěnami dřív, než se ulice začala plnit věřícími, kteří se vraceli domů.

„Přece jsem tu ještě včas?“ zeptal jsem se.

„Ano i ne,“ odpověděl. „Soudní jednání skončilo, porota už zase dá a laskavě nám oznámí svůj výrok zítra ráno – tentýž, jaký bych byl mohl vynést sám už před třemi dny, ještě než to celé divadlo vůbec začalo. Bylo to hned od počátku veřejné tajemství. Znal je i sám obžalovaný. Přede dvěma dny už mi pošeptal: ‚Ať pro mne děláte, co chcete, já už znám svůj ortel podle toho, co před chvílí vévoda z Argylu řekl panu Macintoshovi.‘ Byl to úplný skandál!

*Veliký Argyle vpředu šel
za střelby z pušek, hřmění děl,*

i soudní pedel dokonce vzkřikl ‚Cruachan!‘³⁶ Ale teď, když vás zase mám, nepotřebuji si zoufat. Dub přece jen přetrumfne myrtu – a my Cambellovce v jejich vlastním hnízdě. Chválabohu, že se toho mám dožít!“

Vzrušením div neskákal, vyházel ze zavazadel všechno na podlahu, abych se mohl do něčeho převléknout, a překážel mi při tom

---

36 Bojové heslo skotského horalského klanu Cambellovců, jehož náčelníkem byl vévoda z Argylu. Pozn. překl.

tím, jak mi horlivě chtěl pomáhat. Co mi ještě zbývá provést a jak to mám provést, o tom se vůbec nezmínil a snad na to ani nepomyslel. „Však my ty Cambellovce přetrumfneme!“ opakoval vítězně. A tak jsem nakonec pochopil, že to, co navenek vypadá jako střízlivý soudní proces, je v podstatě boj mezi dvěma divokými klany. Můj přítel notář se mi nezdál o nic méně divoký. Kdo ho předtím vídal jako zástupce obhajoby před stavovským soudem nebo na bruntsfieldském golfovém hřišti, jak chodí s golfovými holemi za míčkem, byl by ho sotva poznal v tomhle horlivém a vášnivém zastánci vlastního klanu.

Jakub Steward měl celkem čtyři obhájce – šerify Browna z Colstounu a Millera, pana Roberta Macintoshe a pana Stewarta mladšího z Hallu, sídla Stewartovců. Ti se s notářem smluvili po kázání na oběd a mě velice laskavě pozvali mezi sebe. Jakmile bylo sklizeno ze stolu a šerif Miller dovedně namíchal první mísu punče, ihned jsme se rozhovořili na námět, který nás všechny bezprostředně zajímal. Pověděl jsem jim stručně o tom, jak mě přepadli a uvěznili, a pak jsem musel jako v křížovém výslechu odpovídat na otázky, které se týkaly všech okolností appinské vraždy. Upozorňuji, že to bylo poprvé, co jsem se o té věci mohl vyslovit mezi právníky, neboť se mnou o ní až dosud nikdo s právnickým vzděláním nemluvil, a výsledek všeho byl pro právníky velmi skličující a pro mne (musím se přiznat) velkým zklamáním.

„Zkrátka a dobře,“ prohlásil Colstoun, „tvrdíte sám, že jste Alana zastihl na místě vraždy a slyšel jste ho vyhrožovat Glenurovi. Ujišťujete nás sice, že on nevypálil ránu z pušky, ale z vašeho vyličení takřka vyplývá, jako by byl býval s vrahem spolčen a s jeho činem souhlasil, ba dokonce mu snad byl přímo nápomocen. Mimo to dosvědčujete, že s nasazením vlastní hlavy poskytl zločinci činnou podporu na útěku. Jinak se vaše svědectví (pokud je

vůbec nějak závažné) opírá jen o dané slovo obou obžalovaných, Alana a Jakuba. Řečeno zkrátka, vy nejen nerozbíjíte, ale pouze prodlužujete ještě o jednu osobu řetěz, který se od našeho klienta táhne k vrahovi, a nemusím vás snad poučovat, že uvedení třetího spoluviníka jen ještě zesiluje podezření ze spiknutí, které je pro nás hned od počátku kamenem úrazu.“

„Já jsem téhož mínění,“ řekl šerif Miller. „Podle mého názoru můžeme být panu prokurátorovi náramně vděční za to, že nám odstranil z cesty velice nepohodlného svědka. A myslím, že by mu mohl hlavně být vděčný pan Balfour. Mluvíte zde o třetím spoluviníkovi, ale pan Balfour podle mého zdání velmi silně budí dojem, že sám je čtvrtý.“

„Dovolte, pánové!“ ohradil se notář Stewart. „Je tu ještě jiný názor. Tady v tom procesu máme svědka – ať už závažného, či nikoli – kterého unesla ta odedávna známá zločinná smečka banditů Macgregarovců z Glengylu a kterého skoro na celý měsíc odstranila do staré studené zbořeniny na Bassu. Tak se toho chopte a uvidíte, jaké bahno tím před soudem rozvíříte! Pánové, vždyť touhle historií vzbouříte svět! Bylo by to divné, kdybychom s takovýmhle trumfem v rukou nevymohli mému klientovi omilostnění!“

„No, a kdybychom se s páně Balfourovým svědectvím zítra vytasili, co myslíte, že by se stalo?“ ujal se slova Stewart z Hallu. „Moc bych se mýlil, kdybychom se neoctli před spoustou překážek, které by se nám nastavely do cesty – například by třeba mohli Jakuba pověsit dřív, než bychom se dostali před soud, který by nás vyslechl. Tohle jo ohromný skandál, ale jistě nikdo z nás nezapomněl na ještě větší – totiž na to, jak unesli lady Grangeovou. Ta paní byla vězněna dál, kolega Hope z Rankeillorů udělal všechno, co je v lidských silách, a jak nakonec pochodil? Nevymohl si ani za tykač! No, a teď to dopadne stejně, použijí stejných zbraní. Pánové,

tohle je případ, kdy jde o nevraživost klanů! Nenávist vůči jménu, které mám čest nést, zuří na nejvyšších místech. Tady nemáme co činit s ničím jiným než s holou campbellovskou záští a podlou campbellovskou úkladností!“

Je vám snad jasné, že tohle byl námět vítaný, a tak jsem tam hezkou chvíli seděl mezi učenými pány obhájci, div jsem z jejich řečí neohluchl, ale z jejich smyslu jsem nikterak nezmoudřel. Notář se dal strhnout k několika prudkým výrazům, až ho musel Colstoun volat k pořádku. Ostatní se toho chytili a přidali se hned na tu, hned onu stranu, ale všichni se vyjadřovali velmi hlučně. Vévoda z Argylu dostal co proto, při čemž si mimochodem vzali na mušku i krále Jiřího, kterému se však dostalo hodně květnatě, jenže ne moc upřímné obhajoby, a jediný, na koho při tom všichni zřejmě zapomněli, byl Jakub ze Strže.

Pan Miller byl po celou tu dobu zticha. Byl to drobný obstarožní mužíček s brunátným obličejem a mžikavýma očima. Hlas měl jemný, ale zvukný, sladký, jako když maže med kolem úst, každé slovo odměřoval jako herec na jevišti, tak aby znělo co nejvýrazněji. I když pan Miller mlčel a seděl tam bez paruky, kterou odložil, se sklenicí v obou rukou, s ústy komicky našpulenými a vysazenou bradou, vypadal jako pravý obraz šprýmovné mazanosti. Bylo zřejmé, že má také co říci a čeká jen na vhodnou příležitost.

Naskytla se brzo. Colstoun právě skončil jeden svůj proslov, v němž se zmínil o tom, že mají přece povinnost vůči svému klientovi. Jeho kolega šerif byl asi rád, že si konečně někdo na klienta vzpomněl, a hned jediným gestem a pohledem na sebe soustředil pozornost celého stolu.

„Tohle mi připomíná jednu okolnost, kterou jste, pánové, patrně přehlédli,“ spustil. „Zajisté musíme mít především na zřeteli zájem svého klienta, jenže pro Jakuba Stewarta se svět nezboří.“ Při

těch slovech šibalsky zamrkal. „V tomtéž smyslu bych se snad mohl například zmínit i o pánech Brownovi, Millerovi a Balfourovi. Pan David Balfour má velmi oprávněný důvod ke stížnosti a myslím, pánové – kdybychom jeho historii patřičně vyšperkovali – že bychom mohli přivést hodně pánů v parukách do úzkých.“

Všichni u stolu se k němu obrátili jako jeden muž.

„Ta jeho historka, patřičně podaná a pečlivě vyšperkovaná, nemohla by zůstat jen tak bez následků,“ pokračoval. „Celá výkonná moc spravedlnosti, od nejvyššího představitele až k nejnižšímu, by byla úplně zdiskreditovaná, a tak se mi zdá, že by je bylo zapotřebí všechny vyměnit.“ Při těch slovech jako by přímo zářil mazaností. „A nemusím snad zdůrazňovat, že svědectví pana Balfoura by k tomu mohlo náramně úspěšně přispět.“

Vida, a hned se všichni pustili za novým zajícem – svědectvím pana Balfoura – jaké řeči by na tento námět mohl kdo pronést, jací pánové by tak mohli přijít o své úřední funkce a kdo by je v nich mohl zaměnit. Podám zde jen dvě ukázky. Navrhovalo se zkusit to se Šimonem Frazerem – kdyby se získalo jeho svědectví, zajisté by nakonec bylo osudné pro Argyla i Prestongrange. Miller takový pokus náramně schvaloval. „To bychom získali štavnatou pečínku – to by byla bašta pro všechny!“ Málem jsem měl dojem, jako by si už olizovali pysky. Notář Stewart byl radostí bez sebe – věřil pomstu na svém úhlavním nepříteli, vévodovi z Argylu.

„Pánové,“ vzkřikl a nadšeně pozdvihl sklenici, „sláva šerifu Millerovi! Jeho právnické schopnosti jsou známé všem. O jeho kulinárních svědčí tady ta mísa punče na stole. Ale což teprve ty politické!“ A vypil sklenici do dna.

„Jenže by to asi sotva byl politický tah podle vašeho vkusu, pane kolego,“ prohlásil polichocený Miller. „Mohla by z toho být revoluce, přejete-li si, a mohl bych vám slíbit, že od tohoto případu pana

Balfoura zavedou dějepisci nový letopočet. Ale bude-li se s tím zacházet pěkně opatrně, ukáže se, že to bude revoluce pokojná.“

„To je mi jedno, jen když ti zatracení Campbellovci dostanou pořádný pohlavek!“ vzkřikl Stewart a udeřil pěstí do stolu.

Lze si pomyslet, že tohle všechno mi nebylo moc po chuti, ačkoli jsem se stěží zdržel úsměvu, jak jsou ti staří pleticháři naivní. Ale já jsem nebyl toho názoru, že bych byl měl zakusit tolik útrap jen proto, aby šerif Miller dosáhl povýšení nebo abych rozpoutal revoluci v parlamentě, a proto jsem se do jejich rozhovoru vmísil s nejnaivnějším výrazem v obličeji, jaký jsem si byl schopen nasadit.

„Musím vám, pánové, poděkovat za vaše rady. A teď bych vám s vaším dovolením rád položil několik otázek. Tak například zde jedna věc zůstala trochu v pozadí, a to: může tenhle můj případ nějak prospět našemu příteli Jakobovi ze Strže?“

Zdálo se, že se všichni kapánek zarazili, a pak mi dali všelijaké odpovědi, které se však všechny v zásadě shodovaly v jedné věci – že Jakobovi nezbývá žádná naděje, ledaže by mu král udělil milost.

„Tak tedy dále: prospěje nějak Skotsku? Máme pořekadlo, že to je zlé, když pták kálí ve vlastní hnízdo. Mám v paměti, že jsem slýchal, jak za mého dětství vypukla v Edinburghu vzpoura³⁷, která nebožce královně zavedla podnět, aby naši vlast prohlásila za

---

37 Vzpouřa v roce 1736, kdy se edinburský lid vzbouřil proti neoprávněnému omilostnění bývalého velitele městské stráže, který byl pro zneužití úřední moci odsouzen k smrti, poněvadž jeho zásahem přišlo o život a bylo zraněno mnoho lidí. V roce pětáctýřicátém došlo k poslednímu jakobitskému povstání, jež vedl tzv. následník trůnu Karel Edward (princ Charlie) z dynastie Stuartovců. Jeho cílem bylo dosadit Stuartovce znovu na anglický (a tím zároveň skotský) trůn. *Pozn. překl.*

barbarskou zem, a chápal jsem to vždycky tak, že jsme tím spíše ztratili, než získali. Pak přišly události roku pětáctýřicátého, které způsobily, že se o Skotsku mluvilo po celém světě, ale jakživ jsem neslyšel, že bychom těmi událostmi byli něco získali. A teď si vezmeme případ pana Balfoura, jak mu říkáte. Šerif Miller prohlašuje, že dějepisci budou od něho datovat nový letopočet – nic bych se nedivil. Mám jenom obavy, že se od něho bude datovat období pohrom a veřejného pohoršení.“

Čiperný Miller už věřil, kam tím mířím, a honem se pustil touž cestou. „Náramně bystrá poznámka,“ povídá. „Závažný argument.“

„A dále si musíme položit otázku, zda to poslouží králi Jiřímu,“ pokračoval jsem. „Zdá se, že si s tím šerif Miller nedělá velké starosti, ale já myslím, že snad nemůžeme podkopávat královskou autoritu a nezadat přitom samému králi nějakou tu ránu, která by mu třeba byla osudná.“

Dopřál jsem jim dost času, aby mohli odpovědět, ale nikdo se k tomu neměl.

„Z těch, kterým má být můj případ prospěšný,“ mluvil jsem dál, „uvedl šerif Miller několik jmenem, mezi nimi laskavě i mne. Promine mi, doufám, že mám jiný názor. Já jsem se přece v téhle aféře ani trochu nedržel zpátky, dokud jsem mohl někomu zachránit život. Ale jak se přiznám, měl jsem při tom pocit, že nesmírně ohrožuji svůj, a přiznám se také, že by snad bylo škoda, aby mladík ani ne dvacetiletý, který by snad rád nastoupil právnickou dráhu, sám sobě zavinil pověst buřiče a spiklence. Jak se zdá, nezbyvá Jakubovi – v tomhle stadiu soudního jednání, kdy se už ví, jaký padne rozsudek – žádná naděje, ledaže ho král omilostní. Není tedy možno odůvodnit králi žádost o milost nějak případněji, aby se přitom veřejně neohrozila vážnost těch vysokých osobností a já

se tak neoctl v postavení, které by pro mne podle mého mínění znamenalo zkázu?“

Všichni mlčeli, zahleděni do svých sklenic, a bylo mi jasné, že jim můj návrh není přijatelný. Ale aspoň Miller měl odpověď pohotovou.

„Dovolte, pánové, abych úvahy našeho mladého přítele formuloval přesněji. Jak tomu rozumím, navrhuje nám, že bychom měli v pamětním spise, určeném Koruně, uvést fakt týkající se toho, jak byl odstraněn a uvězněn, a snad i některé body z toho, co byl ochoten svědecky vypovědět. Jeho návrh není tak docela špatný. Snad by to našemu klientovi mohlo prospět, možná víc než cokoli jiného. Jeho Veličenstvo by třeba blahosklonně nahlédlo, že náleží určitý vděk všem těm, kdo spolupracovali na pamětním spise, jež by bylo možno vykládat jako velice delikátní výraz loajality – a tak si myslím, že by se toto stanovisko mělo v pamětním spise zdůraznit.“

Všichni si navzájem přikývli, nikoli bez povzdachu, neboť moje předchozí formulace jim bezpochyby byla víc vhod.

„Tak nám dejte kus papíru, pane Stewarte, buďte tak laskav,“ pokračoval Miller, „a snad by bylo moc dobře, kdyby nás to podepsalo všech pět zde přítomných jakožto zástupců obhajoby odsouzence.“

„Jistě to nemůže nikomu z nás uškodit,“ připustil s povzdechem Colstoun – posledních deset minut se už viděl generálním prokurátorem.

Načež se s nevelkým nadšením sesedli nad náčrtem pamětního spisu – brzy se při tom dostali do ohně a já jsem už pak jenom nečinně přihlížel, ledaže jsem tu a tam odpovídal na nějakou otázku. Pamětní spis byl po stránce formální znamenitý: na počátku byla uvedena fakta, jež se týkala mne, jaká byla nabídnuta odměna,

kdyby se mě podařilo zatknout, jak jsem se sám přišel udat, jaký se na mne pokoušeli vyvíjet nátlak, jak mě potom dali uvěznit a jak jsem se dostal ještě v poslední chvíli do Inverary, ač jsem už přišel pozdě. Dále se vysvětlovalo, proč se z důvodů loajálnosti a veřejného zájmu na základě vzájemné dohody upouští od podání obžaloby, a závěrem byla uvedena důrazná žádost, aby král udělil Jakubovi milost.

Mně se zdálo, že mi je ten pamětní spis hodně na újmu, poněvadž v něm vypadám skoro jako nějaký štváč, kterého se kohortě právníků jen stěží podařilo zdržet od krajního postupu. Ale ponechal jsem to tak, jenom jsem navrhl, že by se snad mohli zmínit o tom, jak jsem ochoten svědecky vypovídat před jakoukoli vyšetřující komisí a doplnit tak svědectví druhých – a pak jsem měl jen jedinou prosbu: aby mi ihned dali opis pamětního spisu.

Colstoun začal pokašlávat a hekat. „Ale tohle je velice důvěrná listina,“ řekl.

„A já zase jsem ve velice choulostivém postavení vůči generálnímu prokurátorovi,“ odpověděl jsem mu. „Bezpochyby jsem si ho při našem prvním rozhovoru trochu naklonil, protože se od té chvíle důsledně osvědčoval jako můj přítel. Pánové, nebýt jeho, bylo by teď už jistě po mně, nebo bych ve vězení čekal s Jakubem na rozsudek. A proto bych mu rád sdělil obsah tohoto pamětního spisu, jakmile budete mít jeho opis. Musíte také uvážit, že se tím postarám o své bezpečí. Mám tady nepřátele, zvyklé postupovat bezohledně. Jeho Milost je tady na svém vlastním území, Lovat je tu s ním, takže kdyby se v našem jednání měla snad spatřovat nějaká obojakost, je docela možné, že bych se zítra probudil třeba v žaláři.“

Na toto upozornění neměli moji rádci pohotovou odpověď, a tak se nakonec shodli, že by mi měli vyhovět, jenom s tou podmínkou,

že mám pamětní spis předložit generálnímu prokurátorovi s výslovným projevem úcty všech zúčastněných.

Prokurátor byl na obědě v zámku u Jeho Milosti. Prostřednictvím jednoho z Colstounových sluhů jsem mu poslal žádost o slyšení a dostal jsem pozvání, abych za ním ihned přišel do jednoho soukromého domu v městečku. Tam jsem ho zastihl samotného v jedné komnatě. Z jeho tváře se nedalo ani přibližně nic vyčíst, ale neopomněl jsem si venku v síni povšimnout několika halapartníků, a nebyl jsem natolik hloupý, abych nepochopil, že je prokurátor odhodlán dát mě na místě zatknout, kdyby se to ukázalo žádoucím.

„Tak vy jste přece tady, pane Davide?“ přivítal mě.

„Obávám se, mylorde, že tu nejsem zrovna moc vítaný,“ odpověděl jsem. „A než budu mluvit dál, rád bych vám vyjádřil vděčnost za laskavosti, které mi Vaše Lordstvo ustavičně prokazuje, i kdyby tomu teď snad měl být konec.“

„O vaší vděčnosti jsem se dověděl už dřív,“ prohlásil chladně, „a tak se domnívám, že jste mě asi neodvolal z příjemné společnosti jen proto, abyste mi sdělil tohle. A také bych na vašem místě nezapomínal, že máte dosud pod nohama velice vratkou půdu.“

„Teď snad už ne, mylorde,“ zněla má odpověď. „A Vaše Lordstvo možná bude stejného názoru jako já, podívá-li se laskavě tadyhle na tu listinu.“

Bedlivě si ji přečetl celou a náramně se při tom mračil, pak se tu a tam vracel k některým bodům a zdálo se, jako by nad nimi uvažoval a zkoumal jejich účinnost. Obličeje se mu trochu rozjasnil.

„Není to tak zlé, mohlo by to být horší,“ prohlásil, „jenže se mi pořád zdá, že mi má známost s panem Davidem Balfourem přijde asi draho.“

„Spíše snad vaše shovívavost k tomu nešťastníkovi, mylorde.“

Stále si listinu prohlížel a pořád se při tom zdálo, že se dostává do lepší a lepší nálady.

„A komu jsem za tohle zavázán?“ zeptal se najednou. „Jistě se mluvilo i o jiných opatřeních. Kdo navrhl tenhle způsob, aby se ostatní okolnosti zamlčely? Byl to Miller?“

„Byl jsem to já, mylord. Ti pánové nebyli vůči mně natolik uznalí, abych si odpíral zásluhu, na kterou mám spravedlivý nárok, a abych z nich svaloval odpovědnost, která na nich po právu spočívá. Mám-li povědět pravdu, přikláněli se všichni k postupu, který by musel mít pozoruhodné následky v parlamentě a jim by vynesl šťavnatou kořist, jak se jeden z nich vyjádřil. Než jsem se do toho vložil, byli by se už málem začali podělovat o různé funkce v soudnictví. Podle jednoho plánu měla být určitá z nich přidělena našemu příteli panu Šimonovi.“

Prestongrange se usmál. „To jsou pěkní přátelé! A z jakého důvodu jste byl proti tomu, pane Davide?“

Otevřeně jsem mu vyložil, proč jsem s tím nesouhlasil, a hlavně jsem kladl důraz na důvody, které se týkaly jeho, Prestongrange.

„Zachoval jste se vůči mně jen spravedlivě,“ odpověděl. „Bojoval jsem ve vašem zájmu právě tak tvrdě, jako vy jste se bil za mne. Ale jak jste se dnes sem dostal? Když se soudní jednání tak protáhlo, začínal jsem si dělat starosti, že jsem tu lhůtu vyměřil trochu krátkou, a dokonce jsem vás tu čekal zítra. Ale dnes – o tom se mi ani nesnilo.“

Samozřejmě jsem nechtěl Andieho zradit.

„Asi jsem po cestě nechal hodně uštvaná zvířata,“ podotkl jsem.

„Kdybych byl věděl, že jste tak výtečný jezdec, byl byste užil pobytu na Bassu trochu víc,“ prohlásil.

„Když už o tom mluvíte, mylord, dovolte, abych vám vrátil váš list.“ A podal jsem mu ten s pečeti.

„Byl přece v obálce s úřední pečeti,“ připomněl mi.

„Tu už nemám,“ odpověděl jsem. „Nestálo na ní nic než adresa, a tak nemohla nikoho dostat do bryndy. Tu druhou přílohu mám a rád bych si ji s vaším dovolením ponechal.“

Zdálo se mi, že trochu zamžikal, ale neřekl k tomu nic. „Zítra má naše jednání tady skončit a já jedu do Glasgowa. Byl bych velice rád, kdybyste mě doprovodil, pane Davide.“

„Mylorde...“

„Nezapírám, že mi to poslouží,“ skočil mi do řeči. „A žádám vás dokonce, abyste byl v Edinburghu mým hostem. Ve slečnách Grantových máte vřelé přítelkyně – ohromně je bude těšit, budou-li vás mít pro sebe. Jestliže se domníváte, že jsem vám v něčem prospěl, můžete mi to aspoň takhle oplatit – rozhodně tím nic neztratíte, naopak, mohl byste z toho mít určité výhody. Každému cizímu mladíkovi se hned tak nepoštěstí, aby ho uvedl do společnosti královský prokurátor.“

Za naší krátké známosti způsobil ten pán už dost často, že se mi zatočila hlava, a v té chvíli se mu to na okamžik samozřejmě podařilo zas. Znovu se snažil vzbudit dojem, jako už kolikrát, že jsem v obzvláštní přízni u jeho dcer, z nichž jedna se mi blahosklonně posmívala a druhé dvě mě téměř ani neuznaly za hodna, aby vzaly na vědomí, že vůbec existuji. A teď jsem měl s mylordem jet do Glasgowa, měl jsem u něho bydlit v Edinburghu a pod jeho ochranou jsem měl být uveden do společnosti! Už mě dost překvapovalo, že mi tak dobrosrdečně odpouští – ale že se mne chce ujmout a dále mi pomáhat, to se mi zdálo nemožné, a tak jsem začal pátrat po nějakých tajných pohnutkách. Jedna byla zřejmá. Kdybych byl jeho hostem, nemohl bych už obrátit – nemohl bych si svůj nynější záměr snad rozmyslit a podat obžalobu. A pak, což by má přítomnost v jeho domě neotupila veškeré ostrží utajené v pamětním spise? Mohla by se má stížnost vůbec brát vážně, kdyby

nejhůře postižený byl hostem úřední osoby, na kterou se vztahuje hlavní obvinění? Když jsem o tom takhle uvažoval, nezdržel jsem se úsměvu.

„Má tohle být protiúder na ten pamětní spis?“

„Jste náramně chytrý, pane Davide, a nehádáte tak docela špatně. Samozřejmě mi to může trochu prospět na mou obhajobu. Ale podceňujete možná mé přátelské smýšlení – to je naprosto upřímné. Mám k vám úctu, pane Davide, a zároveň se vás trochu bojím,“ přiznal se s úsměvem.

„Jsem více než ochoten, opravdově si přeji vyhovět vašim přáním,“ ujistil jsem ho. „Mám v úmyslu věnovat se právníckému povolání, a tu by mi byla podpora Vašeho Lordstva nedocenitelná, a mimo to jsem vám a vašim dcerám upřímně vděčen za různé důkazy zájmu a shovívavosti. Ale potíží je v tom, že v jedné věci se naše snahy rozcházejí. Vy se snažíte dostat Jakuba Stewarta na šibenici, a já se ho snažím zachránit. Pokud by vám můj doprovod po cestě, Vaše Lordstvo, mohl přispět k obhajobě, jsem vám k službám, ale pokud by vám měl pomoci, abyste Jakuba Stewarta dostal na šibenici, přivádíte mě do rozpaků.“

Zdálo se mi, že potichu zaklel. „Zajisté byste se měl věnovat právníckému povolání, máte k němu nadání,“ řekl trpce a pak se na chvíli odmlčel. „Ale musím vám říci, že Jakubovi Stewartovi už nikdo nemůže nic udělat – ani prospět, ani uškodit. Jakub je vyřízený – tomu už nic nezachrání život, ten je už zaprodaný (jak si snad myslíte) a nic ho už nevykoupí, nepomůže mu žádný pamětní spis – zpronevěra obětavého pana Davida mu nemůže ublížit. Děj se co děj, Jakub Stewart milost nedostane – to si pamatujte! Tady jde teď o mne: mám padnout, nebo se mám udržet? Nebudu vám zapírat, že mi trochu hrozí nebezpečí. Ale uvážil by pan David Balfour laskavě, proč? Ne proto, že jako žalobce

vystupuji proti Jakubovi snad příliš ostře – to mi bude zajisté prominuto. Ani proto ne, že jsem dal pana Davida odstranit na tu skálu v moři, ačkoli se mi to bude snad vytýkat – ale protože jsem si nezvolil pohodlnou a jednoduchou cestu, která mi byla několikrát důrazně doporučována, a neposlal jsem pana Davida do hrobu nebo na šibenici. Proto tolik pohoršení – proto tenhle zatracený pamětní spis!“ A třepal si listinou o nohu. „Do těchhle nesnází jsem se dostal z ohleduplnosti k vám. A teď bych rád věděl, je-li vaše ohleduplnost k vašemu svědomí natolik veliká, že mi z těch nesnází nehodláte pomoci.“

V tom, co řekl, bylo zajisté hodně pravdy – není-li Jakubovi už vůbec pomoci, komu jinému bych měl samozřejměji pomoc poskytnout než tomuhle člověku přede mnou, který mi tolikrát pomohl a který se ke mně i v této chvíli dovede chovat s bezpříkladnou trpělivostí? A pak, měl jsem už toho svého věčného podezírání a vzdorování až po krk, ba začínal jsem se za ně stydět.

„Udáte-li mi, Vaše Lordstvo, dobu a místo, dostavím se tam přesně, abych vám byl k službám,“ prohlásil jsem.

Podal mi ruku. „A myslím, že moje slečny mají pro vás nějakou novinu,“ řekl a propustil mě.

Odcházel jsem s ohromným uspokojením, že jsem se usmířil, ale přece trochu s výčitkami svědomí, a také jsem se cestou zpět nemohl ubránit dojmu, že jsem snad byl kapánek zbytečně povolný. Ale nedalo se popřít, že ten člověk se mnou jedná přímo otcovsky, že je velice schopný, má vysokou hodnost a v hodině nouze mi podal pomocnou ruku. Zbytek večera jsem užil v mnohem lepší náladě – strávil jsem jej s advokáty, zajisté ve výtečné společnosti, ale snad jsem při tom trochu přebíral punče, protože jsem sice šel spát brzy, ale nemohu se jasně upamatovat, jak jsem se dostal na lože.

KAPITOLA XVIII

Pumlíč

Nazítrí jsem z místnosti vyhrazené pro soudce, kde mě nemohl nikdo vidět, vyslechl rozsudek nad Jakubem a jeho odůvodnění. Jsem si naprosto jist, že mám přesně v paměti vévodovu proslulou řeč, a jelikož byly o ni od té doby častěji spory, měl bych ji snad zde uvést vlastními slovy. Náčelník Campbellovců, který zasedal na soudní stoličce jako předseda, promluvil k nešťastnému Stewartovi takto: „Kdyby se vám tehdy to povstání bylo zdařilo, možná, že byste vy teď vynášel rozsudek na témž místě, kde jste jej teď vyslechl nad sebou – my, kdo jsme dnes vašimi soudci, byli bychom možná souzeni před jedním z vašich rádoby soudů, a pak by se možná ukázalo, jak jste nenasytně žízniví krve každého jednotlivce nebo klanu, k němuž chováte zášť.“

„Vida, jak se prozradil!“ pomyslil jsem si. A to byl také všeobecný dojem. Všichni mladí advokáti se až kupodivu té řeči chytili a dělali si z ní úsměšky a takřka jediné společné jídlo se neobešlo bez toho, aby někdo nepodotkl: „Hele, jak jste nenasytně žízniví!“ Složilo se tehdy hodně časových popěvků, ale téměř všechny upadly v zapomnění. Vzpomínám si, že jeden začínal:

*Čí byste chtěli pít krev, pít krev?
Klanu, nebo jednotlivce,
po kompak žízníte více?
Čí byste chtěli pít krev, pít krev?*

Jiná písnička se zpívala na můj oblíbený nápěv Rod z Airlie a začínala takto:

*Byl by to div, když Argyle soudu předsedal,
Stewarta aby zrovna k jídlu nedostal.*

A jedna sloka zněla takto:

*Vévoda křiknul na kuchaře: Mizero!
Kdo si tu pomluvu zas vymyslel,
že zrovna já si prý chci nacpat panděro
masem a krvi svojich nepřátel!*

Byla to tak zřejmá vražda na Jakubovi, jako by ho byl vévoda složil vlastní loveckou puškou. Tolik jsem ovšem věděl, ale druzí toho tolik nevěděli a pohoršovaly je víc podrobnosti, které při soudním jednání vyšly najevo. Zajisté k nim hlavně patřil ten předsedův výpad, a s ním si nijak nezadala poznámka jednoho z porotců, který Colstouna uprostřed obhajovací řeči přerušil slovy: „Prosím vás, zkrátte to, jsme už celí uondaní,“ což se považovalo za vrchol nestoudnosti a prostoduchosti. Ale některé mé nové známé z řad právníků ještě víc zarazila novota, která toto soudní jednání zneuctila a málem znemožnila. Jeden ze svědků nebyl vůbec předvolán. Jeho jméno bylo přece vytištěno na čtvrté stránce seznamu, kde si je i dnes může každý přečíst: „Jakub Drummond *alias* Macgregor *alias* Jakub More, bývalý nájemce v Inveronachilu“, a jeho výpověď při předběžném výslechu byla jaksepatří zaprotokolována. Zapamatoval si nebo vymyslel (bůh mu pomoz!) věci, které Jakubovi Stewartovi nesmírně přitížily, a jak jsem věděl, jeho samého pravděpodobně mohly dostat z bryndy. Bylo velice

žádoucí, aby se jeho svědectví porotě předložilo, aniž by svědek byl vystaven nebezpečí křížového výsledku – a způsob, jakým se to stalo, byl pro všechny velkým překvapením. Ten protokol se totiž nechal u soudu kolovat (jako nějaká kuriozita) – nejdříve mezi porotci, kde vykonal své dílo, ale pak najednou zmizel (jakoby náhodou), ještě než se dostal do rukou obhajobě. Považovalo se to za nesmírně zákeřný úklad, a okolnost, že to bylo ve spojitosti s Jakubem Morem, byla příčinou, že jsem se styděl kvůli Katrioně, a působila mi starosti, pokud šlo o mou osobu.

Příštího dne jsme se s Prestongrangem a četným průvodem vydali na cestu do Glasgowa, kde jsme se drahný čas zdrželi (což mi bylo velmi proti mysli), jednak kvůli zábavám, a jednak vévodovými záležitostmi. Byl jsem ubytován s mylordem, který se mnou zacházel hodně důvěrně – musel jsem se zúčastnit hostin, které pořádal, představoval mě svým hlavním hostům a vůbec se mnou nadělal víc, než se podle pravdy srovnávalo jak s mými zásluhami, tak i s mým postavením, takže jsem se v přítomnosti cizích lidí musel za Prestongrange kolikrát rdít studem. Přiznám se, že jsem v těch posledních měsících dospěl k takovému názoru o vyšší společnosti, který mě div neuvrhl v trudnomyslnost. Setkal jsem se přece s mnoha lidmi, z nichž někteří, ať už rodem, nebo nadáním, byli vůdci v Izraeli – a kdo z nich všech měl čisté ruce? Pokud jde o takového Browna a Millera, prohlédl jsem už jejich sobeckou výpočítavost a jakživ jsem si jich už nemohl vážit. Prestongrange byl z nich ještě nejlepším: zachránil mě, totiž spíše mě ušetřil, kdežto druzí by mě byli nejraději rovnou zavraždili – ale měl na svědomí Jakubovu krev, a jeho nynější přetvářku v chování ke mně jsem mu nemohl odpustit. To, že předstíral, jako by rozhovor se mnou byl pro něho zábava, překvapovalo mě natolik, že mě to div nepřivádělo z míry. Když jsem s ním sedával, díval jsem se na něho

a v nitru mi takřka doutnala zlost. „Můj milý, můj milý,“ říkal jsem si v duchu, „což kdybys měl tu věc s pamětním spisem už za sebou, nevykopl bys mě ven na dlažbu?“ Ale jak později dosvědčily události, v tomhle jsem mu velmi zle křivdil – někdy si myslím, že byl daleko upřímnější, a přitom i daleko úskočnější, než jsem se tehdy domníval.

Ale k té nedůvěře mě poněkud opravňovalo chování mladých advokátů, kteří ho obklopovali jako dvůr v naději, že získají jeho protekci. Jeho náhlá záliba v mladíkovi, o němž předtím jakživi neslyšeli, přiváděla je zprvu z míry, ale neminuly ani dva dny a začali mě zahrnovat lichocením a pozornostmi. Byl jsem tentýž mladík, o nic lepší ani hezčí, kterého před měsícem zavrhovali, a najednou se vůči mně předháněli ve zdvořilosti! Řekl jsem tentýž? Kdepak – potvrzovala to přezdívkou, již mě za mými zády častovali. Když viděli, jak jsem s prokurátorem zadobře, a v přesvědčení, že to mám dotáhnout hodně daleko a vysoko, začali mi posměšně říkat *Pumlíč*. Prohlašovali, že teď „k nim patřím“; zatím jsem měl zkušenosti s jejich hrubou vnější skořápkou, a teď jsem měl poznat i jejich jemnější slupku – dokonce jeden z nich, kterému jsem byl kdysi představen v parku, byl tak sebevědomý, že mi naše tehdejší setkání připomněl. Řekl jsem mu, že se na ně bohužel nepamatuji.

„Cože!“ užasl. „Vždyť nás seznámila slečna Grantová! Jmenuji se tak a tak.“

„Dost možná, pane, ale já jsem si to nezapamatoval,“ odpověděl jsem mu.

Dal pak pokoj, a já při veškerém znechucení, jaké ve mně společnost obvykle budila, jsem aspoň na chvíli pocítil rozkoš.

Ale nemám vůbec chuť obšírněji se zabývat tím obdobím. Ve společnosti těch mladých pletichářů jsem se hanbil za sebe a své

nevybroušené způsoby, a jimi i jejich ramenářstvím jsem opovrhoval. Z těch dvou zel jsem Prestongrange považoval za daleko menší – k těm domýšlivým panákům jsem byl náramně upjatý, ale vůči prokurátorovi jsem svou roztrpčenost tajil, a jak mi poradil pan Campbell, byl jsem „vůči pánovi povolný“. Sám si povšiml toho rozdílu v mém chování a napomenul mě, abych si počínal přiměřeněji svému věku a s těmi mladíky se víc přátelil.

Řekl jsem mu, že se hned tak s někým nedovedu spřátelit.

„Beru to tedy zpátky,“ prohlásil. „Ale člověk může být aspoň přívětivý, pane Davide. S těmihle mladíky strávíte většinu času a budete se mezi nimi probíjet životem. Vaše zdrženlivé chování k nim vypadá jako nadutost, a jestliže si neosvojíte trochu nenucenější způsoby, obávám se, že nebudete mít snadný život.“

„Bude to těžké udělat z drsného chlapíka jemnostpána,“ řekl jsem na to.

Ráno 1. října mě probudilo zvonění podkov koně, na němž přijel rychlý posel – v mžiku jsem byl u okna, takřka než seskočil ze sedla, a viděl jsem, že koně div neuštval. Za chvíli si mě zavolal Prestongrange, který seděl ještě v županu a noční čepičce nad spoustou dopisů.

„Pane Davide, mám pro vás novinu,“ přivítal mě. „Týká se vašich přátel, za které se snad trochu stydíte, jak se mi zdá, poněvadž jste se mi o nich nikdy nezmínil.“

Patrně jsem se zarděl.

„Podle toho, co se vám zračí v obličeji, vidím, že mi rozumíte, a musím vám blahopřát k výtečnému vkusu, pokud jde o krásu. Ale víte, pane Davide, že se mi to děvče zdá náramně podnikavé? Každou chvíli se někde vynoří. Ani vláda skotského království si zřejmě neví rady se slečnou Katrionou Drummondovou, tak jako tomu bylo ještě dost nedávno v případě pana Davida Balfoura.

Nebyl by z nich pěkný párek? Její první zásah do politiky – ale to vám nesmím prozradit, úřední místa rozhodla, že se to máte dovědět jiným způsobem a od čilejšího zpravodaje. Jenže tenhle nový případ je vážnější a já vás bohužel asi znepokojím zprávou, že ta mladá dáma je teď ve vězení.“

Vykřikl jsem.

„Ano, je ve vězení. Ale byl bych nerad, kdybyste si proto zoufal. Jestliže přičiněním všelijakých přátel a pamětních spisů nepřivodíte můj pád, nic se jí nestane.“

„Ale co udělala? Čím se provinila?“ ptal jsem se užasle.

„Mohlo by se to skoro vyložit jako velezrada,“ odpověděl, „protože se vloupala do královského hradu v Edinburghu.“

„Ta dáma je má přítelkyně a já vím, že byste takhle nevtipkoval, kdyby to byla opravdu vážná věc.“

„A přece je v jistém smyslu vážná, protože ta darebnice Katriona pomohla na čerstvý vzduch velice pochybnému člověku – svému papírkovi.“

Tím se potvrdilo, co jsem předvídal: Jakub More byl zase na svobodě. Propůjčil své lidi, aby mě uvěznili, nabídl se jako svědek v appinské vraždě a jeho svědectví (lhostejno, jakým úskokem) se využilo k ovlivnění poroty. A teď byl za to odměněn – pustili ho na svobodu. Ať si úřední místa třeba předstírají, že se vysvobodil útekem, já se nedám oklamat – já vím, že to znamená splnění podmínek dohody. Tyto úvahy rozptýlily veškeré mé obavy o Katrionu. Ať si lidé myslí, že se do vězení dostala lstí kvůli svému otci – snad si to myslí sama. V celé té věci však měl prsty hlavně Prestongrange, a já jsem věděl, že ji nejen nenechá potrestat, ale nepřipustí ani, aby byla souzena. A tak mi uklouzla ne zrovna moc taktická poznámka:

„Tohle jsem čekal!“

„No, nedá se říci, že byste byl zrovna moc diskrétní!“ prohlásil Prestongrange.

„Co tím račte mínit, Vaše Lordstvo?“ otázal jsem se ho.

„Jen jsem se podivil, že když jste tak chytrý a dovedete dospět k takovým závěrům, přece jen nejste natolik chytrý, abyste si je nechal pro sebe. Ale snad byste se chtěl dozvědět podrobnosti téhle události. Obdržel jsem o ní zprávy ze dvou pramenů, a ta z nejméně úředního pramene je úplnější a daleko zábavnější, poněvadž podává živější vyličení z pera mé nejstarší dcery. Celé město je poplašené jedním povedeným kouskem,‘ píše, ‚a co je na té věci ještě zajímavější (jen kdyby to lidé věděli), spáchala jej *chráněnka* Jeho Lordstva, mého papínka. Jistě jsi příliš zaujat svými povinnostmi (ne-li něčím jiným), takže jsi zapomněl na Šedé Oči. Tak si představ, co udělala – sehnala si někde klobouk s širokou střechou, dlouhý chlupatý mužský plášť a veliký nákrčník, vykasala si sukně až bůhvíkam, natáhla si dlouhé nohavice, chytla do ruky pár hrubých přištipkovaných mužských bot a hurá na hrad! Tam se prohlásí za ševce ve službách Jakuba Mora, vymůže si přístup do jeho cely – a velitel vězení (zřejmě náramně šprýmovný pán) si s vojáky ještě dělá legraci z toho, jaký má ten švec chlupatý plášť. Za chvíli je zevnitř slyšet hádku a pohlavky. Přištipkář vyrazí z cely, až mu střecha klobouku plácá do obličeje a plášť mu vlaje, jak utíká – a velitel s vojáky se mu ještě posmívají. Ale za chvíli se už tolik nesmáli, když se podívali do cely a nenašli tam nikoho než urostlé hezké šedooké děvče v ženských šatech! Přištipkář byl zatím už za horama za dolama, a tak se bude nebohé Skotsko asi muset utěšit bez něho. Dnes večer jsem veřejně připila Katrioně na zdraví. Vždyť se jí obdivuje celé město! A já si myslím, že by naši šviháci nosili kousky jejích podvazků v knoflíkové dírce, jen kdyby si je mohli sehnat. Byla bych ji ráda navštívila ve

vězení, ale včas jsem se upamatovala, čím jsem dcera, a tak jsem jí místo toho napsala psaníčko, které jsem svěřila našemu věrnému Doigovi – doufám tedy, že uznáš, jak dovedu být taktická, když chci. Tentýž věrný osel ti má doručit tohle psaní rychlým poslem zároveň s listy všelijakých mudrlantů, takže budeš mít pěkně pohromadě obě verze – bláznovu i Šalomounovu. Když je už řeč o oslech, pověz tohle Davidu Balfourovi. Škoda, že ho neuvidím, jak se bude tvářit, až se dozví, v jaké se jedna dlouhonohá slečna octla bryndě! A co si teprve pomyslí o tvé lehkomyšlné dceři a své oddané přítelkyni!‘ Takhle, prosím, končí dopis té mé darebnice!“ prohlásil Prestongrange. „Tady vidíte, pane Davide, že vám říkám úplnou pravdu – mé dcery si vás váží a mají vás rády, třebaže se vám někdy posmívají.“

„Osel je jim za to velice zavázán,“ odpověděl jsem.

„Řekněte, že to provedla moc hezky? Tohle děvče z hor je náramná hrdinka!“

„Vždycky jsem byl přesvědčen, že má moc dobré srdce, vsadím se, že neměla o ničem ani potuchy... Ale prosím za prominutí, to by znamenalo pouštět se do zakázaných úvah.“

„Ručil bych za to, že nic netušila,“ řekl docela upřímně. „Ručil bych za to, že chtěla takhle vmetnout rukavici do tváře samému králi Jiřímu!“

Při vzpomínce na Katrionu a pomyšlení, že je uvězněna, pocítil jsem divné pohnutí. Viděl jsem, že se jí i Prestongrange obdivuje a nemůže se zdržet úsměvu nad jejím počínáním. I v dopise slečny Grantové, přestože psala svým obvyklým posměšným tónem, jasně se zračil obdiv. Byl jsem jako v ohni.

„Já sice nejsem dcera Vašeho Lordstva...“

„To vím!“ řekl s úsměvem.

„Mluvím jako hlupák, totiž začal jsem špatně. Jistě by to nebylo moudré, kdyby šla za ní do vězení slečna Grantová, ale já bych asi vypadal jako hodně vlažný přítel, kdybych se tam okamžitě nerozběhl.“

„Ale, ale, pane Davide, já jsem myslel, že jsme spolu uzavřeli dohodu?“

„Mylorde, když jsem tu dohodu uzavíral, přiměla mě k tomu velkou měrou vaše dobrotivost, ale jakživ nemohu popřít, že jsem tím sledoval i svůj vlastní zájem. Měl jsem na mysli svůj vlastní prospěch, a teď se za to stydím. Možná, že to nějak prospěje Vašemu Lordstvu, když se bude povídat, že ten trapič David Balfour je vaším přítelem a hostem. Prosím, ať se to povídá – já to nebudu vyvracet. Ale pokud jde o vaši protekci, musím ji veskrze odmítnout. Žádám vás jen o jedno – nechte mě odejít a dejte mi propustku, abych ji mohl navštívit ve vězení.“

Velmi přísně se na mne podíval. „Myslím, že se ukvapujete. Projevil jsem vám značnou náklonnost, čehož jste si při své nevděčné povaze asi nepovšiml. Ale svou protekci jsem vám neslíbil, ba řečeno přesněji, zatím ani nenabídl.“ Na chvíli se odmlčel. „A varuji vás – nevíte, co činíte. Jste náramně prchlivý – ještě než uplyne rok, budete na tohle všechno pohlížet jinak.“

„Kéž bych pak byl ještě takhle mladý! Až moc dobře jsem poznal jiné mladíky, jako třeba ty mladé advokáty, kteří se k Vašemu Lordstvu lísají, a dokonce jim stojí za to, aby se lísali i ke mně. A poznal jsem to i u těch starých. Všichni mají své postranní zájmy, celá ta její smečka! A proto snad, Vaše Lordstvo, nemám velkou důvěru ve vaši náklonnost. Proč bych si měl myslet, že mě máte rád? Řekl jste mi přece sám, že sledujete i vlastní zájem!“

Najednou jsem se zarazil ohromením, že jsem zašel tak daleko. On mě pozoroval s nezbadatelným výrazem v obličeji.

„Prosím za odpuštění, mylorde,“ pokračoval jsem. „Nedovedu se vyjadřovat jinak než svým drsným venkovským jazykem. Myslím, že by to byla slušnost, abych šel navštívit svou uvězněnou přítelkyni, ale vám vděčím za svůj život – na to nikdy nezapomenu, a jestliže to Vašemu Lordstvu prospěje, zůstanu zde. Aspoň tím jsem vám z vděčnosti povinován.“

„Tohle jste mohl povědět méně mnohomluvně,“ řekl přísně Prestongrange. „Je to přece snadné a někdy je to i laskavé, když člověk prostě řekne ‚ano‘.“

„Ale tak se mi zdá, mylorde, že mi přec jen dobře nerozumíte! Jsem ochoten se podvolit jen kvůli vám, proto, že vám vděčím za svůj život a náklonnost, jakou podle svých slov ke mně máte – ale ne pro nějaký prospěch, který by mi z toho mohl plynout. Když se budu té dívky stranit v hodině jejích zkoušek, nebudu z toho mít žádnou výhodu – jenom tím ztratím, a nic nezískám. To bych raději úplně ztroskotal, než abych začal stavět na takových základech.“

Okamžik se zatvářil vážně, pak se usmál. „Vy mi připomínáte toho člověka s dlouhým nosem – kdybyste se podíval dalekohledem na měsíc, uviděl byste tam Davida Balfoura. Ale budiž, ať je tedy po vašem! Požádám vás jen o jednu službu a pak vás propustím. Moji písaři mají práce nad hlavu – buďte tak laskav a opište mi těchto několik stránek.“ A začal se zřejmě v rozpacích hrabat ve velkých svitcích rukopisů. „Až s tím budete hotov, pak si spánembohem jděte! Jakživ bych pana Davida nechtěl mít na svědomí, a kdybyste aspoň kus toho svého zahodil někde u cesty do močálu, uviděl byste, jak by se vám hned šlo životem lehčeji!“

„Ale snad ne zrovna k témuž cíli, mylorde!“

„Vy musíte mít poslední slovo, to se ví!“ prohlásil vesele.

Měl věru příčinu k veselosti, protože se mu podařilo nalézt způsob, jak dosáhnout svého. Aby urazil hrot pamětnímu spisu,

nebo aby měl pohotově po ruce odpověď, přál si, aby mě veřejnost považovala za jeho důvěrného přítele. Ale kdybych se měl stejně veřejně objevit ve vězení na návštěvě u Katriony, lidé by možná začali vyvozovat z toho závěry a všem by jistě bylo ihned zřejmé, jak se Jakub More vlastně dostal z vězení. To byl ten malý problém, před který jsem ho postavil, a jež tak čiperně dovedl rozřešit. Měl jsem být upoután v Glasgowě opisováním, což jsem už ze slušnosti nemohl odmítnout, a zatím co bych byl takto zaměstnán, měla být Katriona potají propuštěna z vězení. Stydím se psát takhle o člověku, který mě zahrnul tolika laskavostmi. Byl na mne hodný jako otec, ale přesto se mi vždycky zdál nějak falešný – jako puklý zvon.

KAPITOLA XIX

Ujímají se mne slečny

To opisování byla nudná práce, hlavně poněvadž jsem zanedlouho zjistil, že dotyčné věci nikterak nespěchají, a tak jsem velmi brzy začal své zaměstnání pokládat jen za záminku. Sotva jsem s tím byl hotov, vsedl jsem na koně, co nejvíce jsem využil zbývajícího denního světla, až mě konečně dostihla skoro úplná tma a vyspal jsem se v jednom domku na břehu Almondu. Ještě než se rozednilo, byl jsem už zase v sedle, a v Edinburghu právě otvírali krámky, když jsem se na určeném koni přihnál Západní bránou k prokurátorovu domu. Měl jsem písemný vzkaz pro Doiga, mylordova komorníka, který byl, jak se zdá, zasvěcen do všech tajemství – důstojný, nehezský mužíček, tlustoučký, ušňupaný a sebevědomý. Zastihl jsem ho v téže předsíni, kde jsem se seznámil s Jakubem Morem, u stolu už tak časně ráno pokecaného šňupavým tabákem. Přečetl si lístek velice pozorně, jako by to byla kapitola v bibli.

„No, pane Balfoure, přišel jste trochu moc pozdě. Ptáček uletěl – pustili jsme ji ven.“

„Slečna Drummondová je na svobodě?“ podivil jsem se.

„Jápak ne! Nač bysme si ji tam nechávali? Nikdo by neměl velkou radost, kdyby se s ní nadělalo moc rámusu.“

„A kde by teď asi mohla být?“

„Pámbu ví!“ Doig pokrčil rameny.

„Asi se vrátila domů k lady Allardyceové.“

„Už to tak bude.“

„Jdu tedy rovnou tam,“ prohlásil jsem.

„Ale snad si napřed něco sníte?“ zeptal se.

„Ani nesním, ani nevypiji,“ odpověděl jsem. „V Ratho jsem už vypil pořádný krajáč mléka.“

„No dobrá, dobrá,“ řekl Doig. „Ale můžete tu aspoň nechat koně a vaky, máte se prý u nás ubytovat.“

„Kdežpak koně,“ odmítl jsem. „Pro našince se přece nehodí, aby si šoupal podrážky.“

Doig mluvil trochu s horalskou výslovností, a tak jsem se nechal svést k lidovější mluvě, již jsem se jinak snažil zbýt – bezděky jsem ho napodoboval, takže to bylo ještě nápadnější, než jsem zde znamenal, a proto jsem se zastyděl, když se za mnou ozval úryvek lidové písničky, zpívaný ženským hlasem:

*„Vraníka mi osedlej,
hajdy, pospěš, hod' sebou!
Na palouček zelenej
musím honem za děvou!“*

Otočil jsem se a stála tam slečna Grantová, v župánku, s rukama zachumlanýma v rukávech, jako by mi ani nechtěla podat ruku. Ale nemohl jsem nevidět, že se jí v očích zračí vlídnost.

„Má nejhlubší úcta, slečno Grantová,“ pozdravil jsem ji s úklonem.

„Taktéž i vám, pane Davide,“ odpověděla a udělila mi pukrlátko. „A račte mít laskavě na paměti, co platí odjakživa – že na kaši a na mši si má člověk vždycky udělat kdy. Na mši vás nemohu pozvat, protože jsme tady všichni pravověrní luteráni. Ale důrazně vás upozorňuji, že snídaně čeká. A nijak bych se nedivila, kdybych měla pro vás nějaké důvěrné sdělení, které by vám stálo za to, abyste se chvílku zdržel.“

„Slečno Grantová, myslím, že jsem vám už dávno zavázán za několik potěšlivých slov – a mimo to snad i laskavých – na kousku papíru, jenže bez podpisu.“

„Bez podpisu?“ opáčila s šelmovským úsměvem, který jí báječně slušel, a zatvářila se, jako by se nemohla rozpomenout.

„Nebo bych se náramně klamal,“ mluvil jsem dál. „Ale o tom si jistě budeme někdy moci popovídat, protože váš otec byl tak laskav a na nějaký čas mě pozval k vám do domu. Prozatím vás osel musí poprosit, abyste ho laskavě propustila.“

„Říkáte si náramně ošklivě!“

„Pan Doig i já si milerádi dáme ve vašich vtipných psaníčkách líbit ještě ošklivější pojmenování,“ odpověděl jsem.

„Znovu a znovu se musím mužům obdivovat, jak dovedou být diskrétní. Ale jestli se nechcete najíst, tak ať už jste pryč – aspoň tu budete dříve zpátky, protože se beztak vrátíte s nepořízenou. Tak ať jste už pryč, pane Davide!“ a otevřela mi dveře.

*„Na vraníka skočil v ráz:
Hajdy, milej, hod' sebou,
jenom nepřeraz mi vaz,
dyť já jedu za děvou!“*

Nenechal jsem si to říkat dvakrát a cestou do Deanu jsem se řídil pokyny té písničky.

Stará lady Allardyceová se procházela po zahradě samotná, v klobouku posazeném na šátku, a opírala se o černou hůlku se stříbrnou rukojetí. Když jsem seskočil z koně a s poklonami jsem se k ní přiblížil, všiml jsem si, že zrudla a pyšně vztyčila hlavu, jak by to podle mých představ asi udělala nějaká vznešená panovnice.

„Copak vás přivádí do mého chudého příbytku?“ zavolala na mne vysokým nosovým hlasem. „Nemůžu se v něm před lidmi zavřít, všichni mužští z našeho rodu jsou mrtví a pod drnem a já

nemám ani syna, ani manžela, aby mi hlídal dům – každý žebrák mě může zatahat za fousy – a ty fousy by tu opravdu byly, to je na tom to nejhorší!“ dodala, skoro jakoby jen sama pro sebe.

Takové přijetí mě nesmírně zarazilo, obzvláště nad posledními slovy, která byla jako blábolení pomatené ženské, jsem úžasem div neoněměl.

„Jak vidím, mylady, asi jsem se vám něčím znelíbil, ale přesto se osměluji poptat se po slečně Drummondové.“

Zadívala se na mne planoucíma očima, kolem stisknutých úst dvacatero vrásek, roztřesená ruka opřená o hůl. „Tohle už přestává všecko!“ rozkřikla se. „Jak se tady opovažujete po ní slídit? Copak já vím, kde je?“

„Ona tu není?“ podivil jsem se.

Vystrčila bradu a s výkřikem ke mně přikročila, takže jsem bezděky ucouvl.

„Pryč s vámi, prolhaný nestydo!“ vykřikla. „Cože – přijde si sem slídit! Ona je v žaláři a vy jste ji tam dostal – slyšíte, v žaláři! Ze všech těch mužských, co chodí v kalhotách, musel jste mi to udělat zrovna vy! Sketo, darebáku, kdybych měla doma aspoň jednoho našeho mužského, ten by vám vyprášil kabát, až byste vypísknul!“

Řekl jsem si, že by nebylo dobře, kdybych se tam dlouho zdržoval, jelikož jsem viděl, že se dostává čím dál tím víc do ráže. Šla za mnou až ke kůlu, kde jsem měl uvázaného koně, a já se nestydím přiznat, že jsem ještě neměl druhou nohu ve třmenu a už jsem se rozjel tryskem.

Poněvadž jsem nevěděl, kde jinde bych se měl poptávat, nezbývalo mi než vrátit se k prokurátorovům. Všechny čtyři dámy byly už pohromadě a pěkně mě přivítaly. Musel jsem jim nesmírně dopodrobna povědět, co dělá pan prokurátor a co je na západě nového, a já jsem byl jako na trní. Celou tu dobu mě slečna, s kterou

jsem tolik toužil octnout se zas o samotě, pozorovala s čtveráckým úsměvem, jako by jí působilo potěšení, že jsem tak netrpělivý. Potom jsem ještě musel přečkat společný oběd, a už bych ji byl málem požádal o soukromý rozhovor před její tetou, ale konečně poodešla ke spinetu, začala brnkat nějakou melodii a zazpívala k ní v sopránové stupnici: „Ten, kdo nežne, když je čas, bude čekat dlouho zas.“ Ale potom se obměkčila, použila nějaké výmluvy, už nevím jaké, a odvedla si mě do prokurátorovy knihovny. Měl bych tu zaznamenat, že byla moc krásně ustrojená a vypadala neobyčejně hezky.

„Tak, pane Davide, tady se posaďte a popovídáme si spolu mezi čtyřma očima,“ řekla. „Mám vám hodně co vyprávět, a mimo to se mi zdá, že jsem velice nespravedlivě posuzovala váš vkus.“

„Jak to, slečno Grantová?“ zeptal jsem se. „Doufám, že jsem se snad neprovinil proti příkazům zdvořilosti.“

„Za to vám ručím, pane Davide. Vždycky jste vůči sobě samému i svým nebohým bližním projevoval na štěstí až příkladnou úctu. Ale to je teď vedlejší. Dostal jste ode mne psaníčko?“

„Byl jsem tak smělý a usoudil jsem, že je asi od vás,“ odpověděl jsem, „a měl jsem z něho velkou radost.“

„Jistě to pro vás bylo ohromné překvapení. Ale začneme od začátku. Snad se ještě pamatujete, jak jste jednou laskavě doprovázel tři náramně nudné slečny na procházce v parku? Já aspoň jsem na to nezapomněla, jelikož jste byl tak nesmírně roztomilý a vyložil jste mi několik základních pouček latinské gramatiky, čímž jste si získal mou nehynoucí vděčnost.“

„Obávám se, že jsem byl protivně puntičkářský,“ odpověděl jsem v rozpacích při té vzpomínce. „Musíte laskavě uvážít, že nejsem vůbec zvyklý na dámskou společnost.“

„Nebudu se tedy už dále šířit o té gramatice. Ale jak jste nás tam mohl tak lehkomyšlně opustit? Nechal ji na holičkách, svou

milovanou Ančičku,““ zanotovala polohlasem, „a jeho milovaná Ančička a její dvě sestry se musely doštrachat domů samy jako žluťoučká housátka! Prý jste se tehdy vrátil k papínkovi a počínal jste si tady náramně bojovně, ale pak jste najednou někam zmizel – prý na pustý ostrůvek v moři. Patrně vám byla milejší společnost divokých hus než hezkých slečen.“

Ač mluvila tak posměšně, dívala se na mne velice vlídně, z čehož se dalo předpokládat, že mě snad čeká něco lepšího.

„Vy mě moc ráda mučíte, slečno Grantová, a já jsem ve vašich rukou jen bezmocná hračka, ale teď vás prosím, abyste laskavě byla trochu milosrdnější. V téhle chvíli se toužím dozvědět jen jedno, a to, co je s Katrionou.“

„Říkáte jí takhle mezi čtyřma očima, pane Davide?“ zeptala se.

„Vlastně ani nevím,“ odpověděl jsem rozpačitě.

„Rozhodně bych jí tak neříkala před cizími lidmi,“ prohlásila slečna Grantová. „A proč vás tak nesmírně zajímá, co je s tou mladou dámou?“

„Slyšel jsem, že je ve vězení.“

„No, a teď slyšíte, že tam už není, tak co chcete vědět víc? Teď už nepotřebuje žádného rytíře.“

„Ale možná, že ji teď zas tím víc potřebuji já, slečno.“

„Vida, tohle už je lepší! Ale podívejte se na mne pěkně: nejsem hezčí než ona?“

„To bych nikdy nemohl popřít,“ odpověděl jsem. „Vy nemáte v celém Skotsku sobě rovné.“

„Tak vidíte, máte tu na vybranou dvě, a pořád mluvíte jen o té druhé. Takhle se dámám nikdy nezalíbíte, pane Balfoure.“

„Ale slečno, pouhá krása snad sama ještě nestačí.“

„Mám tomu snad rozumět tak, že jinak za moc nestojím?“ zeptala se.

„Rozumějte tomu laskavě tak, že jsem jako kohout z té pohádkové knížky. Vidím před sebou nádherný klenot – a moc rád se na něj dívám – ale potřebuji víc zrní na zob.“

„Výborně!“ zvolala. „Konečně trefná odpověď, a tak vám ji oplátím zajímavou historkou. Ten večer, co jste nás tak zrádně opustil, vrátila jsem se pozdě od přátel, kde jsem byla středem náramného obdivu, myslíte si o tom, co chcete. A víte, co jsem se doma dozvěděla? Že tu je děvče v horalském plédu a přeje si se mnou mluvit. Služebná říkala, že tu čeká nejmíň hodinu a celou tu dobu pláče. Rovnou jsem k ní šla – vstala, jak mě uviděla, a hned jsem ji poznala. *„Šedé Oči!“* řekla jsem si, ale z opatrnosti jsem se neprozradila, že ji znám. *Vy jste tedy konečně slečna Grantová?* zeptala se a upřela na mne smutný pohled. *Vida, měl pravdu – jste věru moc hezká. – Jsem taková, jakou mě Pán Bůh stvořil,* odpověděla jsem. *Ale teď bych ráda slyšela, proč jste sem přišla takhle pozdě večer. – Slečno, my jsme přece příbuzné, pocházíme obě z rodu synů Alpinových. – Má milá,* řekla jsem jí, *na Alpina a jeho syny já vůbec nic nedám. Na mne mnohem víc působí vaše krásné uslzené oči.* A byla jsem tak slabomyslná, že jsem ji políbila, což byste sám tak hrozně rád udělal, ale vsadím se, že byste si to jakživ netroufal. Říkám, že to byl slabomyslný nápad, protože jsem ji znala jen od vidění – ale jak se ukázalo, byl naopak velice moudrý. Je to náramně zmužilá a statečná dívka, ale myslím, že na takové něžné projevy není moc zvyklá, a při tom polibku (ačkoli popravdě nebyl zvlášť vřelý) vůči mně zjihla. Nikdy vám nevyzradím naše tajná ženská kouzla, pane Davide, nikdy vám nepovím, jak si mě otočila kolem malíčku, protože takhle si kolem něho otočí i vás. Ó, je to skvělé děvče! Čisté jako voda v horské studánce.“

„To taky je!“ bezděky jsem přisvědčil.

„No, a pak mi pověděla, co ji trápí.“ pokračovala slečna Granová. „V jakém žije strachu o svého papírka a jaké si dělá starosti o vás – úplně zbytečné – jak je celá bezradná od té doby, co jste pryč. A tak jsem si nakonec vzpomněla, povídá, že jsme příbuzné a že o vás pan David mluvil jako o největší krasavici ve Skotsku, a tu jsem si řekla: *Jestli je tak krásná, má jistě taky dobré srdce,*‘ a vydala jsem se k vám. Tehdy jsem vám odpustila, pane Davide. V mé společnosti jste vždycky byl jako na trní: jestli jsem někdy viděla nějakého mladíka, o kterém jsem podle všech známek mohla soudit, že se nemůže dočkat, až se ztratí, byl jste to vy, ale nedovedla jsem pochopit, proč se zrovna chcete ztratit ze společnosti mé a mých sester. A teď se dozvídám, že jste si mne mimochodem také trochu povšiml, a dokonce jste byl tak laskav, že jste se o mých půvabech i zmínil! Od té chvíle můžete datovat naše přátelství – od té doby něžně vzpomínám na ty základy latinské gramatiky.“

„Budete ještě mít dost času, abyste se mi posmívala, a mimo to myslím, že mi křivdíte. To Katriona mi naklonila vaše srdce. Ona je tak prostá, že jí její přítel nepřipadá tak nemotorný jako vám.“

„Na to bych nechtěla sázet, pane Davide. Dívky mají bystré oči. Ale přesvědčila jsem se alespoň, že je vaše opravdová přítelkyně. Dovedla jsem ji k papírkovi, a jelikož Jeho Lordstvo bylo po víně v příznivé náladě, laskavě nás obě přijalo. *Tohle jsou ty Šedé Oči, o kterých jsi v posledních dnech slyšel až do omrzení,* představila jsem ji. *Přišla se ti ukázat, aby ses přesvědčil, že jsme měly pravdu – kladu ti k nohám nejhezčí dívku ze všech tří Lothianů*³⁸ – samozřejmě jsem si vyhradila, že já jsem jediná výjimka. Přizpůsobila se mému pro-

---

38 Tři hrabství při východním pobřeží Skotska: East (Východní) Lothian, Mid (Střední) Lothian s hlavním městem Skotska Edinburghem a West (Západní) Lothian. Pozn. překl.

hlášení: padla před ním na kolena – nechtěla bych na to přísahat, že ji třeba neviděl před sebou dvojmo, a tak se mu jistě zdála dvojnásob neodolatelná, protože vy mužští jste všichni jedna banda mohamedánů – řekla mu, co se toho večera událo, jak otcova sluhu zdržela, aby vás nemohl stopovat, jaké si dělá starosti o otce a jak se znepokojuje kvůli vám. Pak ho s pláčem prosila, aby vám oběma zachránil život (ani jednomu ovšem nehrozilo nejmenší nebezpečí) – a věřte, byla jsem hrdá na nás ženy, jak pěkně dovedla prosit, ale přitom jsem se zastyděla, že vlastně ani nemá proč. Ujišťuji vás, že nepotřebovala mluvit dlouho a papínek úplně vystřízlivěl – ihned si uvědomil, že to děvče tam vykládá a odhaluje jeho tajné politické pikle před jeho nejvzpurnější dcerou. Ale měly jsme ho už v kleštích, obě dvě, a dostaly jsme ho tam, kde jsme ho chtěly mít. Když se s ním dovede správně zacházet – a já to umím – našemu papínkovi se nikdo nevyrovná.“

„Na mne byl hodný,“ podotkl jsem.

„Nu, na Katrionu byl také hodný, sama jsem toho byla svědkem.“

„A ona prosila za mne!“

„Ano, a velice dojemně,“ řekla slečna Grantová. „Nerada bych vám prozradila, co říkala – zdá se mi, že jste tak dost ješitný.“

„Bůh jí to zaplat!“

„Petrně panem Balfourem, ne?“ řekla posměšně.

„Vy mi rozhodně moc křivdíte! Báł bych se o ni v takových tvrdých rukou. Myslíte, že bych si dělal takové nároky, protože prosila za můj život? Udělala by to pro každé slepé štěně! Dostalo se mi lepších důkazů pro povzbuzení – o tom ani nevíte. Představte si – políbila mi ruku! Ano, políbila. A proč? Poněvadž myslela, že jsem hrdina, který možná jde na smrt. Nebylo to kvůli mně – ale to vám nebudu vyprávět – jen se před vámi ukážu, už se mi posmíváte. Bylo to z úcty k něčemu, co považovala za hrdinství. Prý takovou

čest neprokázala nikomu než mně a chudáku princí Charliemu. Nestačilo by to, abych si připadal skoro jako bůh? A myslíte, že mi srdce neposkočí, když si na to vzpomenu?“

„Pravda, hodně se vám posmívám, tolik, že to je až nezdvořilé, ale něco vám povím: budete-li s ní mluvit takhle, máte jakousi slabou jiskřičku naděje.“

„Já?“ užasl jsem. „Nikdy bych se neopovážil. Dovedu tak mluvit s vámi, slečno Grantová, protože mi je celkem lhostejné, co si o mně myslíte. Ale s ní? Budte bez starosti!“

„Zdá se mi, že máte nejnemotornější nohy v celém Skotsku!“

„Pravda, malé zrovna nejsou,“ připustil jsem a pohlédl jsem na ně.

„Chudinka Katriona!“ řekla slečna Grantová s povzdechem.

Já jsem na ni jen vyvaloval oči. Teď sice velmi dobře chápu, co tím chtěla říci (i to, že snad byla trochu v právu), ale odjakživa jsem dost těžkopádný a takové lehce nadhozené narážky nepochopím.

„No dobrá, pane Davide – je mi to sice hodně proti mysli, ale vidím, že vám budu muset dělat hlásnou troubu. Ona se dozví, že jste k ní šel ihned, jak jste se dověděl o jejím uvěznění; dozví se, že jste se nechtěl zdržet ani chvíli, abyste něco snědl; a z našeho rozhovoru se toho dozví právě jen tolik, kolik uznám za vhodné pro děvče jejího věku a životních zkušeností. Věřte, že vám to takhle poslouží mnohem líp, než byste si dovedl posloužit sám, protože když to ponecháte mně, nedopadne to aspoň tak, jako byste pustil slona do porcelánu.“

„Vy tedy víte, kde je?“ podivil jsem se.

„To vím, pane Davide, ale vám to neřeknu.“

„Proč?“

„No, jsem přece dobrá přítelkyně, jak se brzy přesvědčíte, a hlavně jsem dobrá přítelkyně papínkova. Ujišťuji vás, že jsem v tomhle

rozhodnutí pevná jako skála a nic mnou nemůže pohnout, přestaňte se tedy na mne dívat tak úpěnlivě. A teď zatím sbohem, urozený pane Davide z Balfourů.“

„Ale je tu ještě něco. Je tu zapotřebí dát do pořádku ještě něco – může jí to velice uškodit a mně také.“

„Tak tedy stručně,“ řekla, „už jsem vám věnovala takřka půl dne.“

„Lady Allardyceová je přesvědčena,“ začal jsem koktat, „domnívá se – myslí, že jsem Katrionu unesl.“

Slečna Grantová se zarděla, až mě zarazilo, že by mohla být tak stydlivá, ale pak jsem pozoroval, že se nemůže zdržet smíchu a snaží se jej přede mnou potlačit – tuto domněnku mi vzápětí potvrdila sama, protože jí málem selhával hlas, když řekla:

„Pokusím se uhájit vaši dobrou pověst, můžete se spolehnout.“

A ihned odešla z knihovny.

KAPITOLA XX

Stále se pohybuji v dobré společnosti

Skoro celé dva měsíce jsem byl hostem v prokurátorově rodině, kde jsem se dobře seznámil s advokáty a soudci a s výkvětem edinburské společnosti. Nesmíte si myslet, že jsem zanedbával své vzdělání – naopak, měl jsem ustavičně co dělat. Učil jsem se francouzsky, abych se líp připravil na studie v Leydenu; znovu jsem se pustil do šermu a cvičil jsem pilně, někdy až tři hodiny denně, a dělal jsem očividné pokroky; na návrh bratrance Pilriga, který byl dobrý hudebník, začal jsem chodit do hodin zpěvu a na příkaz slečny Grantové i do tanečních, ale musím se přiznat, že jsem tam nedělal docela žádnou parádu. Všichni mě však dobromyslně ujišťovali, že jsem tam získal jemnější společenské způsoby – nesporně jsem si už daleko líp věděl rady jak se svými šosy, tak i s kordem, a uměl jsem se pohybovat v salónech, jako bych tam byl úplně zdomácněl. Moje šatstvo bylo podrobeno důkladné přehlídce a tři slečny Grantovy projednávaly každou nepatrnou maličkost, třeba jak si mám svazovat vlasy nebo barvu mého nákrčníku, jako by to byla opravdu závažná věc. A tak vzato jedno k druhému, můj zevnějšek nepochybně velmi získal – začínal jsem se oblékat podle módy, což by pro lidičky v Essendeanu bylo jistě bývalo velkým překvapením.

Dvě mladší slečny se velmi ochotně zúčastnily porad o mém oblékání, protože tyto otázky byly středem jejich zájmu. Nemohu říci, že by si i jinak byly uvědomovaly mou přítomnost – byly sice vždycky krajně zdvořilé, ale jejich srdečnost byla trochu chladná, jako by nemohly utajit, že je vlastně nudím. Teta byla podivuhodně tichá paní – myslím, že mi věnovala téměř stejnou pozornost jako

ostatním členům rodiny, totiž nijak zvlášť velkou. Mými hlavními přáteli byli tedy prokurátor a jeho nejstarší dcera a naše přátelství se utvrzovalo tím, že jsme měli společné zájmy. Před zahájením soudního období jsme nějaký den pobýli v jejich venkovském sídle Grangi, kde se žilo vznešeně a velice pohostinně, a tam jsme si my tři začali spolu vyjíždět na koni, což jsme pak pěstovali dál i v Edinburghu, pokud v tom prokurátorovi nebránily jeho ustavičné úřední povinnosti. Když jsme se rozjařili prudkým pohybem na čerstvém vzduchu, zdoláváním překážek v terénu i nepříznivého počasí, ostýchavost mě úplně přešla – zapomínal jsem, že jsme si navzájem cizí, a poněvadž jsem se nemusel nutit do rozmluvy, rozpovídal jsem se docela přirozeně. A tak jsem jim kousek po kousku pověděl o sobě všechno – jak jsem odešel z Essendeanu, jak jsem se plavil a bil na Úmluvě, jak jsem putoval vřesovištěm, a tak dále. Zájem, s nímž sledovali má dobrodružství, byl později podnětem k vyjíždce v den, kdy soud nezasedal – vyličím ji zde trochu podrobněji.

Vyjeli jsme časně ráno, nejdříve k domu Shawů, který stál osamělý na veliké louce postříbřené jinovatkou – bylo časně jitro a z komína se nekouřilo. Prestongrange sesedl z koně, dal mi ho podržet a sám šel navštívit mého strýce. Pamatuji se, jakou jsem pocítil v srdci hořkost, když jsem uviděl ten holý kamenný dům a představil jsem si toho starého lakomce, jak se třese zimou v studené kuchyni.

„Tohle je náš rodinný dům a můj domov,“ řekl jsem slečně Granové.

„Chudáčku Davide Balfoure!“

Jakživ jsem se nedověděl, jak prokurátorova návštěva dopadla, ale Ebenezerovi jistě nebyla nikterak příjemná, protože když Prestongrange vyšel z domu, byl zamračený.

„Myslím, že tady budete brzy už pánem,“ řekl a obrátil se ke mně, s jednou nohou v třmenu.

„Nepředstírám, že snad hodlám truchlit,“ odpověděl jsem. Abych řekl pravdu, zatím co jsme tam se slečnou Grantovou čekali, zkrášlovali jsme si to místo všelijakými zahradními křovinami, záhony a terasami – skoro tak, jak jsem to pak ve skutečnosti provedl.

Odtamtud jsme jeli do Queensferry, kde nás Rankeillor pěkně přivítal – byl málem bez sebe, když k němu přijela taková vznešená návštěva. Prokurátor byl tak neobyčejně laskav, že se nechal dopodrobna zpravit o mých peněžních záležitostech, poseděl s notářem skoro dvě hodiny v jeho pracovně, vyslovil se prý o mně velmi uznale a projevil velkou starostlivost o mé jmění. Zatím jsme my se slečnou Grantovou a s mladým Rankeillorem vsedli do loďky a přes záliv jsme se přepravili do Limekilnsu. Rankeillor se až zesměšnil, jak živě projevoval obdiv k té mladé dámě (mně se to zdálo skoro až urážlivé), ale k mému údivu se zdálo, že jí to naopak působí skoro potěšení (je to ovšem všeobecná ženská slabůstka). K něčemu to přece bylo dobré: když jsme totiž přirazili u protějšího břehu, přikázala mu, aby loďku hlídal, a my dva jsme zatím šli kousek dál k hostinci. Byl to její nápad, protože ji zaujalo mé vyprávění o dcerce hostinského a přála si to děvče vidět. Opět jsme ji zastihli samotnou – její otec patrně celý den pracoval na poli – uvítala nás jako vznešené panstvo a krásné slečně v jezdeckém úboru udělala uctivé pukrlátko.

„Nechtěla byste mě přivítat trochu srdečněji?“ zeptal jsem se a podával jsem jí ruku. „Copak se už nepamatujete na staré známé?“

„Propána! Jakkak ne!“ užasla a pak dodala: „Jste to opravdu vy, ten otrhaný mladík?“

„To se ví!“ odpověděl jsem s úsměvem.

„Co jsem se navzpomínala na vás i na vašeho přítele! Mám velkou radost, že vás vidím tak vyparáděného! Věděla jsem, že jste se dostal ke vznešeným příbuzným podle toho daru, co jste mi poslal – upřímně vám za něj děkuju!“

„Tak, a teď už zmizte, buďte tak hodný!“ řekla mi slečna Grantová. „Já jsem sem nepřišla proto, abych vám tady dělala zeď – ráda bych si s ní trochu popovídala mezi čtyřma očima.“

Zůstala v hostinci asi deset minut, a když odtamtud vyšla, povšiml jsem si dvou věcí – že má oči zarudlé a na prsou jí chybí stříbrná brož. To mě velice dojalo.

„Jakživa jste se mi ještě tolik nelíbila!“ přivítal jsem ji.

„Dejte pokoj, Davidku – tohle jsou opravdu hloupé vtipy!“ řekla a po celý zbytek dne mluvila na mne neobyčejně jizlivě.

Vrátili jsme se z výletu za soumraku.

Hezky dlouho jsem o Katrioně nic nevěděl – slečna Grantová byla neúprosně mlčenlivá a zacpávala mi ústa jen samým žertováním. Až konečně jednou, když se vrátila z procházky a zastihla mě v salóнку samotného nad francouzštinou, zdálo se mi, že vypadá nějak kromobyčejně – obličej měla zardělý, oči rozjiskřené a na rtech úsměv, který však v mé přítomnosti ustavičně potlačovala. Vyhlížela věru, jako by měla za lubem nějakou neplechu – rychle vešla do pokoje a za chvíli mě už vydráždila k hádce pro nic za nic, aspoň já jsem k tomu vůbec nezavdal příčinu. Připadal jsem si jako Křesťan v tom bahně³⁹ – čím víc jsem se snažil vyškrábat se ven, tím hlouběji jsem do toho zabřídal, až nakonec náramně

---

39   Narážka na alegorické náboženské dílo anglického spisovatele Johna Bunyana (1628–1688) *Křesťanova pouť* (*Pilgrim's Progress*), které bylo v sedmnáctém a osmnáctém století velice oblíbené i v lidových vrstvách. *Pozn. překl.*

zlostně prohlásila, že si takovou odpověď nedá od nikoho líbit a že ji musím na kolenou poprosit za odpuštění.

Nicotnost té hádky mně samému vzbouřila žluč. „Neřekl jsem přece nic, co byste mi mohla právem vytýkat, a na kolena padám jen před Pánem Bohem.“

„Mne musíte uctívat jako bohyni!“ prohlásila, pohodila kaštanovými lokýnkami a prudce se zarděla. „Každý muž se smí ke mně přiblížit jen s bohabojnou úctou!“

„Dobrá, ze slušnosti vás tedy požádám za odpuštění, ačkoli vlastně nevím proč,“ odpověděl jsem na to. „Jenže s takovýmihle divadelními výstupy si na mne nepřijdete.“

„Ale Davídku, když vás o to tolik prosím!“

Uvážil jsem, že mám co činit s ženskou, což je skoro totéž jako s malým děckem, a že tu vlastně jde jen o pouhou zdvořilou formu.

„Tohle je dětinství – je vás nedůstojné něco takového žádat a mne je nedůstojné vám v tom povolovat. Ale přesto vám vyhovím, jenomže hanba za to, co dělám, patří vám!“ A při těch slovech jsem před ní poklekl.

„Tak!“ zvolala. „Tak se to patří, tam jsem vás chtěla dostat!“ A pak najednou řekla: „Chyťteje!“, hodila mi složený list papíru a rozesmátá vyběhla z pokoje.

V psaníčku nebylo udáno ani datum, ani místo, odkud bylo odesláno. „Milý pane Davide,“ začínalo, „dostávám o vás pořád zprávy od sestřenice, slečny Grantové, a pokaždé z toho mám velkou radost. Mám se velmi dobře, jsem mezi hodnými lidmi, ale musím zatím tajit místo svého pobytu, ačkoli doufám, že se nakonec znovu setkáme. Má milující sestřenice, která nás má oba ráda, mi vypráví, jak přátelsky o mně smýšlíte. Poradila mi, abych vám tohle psaní poslala, ale chtěla si je napřed přečíst sama. Moc vás prosím,

abyste splnil všechny její příkazy a nepřestával věřit, že jsem vaše upřímná přítelkyně, Katriona Macgregorová-Drummondová. – P. S. Nepůjdete někdy navštívit mou sestřenici Allardyceovou?“

Nepovažuji za jednu ze svých nejméně odvážných výprav (abych se vyjádřil po vojensku) to, že jsem uposlechl jejího pokynu a ihned jsem se vydal do Deanu. Ale stará dáma byla najednou docela jako vyměněná a poddajná jako rukavička. Jakživ jsem se nedohádl, jak to slečna Grantová dokázala. Jsem si však jist alespoň tím, že si netroufala v téhle věci zakročit osobně, poněvadž její papínek se do ní zapletl sám už víc, než se v jeho postavení slušelo. To on přemluvil Katrionu, aby z města odešla a radši se nevracela k své sestřenici, a místo toho ji ubytoval u jedné rodiny Gregoryových – velice slušných lidí, kteří mu byli ochotně k službám a jimž mohla plně důvěřovat, protože byli její příbuzní a náleželi k témuž klanu jako ona. Ti ji u sebe schovávali, dokud věci neuzrají, podněcovali ji a byli jí nápomocni, aby se pokusila o otcovu záchranu, a po jejím propuštění z vězení znovu ji zase tak tajně u sebe přijali. Prestongrange si tak získával nástroje k svým cílům, a přitom se vůbec neprozradilo, že se s dcerou Jakuba Mora zná. Samozřejmě se šepem šířily všelijaké pověsti o útěku toho pochybného individua, ale vláda na ně odpověděla krutým opatřením: jednoho z vězeňských dozorců dala zbičovat, velitel vězeňské stráže (můj nebohý přítel Duncansby) byl zbaven důstojnické hodnosti, a pokud šlo o Katrionu, všichni lidé byli rádi, že se o jejím provinění vůbec přestalo mluvit.

Nemohl jsem slečnu Grantovou nikterak přemluvit, aby Katrioně doručila mou odpověď. „Ne, já nepustím slona do porcelánu,“ říkala, když jsem na ni naléhal. Těžce jsem to snášel, tím hůř, že jsem věděl, jak se několikrát týdně vídá s mou přítelkyní a donáší jí o mně zprávy, pokud „se chovám způsobně“, jak říkala. Konečně

mi projevovala trochu shovívavosti – ona to alespoň tak nazývala, ale mně to připadalo spíše jako výsměch. Dovedla být skutečně věrnou, skoro až vášnivou přítelkyní všem, které měla ráda, hlavně jedné křehké staré urozené dámě, skoro slepé a velice vtipné, která bydlila docela nahoře na konci příkré uličky, měla klec s jiříčkami a celý den plno návštěv. Slečna Grantová mě tam velmi ráda vodila, abych starou dámu zabavil vyprávěním svých neblahých osudů, a slečna Tibbie Ramsayová (tak se totiž jmenovala) byla na mne nesmírně hodná a poučovala mě o spoustě věcí, které bylo záhodno vědět o dávných obyvatelích a dějinách Skotska. Měl bych se zmínit, že z okna jejího pokoje bylo přes úzkou uličku, která neměla zšíří ani tři stopy, vidět do zamřížovaného okénka na schodišti v protějším domě.

Slečna Grantová mě jednoho dne pod jakousi záminkou zanechala o samotě se slečnou Ramsayovou. Pamatuji se, že se mi zdálo, jako by ta stará dáma byla nějak podivně roztržitá. Mimo to jsem ani já nebyl ve své míře, protože okno bylo kupodivu otevřené, ačkoli venku bylo dost chladno. Najednou mi dolehl k sluchu jakoby poněkud zpovzdálí hlas slečny Grantové.

„Hej, Shawe! Vykoukněte z okna a podívejte se, koho jsem vám přivedla!“

Byla to snad nejhezčí podívaná, jakou jsem kdy zažil. Ulička dole byla úplně ve stínu, ale přece tam bylo natolik světlo, že ji bylo dobře vidět – po obou stranách černé zašpiněné zdi, a v tom zamřížovaném okénku jsem uviděl dva obličaje, které se na mne usmívaly – slečny Grantové a Katriony.

„Vidíte?“ křikla slečna Grantová. „Já jsem chtěla, aby vás uviděla vyparádněného, jako to děvče v Limekilnsu. Chtěla jsem, aby viděla, co se mi z vás podařilo udělat, když jsem si s vámi dala kus poctivé práce!“

Vzpomněl jsem si, že se toho dne ještě bedlivěji než obvykle postarala o to, abych se ustrojil pěkně, a myslím, že stejnou péči asi věnovala Katrioně. Na takovou veselou a rozumnou mladou dámu měla slečna Grantová až kupodivu velký zájem o parádu.

„Katriono!“ – víc jsem ze sebe nevypravil.

Ona neřekla vůbec nic, jen mi zamávala rukou a usmála se na mne, a najednou ji někdo od okénka odstrčil.

Jakmile ta vidina zmizela, honem jsem běžel k domovním vratům, ale zjistil jsem, že jsou zamčena. Odtamtud jsem utíkal zpátky k slečně Ramsayové, takřka se slzami v očích jsem ji prosil o klíč, ale byl bych snad spíše pohnul tou skálou, co na ní stojí edinburský hrad. Řekla, že dala slovo a že musím být hodný. Vyrazit vrata bylo nemožné, i kdybych byl silnější – vyskočit z okna také nebylo možné, protože bylo v sedmém patře. Nezbyvalo mi nic než natahovat krk do uličky a dávat pozor, jestli se mi Katriona znovu nezjeví, až bude vycházet z domu. A pak z ní bylo moc málo co vidět – ukázaly se dole jen dvě hlavičky na směšně širokých sukních, jako špendlíky zapíchnuté v polštářku. Katriona na rozloučenou ani neobrátila hlavu vzhůru – zabránila jí v tom (jak jsem se pak dověděl) slečna Grantová, která jí řekla, že lidé se nikdy nevyjímají hůř, než když se na ně někdo dívá shora dolů.

Jakmile jsem směl zase na ulici, velice jsem slečně Grantové cestou domů vyčítal, že může být tak krutá.

„Je mi líto, že to bylo pro vás zklamání,“ řekla zkroušeně. „Já jsem z toho měla velkou radost. Vypadal jste líp, než jsem se obávala. Když jste se ukázal v okně, vypadal jste – jen abyste pak nebyl přespříliš ješitný, až vám to povím – jako náramně hezký mladík. Nesmíte ovšem zapomínat, že vám neviděla na nohy,“ dodala, jako by mě chtěla utěšit.

„Prosím vás, dejte mi už pokoj s mýma nohama – nemám je přece větší než ostatní mí bližní!“

„Dokonce snad menší,“ odpověděla, „ale já mluvím v podobenstvích jako židovský prorok.“

„To se už nedivím, že je lidé někdy kamenovali! Ale jak jste mi mohla něco takového udělat, vy nešťastnice? Proč mě takhle mučíte jen chvilkovou podívanou?“

„Láska je jako lidi – zrovna tak potřebuje nějakou potravu.“

„Barbaro, prosím vás, nechte mě aspoň jednou, abych se na ni pořádně podíval! Vždyť můžete – vídáte se s ní, kdy se vám zachce, tak mi dopřejte aspoň půl hodiny!“

„Kdo vlastně řídí tuhle milostnou záležitost? Vy, nebo já?“ zeptala se, a když jsem na ni naléhal dále, odpověděla mi tak, že jsem okamžitě zmlkl: začala totiž napodobovat můj hlas, když jsem zavolal na Katrionu jménem – a ještě několik příštích dní mě takhle držela na uzdě.

O pamětním spise nebylo už slyšet ani slovo – alespoň já jsem o něm víckrát už neslyšel. Prestongrange a Jeho Milost lord předseda soudu se o něm možná doslechli jedním uchem, ale druhým to pustili ven: rozhodně si to nechávali pro sebe a veřejnost se o něm nedozvěděla nic. Až přišel 8. listopad a v úžasné vichřici a prudkém lijáku byl nebohý Jakub ze Strže oběšen v Lettermoru u Ballachulishu.

Takhle tedy nakonec dopadl můj zásah do politiky! Už před Jakubem hynuli nevinní lidé a budou pravděpodobně hynout dál (třebaže jsme takoví rozumní tvorové) až do skonání světa. A až do skonání světa budou mladí (kteří se ještě neobeznámili s tím, jak jsou svět a lidé obojetní) zápasit tak jako já, odhodlávat se k hrdinským předsevzetím a velkým nebezpečím, ale události je odstrčí stranou a půjdou si dál svou cestou jako armáda na po-

chodu. Jakub visel na šibenici, a já jsem přebýval v domě prokurátorově a byl jsem mu vděčný za jeho otcovskou péči! Jakub visel na šibenici – a vida! Když jsem někde na ulici potkal pana Šimona, div jsem před ním nesmekl klobouk jako hodný žáček před panem učitelem. Jakub se dostal na šibenici podvodem a násilím, a svět se točil dál, nic se nezměnilo, ani co by za nehet vlezlo – a ničemo-vé, kteří to ohavné spiknutí spískali, žili si dál jako slušní, dobří, úctyhodní otcové rodin, chodili do kostela a přijímali svátosti! Ale já jsem tu šalbu alespoň prohlédl. I když jsem se podíval zpátky, co já sám jsem vykonal, ukázalo se, že jsem si nepočínal nikterak skvěle – že jsem po té ohromné spoustě velikých slov a příprav vlastně nedokázal nic.

Rozhlásilo se, že pětadvacátého téhož měsíce má z Leithu vyplout loď, a mně bylo najednou doporučeno, abych se připravil na cestu do Leydenu. Prokurátorovi jsem si ovšem nemohl postěžovat, protože jsem už dost dlouho zneužíval jeho pohostinství. Ale vůči jeho dceři jsem byl sdílnější – naříkal jsem nad svým osudem, že musím opustit vlast, a ujišťoval jsem ji, že nepřinese-li mi od Katriony vzkaz na rozloučenou, určitě v poslední chvíli odmítnu vydat se na cestu.

„Copak jsem vám vždycky dobře neradila?“ otázala se.

„Radila, já vím, a jsem si také vědom, jak jsem vám už zavázán a že musím poslouchat vaše příkazy. Ale uznejte sama, že jste někdy trochu až lehkomyslně veselé děvče, takže k vám člověk nemůže mít plnou důvěru.“

„Tak vám tedy něco povím,“ řekla nakonec. „Ať jste na palubě v devět hodin ráno – loď nevypluje před jednou – a člun ať tam na vás pro mne za mne počká. A jestli nebudete spokojen s tím vzkazem na rozloučenou, který vám pošlu, můžete se zas vrátit na břeh, a pak si Katrionu hledejte sám!“

Poněvadž jsem toho z ní nemohl dostat víc, nezbývalo než se tímhle prozatím spokojit.

Konečně nadešel den, kdy jsme se měli spolu rozloučit. Sprátelili jsme se spolu velice důvěrně, byl jsem jí nesmírně zavázán vděčností, ale jak se vlastně mám s ní rozloučit, to byla otázka, která mi nedala spát stejně jako úvahy, jaké odměny bych měl rozdat služebnictvu. Věděl jsem, že mě pokládá za příliš nesmělého, a proto jsem si přál, abych jí o sobě zanechal lepší dojem. A pak – po všech našich vzájemných projevech náklonnosti (doufám na obou stranách upřímných) by nějaké chladné rozloučení bylo vypadalo upjatě. Proto jsem sebral odvalu, připravil jsem si, co jí řeknu, a při poslední příležitosti, kdy jsme byli spolu o samotě, požádal jsem ji hezky směle o dovolení, abych ji směl na rozloučenou políbit.

„Vy se kupodivu zapomínáte, pane Balfoure,“ řekla. „Opravdu si nemohu vzpomenout, že bych vám byla někdy dala najevo své přání, abyste si dělal takovéhle nároky.“

Stál jsem před ní zaraženě jako hodiny, když najednou přestanou tikat – nevěděl jsem, co si mám myslet, tím méně, co na to říci, a tu mě znenadání popadla oběma rukama kolem krku a dala mi tu nejupřímnější hubičku na světě.

„Vy nenapravitelné děcko!“ zvolala. „Copak jste myslel, že dopustím, abychom se rozloučili jako cizí lidé? Poněvadž vůči vám nedovedu být vážná ani pět minut, nesmí vám ani napadnout, že vás nemám ráda, a to hodně! Jak se na vás podívám, jsem samá láska a samý smích! A teď vám pro zdokonalení vaší výchovy dám radu, která vám zanedlouho může náramně prospět. Ženských se nikdy nedoprošujte! Musely by vám odpovědět: ne. Není na světě děvče, které by tomu pokušení dovedlo odolat. Teologové se domnívají, že to je Evino prokletí – poněvadž neřekla ne, když

jí ďábel nabízel to jablko, nesmí teď ani Eviny dcery dát jinou odpověď.“

„Ale když mám tak brzy ztratit svou hezkou učitelku –“ začal jsem.

„Teď jste opravdu galantní,“ podotkla a udělala mi pukrlátko.

„– rád bych se jí ještě na něco zeptal,“ mluvil jsem dál. „Smím dívku poprosit, aby si mě vzala za muže?“

„Copak myslíte, že by to bez prošení nešlo?“ zeptala se. „Což ji takhle přimět, aby vám to sama nabídla?“

„Tak vidíte, že vás člověk nemůže brát vážně!“

„V jedné věci mě můžete brát velice vážně, Davide – budu vždycky vaše přítelkyně.“

Když jsem nazítří ráno odjížděl do svého bytu, byly všechny čtyři dámy u téhož okna, z něhož jsme se kdysi spolu dívali dolů na Katrionu, všechny mi hlasitě dávaly sbohem a mávaly kapesníčky. Jedné z nich čtyř, jak jsem věděl, bylo opravdu líto, že odjíždím, a při tom pomyšlení a při vzpomínce, jak jsem před třemi měsíci po prvé vkročil do toho domu, zmocnily se mne zmatené pocity zármutku a vděčnosti.

ČÁST DRUHÁ

OTEC A DCERA

KAPITOLA XXI

Plavba do Holandska

Lod' stála jen na jedné kotvě hezky daleko od leithského mola, takže se na ni všichni cestující mohli dostat jen v člunech. Nebylo to docela nic obtížného, protože bylo úplné bezvětrí, zamračeno a hodně mrzlo, jen nízko nad mořem se převalovala mlha. Když jsem se blížil k lodi, nebylo její trup vůbec vidět, ale ráhna vysoko na stožárech prorážela mlhou a probleskovala v slunci jako doutnající oheň. Byla to prostorná, pohodlná obchodní loď s trochu seříznutou přídí a s hodně hlubokým ponorem, protože vezla velký náklad soli, uzených lososů a pěkných vlněných punčoch pro Holanďany. Když jsem vystoupil na palubu, uvítal mě kapitán – jmenoval se Sang a byl myslím z Lesmahaga – velmi dobrosrdečný a vlídný člověk, pravý námořník, jenže v té chvíli nevěděl, kde mu hlava stojí. Nikdo z ostatních cestujících se zatím na lodi neukázal, a tak jsem se procházel po palubě, rozhlížel jsem se kolem dokola a lámal jsem si hlavu, kdo je asi ten slíbený, co se má přijít se mnou rozloučit.

Nade mnou se v trochu zamlženém slunci jasně rýsovaly budovy Edinburghu a Pentlandské vrchy, jen chvílemi zastřené cáry mraků, z Leithu bylo vidět jen vrcholky komínů a mořské hladiny ani kousek, jen mlhu. Najednou z ní ke mně dolehlo skřípění vesel a za chvíli se z ní (jako z dýmu na požářišti) vynořil člun. Pod plachtou na zádi seděl starší člověk, dobře zachumlaný proti chladu, a vedle něho jsem uviděl urostlou, štíhlou postavu hezké dívky – srdce se mi málem zastavilo. Neměl jsem takřka ani kdy popadnout dechu a vykročit, abych ji přivítal, a už s úsměvem

vstoupila na palubu. Pozdravil jsem ji pěknou poklonou, mnohem obratnější než před několika měsíci, kdy jsem se jí poklonil prvně. Samozřejmě jsme se za tu dobu oba náramně změnili – zdálo se mi, že se vytáhla do výšky jako pěkný mladý stromek. Vystupovala také trochu méně směle (což jí moc hezky slušelo), jako by si uvědomovala, že si na sobě musí dát víc záležet, poněvadž je už dospělá žena. Mimo jiné se o to zasloužila táž čarodějka, jejíž vliv byl znát na nás obou – slečně Grantové se podařilo vštípit nám oběma pěkné způsoby, ale jenom jednoho z nás zkrášlit.

Oba jsme téměř týmiž slovy projevili údiv, že ten druhý byl tak zdvořilý a přišel se rozloučit, ale hned vzápětí jsme oba mžikem pochopili, že máme cestovat společně.

„Proč mi to jen Barbara neřekla?“ zvolala a pak si vzpomněla na dopis, který dostala pod podmínkou, že jej neotevře, dokud nebude na palubě. Bylo v něm i psaníčko pro mne a stálo v něm toto:

„Milý Davide, co říkáte tomu sbohem, které jsem vám slíbila? A co říkáte své spolucestovatelce? Dal jste jí rovnou pusu, nebo jste se dřív zeptal? Chtěla jsem tímto skončit, ale snad by vám takhle nebylo jasné, kam tím mířím – že totiž vím, jakou byste dostal odpověď. A tak se řiďte dobrou radou. Nebudte moc stydlivý, ale proboha se nepokoušejte být zase přespříliš smělý – nic by vám neslušelo hůř.

Vaše upřímná přítelkyně a vychovatelka

Barbara Grantová.“

Na lístek ze zápisníku jsem napsal zdvořilou odpověď na rozloučenou, dal jsem jej s několika naškrábanými slovy od Katriony do obálky, zapečetil jsem ji vlastní pečeti s balfourovským erbem a odeslal jsem to po prokurátorově sluhovi, který čekal v člunu.

Pak jsme konečně měli kdy pořádně se na sebe podívat, ale nejdříve jsme si z obapolného popudu ještě jednou srdečně stiskli ruce.

„Katriono!“ bylo jediné, co jsem ze sebe dostal – jako by to bylo první a poslední slovo; které jsem uměl vyřknout.

„Jsi tedy rád, že mě zas vidíš?“ zeptala se.

„Rád – to je úplně nicotné slovo. Jsme přece takoví přátelé, že podobné řeči jsou mezi námi zbytečné.“

„Vid', že to je děvče k nezaplacení?“ řekla s obdivem. „Jakživa jsem takovou dívku nepoznala – tak hodnou a krásnou.“

„A přece na Alpina a jeho syny docela nic nedá,“ podotkl jsem škádlivě.

„Ano, tohle doopravdy řekla! Neujala se mne tedy a nebyla na mne tak hodná pro mé jméno a můj urozený původ!“

„Jistě ne – povím ti, proč to udělala. Na světě je spousta všelijakých lidských tváří. Barbařina musí u každého vzbudit obdiv, každý si musí říci, že to je skvělá, hodná a veselá dívka. Ale tvoje tvář je docela jiná – vlastně teprve dnes chápu, jak je jiná. Ty samu sebe nevidíš, a tak tomu nemůžeš porozumět. Ale právě proto se tě Barbara ujala a byla na tebe tak hodná, že se jí tvoje tvář tolik zalíbila. A stejně by to asi dopadlo s každým na světě.“

„S každým?“ podivila se.

„S každíčkým!“

„Tak proto na mne byli hodní i vojáci na hradě!“

„Barbara tě poučovala, jak si mě máš získat.“

„Každopádně mě naučila ještě spoustě jiných věcí! Hodně mi toho pověděla o panu Davidovi – co je na něm zlého, a občas i to, co není tak zlé,“ řekla s úsměvem. „Napovídala mi o panu Davidovi všechno možné, jenom ne to, že má odjet zrovna touhle lodí. Kam vlastně jedeš?“

Pověděl jsem jí to.

„To tedy budeme pohromadě kolik dní, a pak se asi rozloučíme na vždycky! Já jedu za otcem do nějakého města, které se jmenuje Helvoetsluys, a odtamtud máme odjet za naším náčelníkem, který je ve vyhnanství ve Francii.“

Vypravil jsem ze sebe jen „ó!“ – jak jsem uslyšel o Jakubu Morovi, hrdlo se mi stáhlo.

Bystře to vycítila a částečně i uhodla mé myšlenky.

„Davide, především ti musím povědět jedno,“ řekla. „Vím, že se dva z mých příbuzných k tobě nezachovali moc pěkně. Jeden z nich je můj otec Jakub More a druhý je lord Prestongrange. Ten se ti asi už ospravedlnil sám nebo prostřednictvím své dcery. Svého otce Jakuba Mora se pokusím ospravedlnit sama: víš přece, že byl v pou- tech ve vězení – je to poctivý voják a prostý, třeba urozený člověk z hor, a tak nemohl mít ani tušení, co s ním měli za lubem, ale kdyby byl pochopil, že to může nějak ohrozit takového slušného mladíka, jako jsi ty, byl by raději podstoupil smrt. Pro naše velké přátelství tě tedy prosím, abys to nedorozumění odpustil jemu i jeho rodině.“

„Katriona, mně na tom vůbec nezáleží, o jaké nedorozumění tady šlo. Vím jenom jedno – že jsi byla u Prestongrange a na kole- nou jsi ho prosila, aby mi zachránil život. Ó, já vím, že jsi šla hlavně prosit za svého otce, ale když jsi tam už byla, přimlouvala ses i za mne. Ani nevím, jak ti mám za to poděkovat. Dvě věci ti nikdy nemohu zapomenout: tvá laskavá slova, když ses nazvala mou ma- lou přítelkyní, a pak ta, kterými jsi prosila za můj život. Proto už víckrát spolu nemluvme o nějakém odpouštění ani ukřivdění.“

Chvíli jsme spolu stáli zamlklí – Katriona se rozhlížela po pa- lubě a já jsem hleděl na ni, a než někdo z nás zase promluvil, od severovýchodu se zdvihl vítr, načež začali námořníci rozkasávat plachty a vytahovat kotvu.

Mimo nás dva bylo na lodi ještě šest cestujících, takže byla úplně obsazena. Byli to nějací solidní obchodníci z Leithu, Kirkcaldy a Dundee a všichni se vypravili za obchody do Horního Německa.⁴⁰ Jeden byl Holanďan, který se vracel domů, a ostatek byly ctihodné manželky obchodníků, a jedné z nich byla Katriona svěřena do ochrany. Paní Gebbiová (tak se totiž jmenovala) dostala na štěstí ošklivou mořskou nemoc a ve dne v noci zůstávala ležet na lůžku. Mimo bledého chlapce, který tak jako já kdysi obsluhoval u stolu, byli jsme s Katrionou jediní dva mladí lidé na lodi, takže jsme mohli být skoro pořád spolu o samotě. U stolu jsme seděli vedle sebe a já jsem jí s nesmírnou radostí dělal rytíře. Na palubě jsem jí měkce podestýlal svůj plášť – bylo na tu roční dobu kromobyčejně krásné počasí, ve dne v noci jasno, přimrzávalo a ustavičně vanul mírný větřík, takže po celou plavbu Severním mořem snad ani nezaplácala plachta. A my jsme spolu vysedávali venku od prvního rozbliknutí slunce až do osmi devíti večer, pod jasným hvězdnatým nebem, jen chvílemi jsme se pro zahřátí trochu prošli. Obchodníci a kapitán Sang na nás někdy pohlédli s úsměvem nebo promluvili několik škádlivých slov a hned si zase šli po svém, ale většinou byli zabráni do hovoru o sledích a kretónu nebo plátně nebo se rozčilovali na pomalou plavbu, a tak nás ponechávali našim starostem, které pro nikoho jiného neměly význam.

Zprvu jsme si toho měli hodně co povídat a naše rozmluvy se nám zdály náramně vtipné, ačkoli mi to dalo dost velkou fušku hrát si na světáckého mladíka, a snad zrovna tak i jí (aspoň myslím), hrát si na mladou dámu. Ale brzy se nám oběma rozvázal jazyk. Zapomněl jsem na svou vybranou, úsečnou angličtinu (pokud jsem se jí vůbec mohl pochlubit) i naučené edinburské

---

40 Tj. jižního hornatého Německa. Pozn. překl.

poklony a zdvořilůstky, ona se mnou hovořila důvěrně a upřímně, takže jsme brzy byli spolu jako doma, jenže já jsem se pořád nedovedl ubránit dojetí. A tu jako bychom si najednou neměli už co říci, ale nikomu z nás to nebylo nikterak nemilé. Někdy mi vyprávěla všelijaké báje a pověsti, jichž měla podivuhodnou záso- bu, mnohé z nich od našeho společného známého, zrzouna Neila. Vyprávěla je velice hezky a byly to hezky dětinské povídačky, ale mně působilo potěšení slyšet její hlas a pomyšlení, že je vypráví ona a já ji poslouchám. Chvillemi zase jsme spolu sedávali zamlklí, ani jsme se na sebe nepodívali, a radovali jsme se z toho, co kolem sebe vidíme. Zde ovšem mluvím jen za sebe. Snad jsem se ani sám sebe neptal, co v takových chvílích Katrioně tane na mysli, a bál jsem se i pomyslit, čím se v duchu zabývám já. Teď už s tím nepotřebuji dělat tajemství ani před sebou, ani před čtenářem: byl jsem zamilovaný až po uši. Zacláněla mi celý svět. Jak jsem už říkal, hodně se vytáhla do výšky, ale velice jí to svědčilo – celá jen kvetla zdravím a bujarostí a mně se zdálo, že v chůzi vypadá jako mladá srnka a vstoje jako horská břízka. Stačilo mi, že sedím vedle ní na palubě, a přiznám se, že na budoucnost jsem snad ani nepomyslel – byl jsem blažený, že mohu užívat její společnosti, a vůbec jsem si nedělal starosti, co bude dál, ledaže jsem snad měl chvílemi pokušení vzít ji za ruku a podržet si ji chvíli ve své. Ale jako skrblík jsem si chránil to, co mám, a netroufal jsem si nic dávat v sázku.

Obvykle jsme hovořili o sobě a jeden o druhém, takže kdyby někomu bylo stálo za to, aby nám tajně naslouchal, byl by nás jistě považoval za největší sobce na světě. Jednou zase se napří- klad stalo, že jsme se v hovoru dostali na své přátele a přátelství, a myslím, že jsme se v tu chvíli rozpovídali hezky důvěrně. Řekli jsme si, jaká je přátelství krásná věc, že jsme o tom skoro neměli

ani potuchy, jak se při něm život jeví jakoby něčím docela novým – zkrátka pověděli jsme si na ten námět hromadu polozastřených pravd, jakých mladí lidé v našem rozpoložení od začátku světa už namluvili spousty. Pak jsme si řekli, jak je to divné, že ti, kterým je souzeno spolu se spřátelit, najednou mají pocit, jako by v okamžiku seznámení začínali nový život, a přece oba už předtím byli hezkou dobu na světě a mařili čas s jinými lidmi.

„Tohle se o mně zrovna nedá říct,“ prohlásila Katriona. „Mohla bych ti dobrých pět pětín z toho, co jsem zažila, vypovědět v několika slovech. Jsem přece jen děvče, a kolik toho může takové děvče v životě potkat? V pětáctyřicátém jsem každopádně nezůstala doma – šla jsem s naším klanem. Muži měli na pochodu meče a pušky, byly jich celé brigády ve stejnobarevných tartanech⁴¹, a můžu ti říct, že táhli do boje směle. Byli s nimi i pánové z nížiny se svými nájemci, všichni na koních a s trumpetami, a vřeštění válečných dud se rozléhalo daleko široko. Jela jsem na horském koníku, po pravém boku tatínka, Jakuba Mora, a vedle něho jel sám Glengyle. Pamatuji se, jak to bylo krásné, když mě Glengyle políbil na tvář a řekl mi: ‚Má příbuzná, vy jste jediná žena našeho klanu, která s námi táhne,‘ a já jsem byla holčička, snad mi tehdy nebylo ani dvanáct! Viděla jsem také prince Charlieho – takový hezký, a ty jeho modré oči! Před celým vojskem si nechal ode mne políbit ruku! Ach ano, byly to krásné časy, ale dnes už je to jen sen – jako bych se byla z něho probudila. Moc dobře víš, jak to tehdy dopadlo, a pak nastaly ty nejhorší časy, kdy nás honili červeno-kabátníci a otec se strýci se skrývali v horách a já jsem jim v noci

---

41 Skotská vlněná látka (kdysi tkaná po domácku), z níž jsou suknice a plédy, které patří ke skotskému horalskému kroji. Je v několika barvách – buď kostkovaná, nebo mřížkovaná, jednotlivé klany se rozlišují podle barev vzorku tartanu. Pozn. překl.

nosila jídlo, nebo před rozedněním, než začali kokrhát kohouti. Ano, kolikrát jsem se za nimi pustila v noci a srdce se mi v té tmě strachem div nerozskočilo. Je to divné, že jsem nikdy nepotkala nějaké strašidlo – ale žádná panna se jich prý nemusí bát. Potom se strýc oženil, a to bylo nejhroznější ze všeho. Vzal si za ženu Janu Kayovou – musela jsem s ní zůstat v Inversnaidu v pokoji tu noc, co ji naši muži podle starodávného obyčeje unesli jejím příbuzným. Nevěděla, co chce – jednu chvíli byla pro to, že se za Roba provdá, a hned zase o něm nechtěla ani slyšet. Jakživa jsem neviděla takovou vrtkavou ženskou – musela přece sama vycítit, co chce a co ne. No, byla to vdova, a já si nedovedu představit, že by vdova mohla být někomu dobrou ženou.“

„Katriono,“ podivil jsem se, „jak jsi na tohle přišla?“

„Já nevím, já ti jen říkám, co mi napovídá srdce. Jak si někdo může vzít druhého muže? Fuj! Ale ona byla taková – provdala se podruhé za mého strýce Robina a chodila s ním nějaký čas do kostela i na trh, ale pak ji to omrzelo, nebo ji přemluvila její rodina, nebo se možná zastyděla – každopádně utekla a vrátila se k svým příbuzným, osočila nás, že jsme ji chtěli utopit, a bůhví z čeho všeho. Od té doby jsem už nikdy na ženské moc nedala. A nakonec se můj otec Jakub More dostal do vězení, a co bylo pak, to víš zrovna tak dohře jako já.“

„V těch zlých dobách jsi neměla žádné přátele?“ zeptal jsem se.

„Žádné. Měla jsem svou družinu několika děvčat z hor, ale s těmi jsem se nepřátelila.“

„No, se mnou to bylo zrovna tak – dokud jsem se nesetkal s tebou, také jsem nikdy neměl přátele.“

„A co ten hodný pan Stewart?“ ptala se.

„Pravda, na toho jsem zapomněl. Ale je to muž, a to je docela něco jiného.“

„Asi je,“ připustila. „No ovšem, je to něco docela jiného.“

„A pak tu byl ještě jeden,“ dodal jsem. „Kdysi jsem si myslel, že je můj přítel, ale zklamal jsem se v něm.“

Zeptala se, kdo to byl.

„Můj spolužák ze školy – byli jsme dva nejlepší žáci mého otce a domnívali jsme se, že se máme moc rádi. Ale potom odjel do Glasgowu k bratranci z druhého kolena, který tam měl obchod, poslal mi dvě tři psaní, a jakmile si našel nové přátele, na mne si už ani nevzpomněl, třebaže jsem mu psal, div mě ruka nebrněla. Ach ano, Katriono, trvalo mi to pak dlouho, než jsem se zase smířil se světem. Nic není tak trpké, jako když člověk ztratí někoho, o kom si myslel, že to je přítel.“

Začala se mne dopodrobna vyptávat, jak vypadal a jakou měl povahu (neboť jsme se oba náramně zajímali o všechno, co se týkalo druhého z nás), až jsem si konečně v nešťastné chvíli vzpomněl na jeho dopisy a došel jsem pro ně do kajuty.

„Tohle jsou psaní od něho a vůbec všechny dopisy, co jsem jich v životě dostal. A víc bych ti o sobě nedovedl povědět – všechno ostatní znáš zrovna tak dobře jako já.“

„Směla bych si je přečíst?“ zeptala se.

Řekl jsem jí, že může, jestli jí to stojí za to, a ona mi řekla, abych ji tedy nechal o samotě, že si je všechna přečte od začátku do konce. Ale v tom balíčku, který jsem jí dal, byly nejen všechny dopisy od mého nevěrného přítele, ale i jeden či dva od pana Campbella, které mi poslal z města, kde byl na shromáždění⁴², a k tomu pro úplnost i psaníčko od Katriony a ta dvě, která jsem dostal od slečny Grantové – jedno na Bassu a druhé na lodi. V té chvíli jsem si však na ně ani nevzpomněl.

---

42 Výroční shromáždění presbyteriánských církevních starších. Pozn. překl.

Byl jsem tolik zaujat svou přítelkyní, že jsem na ni muset myslet dělej co dělej, ať jsem byl s ní, či nebyl – v mém nitru byla neustále se mnou, jako bych byl pod účinkem nějaké rozjařující horečky, ve dne v noci, ve spánku i v bdění. A tak se stalo, že když jsem si zašel na širokou lodní příď, kolem níž stříkaly vlny, nechtělo se mi tak hned zpátky, jak byste si snad představovali – zdržel jsem se tam o samotě dost dlouho, jako bych se nemohl nabažít té rozkoše čekání, až se zas octnu u ní. Myslím, že nemám zrovna epikurejské sklony, ale do té doby jsem v životě užil tak málo rozkoší, že se mi snad může odpustit, když o téhle tolik mluvím.

Když jsem se zas vrátil ke Katrioně, měl jsem nejasný, bolestný pocit, jako by se bylo mezi námi přetrhlo nějaké pouto – tak chladně mi ty dopisy dala zpátky.

„Přečtla sis je?“ zeptal jsem se a zdálo se mi, že mi hlas nezní docela přirozeně – lámal jsem si totiž hlavu, co se vlastně stalo.

„Opravdu jsi chtěl, abych si je přečtla všechny?“

Odpověděl jsem „ano“, ale hlas se mi skoro zadrhl.

„I ten poslední?“

Už jsem věděl, na čem jsem, ale nechtěl jsem jí lhát. „Dal jsem ti je všechny bez postranního úmyslu, poněvadž jsem myslel, že si je chceš přečíst. Nevidím v tom nic zlého.“

„Já se na to dívám jinak,“ řekla, „a bohudíky! To psaní jsi mi neměl ukazovat, dívím se, jak vůbec mohla takhle psát.“

„Máš asi na mysli to psaní od tvé přítelkyně Barbary Grantové.“

„Nic není tak trpké, jako když člověk ztratí někoho, o kom si myslel, že je to přítel,“ opakovala má vlastní slova.

„Snad někdy i přátelství není takové, jak si je člověk představoval!“ řekl jsem rozhořčeně. „Tomuhle říkáš spravedlnost – dávat mi za vinu něco, co takové ztřeštěné, bláznivé děvče naškrábe na

kousku papíru? Víš sama, v jaké tě mám úctě – a vždycky budu mít.“

„A přece jsi mi ukázal tohle psaní! O takové přátele nestojím. Já se docela dobře obejdu bez ní – i bez vás, pane Balfoure.“

„Tohle je tedy tvá vděčnost!“ řekl jsem roztrpčeně.

„Budu vám velice vděčna, jestliže si tyhle dopisy laskavě zas odnesete.“ Hlas se jí zadrhl, jako by se div nedusila zlostí.

„Nemusíte mě o to prosit dvakrát,“ řekl jsem, sebral balíček, kousek poodešel a mrštíł jím co nejdál do moře. Za chvíli jsem se za ním div nevrhl sám.

Až do večera jsem rozzuřený chodil sem tam po palubě. Než slunce zapadlo, častoval jsem ji v duchu těmi nejhoršími přívlastky, jaké mi napadly. Zdálo se mi, že tohle přesahuje všechno, co jsem slýchal o pyšných lidech z Vysočiny – jak může takřka ještě nedospělou dívku tolik urazit tak nicotná zmínka, a ještě k tomu od její nejlepší přítelkyně, kterou se mi až do omrzení tolik navychvalovala! Smýšlel jsem o ní trpce, tvrdě a krutě jako malý zlostný chlapec. Kdybych ji byl doopravdy políbil (říkal jsem si), byla by to možná přijala docela vlídně, a teď jenom proto, že o tom někdo psal, pravda, trochu uštěpačně, najednou tak hloupě vyletí a začne se vztekat! Ženské jsou opravdu tak tupohlavá stvoření, pomyslel jsem si, že by sami andělé div nesplakali nad nebohými muži.

U večere jsme si zase seděli po boku, ale jaká to byla proměna! Katriona se na mne tvářila, jako by se byla napila zkyslého mléka – chovala se upjatě jako dřevěná loutka. Mohl jsem ji zdrtit netečností, nebo jsem se jí mohl prosebně plazit u nohou – bylo jí to jedno a nedala mi příležitost ani k tomu, ani onomu – sotva bylo po večeři, ihned se odebrala k nemocné paní Gebbiové, kterou až dosud dost zanedbávala. Patrně jí to chtěla honem co

nejvíc vynahradit, protože se po celou ostatní plavbu od té staré dámy skoro ani nehnula a venku na palubě byla zase náramně roztomilá na kapitána Sanga, až jsem si myslil, že s ním nadělá snad až přespříliš. Pravda, kapitán byl ctihodný člověk a choval se k ní otcovsky, ale já jsem nemohl strpět, aby se chovala jen trochu přátelštěji k někomu jinému než ke mně.

Dovedla mi unikat tak obratně, a tak bez ustání se dovedla obklopovat druhými, že jsem musel hodně dlouho číhat, než se mi naskytla příležitost se k ní přiblížit, a když se naskytla, nedovedl jsem jí využít, jak hned uslyšíte.

„Nemám potuchy, čím jsem vás mohl urazit – ale sotva to mohlo být něco tak zlého, že byste mi nemohla odpustit. Odpusťte mi to tedy, prosím vás – zkuste to!“

„Není co odpouštět,“ řekla, a ta slova zněla tak studeně, jako by byla z mramoru. „Jsem vám za vaše přátelství nesmírně zavázána.“ A udělala mi to nejodměřenější pukrlátko.

Ale nacvičil jsem si už delší proslov, a tak jsem jej spustil:

„Ještě něco: jestliže vás pohoršilo, že jsem vám ukázal to psaníčko, nesmíte se zlobit na slečnu Grantovou. Nepsala to vám, ale obyčejnému venkovskému prostáčkovi – vidíte, že neměl ani tolik rozumu, aby to před vámi zatajil. Jestli máte něco proti mně –“

„Každopádně vám radím, abyste víckrát o té dívce se mnou už nemluvil!“ prohlásila Katriona. „Vícekrát ji už nechci vidět, i kdyby třeba byla v posledním tažení!“ Odvrátila se ode mne, ale najednou se zas otočila. „Chcete mi odpřisáhnout, že s ní už víckrát nechcete nic mít?“

„Takhle nespravedlivě bych se jakživ nedovedl zachovat,“ odpověděl jsem, „ani takhle nevděčně!“

A po těch slovech jsem se odvrátil zase já.

KAPITOLA XXII

Helvoetsluys

Počasí se nakonec značně zhoršilo – vítr svištěl ve stěžňových záporách, moře se vzdouvalo a loď se zmítala a sténala na obrovských vlnách. Téměř bez ustání se ozývalo hulákání námořníka, který na přídi měřil olovnicí hloubku, protože jsme si ustavičně hledali cestu mezi zrádnými písečnými náplavy. Asi v devět ráno, v záblesku zimomřivého slunce mezi dvěma prudkými lijáky s krupobitím, jsem prvně uviděl Holandsko – řadu větrných mlýnů, jejichž ramena se točila v mírném vánku. Byla to má první podívaná na ta prapodivná zařízení, a tak jsem měl opravdu pocit, že jsem se octl v cizím kraji, v novém světě a na prahu nového života. Zakotvili jsme asi v půl dvanácté před přístavem Helvoetsluysem v místech, kam chvílemi pronikaly vysoké vlny, a loď sebou ošklivě házela. Samozřejmě jsme všichni kromě paní Gebbiové byli na palubě, někteří v teplých pláštích, jiní v nepromokavých námořnických kazajkách, všichni jsme se pevně drželi lanoví a co nejvíc jsme se snažili ulevovat si obhroublými šprýmy jako otrlí mořští vlci.

Za chvíli se k lodi opatrně přiblížil člun, který na vlnách ustavičně couval zpátky jako mořský krab, a jeho vlastník zahulákal na našeho kapitána něco holandsky. Sang se velice znepokojeně obrátil ke Katrioně, my ostatní jsme se shlukli kolem nich a ve chvílce nám bylo jasné, proč se kapitán tváří tak ustaraně. Naše loď musela bez přistání plout dál do Rotterdamu, kam měli ostatní cestující tak nedočkavě namířeno, protože téhož večera bylo odtamtud spojení dostavníkem do Horního Německa. Kapitán prohlásil, že v tom prudkém větru, skoro vichřici, může tam loď

stihnout ještě včas, jestliže ihned vypluje. Ale Jakub More měl na svou dceru čekat v Helvoetu a kapitán mu slíbil, že zakotví před přístavem a vysadí Katrionu do pobřežního člunu, jak bylo v podobných případech obvyklé. Člun tam, pravda, byl a Katriona byla ochotná se do něho nalodit, ale náš kapitán i vlastník člunu se zdráhali vystavit ji nebezpečí a první z nich neměl velkou chuť dlouho se tam zdržet.

„Váš otec by asi neměl velkou radost, slečno Drummondová,“ řekl, „kdybyste si kvůli němu zlámala nohu, natož kdybyste se měla utopit. Dejte si říct a jeďte s námi dál do Rotterdamu. Můžete se pak dostat dál plachetním člunem po Maase až do Brillu a odamtud rychlým dostavníkem zpátky do Helvoetu.“

Ale Katriona o takové změně nechtěla ani slyšet. Byla trochu pobledlá, když viděla, jak se těžké zelené vlny rozstříkují a chvílemi přelévají přes příď, jak se člun ustavičně vymršťuje a propadá na rozbouřeném moři, ale trvala na tom, že musí splnit otcovy příkazy. „Můj otec Jakub More to tak zařídil,“ byla její první a poslední slova. Zdálo se mi to náramně zbytečné a vskutku pošetilé, že jeho příkazy bere tak do puntíku a umíněně se vzpírá dobře míněným domluvám, ale Katriona dobře věděla, proč je tak zatvrzelá, jenže nám to neřekla. Plachetní čluny a rychlé dostavníky jsou znamenité věci, ale místa v nich nejsou zdarma, a ona měla všeho všudy jen dva šilinky a půldruhého penny. A tak náš kapitán i cestující, kteří neměli tušení, jak je chudobná – a ona se jim s tím z hrdosti nesvěřila – ji přemlouvali nadarmo.

„Ale vždyť neumíte ani francouzsky, ani holandsky,“ řekl někdo.

„To je pravda,“ odpověděla, „ale od roku šestačtyřicátého je všude po světě tolik dobrých Skotů, že se už nějak protluču, buďte bez starosti.“

Byla to odpověď prostoduché venkovanky, které se někteří zasmáli, jiní se nad ní tvářili lítostivě a pan Gebbie začal zlostně láteřit. Patrně si uvědomoval svou povinnost (když si jeho žena už vzala dívku na starost), že by se měl vylodit s Katrionou a postarat se, aby se dostala bezpečně k otci, ale nic by ho k tomu nebylo přimělo, protože by byl určitě zmeškal další spojení, a proto asi chtěl výčitky svědomí přehlušit hlučným láteřením. Obořil se na kapitána Sanga, začal ho zuřivě obviňovat a prohlásil, že to je skandál, že by to byla jistá smrt, kdyby se někdo pokoušel z lodi vystoupit, a že přece nemůžeme nevinnou dívku vysadit do člunu plného sprostých holandských rybářů a ponechat ji jejímu osudu. Já jsem si to skoro myslel též, a tak jsem si kapitána odvedl stranou, smluvil jsem s ním, že má zavazadla pošle vlečnou lodí do Leydenu na adresu, kterou jsem mu udal, a pak jsem zamával na rybáře.

„Já tu mladou dámu doprovodím na břeh, kapitáne,“ prohlásil jsem. „Je mi docela jedno, kudy se dostanu do Leydenu,“ a při těch slovech jsem skočil do člunu ne právě moc obratně, protože jsem se svalil na dno a div jsem s sebou nestrhl dva z rybářů.

Ze člunu se ten podnik zdál ještě povážlivější než z paluby lodi – čněla vysoko nad námi, prudce se houpala nahoru dolů, a tím ustavičným vymršťováním a zmítáním na kotevním laně nás v člunu neustále ohrožovala. Začínal jsem si myslet, že jsem provedl bláznovský kousek, že je prostě nemožné, aby se Katriona dostala ke mně, že se tedy asi vylodím v Helvoetu bez ní a za odměnu mě nečeká jiná rozkoš než obejmout se na přivítanou s Jakubem Morem, bude-li se mi chtít. Ale nepočítal jsem s Katrioninou odvahou. Viděla mě, jak jsem skočil do člunu zdánlivě bez váhání (ale ve skutečnosti právě naopak), a samozřejmě nechtěla za svým zhrzeným přítelem zůstat pozadu. Chytila se za stěhlo a vyhoupla se na palubní zábradlí – vítr jí vzdul sukně, jak tam

stála, což ještě vystupňovalo nebezpečí jejího odvážného kousku a nám dole odhalilo její punčochy tak vysoko, že by taková podívaná někde v městě jistě vzbudila pohoršení. Nesmělo se otálet ani minutu a nebylo ani kdy zakročit, i kdyby se o to byl někdo pokoušel. Postavil jsem se proti ní s pažemi rozpráženými – loď se k nám naklonila, náš člun se k ní přitočil snad až nebezpečně blízko a Katriona skrčila do prázdna. Poštěstilo se mi ji zachytit a rybáři nám obratně přiskočili na pomoc, abychom z člunu nevypadli. Chvilí se mne pevně držela oběma rukama, prudce a zhluboka oddechovala a nepustila se mne ani pak, když nás kormidelník usazoval na zádi. Kapitán Sang, celá posádka lodi i cestující nám provolávali slávu, srdečně nám dali sbohem a člun se obrátil k pobřeží.

Jakmile se Katriona trochu vzpamatovala, honem se mne pustila, ale nepromluvila ani slovo. Já také ne – však se ani nedalo mluvit v tom svištivém vichru a cákání těžké vodní tříště. Naše posádka se sice dřela s vynaložením všech sil, ale dostávali jsme se náramně zvolna kupředu, takže loď zdvihla kotvu a vyplula, ještě než jsme se přiblížili k ústí přístavu.

Sotva jsme se octli v klidnějších vodách, vlastník člunu podle jejich ohavného holandského návyku ihned člun zastavil a chtěl na nás převozný. Požadoval za osobu dva holandské zlaté – to je skoro čtyři šilinky v anglické měně. Ale Katriona se začala náramně rozčileně hádat. Řekla, že se ptala kapitána Sanga, a ten jí pověděl, že za převozný se platí jen jeden anglický šilink. „Copak si myslíte, že bych se byla nechala převézt, kdybych se byla dříve nezeptala?“ křičela. Vlastník člunu jí začal spílat žargonem, v němž jen nadávky byly v angličtině a ostatek patrně v holandštině, až konečně (když jsem viděl, že je jí skoro do pláče) jsem tomu darebákovi nepozorovaně strčil do ruky šest šilinků, načež byl tak

laskav a bez dalších řečí od ní vzal ještě jeden šilink. Samozřejmě jsem byl řádně rozvzteklý a bylo mi stydno. Mám to rád, když jsou lidé šetrní, ale ne takhle náruživě – a z mých slov asi čísel náramný chlad, když se člun zase hnul ku břehu a já jsem se jí zeptal, kde na ni má otec čekat.

„Mám se na něho ptát v domě nějakého Sprotta, řádného skotského obchodníka,“ odpověděla, a pak takřka jedním dechem řekla: „Ráda bych ti upřímně poděkovala – ukázal ses jako můj opravdový přítel.“

„S tím raději počkej, až tě dovedu k otci,“ prohlásil jsem, nemaje ani potuchy, kolik je v tom pravdy. „Pak mu také povím, jakou má oddanou a poslušnou dceru.“

„Mně se nezdá, že bych byla moc oddaná,“ namítla bolestně rozechvělým hlasem. „Někdy k němu nejsem docela upřímná.“

„A přece jen málokterá dcera by se byla odvážila toho skoku, jen aby uposlechla otcových příkazů,“ podotkl jsem.

„Jak jen můžeš takhle mluvit? Sám ses také odvážil, tak jak jsem mohla zůstat pozadu? Každopádně jsem to neudělala jen z poslušnosti.“ A tu mi s uzarděním řekla pravdu – jak je chudá.

„Proboha živého!“ ulevil jsem si rozhořčeně. „Co je tohle za bláznivý nápad, že ses měla vylodit na evropském pobřeží s prázdnou kapsou – to je přece bezohlednost – úplná bezohlednost!“

„Nezapomínej, že můj otec Jakub More je chudáš, že ho vyštvali do vyhnanství!“

„Ale všichni tvoji přátelé ve vyhnanství snad nejsou chudí,“ namítl jsem. „A je tohle slušné vůči těm, kterým na tobě záleží? Je tohle slušné vůči mně? Je to slušné vůči slečně Grantové, která ti radila, abys odjela, a div by zlostí nevylítla z kůže, kdyby tohle věděla? Je to slušné třeba vůči těm Gregoryovům, kteří si tě vzali k sobě a byli na tebe tak hodní? Ještě štěstí, že máš mne! Což kdyby

se tvému otci něco stalo, že by tu na tebe nemohl čekat – co by sis tu počala, tak samotinká mezi cizími lidmi? Když na to jen pomyslím, úplně se děším!“

„Já jsem je všechny obelhala,“ odpověděla. „Namluvila jsem jim, že mám peněz dost. I jí jsem to řekla. Nemohla jsem Jakuba Mora před nimi tak ponížit.“

Později jsem se přesvědčil, že ho ponížila až do prachu, protože tu lež jí poradil její otec, nebyl to její nápad, a musela tedy lhát důsledně, aby ho nezahanbila. Ale v té chvíli jsem to ještě nevěděl a pouhé pomýšlení, že Katriona je bez peněz, a v jakém nebezpečí se mohla octnout, vydráždilo mě skoro k nepříčetnosti.

„Dobrá, dobrá, dobrá – budeš se muset naučit uvažovat rozumněji,“ řekl jsem jen.

Prozatím jsem její zavazadla nechal v hostinci u přístavu, kde jsem se svou novopečenou francouzštinou vyptal na cestu ke Sprottovi, a vydali jsme se tam pěšky – bylo to nedaleko. Cestou jsem nevycházel z údivu. Našinec ze Skotska se tam věru měl čemu obdivovat: mezi domy se táhly průplavy a řady stromů, domy byly všechny z pěkných narůžovělých cihel, na každém zápraží byly mramorové schůdky a lavičky a všude v městě bylo tak čisto, že by byl člověk mohl jít rovnou z dlažby. Sprott byl doma – seděl nad účetními knihami v nízkém pokoji, velice úpravném a čistém, vyzdobeném pěkným porcelánem a obrazy a zeměkoulí v mosazném stojanu. Měl brunátný obličej a vysedlou bradu, vypadal náramně zdravě a zchytrale, až potměšile, a nebyl ani natolik zdvořilý, aby nám nabídl židli.

„Je Jakub More v Helvoetu, prosím?“ zeptal jsem se ho.

„Já nikoho toho jména vůbec neznám,“ odpověděl mrzutě.

„Když jste takový puntičkář, zeptám se vás tedy jaksepatří: mohl byste nám laskavě povědět, kde bychom tady v Helvoetu

našli nějakého Jakuba Drummonda alias Macgregora alias Jakuba Mora, bývalého nájemce v Inveronachilu?“

„Pro mne za mne si ho, hledejte třeba v pekle – a taky bych mu přál, abyste ho tam našli!“

„Tahle slečna je jeho dcera,“ namítl jsem, „tak se snad nesluší, jak mi, doufám, přiznáte, abychom se zde dohadovali o jeho povaze.“

„Já s ním nechci nic mít, ani s ní, ani s vámi!“ rozkřikl se náramně hlučně.

„Promiňte, pane Sprotte,“ začal jsem znovu, „tady slečna sem za ním přijela ze Skotska a nevím, jakým omylem se stalo, že jí bylo doporučeno, aby vás vyhledala. Bylo to patrně nedorozumění, ale i tak, myslím, máme my oba, vy i já – jsem pouze její náhodný spolecestující – přímo povinnost přispět naší krajanec na pomoc.“

„Myslíte, že jsem blázen?“ rozkřikl se. „Povídám vám, že o něm nic nevím, že o něho a jeho plemeno vůbec nestojím! Abyste věděl, dluží mi peníze.“

„To je docela dobře možné, pane Sprotte,“ odpověděl jsem – měl jsem na něho ještě větší zlost než on na mne. „Ale já vám nedlužím nic, slečna je pod mou ochranou – na takovéhle způsoby nejsem vůbec zvyklý a nenechám si je líbit!“

Při těch slovech, téměř aniž bych si uvědomoval, co dělám, jsem přikročil trochu blíž ke stolu, a tak jsem na štěstí připadl na jediný způsob, který na něho mohl účinkovat. Brunátný Sprott najednou zbledl, že by se mu byl v obličeji krve nedořezal.

„Proboha, jen se, prosím vás, neunáhluje!“ vykřikl. „Opravdu jsem vás nechtěl urazit. Věřte mi, jsem docela dobromyslný a hodný člověk, ale trochu zbrklý – někdy na někoho vyštěknu, ale nekoušu. Někdo by si mohl třeba myslet, že mám náramně tvrdou povahu, ale kdepak! Kdepak! Sandie Sprott má srdce na

pravém místě! Nedovedete si vůbec představit, co se mě ten člověk už natrápil a nazlobil!“

„Možná, ale dovolte mi laskavě, abych vás obtěžoval dotazem, zda máte o panu Drummondovi z poslední doby nějaké zprávy.“

„Ale prosím, račte poroučet!“ odpověděl. „Tak si myslím, že tady na tu mladou dámu (dovolte, abych jí vzdal čest) dočista zapomněl. To víte, já ho znám – připravil mě už o hromadu peněz. Ten nemyslí na nikoho než na sebe – ten i svůj klan, krále i vlastní dceru, a mimochodem i vlastního společníka, nechá na holičkách, jen když si sám může nacpat panděro! Drummond je totiž v jistém smyslu – skoro by se dalo říct – můj obchodní společník. Máme totiž spolu rozdělaný nějaký obchod, a mám strach, že to Sandiemu Sprottovi nakonec přijde náramně draho. Je takřka můj obchodní společník, a vidíte – ani nevím, kde mu je teď konec – čestné slovo! Přijede možná sem do Helvoetu, třeba tu bude už zítra, třeba se tu neukáže dřív než za rok, ničemu bych se už nedivil – leda jen tomu, kdyby mi vrátil mé peníze. Tak vidíte, jak to mezi námi vypadá – a jistě pochopíte, že nemám velkou chuť vzít si ještě na starost tadyhle jeho dceru, jak jí říkáte. Jedno je jisté – tady nemůže zůstat. Proboha, vždyť já tu bydlím docela sám! Kdybych si ji vzal k sobě, je náramně možné, že by po mně ten padouch ještě chtěl, abych se s ní oženil, až by se tu ukázal.“

„Dost těch řečí!“ okřikl jsem ho. „Odvedu slečnu k lepším přátelům. Dejte mi, prosím, pero, inkoust a papír a já tu nechám pro Jakuba Mora adresu jednoho známého v Leydenu. Může mi tam dopsat a já mu dám vědět, kde svou dceru najde.“

Napsal jsem tu adresu, obálku jsem zapečetil a Sprott mi zatím samovolně nabídl, že si vezme na starost zavazadla slečny Drummondové, ba dokonce, že pro ně do hostince pošle posluhu. Ta nabídka mi byla vítaná, a tak jsem mu dal na výlohy pár tolarů, což mi písemně potvrdil.

Pak jsem Katrioně nabídl rámě a odešli jsme spolu z domu toho nechutného darebáka. Za celý náš rozhovor nepromluvila ani slovo – nechala mě mluvit a rozhodovat za sebe. Já jsem ji zase nechtěl přivádět do rozpaků, a tak jsem se na ni za tu dobu ani jednou nepodíval. I když jsme byli už z domu, hořel jsem hanbou a zlostí, ale navenek jsem se tvářil docela klidně.

„Teď se vrátíme do toho hostince, protože tam dovedou francouzsky, trochu se naobědváme a vyptáme se, kdy odjíždí dostavník do Rotterdamu. Nebudu mít pokoj, dokud tě zase v bezpečí neodevzdám do ochrany paní Gebbiové.“

„Bude to asi tak muset být,“ řekla Katriona, „ačkoli myslím, že z toho nebudou mít zrovna velkou radost. A musím ti znovu připomenout, že mám jen šilink a tři půlpenny.“

„A já zase tobě, že to bylo velké štěstí, že jsem tě sem doprovodil.“

„Copak nevíš, že na to musím pořád myslet?“ řekla a mně se zdálo, že se mi trochu víc opřela o paži. „Jsi opravdu můj dobrý přítel.“

KAPITOLA XXIII

Putování v Holandsku

Rychlý dostavník – dlouhý povoz s lavičkami – nás za čtyři hodiny dovezl do velkého města Rotterdamu. Přijeli jsme tam už za tmy, ale ulice byly jasně osvětlené a přeplněné divoce, cizokrajně vyhlížejícími lidmi – bradatými židy, černochoy a tlupami nestoudně vyparáděných nevěstek, které zastavovaly námořníky, div je netahaly za rukáv. Hlava se nám točila z hlučné směsice tolika cizích řečí, ale nejvíce ze všeho nás udivovalo to, že si nás ti cizokrajní lidé zrovna tak málo všímají jako my jich. Tvářil jsem se co nejsebevědoměji, seč jsem byl, v zájmu Katrionině i ve svém vlastním, ale pravda je, že jsem si připadal jako zbloudilá ovce a úzkostí se mi srdce div nerozskočilo. Párkrát jsem se vyptával, kde v přístavě kotví naše loď, ale buď jsem vpadl na někoho, kdo uměl jen holandsky, nebo mi má francouzština nestačila. Nazdařbůh jsem zahnul za roh a octli jsme se v uličce s osvětlenými domy, kde ve dveřích a v oknech bylo plno sprostě nalíčených ženských – vrážely do nás a posmívaly se nám, když jsme šli kolem, a já jsem byl rád, že vůbec nerozumíme jejich řečem. Zanedlouho jsme z té uličky vyšli na volné prostranství u přístavu.

„Teď už je to dobré,“ zaradoval jsem se, jakmile jsem zahlédl stěžně. „Půjdeme kolem dokola přístavu a jistě najdeme někoho, kdo mluví anglicky, a třeba se nám poštěstí, že uvidíme naši loď.“

Náhodou jsme opravdu měli štěstí, protože asi v devět večer jsme div nepadli do náručí kapitánu Sangovi! Pověděl nám, že loď doplula do Rotterdamu v neuvěřitelně krátkém čase, že celou

plavbu až do přístavu měli silný vítr v zádech, takže cestující se už všichni vydali dál. Nemohli jsme se přece pustit na honbu za Gebbiovými do Horního Německa a v Rotterdamu jsme kromě kapitána Sanga neznali živou duši. Proto nás tím víc potěšilo, když projevil ochotu poskytnout nám přátelskou pomoc. Ujistil nás, že to bude maličkost nalézt nějakou hodnou jednoduchou obchodnickou rodinu, která si Katrionu vezme k sobě, než jeho loď zase vypluje, prohlásil, že ji rád vezme s sebou zdarma zpátky do Leithu a postará se, aby se v bezpečí dostala ke Gregoryovům, a zatím nás zavedl do hostince na pozdní večeři, která nám přišla velice vhod. Zdál se nesmírně vlídný, jak jsem už řekl, ale velice mě překvapovalo, že si počíná trochu bujně – brzy se mělo ukázat proč. V hostinci si totiž objednal rýnské víno a vydatně se ho napil, takže měl za chvíli nesnesitelnou opici, a pak byly jeho celkem dost slušné způsoby najednou ty tam, jak tomu bývá u všech lidí, ale obzvlášť u drsných námořníků – začal se ke Katrioně chovat nestoudně a tropit si drzé žerty z toho, jak pěkně se vyjíkala, když tam stála na palubním zábradlí, takže mi nezbyvalo než ji honem odvést.

Když jsme vyšli z hostince, pevně se ke mně přitiskla. „Odved' si mě odtud, Davide,“ prosila. „Tebe znám a s tebou se nebojím.“

„Nemáš také proč, má malá přítelkyně!“ ubezpečil jsem ji, a byl bych se málem dal do pláče.

„Kam mě chceš vzít?“ zeptala se. „Jenom mě neopouštěj, prosím tě – nikdy mě nesmíš opustit!“

„Kam tě chci vzít?“ opakoval jsem a zůstal jsem najednou stát, protože jsem se až do té chvíle hnal úplně naslepo. „Musím si to rozvážit. Ale neopustím tě, Katriono – Bůh mě trestej, a citelně, kdybych tě měl zklamat nebo rozhněvat.“

Místo odpovědi se ke mně ještě víc přitulila.

„Tadyhle je ještě tak nejtišší místečko, jaké jsme našli tady v tom velikém městě, kde je jako v úle. Posadíme se tady pod stromem a rozmyslíme si, co máme dělat dál.“

Ten strom (na který asi jakživ nezapomenu) byl hned na kraji přístavního nábřeží. Byla tmavá noc, ale v domech i blíže na zakotvených lodích se svítilo. Z jedné strany zářilo město, odkud k nám doléhaly tisíceré kročeje a hlasy jako bzučení z úlu, z druhé strany bylo tma a ozývalo se tam jen žbluňkání vody. Rozprostřel jsem plášť na stavební kámen a posadil jsem ji na něj – nechtěla se mne pustit, poněvadž se ještě celá třásla po těch utrpených urážkách, ale já jsem chtěl mít mysl jasnou – vymanil jsem se jí, začal jsem přecházet sem tam a lámal jsem si hlavu, co počít. Pomýšlel jsem na to a ono, dost roztržitě, a najednou mi v mysli vytanula vzpomínka, že jsem v tom rozčilení a chvatu, abychom už byli z hostince venku, nechal kapitánovi Sangovi nezaplacený účet za nás dva. Řekl jsem si: „Dobře mu tak,“ a musel jsem se tomu dát nahlas do smíchu – zároveň jsem bezděčným pohybem sáhl rukou do kapsy, kde jsem měl peníze. Patrně se to stalo v uličce, kde se na nás tak tlačily ty ženštiny – jisté je jen to, že má peněženka byla ta tam.

„To sis jistě vymyslel něco dobrého,“ řekla, když zpozorovala, že jsem zůstal stát.

V té krajní nouzi se mi najednou v mozku úplně vyjasnilo – zřetelně, jakoby dalekohledem, jsem viděl, že mi zbývá jen jediná cesta. Neměl jsem ani vindru, ale v kapse jsem měl dopis na toho obchodníka v Leydenu, a tak mi nezbývalo než se tam vydat – jenže to znamenalo vydat se tam po svých.

„Katriono, já vím, že jsi statečná dívka, a doufám, že jsi i silná – myslíš, že bys mohla pěšky po rovné silnici ujít asi tak třicet mil?“ Pak jsme, myslím, zjistili, že to nebylo ani dvacet mil, ale takhle jsem si tu vzdálenost představoval.

„Davide, půjdu, kam chceš, a udělám všechno, co chceš, jen když zůstaneš se mnou,“ odpověděla. „Odvaha mě už docela opustila, tak mě tady v té hrozné zemi nenechávej samotnou, a jinak je mi všechno jedno.“

„Mohla bys vyrazit hned a vydržíš jít celou noc?“

„Udělám všechno, oč mě požádáš,“ řekla, „a vůbec se nebudu ptát proč. Byla jsem na tebe zlá a nevděčná, tak teď si se mnou dělej, co uznáš za dobré. A věřím, že slečna Barbara Grantová je nejhodnější dívka na světě,“ dodala, „jenom je mi opravdu divné, proč mi tamto zapřela.“

Tohle byla nějaká záhadná řeč, ale já jsem měl jiné starosti a první z nich byla, jak se z města dostat ven na silnici k Leydenu. Byla to těžká hádanka, a než jsem ji rozluštil, mohly být už skoro dvě hodiny v noci. Jakmile jsme minuli poslední domy, nesvítily nám na cestu hvězdy ani měsíc a před námi se jen trochu bělala silnice mezi černým stromořadím po obou stranách. Chůzi ještě nesmírně ztěžovalo to, že po půlnoci uhodil suchý mráz a silnice se celá pokryla kluzkým náledím.

„Vidíš, Katriono, teď jsme jako ten královský syn a ta dcera staré čarodějnice z vašich horalských pohádek pro malé děti. Brzy už budeme za *sedmero horama, sedmero dolama a sedmero slatinama*.“ Takhle ty její pohádky obvykle končily a toto úsloví mi utkvělo v paměti.

„Jenže tady nejsou ani hory, ani doly!“ povzdechla si. „To se ví, nemůžu popřít, že ty stromy a ty roviny tady všude jsou taky moc pěkné. Ale v našem kraji je přece jen nejlíp.“

„Škoda, že se to taky nedá říct o našich lidech,“ namítl jsem a vzpomněl jsem si na Sprotta a Sanga a snad i na Jakuba Mora.

„Já bych si nikdy neztěžovala na lidi z kraje, odkud je můj přítel,“ řekla s tak zvláštním důrazem, že se mi zdálo, jako bych viděl, jak se při tom zatvářila.

Až se mi zarazil dech a málem jsem na tom náledí neupadl, tak mě to najednou polekalo.

„Já nevím, co si myslíš ty, Katriono,“ začal jsem honem, sotva jsem se trochu vzpamatoval, „ale tohle byl můj nejlepší den v životě! Stydím se to říkat, když tebe potkalo tolik neštěstí a nesnází, ale pro mne to byl ten nejkrásnější den!“

„Pro mne byl taky dobrý, když jsi mi projevil tolik lásky,“ řekla.

„A přece se stydím, že jsem tak šťastný,“ mluvil jsem dál, „když se musíš v takové tmě trmáčet v noci po silnici.“

„A kde bych pro všechno na světě měla teď být?“ podivila se. „Já se cítím nejbezpečnější jen tam, kde jsem s tebou.“

„Tak jsi mi tedy úplně odpustila?“ zeptal jsem se.

„Copak mi opravdu nemůžeš tu tehdejší věc odpustit a musíš to pořád znova omílat?“ řekla vyčítavě. „Já k tobě v srdci nechovám nic než vděčnost. Ale řeknu ti poctivě,“ dodala, jakoby z nějakého náhlého popudu, „té dívce neodpustím nikdy.“

„Prosím tě, nech už slečnu Grantovou na pokoji! Sama jsi řekla, že je to nejhodnější dívka na světě.“

„To také je!“ přisvědčila Katriona. „Ale tamto jí nikdy neodpustím. Nikdy, nikdy jí to neodpustím a víckrát mi už o ní nemluv.“

„Tohle už přesahuje všechny meze – nejde mi to na rozum! Divím se ti, jak si můžeš libovat v takových dětinských rozmarech! Ta dívka nám byla oběma nejlepší přítelkyní, naučila nás, jak se máme oblékat, a hlavně, jak se máme chovat – to přece musí uznat každý, kdo nás znal předtím a vidí, jací jsme teď.“

Ale Katriona najednou zůstala stát uprostřed silnice.

„Tak poslechni – buď o ní budeš mluvit dál a já se vrátím tam do toho města, ať to se mnou dopadne, jak se Pánu Bohu zlíbí! Nebo budeš tak hodný a začneš mluvit o něčem jiném.“

Tohle mě nesmírně podráždilo, ale pak jsem si řekl, že je úplně závislá na mně, že patří k slabému pohlaví, a ke všemu je skoro ještě dítě, proto je na mně, abych měl rozum za nás za oba.

„Mé milé děvče, z tohohle nejsem vůbec moudrý, ale chraň bůh, abych si tě proti sobě popudil. Nemám zrovna moc velkou chuť mluvit o slečně Grantové a tak se mi zdá, žeš o ní začala sama. Jestli jsem ti odmlouval, chtěl jsem tě jen přimět, aby ses vzpamatovala, protože nenávidím každou nespravedlnost. Ne že by se mi nelíbila tvá hrdost nebo že by mi byl proti mysli tvůj přílišný ženský jemnocit – obojí ti sluší, ale v téhle věci určitě přeháníš.“

„Tak dobrá – už jsi skončil?“

„Ano.“

„Sláva!“ prohlásila a šli jsme zas dál, jenže pak už mlčky.

Byl to až příšerný pocit, takhle jít v neproniknutelné tmě, vidět kolem jen stíny a neslyšet nic než vlastní kroky. Zprvu nám, myslím, srdce žhnula vzájemnou nevraživostí, ale tma a zima a to ticho, chvílemi přerušované jen kokrháním kohoutů nebo zase štěkáním hlídacích psů, náramně brzy zdolaly naši pýchu, alespoň já bych se byl radostně chopil jakékoli příležitosti k hovoru.

Než se rozbřeslo, spustil se vlašný deštík a náledí na silnici v něm úplně roztálo. Přehodil jsem Katrioně svůj plášť a chtěl jsem ji do něho zachumlat, ale dost zlostně mi nakázala, abych si jej nechal.

„Ani mi nenapadne,“ odpověděl jsem úsečně. „Já, takový hromotluk, který už zakusil všelijaké nepohody – a ty, taková hezká křehotinka! Přece bys nechtěla, abych se za sebe hanbil!“

Beze slova mě nechala, abych ji pěkně zabalil, a poněvadž se to dělo potmě, přidržel jsem jí plášť trochu déle na rameni, skoro jako bych ji objímal.

„Zkus to a měj se svým přítelem trochu větší trpělivost,“ domlouval jsem jí.

Zdálo se mi, jako by se mi zlehounka opřela o prsa – ale byl to možná jen přelud.

„Jsi na mne nekonečně hodný,“ řekla.

A zase jsme šli mlčky dál, ale všechno jako by bylo úplně vyměněné, a mně srdce planulo blažeností, jako když šlehají plameny v krbu.

Než se rozednilo, déšť ustal, ale do Delftu jsme přišli za sychravého rána. Domky s vysokými červenými štíty po obou stranách průplavu vypadaly hezky, služebné pečlivě drhly a splachovaly i dlažbu v jízdni dráze, z komínů se vinul kouř ze sterých kuchyňských kamen, a já jsem si začínal citelně uvědomovat, že je na čase, abych se přestal postit.

„Katriono, máš ještě ten šilink a tři půlpenny?“ zeptal jsem se nesměle.

„Potřebuješ je?“ řekla a podala mi svou peněženku. „Škoda, že v ní není pět liber! Nač ty peníze potřebuješ?“

„A co myslíš, proč jsme se takhle celou noc trmáceli na silnici jako dva zloději? Protože mě v tom nešťastném Rotterdamu okradli o tobolku se vším, co jsem v ní měl. Teď ti to povím, protože to nejhorší už snad máme za sebou, ale před sebou máme ještě hezký kus cesty, než se dostaneme tam, kde mám uloženy peníze, a tak kdybys mi nekoupila kus chleba, musel bych se asi postit dál.“

Vyvalila na mne oči. Ve světle nového dne byla celá zsinalá, až mi nad ní zatrnulo srdce. Ale dala se jen do smíchu.

„Pro pět ran, to jsme tedy žebráci?“ zvolala. „Oba, i ty? Ach, nic jiného bych si snad ani nepřála! A jsem ráda, že ti mohu koupit něco k snídani. Škoda, že jsem ti ten kousek jídla nemusela vytancovat! Tady asi dobře nevědí, jak u nás dovedeme tancovat, a tak by možná za tu podívanou rádi platili.“

Div jsem ji za ta slova nezlíbal, ne jako zamilovaný blázen, ale z vřelého obdivu. Člověka to vždycky rozechřeje, když vidí, jak dovede být žena statečná.

Od jedné venkovanky, která právě přišla do města, jsme si koupili trochu mléka a u pekaře kus výtečného, ještě horkého a příjemně vonícího chleba, najedli jsme se venku na ulici a šli jsme dál. Z Delftu do Haagu je to pět mil po pěkné silnici zastíněné stromy, z jedné strany se táhne průplav a z druhé jsou louky s výtečnou pastvou pro dobytek. Byla to opravdu příjemná cesta.

„A co teď vlastně se mnou chceš udělat, Davidku?“ zeptala se.

„O tom si musíme promluvit, a čím dřív tím líp. V Leydenu si mohu opatřit peníze, pak bude všechno v pořádku. Ale otázka je, co počít s tebou, než se ukáže tvůj otec. V noci se mi zdálo, že by ti bylo dost líto, kdybychom se měli rozloučit.“

„Možná, že se ti to jenom nezdálo.“

„Jsi ještě moc mladá a já jsem taky ještě hodně mladý. V tom je právě největší potíže. Co si spolu počneme? Ledaže by ses chtěla vydávat za mou sestru.“

„A proč ne?“ podivila se. „Když proti tomu nebudeš nic mít –“

„Kéž bys byla má sestra! Byl bych na sebe pyšný, kdybys byla má sestra! Ale to je právě to – jsi Katriona Drummondová.“

„No tak teď budu Katriona Balfourová,“ zasmála se. „Kdopak pozná, že to není pravda? Vždyť nás tady nikdo nezná.“

„Když myslíš, že by to šlo. – Ale přiznám se, že mi to dělá starost. Moc nerad bych ti radil špatně.“

„Davide, vždyť nemám jiné přátele než tebe.“

„Ale pravda je, že jsem moc mladý, abych ti byl spolehlivým přítelem. Jsem moc mladý, abych ti radil, a s tebou se také nemohu poradit, když jsi tak mladá. Nevím, jak bychom to jinak provedli, a přece bych tě měl varovat.“

„Mně asi nic jiného nezbude,“ prohlásila. „Můj otec Jakub More se ke mně nezachoval moc pěkně, a není to poprvé. Máš mě na krku jako mlýnský kámen, a tak musím hledět, abych ti aspoň nebyla moc na obtíž. Jestli mě chceš mít u sebe, budu ráda. Jestli nechceš –“ obrátila se ke mně a pohladila mě po rameni. „Dávidku, já mám strach!“

„Ale rozhodně bych tě měl varovat,“ řekl jsem znovu, a pak jsem se rozpomněl, že budeme žít z mých peněz, a tak to nesmí vypadat, jako by mi jich snad bylo líto. Proto jsem řekl: „Katriono, musíš mě dobře pochopit: já se jen snažím splnit vůči tobě svou povinnost, děvče! Budu tam v tom cizím městě úplně sám – osamělý student, a tady mi najednou kyne naděje, že bys tam byla krátký čas se mnou jako má sestra – jistě mi věříš, má drahá, že bych byl blažený, kdybych tě měl u sebe, že?“

„No, tady mě máš, tak nač tolik řečí?“

Já vím, že bylo mou povinností vysvětlit jí to jasněji. Já vím, že jsem se zpronevěřil své cti, ale ještě štěstí, že jsem to nezaplatil draž. Měl jsem však v paměti, jak její jemnocit zranila už zmínka v Barbařině dopise o tom líbání – a jak jsem tedy mohl být tak smělý, když teď byla na mně úplně závislá? Naopak je zase pravda, že jsem neviděl jinou možnost, co si s ní počít. A pak mě k ní jistě silně pudila má náklonnost.

Kousek za Haagem už ji hodně bolely nohy a zbytek cesty se jí šlo velice těžce. Dvakrát musela odpočívat u silnice, za což se náramně hezky omlouvala – řekla, že to je hanba pro všechny její krajany a pro celý její klan, když mi je tolik na obtíž. Řekla, že ji snad trochu omlouvá to, že není moc zvyklá chodit obutá. Poradil jsem jí, aby si zula boty a stáhla punčochy a šla dál bosa. Ale upozornila mě, že snad ženy v té zemi chodí i na venkově pořád obuté.

„Nesmím dělat bratříčkovi ostudu,“ řekla a náramně ji to rozveselilo, ačkoli se jí v obličejí zračila velká únava.

V městě, kam jsme se ubírali, je park s cestičkami posypanými čistým pískem, nad nimiž větve stromů – některé přistřižené, jiné uměle propletené – tvoří klenbu, a je tam krásné posezení ve stinných stromořadích nebo besídkách. Tam jsem Katrionu nechal a vydal jsem se za zástupcem své banky. Vyzdvihl jsem si u něho peníze a žádal jsem ho o doporučení na nějaký slušný skromný byt v podnájmu. Má zavazadla dosud nedošla, proto jsem ho musel požádat, aby se za mne zaručil u mých bytných, a vysvětlil jsem mu, že se mnou přijela má sestra, která mi nějakou dobu povede domácnost, a že tedy budu potřebovat dvě místnosti. To bylo všechno v pořádku, ale potíž byla v tom, že se pan Balfour ve svém doporučujícím dopise rozepsal o mně dost podrobně, o nějaké sestře v něm však nebyla ani zmínka. Viděl jsem, že Holandánovi je to náramně podezřelé – byl to nebohý slaboučký človíček, který mi připomínal neduživého králíka – upřel na mne oči přes obroučky velikých brýlí a začal se mne důkladně vyptávat.

Dostal jsem strach. Dejme tomu, že mi uvěří, ale což když si mou sestru pozve a já mu ji přivedu! Byla by to pěkná motanice a bůhví, jak bych se z ní vymotal – nakonec bych třeba zneuctil Katrionu i sebe! Proto jsem mu honem začal líčit sestřinu povahu. Řekl jsem, že je náramně ostýchavá a tolik se bojí navazovat známosti s cizími lidmi, že jsem ji raději nechal zatím samotnou na lavičce v parku. Ale když už jsem se takhle zapletl do lží, musel jsem v nich chtěj nechtěj setrvat a zbytečně jsem do nich zabřídal víc a víc – dokonce jsem se zcela nepotřebně pouštěl i do takových podrobností, jako že má sestra byla v dětství těžce nemocná, a proto už jako dítě odvykla styku s lidmi. Uprostřed toho všeho jsem si najednou uvědomil své počínání a studem se mi krev nahrnula do obličaje.

Starý pán se nenechal tak snadno oklamat a dal mi vycítit, že by se mne rád zbavil. Byl však především obchodník a věděl, že mé peníze nejsou k zahození, ať už si o mé osobě pomyslí cokoli, a proto byl tak laskav a poslal se mnou svého syna, aby mě doprovodil do toho bytu a zaručil se tam za mne. To ovšem znamenalo představit mladíka Katrioně. Zatím si chudinka odpočinula a moc jí to svědčilo – vypadala zase hezky a počínala si znamenitě: ihned se do mne zavěsila a docela bez rozpaků mě oslovila jako bratra, třebaže já jsem si počínal dost nejistě. Bohužel však ve snaze zachránit situaci byla na mladého Holanďana trochu přespříliš přívětivá a já jsem si pomyslel, že ta slečna Balfourová nějak příliš snadno přemáhá svou stydlivost. A pak tu byl ještě rozdíl v naší mluvě. Já jsem podle zvyku lidí z naší nížiny trochu protahoval některé samohlásky, kdežto ona se zase v řeči nezapřela jako horalka – měla sice správnou anglickou výslovnost, moc roztomilou, ale stěží se dalo říci, že by nějak skvěle ovládala anglickou mluvnici, takže na bratra a sestru jsme se v hovoru dost lišili. Ale ten mladý Holanďan byl tulpas, neměl v kotrbě ani tolik vtipu, aby si uvědomil, jaká je Katriona hezká, a tak jsem si z něho nic nedělal. A jakmile nám opatřil střechu nad hlavou, hned nás zase nechal o samotě, čímž se nám velice zavděčil.

KAPITOLA XXIV

Podrobné vyličení osudů jednoho exempláře Heineccia

Dostali jsme byt v hořejším patře domu s vyhlídkou na průplav. Měli jsme dvě místnosti, do zadní se šlo přes tu přední, a v každé byl krb, který podle holandského zvyku hodně vyčníval do pokoje. Oba pokoje byly vedle sebe a z obou byl výhled přes korunu stromu na dvorek a část průplavu, na domy v holandském slohu a za nimi na kostelní věž. Byla v ní zvonková hra, která vyluzovala překrásnou hudbu, a svítilo-li slunce, padala nám jeho zář rovnou do našich dvou pokojů. Jídlo, velmi chutné, jsme si nechávali posílat ze sousední hospody.

První noc jsme byli oba řádně znaveni, obzvláště Katriona. Moc jsme toho spolu už nenamluvili, a jakmile jsme se najedli, hned jsem ji hnál do postele. Sotva jsem ráno vstal, napsal jsem Sprottovi, aby nám poslal její zavazadla, a přiložil jsem pár řádek pro Alana i adresu jeho náčelníka. Pak jsem to odeslal, a než jsem Katrionu probudil, připravil jsem snídani. Trochu jsem se zastyděl, když se ukázala ve svých jediných šatech a v zablácených punčochách. Podle toho, co jsem zatím vyzvěděl, mělo trvat ještě několik dní, než její zavazadla dojdou do Leydenu, a bylo tedy samozřejmé, že bude potřebovat něco k převléknutí. Nechtěla mi zprvu dovolit, abych jí to koupil za své peníze, ale připomněl jsem jí, že je teď sestra bohatého mladíka a musí se i zevnějškem přizpůsobit své úloze. Ještě jsme se ani nedostali do druhého obchodu, a už ji to nakupování zcela okouzlo, až se jí oči rozzářily. Mně zas působilo

potěšení, že z toho má takovou nevinnou radost. Ještě podivnější bylo, jak vášnivě to zaujalo mne – nedal jsem si pokoj, dokud jsem jí nenakoupil hodně krásných věcí, ani trochu mě neomrzelo přihlížet, jak si zkouší různé ty úbory. Naopak, začínal jsem chápat, proč má slečna Grantová tak velký zájem o oblékání – když jde o vystrojení opravdové krasavice, je i vybírání toho, co ji má vyzdobit, krásné zaměstnání. Řekl bych, že holandské kretóny jsou nesmírně levné a hezké, ale styděl bych se prozradit, kolik jsem utratil jen za punčošky pro Katrionu. Vydal jsem na tuhle zábavu (jak bych to nazval) takové hříšné peníze, že jsem se pak hezky dlouho styděl vydávat další, a abych nějak vyvážil svůj rozpočet, nechal jsem naše pokoje dost holé. Jestliže jsme měli na čem spát, když se Katriona mohla pěkně strojit, a já jsem si měl čím posvítit, abych na ni viděl, zdálo se mi, že bydlíme přímo nádherně.

Když naše pochůzky po obchodech skončily, byl jsem rád, že ji mohu nechat se všemi těmi nákupy doma, a šel jsem se projít sám, jelikož jsem si potřeboval vyčinit. Tak vida – vzal jsem si na starost a vlastně k sobě nesmírně krásnou nevinnou dívku, a právě ta nevinnost by ji mohla zahubit. Při rozhovoru s tím starým Holanďanem a při všech těch lžích, jichž jsem byl nucen užít, uvědomil jsem si už částečně, jak mé počínání asi vyhlíží před druhými. A což teprve po nedávných zkušenostech, kdy jsem měl příležitost zhlížet se v ní s takovým obdivem a dal jsem se svést k tak marnotratným výdajům na parádu – tu jsem si svou troufalost vyčítal dvojnásob. Uvažoval jsem o tom, zda bych dopustil, aby někdo takhle ohrožoval pověst mé vlastní sestry, kdybych nějakou měl – ale za chvíli, poněvadž se mi ta otázka zdála příliš problematická, postavil jsem si ji jinak: zda bych si Katrionu troufal tak úplně svěřit některému jinému lidskému tvorů – a když jsem si měl na tohle odpovědět, zastyděl jsem se do hloubi duše. Právě pro to, že

jsem padl do téhle pasti a octl jsem se s dívkou v takové nemožné situaci, měl bych v ní zachovávat nejúzkostlivější opatrnost. Nebýt mne, neměla by Katriona ani kde spát, ani co jíst – kdybych se jí při jejím jemnocitu nějak nešetrně dotkl, nemá se ke komu uchýlit. Mimo to jsem její hostitel a ochránce, a přestože jsem se do toho postavení dostal vinou zcela kromobyčejných okolností, bylo by tím méně omluvitelné, kdybych jich využíval i k nejpočestnějším námluvám, poněvadž právě za těch okolností, pro mne tak výhodných, (které by však žádní rozumní rodiče nestrpěli ani na chvíli) nebyly by ani nejpočestnější námluvy bezúhonné. Bylo mi jasné, že musím být ke Katrioně nesmírně zdrženlivý, ale zase ne přespříliš – že sice nemám vůbec právo chovat se k ní jako její nápadník, ale přitom s ní musím důsledně jednat jako vlídný hostitel. Bude k tomu zřejmě zapotřebí ohromné dávky taktu a obratnosti, s jakou se při mém mládí snad ani nedá počítat. Ale dostal jsem se zbrkle do situace náramně ožehavé a mohu z ní vybřednout, jen když si budu počínat co nejpatříčněji. Proto jsem si stanovil celou řadu pravidel, jimiž se musím řídit, pomodlil jsem se, abych měl dost sil je zachovávat, a jako lidskou pomoc v usilování o tento cíl jsem si koupil knihu k svým právnickým studiím. Když jsem se takto vypořádal se svým svědomím, ihned jsem pocítil nával vztekupělé, bujaře blažené nálady – letěl jsem domů, jako by mi byla narostla křídla. Když jsem si pomyslel, jaký je to domov, a představil jsem si, kdo mě mezi těmi čtyřmi zdmi očekává, srdce se mi prudce rozbušilo.

Nesnáze začaly, sotva jsem se vrátil. Příběhla mě uvítat se zřejmou, až dojemnou radostí. Mimo to měla na sobě od hlavy až k patě všechno nové, co jsem jí nakoupil, a nevýslovně pěkně jí to slušelo – musel jsem se dívat, jak mi to předvádí na odiv, dělá přede mnou pukrlátka a čeká, že jí to nadšeně pochválím. Jistě se

mi to moc nepovedlo, poněvadž jsem měl pocit, jako bych se při tom zalykal.

„No dobrá,“ řekla, „když nemáš zájem o moje hezké šaty, tak se podívej, co jsem udělala z našich dvou pokojů.“ A ukázala mi, jak je všude pěkně zameteno a v obou krbech plápolá oheň.

Byl jsem rád, že mám příležitost promluvit trochu přísněji, než jak jsem byl vpravdě naladěný. „Katriono, jsem s tebou náramně nespokojený – víckrát se nesmíš v mém pokoji ničeho ani dotknout. Dokud tu budeme bydlet pohromadě, musí tu jeden z nás mít vládu, a je nejpatřícnější, když to budu já, protože jsem muž a starší než ty. A tak tohle považuj za rozkaz.“

Zase mi udělala pukrlátko – dovedla je dělat neobyčejně půvabně. „Davídku, jestli jsi tak nahněvaný, musím hledět, abych se chovala způsobně. Budu velice poslušná – vždyť je to má povinnost, když všechno do posledního, co mám na sobě, je od tebe. Ale ty se na mne nesmíš hněvat, vždyť nemám nikoho než tebe.“

To se mne krutě dotklo, a tak jsem si jakoby na pokání honem pospíšil zmařit veškerý dobrý účinek toho, jak jsem mluvil před chvílí. Tento postup byl už snazší, protože byl pohodlnější – s úsměvem mě v tom povzbuzovala, a když jsem ji před sebou viděl v jasné záři z krbu, tak roztomilou a půvabnou, srdce mi úplně zjihlo. Při jídle jsme byli náramně veselí a zamilovaní a obojí se tak prolínalo, že i náš smích zněl láskyplně.

Ale včas jsem se honem vzpamatoval, malomyslně jsem řekl něco na omluvu a zarputile jsem se zahloubil nad knihou. Byla to tlustá učebnice od nebožtíka doktora Heineccia⁴³, kterou jsem si odpoledne koupil a nad níž jsem měl v příštích dnech strávit

---

43 Antonius (1641–1720), holandský právník a státník, rádce anglického krále Viléma III. (Oranžského). Pozn. překl.

drahně času – ale často jsem byl rád, že nemám nikoho, kdo by se mne mohl vyptávat, čemu jsem se z ní vlastně naučil. Zdálo se mi, že ji to trochu zamrzelo, a mne to řálo do živého. Pravda, vždyť ji nemohu nechávat takhle docela o samotě, nemá ani co číst, a beztak o čtení snad moc nestojí.

Zbytek večera tedy uplynul téměř v mlčení.

Byl bych se zmlátil. V noci jsem vztekem a lítostí nevydržel v posteli, přecházel jsem bos po pokoji, až jsem div nezmrzl, protože v krbu vyhaslo a byl citelný mráz. Pomyšlení, že ona je vedle, a že mě dokonce snad slyší, jak chodím sem a tam, vzpomínka na mé neotesané chování a vědomí, že se musím takhle nevděčně chovat dál, nechci-li se zneuctít, to všechno mě div nepřipravilo o rozum. Bylo mi, jako bych se octl mezi Skyllou a Charybdou.⁴⁴ *Co si o mně pomyslí?* Ta myšlenka mě ustavičně pronásledovala a sváděla ke slabošské změkčilosti. *Co s námi bude?* Tato otázka mě zase zocelila k tvrdé rozhodnosti. Taková byla má první noc, probdělá v bezradných úvahách, a takových jsem měl ještě zažít mnoho – přecházet sem tam jako šílenec, chvílemi plakat jako malý kluk, a chvílemi na modlitbách, doufám jako křesťan.

Jenže modlení není nic zvlášť těžkého – háček je v tom, jak má člověk jednat. Když jsem byl s ní, a zejména když jsem se nechal svést k důvěrnějšímu chování, vždycky jsem se přesvědčil, že nejsem takřka schopen zvládnout situaci. Ale sedět s ní celý den v téže místnosti a předstírat, jako bych byl zaujat Heinecciem, to bylo nad mé síly. A tak jsem viděl jediné východisko v tom, že budu co nejvíc pryč: chodil jsem pravidelně na přednášky, kde

---

44 Ve starověku postrach námořníků. Skylla byl starořecký název skaliska v Mesinské úžině a Charybdis byl nebezpečný vír při italském pobřeží; kdo se vyhnul skalisku, hrozilo mu nebezpečí, že zahyne v mořském víru. Odtud rčení „octnout se mezi Skylou a Charybdou“. Pozn. překl.

jsem často býval velice roztržitý. Důkaz mé naprosté nesoustředěnosti jsem onehdy našel v jednom zápisníku z tehdejších dob, kam jsem si dělal poznámky při přednáškách – najednou jsem té užitečné činnosti zanechal a naškrábal jsem do sešitu pár moc špatných latinských veršů, ačkoli jejich latina je o moc lepší, než jaké jsem podle svého názoru byl tehdy mocen. Nový způsob života měl bohužel skoro stejné výhody jako nevýhody. Těm zlým zkouškám jsem byl takto vystaven sice kratší dobu, ale zato jsem zkoušel mnohem víc. Poněvadž Katriona byla dlouho o samotě, vítala mě při návratu tak horoucně a vřele, že jsem se stěží ovládl. Její láskyplné projevy jsem musel barbarsky odmítat a mé zamítavé chování ji někdy krutě zraňovalo, takže jsem se musel obměkčit a snažit se, abych jí to vynahradil vlídností. A tak se to s námi ustavičně houpalo nahoru dolů, hned jsme se octli v samém nebi a hned zase v hlubinách zklamání, a já jsem tím (je-li vůbec zdvořilý, že se k tomu přiznám) nevýslovně trpěl.

Hlavní příčinou mého trápení byla Katrionina kromobyčejná nevinność, která mě ani tak nepřekvapovala, jako dojímala – budila ve mně soucit i obdiv. Jako by neměla ani tušení, v jaké jsme situaci, jako by si neuvědomovala, jak musím zápasit – každou mou známku slabosti ihned uvítala s radostí, a když jsem byl pak zase zahnán za svůj obranný val, nesnažila se vždycky utajit svůj zármutek. Bývaly chvíle, kdy jsem si myslíval: „Sotva by se asi chovala jinak, kdyby do mne nebyla bláznivě zamilovaná a nechtěla mě dostat za manžela,“ a pak jsem zase musel žasnout nad její prostou upřímností. V takových chvílích jsem měl pocit, že nejsem hoden, aby se ke mně snižovala.

Obzvláště v jednom jsme spolu byli neustále na válečné noze – kvůli takové nicotné věci, jako bylo její šatstvo. Z Rotterdamu přišla brzy má zavazadla a její z Helvoetu. Měla tedy dvojí šatstvo

a ponenáhlu (ani nevím jak) se mezi námi ustálila nevyřčená dohoda, že když bude Katriona dobře naladěná, bude mít na sobě šaty ode mne, a naopak zase ty své z dřívějšíka. Mělo to znamenat jakýsi protiúder, zřejmý projev nelibosti – a já jsem to vycítil, ale obyčejně jsem moudře předstíral, že si toho nejsem vědom.

Jednou jsem se však nechal svést k ještě většímu dětinství, než bylo to její – stalo se to takhle: Vracel jsem se z přednášek naladěný velice vroucně a láskyplně, přitom však i trochu mrzutě, ale mrzutá nálada mě začínala pomalu opouštět, a tu jsem si v jedné výkladní skříni povšiml nádherné skleníkové květiny, v jejichž pěstění jsou Holanďané opravdoví mistři – neodolal jsem a koupil jsem ji pro Katrionu. Nevím, jak se ta květina jmenovala, ale byla růžová – domníval jsem se, že se Katrioně bude líbit, a nesl jsem si ji domů nesmírně rozcitlivěly. Když jsem odcházel z domu, měla Katriona na sobě šaty ode mne, a když jsem se vrátil a viděl jsem, že se převlékla a patřičně se k tomu tváří, změnil jsem si ji jediným pohledem od hlavy až k patě, zlostně jsem zaťal zuby, prudce otevřel okno, vyhodil květinu na dvůr, načež jsem z opatrnosti (ač jsem byl tak rozvzteklý) zase vyšel z pokoje a přibouchl za sebou dveře.

Na příkrých schodech jsem se div nesvalil, což mě zas přivedlo k rozumu – ihned jsem si uvědomil, jak pošetile jsem si počínal. Nevyšel jsem z domu na ulici, jak jsem měl v úmyslu, ale na dvorek, kde bylo vždycky pusto, a uviděl jsem tu květinu (která mi jistě přišla daleko draž, než zač stála), jak uvízla v holých větvích stromu. Postál jsem u průplavu a zahleděl jsem se na led. Míjeli mě venkované na bruslích a já jsem jim záviděl. Nevěděl jsem si rady, jak se dostat z bryndy, kterou jsem si sám zavařil, nevěděl jsem ani, jak se mám zase vrátit domů, odkud jsem tak zbrkle odešel. Neměl jsem nejmenších pochyb o tom, že jsem tím prozradil své

tajné city, a co bylo ještě horší, že jsem se zároveň zachoval jako zlý kluk – hodně nezdvořile vůči svému bezbrannému hostu.

Asi mě viděla z okna. Nezdálo se mi, že bych tam byl stál moc dlouho, a už jsem uslyšel na umrzlém sněhu skřípat kroky, a když jsem se trochu zlostně otočil (měl jsem zlost, že mě někdo vyrušuje), uviděl jsem, jak se ke mně blíží Katriona. Byla znovu převlečená, až po ty vyšívané punčošky.

„Copak dnes nepůjdeme spolu na procházku?“ zeptala se.

Podíval jsem se na ni celý zmatený. „Kde máš brož?“

Sáhla si rukou na prsa a silně se zarděla. „Asi jsem ji zapomněla,“ odpověděla. „Honem si pro ni doběhnu nahoru, ale pak přece spolu půjdeme na procházku, ne?“

Její otázka zněla tak prosebně, že mě přivedla do rozpaků – hlas mi selhal a nevypravil jsem ze sebe ani slovo, nezmohl jsem se na jinou odpověď než přikývnutí, a sotva odběhla, mžikem jsem vylezl na strom pro tu květinu, a když se Katriona vrátila, podal jsem jí ji se slovy:

„Koupil jsem ji pro tebe, Katriono.“

Připjala si ji broží doprostřed na prsa, jak se mi zdálo, skoro něžně.

„Bohužel je mou vinou trochu pomačkaná,“ podotkl jsem s uzarděním.

„To nevadí, stejně se mi líbí, můžeš mi to věřit,“ řekla.

Ten den jsme toho moc nenamluvili – připadala mi trošičku upjatá, ale nikterak nevlídná. A já po celou dobu naší procházky, i potom, když jsme se už vrátili domů a viděl jsem, jak si květinu dala do sklenice s vodou – po celou tu dobu jsem nevycházel z údivu, jaká jsou ty ženské hádanka. Jednu chvíli jsem se divil, jak jen může být tak hloupá a nepoznat, že ji miluji, a vzápětí jsem si zase říkal, že to jistě poznala už dávno, ale (poněvadž je chytrá

a dovede ženským pudem vycítit, co se patří) raději dělá, jako by to nevěděla.

Chodili jsme spolu na procházku každý den. Venku na ulici jsem se cítil bezpečnější, povolil jsem trochu v ostražitosti, a hlavně jsem neměl s sebou Heineccia. Proto ty procházky pro mne znamenaly úlevu, ale jí, chudince, působily velké potěšení. Když jsem se v umluvenou hodinu vracel domů, zastihl jsem ji obyčejně už ustrojenou a rozradostněnou očekáváním. Protahovala ty procházky do nekonečna, jako by se bála (zrovna jako já) návratu domů, a není snad jediná ulice v Leydenu či polní pěšina v jeho nejbližším okolí, kam bychom se spolu nebyli zatoulali. Ale jinak jsem na ní požadoval, aby vůbec nevycházela z bytu, a to ze strachu, že by mohla potkat někoho známého, což by nám bylo velice ztížilo naše postavení. Ze stejných obav jsem jí vůbec nedovoloval chodit do kostela, ba nechodil jsem tam ani sám, a místo toho jsme si pořádali soukromé pobožnosti doma – doufám, že naše společné modlitby byly opravdu zbožné, ačkoli jsem si jist, že jsme při nich byli hodně roztržití. Snad mě nic nedojímalo tak hluboce, jako když jsem s ní o samotě klečel před Bohem jako muž s vlastní ženou.

Jednoho dne hustě sněžilo. Zdálo se mi nemožné, abychom si troufali ven, a tak mě překvapilo, že mě očekává oblečená na procházku,

„Já si tu procházku nenechám vzít,“ prohlásila. „Víš, Davide, ty nejsi doma nikdy hodný, doma o tebe vůbec nestojím, jenom venku. Snad by pro nás bylo lepší, kdybychom spolu tábořili jako cikáni někde u silnice.“

Byla to naše nejhezčí procházka ze všech. V husté chumelenici se Katriona ke mně tulila, sníh do nás šlehal a roztával na nás, na zčervenalých tvářích jí tvořil kapky jako slzy, které jí stékaly

do rozesmátých úst. Když jsem ji tak viděl, měl jsem pocit, že se do mne vlévá obří síla – nejraději bych ji byl uchopil do náručí a rozběhl se s ní někam až na konec světa, a celou procházku jsme si spolu povídali neuvěřitelně nenuceně a něžně.

Když jsme se zase octli u domovních dveří, bylo už tma. Přitiskla si mou ruku na prsa. „Za těchhle pár hodin ti upřímně děkuji,“ řekla dojatě rozechvělým hlasem.

Po těch slovech se mne ihned zmocnil zmatek a rázem mě vyburcoval k ostražitosti, takže jakmile jsme vkročili do pokoje a rozžali světlo, měla zase před sebou tu přísně zarputilou masku studenta zahloubaného do Heineccia. Bezpochyby se jí to dotklo ještě bolestněji než jindy, a mně samému, jak vím, bylo tehdy víc než jindy zatěžko setrvávat v lhostejné nevšímavosti. Ani při večeri jsem si netroufal trochu rozvázat, ba i pozdvihnout k ní oči, a sotva jsme dojedli, už jsem zase seděl nad občanským právem, ještě zahloubanější a ještě roztržitější než jindy. Snažil jsem se číst, ale slyšel jsem, že mi srdce tluče jako nástěnné hodiny. Snažil jsem se co nejvíc, abych se soustředil na četbu, ale chvílemi jsem pokoušel od knihy na Katrionu. Seděla na podlaze u mého velikého lodního kufru ve světle od krbu, které na ni vrhalo kmitavou zář, takže se mi jevila hned v prudkém osvětlení, hned zase v hlubokém stínu, a přitom v divukrásně střídavém zabarvení. Chvílemi se zadívala do ohně, pak zase na mne, a tu jsem se ve strachu před sebou samým ještě zuřivěji vrhl na Heineccia a horlivě jsem obracel listy, jako když je člověk v kostele a honem chce nalézt příslušné místo v bibli.

Najednou se jí vydral výkřik: „Copak otec vůbec nikdy už nepřijde?“ a v tu chvíli se usedavě rozplakala.

Vyskočil jsem, Heinecciem jsem mrštil do ohně, běžel jsem k ní a jednu paži jsem jí ovinul kolem těla, které se otráasalo štkáním.

Prudce mě odstrčila. „Ty svou přítelkyni nemáš rád!“ vykřikla. „Dovedla bych být tolik šťastná, kdybys mi to dopřál!“ A pak řekla vyčítavě: „Co jsem to udělala, že se na mne tolik zlobíš?“

„Já že se na tebe zlobím?“ ptal jsem se užasle a přitiskl jsem ji k sobě. „Copak jsi slepá, že vůbec nevidíš, co se děje v mém nebohém srdci? Copak nechápeš, když tu sedím a snažím se začíst do té hloupé knihy, kterou jsem zrovna hodil do ohně – však jí to patří! – že nemám vůbec pomýšlení na nic jiného než na tebe? Noc co noc jsem se div nedal do pláče, když jsem si tě představoval, jak vedle sedíš tak samotinká. Ale co jsem si měl počít? Ručím za tebe svou ctí – a ty bys mě chtěla za to trestat? Za to bys chtěla svého oddaného sluhu zavrhnout?“

Při tom slově se ke mně najednou lehounce přitulila. Pozdvihl jsem její obličej k sobě, políbil jsem ji a ona si mi opřela čelo o prsa a pevně mě objala. Pojala mě závrať, jako bych byl opilý. Pak jsem uslyšel její tichounký hlásek, jak měla ústa zabořená do mého kabátu:

„Tak tys ji doopravdy políbil?“

Zmocnil se mne takový prudký úžas, že jsem se z toho div neroztřásl.

„Slečnu Grantovou?“ vykřikl jsem celý zmatený. „Ano, požádal jsem ji, aby mi na rozloučenou dala políbení, a ona to udělala.“

„No vida, teď jsi mě každopádně políbil taky!“ řekla.

Při těch jejích sladce opojných slovech jsem si uvědomil, kam jsme zabředli – ihned jsem vstal a pomohl jsem jí na nohy.

„Tohle přece nejde!“ prohlásil jsem. „Tohle nejde, to nesmíme, Katriono! Ach, Katriono!“ Odmlčel jsem se, protože jsem na chvíli nebyl schopen řeči, a pak jsem jí řekl přísně: „Jdi už spát, honem! Jdi, ať už jsi v posteli!“

Obrátila se poslušně jako děcko, ale ve dveřích znenadání zůstala stát.

„Dobrou noc, Davídku!“ zavolala.

„Dobrou noc, ty má lásko!“ vydralo se mi až z hloubi duše a sevřel jsem ji v náručí tak prudce, až jsem se bál, že ji polámu. Za chvíli jsem ji vystrčil ze dveří, zuřivě jsem je za ní přibouchl a zůstal jsem sám.

Už se stalo – bylo to ze mne venku a dověděla se pravdu. Věrolomně jsem se jí, chudince, vloudil do srdce – to křehké nevinné stvoření se mi vydalo na milost a nemilost – jaká mi ještě zbyla zbraň na obranu? Zdálo se mi to jako zlé znamení, že Heineccius, můj ochránce, zatím shořel na padrtí. Kál jsem se, ale nemohl jsem se přimět, abych si ten úžasný nezdar vyčítal. Zdálo se mi nemožné, že bych byl mohl odolat její nevinné výzvě a jejímu pláči, který byl pro mne vrcholným pokušením. Ale to všechno, co jsem měl na svou omluvu, můj hřích ještě zveličovalo – měl jsem pocit, že jsem při první vhodné příležitosti úkladně využil jejího bezbranného postavení.

Ale co teď s námi bude? Samozřejmě už nesmíme dál spolu bydlet pohromadě. Ale kam mám jít? Kam půjde ona? Bez naší vůle a naší viny se životní okolnosti spikly proti nám a zazdily nás pospolu tady v té kobce. Dostal jsem divoký nápad, že se s ní rovnou ožením, ale hned jsem jej s odporem zase zapudil. Ona je dítě, nevyzná se ve svých citech, přistihl jsem ji v slabé chvílce, a na tom přece nemohu stavět – musím se postarat, nejen aby zůstala zcela bez úhony, ale i svobodná, tak jak ke mně přišla.

Posadil jsem se u krbu a lámal jsem si hlavu, užíral jsem se lítostí a marně jsem si týral mozek pátráním po nějakém východisku. Asi ve dvě hodiny ráno, kdy v krbu už zbyly jen tři žhavé oharky a v domě i v celém městě všechno spalo, najednou jsem z vedlejšího pokoje zaslechl tichounký pláč. Domnívá se, že spím, chudinka – lituje té chvíle slabosti – nebo tomu možná (Bůh jí po-

moz!) říká opovážlivost – a v nočním tichu si ulevuje pláčem. V mé duši se strhl boj mezi něžnými a trpkými pocity, láskou, lítostí a soustrastí – zdálo se mi, že je mou povinností ten pláč utiшит.

„Mohla bys mi odpustit?“ vykřikl jsem. „Prosím tě, prosím, mohla bys mi odpustit? Zapomeňme na to, zkusme, jestli bychom na to mohli zapomenout!“

Odpověď se neozvala, ale pláč ustal. Zůstal jsem tam hezkou chvíli stát s rukama sepjatýma, jako když jsem k ní mluvil, potom jsem se v nočním chladu roztrásl a bezpochyby vzpamatoval na duchu.

„S tímhle si nedáš rady, Davide,“ řekl jsem si. „A tak hajdy do postele, měj přece rozum, a zkus se na to vyspat. Zítra snad dostaneš nějaký nápad.“

KAPITOLA XXV

Návrat Jakuba Mora

Nazítří mě z pozdního a nepokojného spánku vyburcovalo klepání na dveře – běžel jsem otevřít a div jsem v návalu protichůdných pocitů, většinou bolestných, nepadl do mdlob, neboť na prahu, v těžkém teplém plášti a ohromně širokém prýmkovaném klobouku, stál Jakub More.

Vlastně jsem měl mít ničím nezkalenou radost, poněvadž mi ten člověk přišel v určitém smyslu jako na zavanou. V noci jsem si neustále opakoval, až mě z toho rozbolela hlava, že se s Katrionou musíme rozejít, a lámal jsem si hlavu, jak by se to mělo provést. A tady se řešení přihlásilo samo, a přece radost bylo to poslední, co jsem pocítil. Musí se však uvážit, že mě jeho příchod sice zbavoval břemena starostí o budoucnost, ale tím krutěji a hrozivěji na mne dolehla přítomnost, takže v první chvíli, když jsem se mu octl tváří v tvář, jen v kalhotách a košili, uskočil jsem asi před ním zpátky, jako když do mne střelí.

„Tak vida, pane Balfoure, přece jsem vás našel,“ řekl a podal mi hezkou velkou ruku, kterou jsem mu dost neochotně stiskl, a zároveň jsem zase zaujal své místo mezi dveřmi, jako bych mu chtěl zastoupit cestu.

„Je to zvláštní, jak se naše osudy zřejmě pořád proplétají,“ pokračoval. „Dlužím vám ještě omluvu za svůj nešťastný zásah do vašeho osudu, k němuž jsem se nechal zlákat, protože jsem důvěřoval tomu lišáku Prestongrangeovi – přiznávám se, že se stydím, jak jsem vůbec mohl důvěřovat právníkovi.“ Pokrčil rameny, přesně tak, jak to mají ve zvyku Francouzi. „Ale ten člověk dělá

moc dobrý dojem. A teď jste se zas vy moc pěkně ujal záležitosti mé dcery – dověděl jsem se, že mi o ní můžete podat zprávy.“

„Tak se mi zdá,“ řekl jsem velice rozpačitě, „že si budeme asi muset leccos vysvětlit.“

„Něco se stalo?“ zeptal se. „Můj zástupce pan Sprott –“

„Proboha, mluvte trochu tišeji!“ napomenul jsem ho. „Nesmí vědět, že tu jste, dokud si my dva spolu nepohovoříme.“

„Ona je zde?“ užasl.

„Tamhle za těmi dveřmi.“

„To jste tady spolu sami?“ zeptal se.

„A kde jsem měl koho sehnat, aby tu bydlil s námi?“

Musím mu spravedlivě přiznat, že zbledl.

„Tohle je náramně nezvyklé,“ prohlásil. „Tohle je velice krom-obyčejná situace. Máte pravdu, potřebujeme si leccos vysvětlit.“

Po těch slovech prošel dveřmi mimo mne a musím uznat, že ten urostlý starý darebák vypadal náramně důstojně. Nejdříve uviděl můj pokoj, takže jsem jej poprvé spatřil takřka jeho očima. Byl ozářen paprsky ranního slunce, které tam proudily oknem – nebylo v něm nic než postel, má zavazadla, stolek s umývadlem, mé pohozené šatstvo a vyhaslý krb. Nedá se popřít, že vypadal holý a studený, a jako útulek pro mladou dámu nad pomyslením nuzný a nevhodný. V té chvíli jsem si vzpomněl na parádu, kterou jsem jí nakoupil, a řekl jsem si, že ten rozpor mezi chudobou a marnotratností působí jistě špatným dojmem.

Rozhlížel se po pokoji, kam by mohl usednout, a když nic takového neviděl kromě postele, posadil se na ni, takže když jsem zavřel dveře, nezbývalo mi nic jiného než usednout tam vedle něho. Byl jsem totiž odhodlán, že ať ten podivný rozhovor skončí jakkoli, musí se to dít tak, aby Katrionu neprobudil, a proto bylo zapotřebí, abychom seděli hodně blízko u sebe a mluvili hodně

tiše. Ale těžko bych si dovedl představit, jak jsme se tam vedle sebe vyjíмали – on v tom širokém těžkém plášti, který byl v mém studeném pokoji náramně vhodný, a já roztřesený zimou, jen v kalhotách a košili – on takřka s výrazem přísného soudce a já (nevím, jak jsem vypadal) div ne v duševním rozpoložení člověka, který slyší troubení k poslednímu soudu.

„Nu?“ řekl vyzývavě.

Já jsem také začal s „nu“, ale najednou jsem nemohl dál.

„Říkáte, že má dcera je tady?“ otázal se znovu, ale tentokrát trochu zlostně, což mě rázem vzpružilo.

„Je tady v tom domě,“ odpověděl jsem, „a já jsem věděl, že se takhle situace bude zdát dost neobvyklá. Ale musíte uvážit, jak celá takhle věc byla hned od počátku neobvyklá. Představte si mladou dámu, která se vylodí na evropském pobřeží a v kapse má jen dva šilinky a půl druhé pence. Má se obrátit na toho Sprotta v Helvoetu, kterého jste nazval svým zástupcem. Mohu vám říci tolik, že jak jsem se o vás jen zmínil, hned začal proklínat a nadávat a já jsem mu musel zaplatit z vlastní kapsy jen za to, že se uvolil vzít do úschovy její věci. Vy tady mluvíte o neobvyklé situaci, pane Drummonde – tak jste to aspoň nazval. Ale dostat ji do takové situace, v jaké se tady octla, to bylo, s prominutím, úplné barbarství.“

„Ale právě tohle nemůžu vůbec pochopit,“ namítl Jakub. „Má dcera byla svěřena do ochrany velice svědomitým lidem, jenže jsem už zapomněl, jak se jmenují.“

„Jmenují se Gebbioví, pan Gebbie se s ní jistě měl vylodit v Helvoetu, ale neudělal to, pane Drummonde, a měl byste snad děkovat bohu, že jsem byl náhodou s ní a mohl se jí ujmout místo něho.“

„S tím panem Gebbiem si ještě promluvíme,“ řekl výhružně. „Ale snad vám mohlo napadnout, že jste na takový úkol ještě moc mladý.“

„Jenže tady nebyla žádná jiná volba, nikdo jiný prostě nebyl po ruce. Místo mne se nenabídl nikdo, a musím říci, že mi za to neprojevujete zrovna vděčnost.“

„S tím počkám, až se dozvím trochu podrobněji, zač vám vlastně mám být vděčný,“ prohlásil.

„Vždyť to snad přímo bije do očí, ne? Vaše dcera byla úplně opuštěná, samojediná vyvržena na evropské břehy, takřka jen s dvěma šilinky a z žádné řeči, kterými se tu mluví, nerozuměla ani dvě slova – jářku, pěkná situace! A tak jsem ji vzal sem. Vydával jsem ji za sestru a jednal jsem s ní šetrně, jako by opravdu byla má sestra. To všechno mě ovšem také něco stálo, ale o tom se snad nemusím zmiňovat. Prokázal jsem jí určité služby, jimiž jsem byl mladé dámě, která si zaslouží mou úctu, v jejím postavení povinován – byla by to pěkná situace, kdybych měl jejímu otci vykládat, proč si jí vážím!“

„Jste ještě moc mladý,“ prohlásil znovu.

„To jste mi už říkal,“ odbyl jsem ho náramně dohrátě.

„Jste ještě moc mladý,“ opakoval, „jinak byste byl věděl, co takový krok znamená.“

„Myslím, že se vám to náramně lehko mluví. Co jiného jsem měl dělat? Pravda, mohl jsem najmout nějakou slušnou chudou ženu, aby nám dělala třetího – věřte, že mi to až do téhle chvíle vůbec nenapadlo. – Ale kde jsem ji měl sehnat, když jsem tady cizí? A dovolte, pane Drummonde, abych vás upozornil, že by to bylo stálo peníze z mé kapsy! To je právě to, co byste měl pochopit: že jsem chtěj nechtěj za vaši nedbalost musel platit já, a z toho všeho vyplývá jen jediný závěr: že jste svou dceru neměl dost rád, když jste jí nevěnoval dostatečnou péči, jinak byste se byl o ni líc postaral!“

„Ten, kdo má sám máslo na hlavě, neměl by osočovat druhé,“ prohlásil na to. „Nejdříve si tedy musíme vyšetřit, jak to bylo se slečnou Drummondovou, než zasedneme k soudu nad jejím otcem.“

„Jenže já se k ničemu takovému nenechám zlákat,“ odpověděl jsem. „Čest slečny Drummondové je nad veškerou pochybnost, jak by měl její otec snad vědět. A moje také, třebaže to tvrdím já. A tak vám zbývají jen dvě cesty, z nichž můžete volit. Buď mi poděkovat, jak se mezi dvěma slušnými lidmi sluší a patří, a dál o tom už nemluvit. Nebo (jestli vám tohle nestačí k uspokojení) nahradit mi mé výlohy a tím se mnou skoncovat.“

Mávl rukou, jako by mě chtěl uchlácholit. „No tak, no tak, jen se tolik neukvapujte, pane Balfoure. Trpké zkušenosti mě naučily alespoň jedné dobré věci – být trpělivý. Zdá se mi, jako byste byl zapomněl, že bych svou dceru rád viděl.“

Mně se při těch jeho slovech trochu ulevilo a také mě trochu uklidnila změna v jeho chování – jak jsem si povšiml, způsobila ji zřejmě má zmínka o penězích.

„Myslel jsem, že by snad bylo vhodnější – jestli mi prominete, že se tu musím obléknout před vámi – kdybych odešel a nechal vás tady s ní mezi čtyřma očima,“ navrhl jsem mu.

„Takovou laskavost bych byl od vás čekal!“ odpověděl, a beze sporu to řekl zdvořile.

Zamlouvalo se mi to čím dál tím víc, a když jsem si navlékal teplé nohavice a vzpomněl jsem si, jak na mne ten člověk u Prestongrange nestoudně škemral, umínil jsem si, že musím své zřejmé převahy co nejvíc využít.

„Máte-li chuť zdržet se nějaký čas v Leydenu,“ řekl jsem mu, „rád vám tenhle pokoj nabídnu, mohu si snadno najít jiný, nemuselo by se tu aspoň hýbat s tolika věcmi, kdybych se přestěhoval jen já.“

„Já se věru nemusím stydět za svou chudobu, do níž jsem upadl ve službách svému králi,“ řekl a hrdě vypjal hrud'. „Netajím se, že mé peněžní záležitosti jsou dost v nepořádku a prozatím bych se ani nemohl vydat na cestu.“

„Než navážete spojení se svými přáteli, bylo by vám možná vhod, a pro mne by to bylo velkou ctí, kdybyste se považoval za mého hosta,“ navrhl jsem mu.

„Je-li váš návrh míněn upřímně,“ odpověděl, „pokládám si za čest stejně upřímně jej přijmout. Dovolte, abych vám stiskl ruku, pane Davide – takových lidí, jako jste vy, si velice vážím, protože patříte k těm, od kterých našinec může přijmout laskavost bez dlouhých řečí. Jsem starý voják,“ dodal a dost znechuceně se rozhlédl po mém pokoji, „nemusíte se tedy obávat, že vám budu na obtíž. Najedl jsem se už častokrát v příkopu a napil ze strouhy, a v dešti jsem se kolikrát musel vyspat pod širým nebem.“

„Měl bych vám povědět, že si snídani necháváme obyčejně posílat asi v tuto hodinu. Dojdu tedy honem do hospody, aby poslali snídani i pro vás, ale asi tak za hodinu, abyste měl zatím kdy pohovořit si s dcerou.“

Zdálo se mi, že při tom trochu ohrnul nos. „Ó, celou hodinu? Tolik snad ani nebudeme potřebovat,“ odpověděl. „Stačí půl hodiny, pane Davide, nebo řekněme dvacet minut – to bude až až. A mimochodem,“ dodal a chytil mě za rukáv, „co jste zvyklý ráno pít, pivo, nebo víno?“

„Upřímně řečeno, nepiju obyčejně nic než čistou čerstvou vodu,“ odpověděl jsem.

„Ale ale, takhle si úplně zkažíte žaludek, věřte starému vojákovi, nejzdravější je snad naše domácí skotská pálenka, ale poněvadž se tu nedostane, je potom na lačný žaludek snad nejlepší rýnské víno nebo bílé burgundské.“

„Postarám se, abyste byl obsloužen k úplné spokojenosti.“

„Dobrá, výborně! Však my z vás ještě uděláme mužského, pane Davide, uvidíte!“ prohlásil.

Už jsem ho snad ani neposlouchal, jenom jsem si pomyslel, že bych to měl asi prapodivného tchána – dělal jsem si starosti jen s jeho dcerou, jak bych ji měl předem upozornit, kdo nás to přišel navštívit. Nakonec jsem jednoduše přikročil ke dveřím do jejího pokoje, zaklepal jsem na ně a zavolał: „Slečno Drummondová, je tu váš otec – konečně ho tady máte.“

Načež jsem ihned odešel objednat snídani, bez nejmenší potuchy, jak jsem si pouhými dvěma slovy nesmírně uškodil.

KAPITOLA XXVI

Ve třech

Musím ponechat druhým, aby posoudili, zda si zasluhuji pokárání, nebo spíše soustrast. Nelze o mně říci, že bych si nevěděl v životě rady, ale na ženy mi rozum nestačí. Ve chvíli, kdy jsem Katrionu budil, záleželo mi opravdu hlavně na tom, abych udělal správný dojem na Jakuba Mora. I pak, když jsem se vrátil a všichni jsme spolu zasedli k snídani, choval jsem se vůči Katrioně nadále uctivě a zdrženlivě, a dosud se domnívám, že to bylo velice rozumné. Její otec zapochyboval o bezúhonnosti našeho přátelského vztahu, a mně šlo především o to, abych ho po té stránce upokojil. Ale i pro Katrionu je omluva nasnadě. Večer mezi námi došlo k něžnému milostnému výjevu, ke vzájemným mazlivým projevům vášně, pak jsem ji ze svého pokoje vystrčil a v noci jsem ji za dveřmi hlasitě prosil o odpuštění – pravděpodobně proplakala dlouhé hodiny a lze si představit, že se kvůli mně asi trápila. Když jsem ji po tom všem probudil tím nezvykle chladným oslovením „slečno Drummondová“ a choval jsem se k ní při snídani velice uctivě a zdrženlivě, není divu, že ji to vedlo k nesprávnému výkladu mých tajných pohnutek – dokonce k tak neuvěřitelně mylným představám, že lituji toho, co se stalo, a snažím se to snad odvolat.

Potíž mezi námi byla hlavně v tomhle: sotva jsem ve dveřích spatřil Jakuba Mora v jeho velikánském klobouku, nemyslel jsem na nic jiného než na to, jak vyvrátit jeho zřejmé podezření, kdežto Katrionu něco takového vůbec ani nenapadlo, takže jí to bylo zcela lhostejné a všechny její starosti a obavy se týkaly jen toho, co se večer mezi námi událo. Dá se to zčásti vysvětlit její nevinnou a hr-

dou povahou a zčásti tím, že když Jakub More tak špatně pocho-
dil v rozhovoru se mnou a já jsem mu nakonec zavřel ústa svým
pozváním, nezmínil se dceři o svých pochybnostech ani slovem.
A toto nedorozumění vyšlo najevo hned při snídani. Čekal jsem, že
se Katriona ukáže ve svých vlastních šatech, ale (jako by si na otce
ani nevzpomněla) přišla v nejlepších z těch, které jsem jí koupil,
poněvadž věděla (nebo se domnívala), že se mi v nich velice líbí.
Čekal jsem, že se bude rovněž chovat zdánlivě zdrženlivě, že bude
hodně odměřená a chladná, ale uviděl jsem ji prudkým vzruše-
ním celou uzardělou, oči měla nadobyčej rozzářené a v obličeji
rozcitlivělý, až úzkostný výraz – oslovovala mě až nápadně něžně
křestním jménem a snažila se mi z tváře vyčíst a uspokojit má
přání jako starostlivá nebo znepokojená ženuška.

Ale tohle netrvalo dlouho. Když jsem viděl, jak málo je dbalá
na svou bezúhonnou pověst, kterou jsem sám ohrozil a vzápětí se
tolik snažil očistit, jednal jsem s ní dvojnásob chladně, jako bych
chtěl dát naučení malé školačce. Čím víc mi projevovala své city,
tím jsem byl odměřenější, čím víc prozrazovala naše důvěrné sblí-
žení, tím nápadněji jsem byl pouze zdvořilý, takže by si její otec
toho rozporu možná povšiml, kdyby nebyl naprosto zaujat jídlem.
Ale najednou se v chování úplně změnila a já jsem si s velikou
úlevou řekl, že mým pokynům konečně porozuměla.

Celý den jsem strávil na přednáškách nebo jsem hledal nový
byt, a přestože jsem celý nešťastný vzpomínal na naše obvyklé
procházky, nemohu říci, že bych nebyl býval spokojen, když jsem
po návratu viděl, že překážky jsou zatím celkem odstraněny,
o dívku je řádně postaráno, její otec se už uklidnil, nebo alespoň
smířil se situací, a já se mohu čestně ucházet o svou lásku. Při
večeři, tak jako při každém jídle, mluvil vlastně jen Jakub More.
Mluvit dovedl, jen kdyby mu byl mohl člověk věřit. Ale zmíním se

o něm obšírněji. Po večeri vstal, oblékl si svůj široký teplý plášť, vrhl na mne významný pohled (aspoň se mi tak zdálo) a prohlásil, že má nějaké důležité jednání venku. Zprvu jsem to považoval za pokyn, že mám jít s ním, a také jsem vstal od stolu, ale Katriona, která mě při návratu sotva pozdravila, pohlédla na mne nesmírně udiveně, jako by mi dávala na srozuměnou, že mám zůstat doma. Byl jsem mezi nimi bezradný jako ryba na suchu, hleděl jsem z jednoho na druhého, ale nikdo si mne nevšiml – ona stála s očima sklopenýma a on si zapínal plášť, čímž mé rozpaky ještě vzrostly. Ta její zdánlivá lhostejnost svědčila o velikém hněvu, který by mohl už už propuknout, ta jeho mě hrozně znepokojila – byl jsem přesvědčen, že bouře hrozí především z této strany, proto jsem ho oslovil a takřka jsem se mu nabídl jako hromosvod.

„Mohl bych vám snad nějak posloužit, pane Drummonde?“ zeptal jsem se ho.

Stěží potlačil zívnutí, což jsem si rovněž vyložil jako přetvářku, a pak řekl: „Když jste tak laskav, pane Davide, a rád byste mi nějak posloužil, buďte tak hodný a ukažte mi cestu do té a té hospody,“ (řekl, jak se jmenuje), „doufám, že tam zastihnu nějaké své bývalé kamarády z vojny.“

Na to se nedalo nic říci, popadl jsem tedy klobouk a plášť, abych ho doprovodil.

„A ty uděláš nejlíp, když půjdeš spát,“ řekl dceři. „Přijdu domů pozdě a přece víš: Ranní ptáče dál doskáče, tak si to pěkně vezmi k srdci.“

Pak ji náramně něžně políbil a vystrčil mě před sebou ze dveří. Udělal to takhle zřejmě naschvál, abych při odchodu ani nemohl pozdravit, ale pozoroval jsem, že si mne Katriona vůbec nevšímá, a přičítal jsem to jejímu strachu z Jakuba Mora.

Do hospody byl kus cesty. Jakub celou dobu mluvil o věcech, které mě ani trochu nezajímaly, a před hospodou se chladně odporoučel.

Šel jsem odtamtud do svého bytu, kde jsem neměl zatopeno v krbu, a k tomu jinou společnost než své úvahy. Ty byly stále ještě dost nezkalené – ani se mi nesnilo, že Katriona snad na mne zanevřela, domníval jsem se, že jsme si takřka už zaslíbeni, podle mého domnění jsme se při našem večerním rozhovoru už natolik horoucně sblížili, že nás nemůže nic odloučit, natož pak aby k tomu došlo následkem určitého jednání, k němuž bylo nutno se uchýlit z důvodů nejvyšší opatrnosti. A tak jsem si hlavně dělal starosti jen se svým nastávajícím tchánem, který vůbec nebyl podle mého vkusu, a s otázkou, kdy bych mu měl vyjevit svůj úmysl – byla to otázka velice ošemetná, a to z různých důvodů. Předně jsem byl ještě moc mladý – až jsem se za to styděl a málem jsem měl chuť od svého úmyslu upustit, jenže kdybych nakonec přece dopustil, aby z Leydenu odjeli bez vysvětlení, mohl bych Katrionu ztratit navždy. A za druhé jsem nesměl zapomínat na tu dost výjimečnou situaci, v níž nás Jakub More ráno zastihl a kterou jsem mu zřejmě neospravedlnil dost uspokojivě.

Nazítrí se mi Jakub More zdál trochu rozmrzelý nedostatečným zařízením mého pokoje, proto jsem navrhl, že objednám ještě nějaký nábytek, a když jsem odpoledne přišel s posluhy, kteří přinesli pár židlí a stolků, zastihl jsem Katrionu opět samotnou. Přivítala mě zdvořile, ale ihned odešla do svého pokoje a zavřela za sebou dveře. Přikoupené kusy jsem rozestavil podle svého, zaplatil jsem těm mužům, propustil jsem je tak, aby je slyšela odejít, a domníval jsem se, že hned zase vyjde ze svého pokoje a naváže se mnou rozhovor. Chvíli jsem počkal a pak jsem zaklepal na dveře.

„Katriono!“ zavolal jsem.

Dveře se otevřely naráz, sotva jsem promluvil, až se skoro zdálo, jako by byla hned za nimi a poslouchala. Zůstala v nich chvíli stát úplně mlčky, ale v obličeji měla nevýslovně roztrpčený a ztrápený výraz.

„Nepůjdeme dnes na procházku?“ zeptal jsem se rozpačitě.

„Děkuji,“ odpověděla. „Teď o ty procházky už tolik nestojím, když se otec vrátil.“

„Ale vždyť odešel a nechal tě tu samotnou.“

„Myslíš, že to je hezké, takhle mluvit?“ zeptala se.

„Nebylo to míněno ve zlém,“ odpověděl jsem. „Co ti vlastně je, Katriono? Co jsem ti udělal, žes na mne takhle zanevřela?“

„Já jsem na tebe vůbec nezanevřela,“ řekla velice důrazně. „Budu ti vždycky vděčná za přátelskou službu, kterou jsi mi prokázal – budu ti vždycky co nejlepší přítelkyní, jak jen dovedu. Ale teď se vrátil můj otec Jakub More, musí se tedy leccos změnit, a snad by bylo líp zapomenout na určité věci, které se tu řekly a staly. Ale stejně zůstanu vždycky tvá přítelkyně, pokud to půjde, i když to třeba nebude všechno, co... i když to už nebude tak... Ale ty o to beztak nestojíš! Jenomže nechci, abys o mně smýšlel moc zle. Měl jsi pravdu, když jsi říkal, že jsem moc mladá, abych si dovedla sama poradit, a tak doufám nikdy nezapomeneš, že jsem si počínala jako nezkušené dítě. Každopádně bych nechtěla ztratit tvé přátelství.“

Když začala mluvit, byla velice bledá, ale než skončila, zalil jí obličej temný ruměnec, takže mě nejen její slova, ale i výraz v její tváři a chvění rukou přiměly, abych se mírnil. Prvně jsem v té chvíli pochopil, jak jsem chyboval, že jsem takové děcko dostal do té situace, do níž se nechala zlákat v slabé chvíli, a teď se za to přede mnou stydí.

„Slečno Drummondová –“ začal jsem, ale hlas mi selhal a musel jsem to oslovení znovu opakovat. „Škoda, že nevidíte, co se děje v mém srdci! Přesvědčila byste se, že si vás pořád stejně vážím. Mohl bych dokonce říci, že ještě víc, kdyby to bylo možné. Takhle to s námi dopadá jen proto, že jsme chybili, a muselo to takhle

dopadnout – proto čím méně o tom budeme mluvit, tím líp. Slibuji vám, že jakživ nikomu neprozradím ani slovem, co se tu mezi námi událo – rád bych vám dokonce slíbil, že si na to víckrát ani nevzpomenu, ale ta vzpomínka mi bude vždycky drahá. A ujišťuji vás, že máte ve mně přítele, který by za vás položil život.“

„Děkuji vám,“ odpověděla.

Chvíli jsme se odmlčeli a mne začínala zmáhat lítost nad sebou samým – vždyť se všechny mé sny rázem zhroutily, ztratil jsem svou lásku a zase jsem se octl na světě sám a sám jako na počátku.

„Nu, jedno je aspoň jisté – že budeme vždycky přátelé,“ řekl jsem. „Ale tohle také znamená rozloučení – tohle přece znamená rozloučení. Budu se k vám vždycky hlásit jako ke slečně Drummondové, ale tohle znamená rozloučení s Katrionou.“

Podíval jsem se na ni – viděl jsem ji před sebou jako v mlze, ale jako by v mých očích vyrostla a šířila kolem sebe jas – a tak jsem patrně ztratil hlavu, protože jsem znovu vykřikl její jméno a přikročil jsem k ní s rozevřenou náručí.

Ucouvla jako zasažená bleskem a obličej jí vzplanul, ale stejně prudce, jako se jí krev nahrnula do tváře, vrazila se mně k srdci lítostí a zklamáním, když jsem viděl její odezvu. Nebyl jsem schopen slova na omluvu, ale velmi hluboko jsem se jí uklonil a s těžkým srdcem jsem od ní odcházel jako na popravu.

Takhle to šlo beze změny dál asi pět dní. Vídal jsem se s ní takřka jen u jídla, a to samozřejmě jen ve společnosti Jakuba Mora. Když jsme se na chvilku octli někdy o samotě, pokládal jsem za svou povinnost chovat se co nejodměřeněji a přitom co nejuctivěji, poněvadž jsem ji v duchu stále viděl, jak přede mnou tehdy ucouvla a obličej jí vzplál ruměncem, a potají jsem s ní měl nevýslovnou soustrast. Nemusím zvlášť říkat, že jsem nesmírně

litoval i sebe, když jsem tak najednou z vrcholu blaha v několika vteřinách sletěl až do prachu, ale jí mi bylo skoro zrovna tak líto – tolik líto, že jsem se na ni nemohl ani hněvat, leda jen chvílemi a z prchlivých pohnutek. Měla spravedlivou omluvu v tom, že se nezkušená skoro jako děcko nezaslouženě octla v nepěkné situaci, a jestliže klamala sebe i mne, bylo to pochopitelné – nic jiného se nedalo čekat.

Litoval jsem ji proto, že byla pak velice osamělá. Když byl její otec doma, choval se k ní náramně něžně, ale dal se velice snadno vylákat ven všelijakými záležitostmi a zábavami, a zcela nekajícně a bez omluvy ji zanedbával. Když měl peníze, prohýřil celé noci v hospodách, což jsem mu měl velice za zlé, poněvadž to bývalo často, ba dokonce za těch pár dní nepřišel jednou ani k jídlu, takže jsme k němu nakonec museli s Katrionou zasednout sami. Byla to večere, a jakmile jsme dojedli, odešel jsem s podotknutím, že jí bude milejší, když ji nechám o samotě – dala mi zapravdu a já jsem jí uvěřil (což se bude zdát podivné). Byl jsem totiž přesvědčen, že jsem jí trnem v oku, poněvadž jí asi připomínám slabou chvílku, na kterou nemůže pomyslit bez zděšení. A tak musela vysedávat samotinká v pokoji, kde jsme spolu bývali tak šťastni, a v kmitavé záři z krbu, u něhož jsme spolu strávili tolik svízelných i tklivých večerů. Musí tam vysedávat samotinká a vzpomínat, jak se provinila proti panenské cudnosti tím, že dala najevo své city, a jak byly odmítnuty. A zatím jsem já seděl o samotě jinde, vyčítal jsem si (kdykoli jsem byl v pokušení zlobit se na ni) lidskou slabost a jí ošemetný ženský jemnocit. Patrně se ještě nikdy dvě lidské duše tolik netrápily z pouhého nedorozumění.

Pokud jde o Jakuba, tomu moc nezáleželo ani na nás, ani na ničem jiném na světě než na tom, aby měl v kapse peníze, nacpal si břicho a měl se před kým chvástat. Neuplynulo ani dvanáct hodin,

a už mě požádal o malou půjčku – ani třicet, a už chtěl druhou, jenže tu jsem mu odmítl. Obojí, peníze i odmítnutí, přijal stejně bodře a dobromyslně, navenek si totiž počínal náramně velkomyslně, což na jeho dceru působilo velice dobrým dojmem – důstojnost, jaké si v svých řečech ustavičně dodával, jeho pěkný zevnějšek a velkopanské způsoby, to všechno bylo v pěkném souladu, takže mohl dost snadno oklamat někoho, kdo s ním jinak neměl nic co dělat nebo kdo zrovna nevynikal bystrozrakem, či zase naopak vynikal bláhovostí. Já jsem ho hned po našich dvou setkáních prohlédl skrz naskrz – viděl jsem, jaký to je vyslovený sobec, třebaže to sám ani netuší, a poslouchal jsem jeho vychloubavé žvásty (o vojně, „starém vojákovi“, „nešťastném šlechtici z hor“ a o „mocných přátelích, vyštvaných z vlasti“), tak jako bych poslouchal žvatlání papouška.

Podivné na tom je, že těm žvástům zčásti patrně věřil, aspoň někdy – byl asi prolhaný skrz naskrz, snad ani sám nevěděl, že lže, a určitě alespoň ve chvílích úplné sklíčenosti byl upřímný. Někdy býval zamlklý a choval se jako nejnežnější otec – ani se od dcery nehnul, chytal ji za ruku jako veliké děcko a prosil mě, abych ho neopouštěl, jestli ho aspoň trošku mám rád – to jsem o něm vůbec nemohl tvrdit, ale zato tím více o jeho dceři. Naléhal na nás, ba úpěnlivě škemral, abychom mu povídali něco hezkého, což bylo dost těžké za těch trudných poměrů, jaké mezi námi zavládly, a každou chvíli zase spustil lítostný nárek nad svou vlastí a svými přáteli nebo nějakou gaelskou písničku.

„Tohle je jedna taková smutná písnička z mých rodných hor,“ říkal. „Zdá se vám snad divné, že vidíte vojáka plakat, ale možná, že to ještě utvrdí naše přátelství. Mám nápěv té písni v krvi a její slova mi mluví ze srdce. Když si vzpomenu na naše purpurová vřesoviště, jak se nad nimi rozléhá křik divokých ptáků, a na ty

krásné bystřiny, jak se ženou do údolí, nemusel bych se snad stydět plakat ani před nepřáteli.“ Potom zpíval dál, překládal mi úryvky těch písniček, povážlivě kroutil hlavu a chtěl tím snad vyjádřit opovržení k ubohé angličtině. „Tadyhle se říká, že slunce zapadá a boj končí a stateční náčelníci utrpěli porážku. A vypráví se, jak je hvězdy vidí prchat z vlasti nebo ležet mrtvé na purpurových svazích hor – jak se v horách už víckrát nerozlehne jejich válečný pokřik, jak si víckrát nezchladí nohy v bystřinách v údolí. Kdybyste jen trochu rozuměl téhle řeči, plakal byste také, protože ta slova vyjadřují nevýslovný stesk, ale v angličtině to zní prostě směšně.“

Nu, mně to bylo všechno tak jako tak dost směšné, ale trochu jsem s ním měl i soustrast, a snad právě proto jsem ho nemohl vystát. Talo mě to vždycky do živého, když jsem viděl, jak se Katriona pro toho starého darebáka rmoutí, jak pláče, vidí-li ho plakat, a já jsem věděl, že polovinu jeho zármutku je třeba přičíst kocovině po včerejší pitce někde v hospodě. Byly dny, kdy jsem měl pokušení nadobro ho odbýt větší částkou peněz a zbavit se ho navždy, ale to by bylo znamenalo rozloučit se i s Katrionou, jenže do toho se mi už tolik nechtělo – a také bych si byl vyčítal takové marnotratné vyhazování peněz pro někoho, kdo s nimi tak špatně hospodaří.

KAPITOLA XXVII

Ve dvou

Asi tak za pět dní – vím jenom, že Jakub měl právě jeden ze svých záchvatů trudnomyslnosti – jsem dostal tři dopisy. Jeden od Alana s návrhem, že za mnou přijede do Leydenu, druhé dva byly ze Skotska a obsahovaly oba stejné sdělení, totiž že strýc zemřel, a já tedy mohu uplatňovat veškeré své právní nároky. Rankeillorův dopis byl samozřejmě ryze obchodní, ten druhý, od slečny Grantové, byl zrovna takový jako ona – spíše vtipný než rozumný, plný výčitek, proč nepíši (ale jak jsem jí měl psát, když jsem pro ni měl takové zprávy), a šprýmovných narážek na Katrionu, až mě bolelo srdce, když jsem je měl číst před ní.

Ty dopisy jsem samozřejmě našel ve svém dřívějším bytě, když jsem tam přišel na oběd, takže jsem se překvapením nechal svést k tomu, že jsem se s jejich obsahem svěřil. Znamenaly pro nás všechny tři vítané rozptýlení, ale nikdo z nás nemohl předvídat, jaké to bude mít následky. Náhodou došly všechny tři dopisy téhož dne a dostaly se mi do rukou v přítomnosti Jakuba Mora, a všechny následky, jež z toho vyplynuly a jimž se možná dalo zabránit, kdybych byl držel jazyk za zuby, byly patrně osudem předurčeny, ještě než se Agricola dostal do Skotska, ba dříve než se Abraham vydal na svou pouť.⁴⁵

---

45 Agricola (Gnaeus Julius) byl od roku 78 n. l. římským guvernérem v Británii a v čele římského vojska dobyl Skotska. Biblický patriarcha Abraham vyšel na Hospodinův příkaz ze země svých otců Cháran a usadil se i s rodinou v zemi Kananejské. Pozn. překl.

Nejdříve jsem přirozeně otevřel dopis od Alana, a bylo to něco divného, že jsem se zmínil o jeho úmyslu mě navštívit? Ale všiml jsem si, že Jakub to vyslechl se zbystřenou pozorností.

„Není to ten Alan Breck, kterého podezírali z appinské vraždy?“ zeptal se.

Odpověděl jsem, že to je ten, a Jakub mě pak dost dlouho zdržel od druhých dopisů vyptáváním, jak se s ním znám, jak se mu daří ve Francii (o čemž jsem skoro nic nevěděl), a jak to, že mě chce přijet navštívit.

„My všichni vyštvaní z vlasti držíme trochu dohromady,“ vysvětloval, „a pak, já se s tím pánem znám. Jeho původ není tak docela zaručený a nemá vlastně ani právo říkat si Stewart, ale v povstání⁴⁶ se náramně vyznamenal. Osvědčil se jako dobrý voják, a kdyby někteří jiní, které není zapotřebí jmenovat, byli bývali tak dobří vojáci jako on, nemuselo to dopadnout tak, že je teď žalostné na to vzpomínat. Ale aspoň dva konali svou povinnost, seč byli, a to je teď navzájem k sobě poutá.“

Jen tak tak jsem se zdržel, abych na něho nevyplázl jazyk, a skoro jsem litoval, že při tom není Alan, aby se trochu podrobněji pozeptal na tu zmínku o svém původu (ačkoli jsem od té doby kolikrát slyšel, že nebyl tak zcela nesporný).

Zatím jsem otevřel dopis od slečny Grantové a nezdržel jsem se hlasitého údivu.

„Katriono,“ vykřikl jsem – prvně od té doby, co se její otec vrátil, zapomněl jsem ji oslovit jako slečnu Drummondovou, „konečně se mohu právem ujmout vlády nad svým majetkem – teď jsem už doopravdy zeman ze Shawů, protože strýc zemřel.“

---

46 V r. 1745. Pozn. překl.

Vyskočila a zatleskala radostí, ale vzápětí nás asi oba napadlo, že k obzvláštní radosti nemáme nikdo z nás příčinu, a tak jsme se oba zarazili a smutně jsme se na sebe zahleděli.

Pokrytec Jakub se však tolik neunáhlil. „Dcero, to tě tvá sestrénice nenaučila lepším způsobům?“ pokáral Katrionu. „Pan David ztratil blízkého příbuzného, měli bychom mu tedy především projevit soustrast v zármutku.“

„Já věru nemohu nic takového předstírat,“ odpověděl jsem mu skoro zlostně. „Nic na světě by mě nemohlo potěšit víc než zpráva o jeho smrti.“

„Znameníťá vojácká filozofie,“ prohlásil Jakub. „Taková je cesta všeho tělesného, musíme umřít všichni, nikoho nás to nemine. No, a jestli jste toho pána neměl v lásce, tak dobrá, dobrá! Ale snad vám tedy můžeme alespoň blahopřát k vašemu dědictví.“

„Ani to bych nemohl říci,“ odpověděl jsem stejně zlostně. „Je to pěkné dědictví, ale jaký má význam pro člověka, který má už beztak dost? Vystačil jsem docela dobře s tím skrovným podílem, který na mne připadal, a nebýt smrti toho člověka – která mi přijde docela vhod, jak se s hanbou přiznám – nechápu, jak tahle změna může někomu prospět.“

„Ale, ale, nedělejte, jako by vás to vůbec nedojímalo, copak byste jinak mluvil o tom, jak jste na světě osamělý? Tadyhle jste dostal tři dopisy, to znamená tři přátelské duše, a já bych mohl jmenovat ještě dvě, tadyhle v tom pokoji. Neznám vás zatím dost dlouho, ale když jsme s Katrionou o samotě, pje na vás do nekonečna samou chválu.“

Při těch slovech se na něho podívala trochu hněvivě a on ihned spustil o něčem jiném: o rozsahu mého dědictví, a mluvil o tom s velkým zájmem skoro po celou dobu oběda. Ale marně se přetvařoval – dotkl se té věci hodně nešetrně a já jsem věděl, co mám od něho čekat. Ani jsme se ještě nenaobědvali a už své záměry odhalil.

Připomněl Katrioně nějakou pochůzku a vybídl ji, aby se na ni vydala. „Nechápu, proč bys to nemohla vyřídit za hodinu,“ dodal, „a než se vrátíš, bude mi tady zatím dělat společnost náš přítel David.“ Beze slova ho spěšně uposlechla. Nevím, zda pochopila, oč jde – myslím, že ne, ale mně to přišlo docela vhod a v duchu jsem se připravoval na to, co má přijít.

Sotva se za ní zavřely dveře, opřel se ten člověk pohodlně v židli a oslovil mě s dobře předstíranou nenuceností. Jen jediné ho prozradilo, a to byl jeho obličej, na němž se najednou zaleskly maličké kapky potu.

„Jsem docela rád, že si s vámi mohu promluvit o samotě,“ řekl, „poněvadž jsem při našem prvním rozhovoru použil několika výrazů, jež jste nepochopil správně, a já jsem to už dlouho chtěl dát s vámi do pořádku. Dobré jméno mé dcery je nade všechnu pochybnost. Vaše ovšem také, a kdyby to někdo popíral, ochotně mu to potvrdím taseným mečem. Jenže, milý Davide, na světě je plno utrhačů – kdo to má vědět líp než já, vždyť od té doby, co zemřel nebožtík můj otec, dej mu bůh lehké odpočinutí, rozpoutala se proti mně úplná potopa pomluv. Musíme tomu čelit, musíme uvážit, co proti tomu dělat, ano, musíme to spolu uvážit.“ A pokýval hlavou jako duchovní na kazatelně.

„Proti čemu, prosím? Byl bych vám velice zavázán, kdybyste se vyjádřil přímo k věci.“

„To se ví, to je vám podobné, tohle se mi na vás ohromně líbí!“ prohlásil se smíchem. „Jenže ta věc, můj milý kamaráde, je trošičku choulostivá.“ Nalil si do sklenice vína. „Ale my jsme přece dobří přátelé, tak snad spolu o tom nepotřebujeme nadělat moc řečí. Nemusím vám snad říkat, že jde o mou dceru. Především mi věřte, že mi ani nenapadne něco vám vytýkat. Co jste měl za takových nešťastných okolností dělat? Věřu, nevím to sám.“

„Za tohle jsem vám vděčen,“ odpověděl jsem, ale měl jsem se stále na pozoru.

„Zkoumal jsem tak trochu vaši povahu,“ pokračoval. „Máte dobré nadání a slušné jmění, což nemůže nikdy škodit, a tak jedno k druhému, mohu vám s radostí oznámit, že jsem se rozhodl pro tu druhou z daných možností.“

„Obávám se, že jsem dost těžko chápavý. Jaké možnosti máte na mysli?“

Hrozivě se na mne zamračil a posadil se zpříma. „Cože, přece se nepotřebuji o nich podrobněji šířit před slušným člověkem, za jakého vás pokládám. Jsou to tyhle možnosti: buď vám rozpáru chřtán, nebo se oženíte s mou dcerou!“

„Konečně jste se vyjádřil úplně jasně!“

„Domnívám se, že jsem mluvil jasně od samého počátku,“ rozkřikl se na mne hrubě. „Jsem člověk trpělivý, pane Balfoure, bohudík jsem člověk trpělivý a rozvážný. Málokterý otec by vás nebyl chytil za límec a buď nepřivlekl rovnou k oltáři, nebo nepřiměl tasit! Jen z úcty k vám –“

„Pane Drummonde,“ skočil jsem mu do řeči, „jestli ke mně opravdu máte aspoň trochu úctu, mírněte laskavě svůj hlas. Je docela zbytečné takhle křičet na slušného člověka, který s vámi sedí v téže místnosti a poslouchá vás tak pozorně, jak jen dovede.“

„No, svatá pravda,“ odpověděl a hned spustil jinou. „Ale musíte mi prominout, že se rozčiluji, jsem přece otec!“

„Mám vám tedy rozumět tak,“ pokračoval jsem, „– nehodlám totiž vůbec brát na vědomí tu druhou možnost, a je snad škoda, že jste se o ní vůbec zmínil – mám vám tedy rozumět tak, že byste neměl docela nic proti tomu, kdybych si přál požádat vás o ruku vaší dcery?“

„Nemohl byste smysl mých slov opravdu vyjádřit líp,“ odpověděl, „a tak vidím, že se dohodneme.“

„To se teprve uvidí,“ prohlásil jsem. „Ale nemusím před vámi tajit, že chovám k dámě, o níž je řeč, nejvroucnější city, a že bych si ani ve snu nedovedl představit větší štěstí, než kdybych ji mohl zvát svou chotí.“

„To jsem věděl, tohle jsem určitě věděl, Davide!“ zaradoval se a natáhl ke mně ruku.

Nevšímal jsem si toho. „Vy se moc ukvapujete, pane Drummonde. Je třeba stanovit určité podmínky a je tu jedna potíž, kterou podle mého názoru my dva nemůžeme tak lehko překonat. Řekl jsem vám, že já nemám proti tomu manželství žádné námitky, ale právem se obávám, že je bude mít vaše dcera.“

„To je úplně vedlejší,“ prohlásil. „Ručím vám za to, že bude souhlasit.“

„Pane Drummonde, vy zřejmě zapomínáte, že jste se i v jednání se mnou dal strhnout k některým nechutným výrazům. Nestrpím, abyste si něco podobného dovolil k své dceři. Mluvím v téhle chvíli za nás oba a dávám vám na srozuměnou, že bych se nikdy nenechal přimět k tomuhle manželství, a právě tak bych nestrpěl, aby se k němu nechala přinutit vaše dcera.“

Seděl proti mně a škaredil se na mne, jako by ho jívalo podezření a zlostné rozhořčení.

„Teď tedy víte, na čem jsme,“ řekl jsem závěrem. „Rád se ožením se slečnou Drummondovou, budu blažený, jestli k tomu ochotně a dobrovolně svolí. Ale kdyby projevila sebemenší neochotu, jak se právem obávám – neožením se s ní jakživ!“

„Dobrá, dobrá, tohle je přec maličkost,“ odpověděl. „Jakmile se vrátí, vezmu si ji trochu na paškál a mohu vás, doufám, ubezpečit –“

Ale znovu jsem mu skočil do řeči. „Nehnete ani prstem, pane Drummonde, nebo to odvolám a hledejte si pak manžela pro svou

dceru jinde. Tuhle záležitost projednám a posoudím sám. Musím se sám důkladně přesvědčit, a nikdo se mi do toho nesmí plést – vy už teprve ne!“

„Vida, vida – a jakým právem chcete tohle rozsuzovat?“ rozkřikl se znovu.

„Petrně právem ženicha,“ odpověděl jsem.

„Jen žádné finty, jen se z toho nevykrucujte! Dívce, to jest mé dceři, jiná volba nezbývá. Její dobré jméno je totam!“ vykřikl.

„Promiňte, ale dokud tahle věc zůstane mezi ní a vámi a mnou, nemůžete nic takového tvrdit.“

„Copak mám nějakou záruku? Copak mohu strpět, aby dobrá pověst mé dcery byla ponechána náhodě?“

„Na tohle jste měl pomýšlet už dávno, než jste ji vlastní vinou dostal do téhle situace, a ne pak, když je už pozdě. Nestrpím, abyste mi přičítal odpovědnost za svou nedbalost, a nenechám se zastrašit nikým na světě. Mé rozhodnutí je pevné a staň se co staň, neuchýlím se od něho ani o vlásek. Počkáme tu spolu na ni, dokud se nevrátí, a potom nás necháte spolu zase odejít, abychom si promluvili mezi čtyřma očima – nesmíte ani muknout, ani se na ni podívat, rozumíte? Přesvědčím-li se, že je k tomu kroku ochotna, podniknu jej – ale nebude-li, nepodniknu nic.“

Vyskočil ze židle, jako by dostal žihadlo. „Však já vím, co máte za lubem!“ vzkřikl. „Chcete ji zpracovat, aby vás odmítla!“

„Možná že ano, možná že ne,“ odpověděl jsem. „Ale bude to takhle, na tom trvám.“

„A což když k tomu nesvolím?“ rozkřikl se.

„Pak bude muset dojít na meče, pane Drummonde.“

Když se uváží jeho statná postava, jeho dlouhé paže, v čemž se takřka vyrovnal svému otci, a jeho proslulé šermířské umění, nevyřkl jsem ta slova bez určitého rozechvění, nemluvě už ani

o tom, že jsem měl co dělat s Katrioniným otcem. Ale to znepokojení jsem si mohl ušetřit. Podle toho nuzně zařízeného bytu – zřejmě si nepovšiml šatů, které jsem nakoupil jeho dceři, patrně se mu zdály všechny stejně nové – a podle toho, že jsem mu dál už nechtěl půjčovat, dospěl k přesvědčení, že jsem chudý. Náhlá zpráva o zděděném majetku ho vyvedla z omylu, a tak rázem pojal tento svůj záměr, jehož se držel jako klíště, takže by se snad byl radši uvolil k čemukoli, jen aby nemuselo dojít k souboji.

Ještě chvíli se přel se mnou dál, až jsem přišel na argument, který ho umlčel:

„Tak se mi zdá, že se tolik vzpíráte tomu, abych si s vaší dcerou promluvil mezi čtyřma očima, poněvadž patrně máte dobré důvody k domněnce, že mám pravdu – že nebude ochotna si mě vzít.“

Začal koktat nějakou výmluvu.

„Ale tohle všechno je příliš těžká zkouška trpělivosti,“ dodal jsem, „a proto snad uděláme líp, když o tom už rozumně pomlučíme.“

To jsme také udělali, dokud se dívka nevrátila, a kdyby nás byl tak někdo viděl, byli bychom mu asi bývali náramně k smíchu.

KAPITOLA XXVIII

Nakonec zůstanu sám

Otevřel jsem Katrioně a na prahu jsem jí zastoupil cestu.

„Váš otec si přeje, abychom si vyšli na procházku,“ řekl jsem jí.

Pohlédla na Jakuba Mora, ten přikývl, a tu se jako cvičený voják obrátila a šla se mnou.

Vydali jsme se touž cestou jako kdysi, kudy jsme často chodívali a kde jsme spolu bývali tak šťastni, že to ani nemohu vypovědět. Zůstával jsem půl kroku pozadu, abych se na ni mohl nepozorovaně dívat. Klepání jejích střevíčků na dlažbě mi znělo nesmírně hezky a smutně, a najednou mi připadalo tak divné, že jsem se ve chvíli octl tak bezprostředně blízko oběma krajnostem, že kolísám mezi dvěma osudy, že nevím, zda její kroky slyším naposled, nebo zda mě bude jejich ohlas provázet dál, dokud nás nerozloučí smrt.

Chránila se i na mne pohlédnout, šla pořád dál kupředu, jako by tušila, co má přijít. Viděl jsem, že jestli honem nepromluví, má odvaha bude tatam, ale nevěděl jsem, jak začít. V té trapné situaci, kdy mi otec dívku div nepostrčil do náručí, a já jsem musel přesto mít ohled na její jemnocit, byl by jakýkoli přílišný nátlak neomluvitelný, ale zcela se ho vystříhat by vypadalo chladně. Mezi těmito krajnostmi jsem byl bezradný, div jsem si v hrozných rozpacích nehryzl nehty, a tak když jsem konečně jakžtakž ze sebe dostal pár slov, mluvil jsem dost nepromyšleně.

„Katriono, jsem v náramně trapné situaci, totiž jsme v ní vlastně oba, a tak bych ti byl neskonale vděčný, kdybys mi slíbila, že mě dříve necháš vypovědět všechno až do konce, než mi odpovíš.“

Bez váhání mi to slíbila.

„Víš, to, co ti mám říci, je náramně ošemetné a já dobře vím, že nemám právo to říkat. Po všem, co se mezi námi událo minulý pátek, nemám vůbec právo takhle mluvit. Všechno se to mezi námi nějak zamotalo (a všechno mou vinou) a já dobře vím, že bych udělal nejlíp, kdybych o tom mlčel – to jsem měl také v úmyslu a nic mi nebylo tolik proti mysli než tě znovu tím obtěžovat. Ale věř, má drahá, teď je to naprosto nutné a nelze se tomu vyhnout. Jak víš, zdědil jsem zatím to jmění, a tak jsem teď docela žádoucí ženich a celá ta – ta věc by teď už nevypadala tak směšně jako dřív. Pohlíží se na to tak, že jsme se spolu hodně zamotali, jak jsem už říkal, proto by snad bylo líp nechat všechno při starém. Podle mého názoru se to beztak ohromně přehání, a já bych si na tvém místě s tímhle vůbec nedělal starosti. Ale mám povinnost zmínit se ti o tom, protože tvému otci se to zřejmě zdá dost závažné. Mimo to si myslím, že jsme přece nebyli nijak nešťastní, když jsme tu spolu bydleli. Myslím, že jsme spolu vycházeli moc pěkně. Když se na to rozpomeněš, má drahá –“

„Nebudu se ohlížet ani dozadu, ani dopředu,“ skočila mi do řeči. „Řekni mi jedno: spískal tohle můj otec?“

„On to schvaluje,“ odpověděl jsem. „Schvaluje, abych tě požádal o ruku,“ a chtěl jsem mluvit dál tak, abych trochu zapůsobil na její cit, ale nedbala na to a promluvila rovnou k věci.

„On tě k tomu vyzval! Nepotřebuješ to popírat, vždyť jsi sám říkal, že ti nebylo nic tolik proti mysli. On tě k tomu vyzval!“

„Pravda, začal o tom první, jestli máš tohle na mysli,“ začal jsem.

Šla čím dál tím rychleji s očima upřenýma do dálky, ale při těchto mých slovech se jí vydral z úst téměř neslyšitelný povzdech a já jsem měl dojem, že by se nejraději dala na útěk.

„Nebýt toho,“ pokračoval jsem, „a po tom, co jsi řekla minulý pátek, nebyl bych tě vůbec obtěžoval takovouhle nabídkou. Ale když mě o to takřka výslovně požádal, co jsem měl dělat?“

Zůstala stát a otočila se ke mně.

„Každopádně ji odmítám,“ vykřikla, „a tím to končí.“

A zase vykročila kupředu.

„Asi jsem nemohl nic jiného čekat,“ řekl jsem na to, „ale snad bys na mne mohla být trochu hodnější, když to má tímhle skončit. Nechápu, proč se mnou mluvíš tak příkře. Miluji tě opravdově, Katriono – snad nic neuškodí, když ti to naposled ještě povím. Udělal jsem, co se mi zdálo nejlepší, a snažím se tak jednat dál, jenom mě mrzí, že jsem si nedovedl poradit líp. Je mi věru divné, že ti to může dělat radost, když se mnou mluvíš tak tvrdě.“

„Já teď nemyslím na tebe,“ řekla, „myslím na toho člověka, svého otce.“

„Ale i v tomhle ti přece mohu být nějak nápomocný,“ odpověděl jsem. „I v tomhle ti snad mohu poradit – budu muset! Má drahá, je opravdu velice zapotřebí, abychom se spolu poradili, co počít s tvým otcem, protože jak tahle naše rozmluva dopadá, bude se podle všeho nejvíc zlobit Jakub More.“

Zase zůstala stát. „Protože jsem se zneuctila?“ zeptala se.

„On si to aspoň myslí,“ odpověděl jsem, „ale už jsem ti říkal, že s tím si nemusíš vůbec dělat starost.“

„Mně to je docela jedno – co na tom, jestli jsem se zneuctila!“ rozkřikla se.

Byl jsem v rozpacích, co na to říci, a tak jsem mlčel.

Ale pak se zdálo, jako by se v ní odehrával nějaký duševní zápas, protože najednou vyhrkla: „A co má tohle všechno znamenat? Jak k tomu přijdu, abyste se o mne takhle nestoudně handrkovali? Co se to opovažujete, Davide Balfoure?“

„Má drahá, copak za to mohu?“

„Já nejsem žádná vaše drahá,“ okřikla mě. „Neopovažujte se mi takhle říkat!“

„Vždyť já na to ani nemyslím, jak vám říkám, slečno Drummondová. Srdce mi pro vás krvácí, věřte! Nedovedu se třeba správně vyjádřit, ale ujišťuji vás, že s vámi cítím a je mi vás líto v téhle trapné situaci. Ale byl bych rád, kdybyste měla na paměti jen jednu věc, jenže nebudeme mít už asi kdy, abychom si o tom klidně pohovořili – doma nás totiž pravděpodobně čeká urputná srážka – a dejte si říci, že se budeme musit oba přičinit, má-li tohle všechno skončit v míru.“

„Dobrá,“ řekla a na obou tvářích jí naskočily červené skvrny. „Nechtěl vás vyzvat na souboj?“ zeptala se.

„Nu, chtěl,“ odpověděl jsem.

Zasmála se, a ten smích zněl strašně. „Tohle každopádně ještě scházelo!“ vykřikla. A pak se ke mně obrátila: „Můj otec a já jsme pěkný párek, ale bohudíky je někdo ještě horší než my. Děkuji bohu, že mi dal poznat vaši povahu. Ani jedno děvče na světě k vám nebude mít nic než opovržení.“

Dosud jsem všechno snášel dost trpělivě, ale tohle už přesáhlo meze.

„Nemáte právo takhle se mnou mluvit,“ řekl jsem na to. „Co jsem udělal zlého, než že jsem byl na vás hodný – aspoň jsem se o to snažil. A tohle je odplata! Ach, tohle bych byl nečekal!“

Stále na mne hleděla s nenávisným úsměvem. „Zbabělče!“ prohlásila.

„Kéž byste se zalkla tímhle slovem, vy i s vaším otcem!“ rozkřikl jsem se. „Dnes ráno jsem se mu kvůli vám dovedl směle postavit a postavím se mu zas, tomu ohavnému sketovi! Věru mi na tom nezáleží, kdo z nás padne! Pojdte, ať už jsme zpátky doma, ať to

skoncujeme nadobro, už víckrát nechci mít s takovou bandou z hor nic společného! Však počkejte, jak vám bude, až budu mrtvý!“

Vrtěla nade mnou hlavou pořád s tím úsměvem, za který bych ji byl div neudeřil do tváře.

„Jen se usmívejte! Dnes jsem viděl i vašeho milého otce, jak se usmíval, jenže trochu jinak. Samozřejmě nechci tvrdit, že měl strach,“ dodal jsem honem, „ale radši si vybral to druhé.“

„A co?“ zeptala se.

„To druhé – protože jsem ho vyzval na souboj.“

„Vy jste Jakuba Mora vyzval na souboj?“ užasla.

„Ano, vyzval, ale nebyl zrovna moc ochotný, protože jinak bychom tu my dva teď spolu asi nebyli.“

„Co má zas tohle znamenat? Co tím vlastně chcete říci?“

„Chtěl vás přimět, abyste si mě vzala,“ odpověděl jsem, „ale já jsem to nechtěl připustit. Řekl jsem, že se musíte rozhodnout svobodně a že si s vámi musím promluvit mezi čtyřma očima – věru jsem si nepředstavoval, že to bude takováhle rozmluva! A což když k tomu nesvolím? rozkřikl se na mne. – *Pak bude muset dojít na meče, pane Drummonde, protože bych se nikdy nenechal přimět k tomuhle manželství, a zrovna tak nestrpím, abyste k němu chtěl přimět svou dceru!* Takhle jsem mu to řekl, řekl jsem mu to jako váš přítel – a dostal jsem za to pěknou odplatu! Teď jste mě odmítla svobodně, ze své vlastní vůle, a v celých vašich horách ani jinde nenajdete otce, který by mě k tomuhle manželství mohl donutit. Postarám se, aby se vaše přání splnilo – vynasnažím se o to, tak jako jsem se vždycky snažil plnit vaše přání. Ale snad byste mohla být aspoň natolik slušná a projevit mi aspoň trochu vděčnost. Věřu, myslel jsem, že mě znáte líp! Nezachoval jsem se vůči vám docela správně, ale byla to slabost. Jenže prohlašovat mě za zbabělce, a ještě k tomu takovéhohle zbabělce – Ach, děvče, tohle je krutá rána na rozloučenou!“

„Jak jsem to mohla tušit, Davídku?“ vykřikla. „Ach, tohle je strašné! Já a nikdo z mých –,“ to slovo se jí vydralo z úst jako bolestné zaupění, „já a nikdo z mých nejsme vůbec hodni, abys na nás promluvil! Málem bych si před tebou klekla tady na ulici a zlíbala bych ti ruce, kdybys mi odpustil!“

„Mně úplně stačí ty polibky, které jsi mi už dala!“ vykřikl jsem. „Mně jsou milejší ty, o které jsem stál, ty mají pro mne cenu – nechci, abys mě líbala z kajícího.“

„Co si jen pomyslíš o mně nešťastné!“

„To se ti přece pořád snažím vysvětlit. Uděláš nejlíp, když mě necháš být, protože mě už nemůžeš udělat šťastným, i kdyby ses o to pokoušela, a mysli teď radši na svého otce, Jakuba Mora! Budeš se s ním ještě muset pěkně chytit do křížku.“

„A s takovým člověkem se musím pustit samotinká do světa!“ postěžovala si, ale hned se zřejmě s velkým úsilím vzchopila. „S tímhle si už přestaň dělat starosti. Však mě ještě nezná! Za tohle mi bude muset draho zaplatit – však já mu ještě ukážu, jak draho!“

Obrátila se k domovu a já jsem ji chtěl doprovázet, ale zůstala stát. „Půjdu sama,“ řekla. „Musím si to s ním vyřídit sama.“

Nějakou chvíli jsem se vztekle motal ulicemi a říkal jsem si, že se žádnému mladíkovi na světě ještě nestala taková křivda. Dusil jsem se zlostí, ačkoli jsem dýchal hodně zhluboka – měl jsem pocit, jako bych marně lapal vzduch, že ho v Leydenu pro mne nestačí, a zdálo se mi, že se musím každou chvíli zalknout, jako bych byl někde na dně moře. Jednou jsem se na nároží zastavil a smál jsem se sám sobě celou minutu, smál jsem se nahlas, až se jeden mimojdoucí na mne pátravě podíval, a teprve pak jsem se vzpamatoval.

„Tak dobrá, už dost toho breku a fňukání a hekání,“ řekl jsem si. „Už s tím konečně přestaň. Tady máš aspoň za vyučenou, že

si s těmi prokletými ženskými nemáš nic začínat – byla to pro mužského zkáza hned od počátku světa a bude to jeho zkáza až do konce. Ví bůh, byl jsem docela šťastný, než jsem ji poznal, a ví bůh, že mohu být zase docela šťastný, až ji už víckrát neuvidím.“

To se mi zdálo hlavní: aby už byli pryč. Urputně jsem na to pořád myslel a skoro se zlomyslným zadostučiněním jsem si začal představovat, jak zle se jim asi povede, když už nebudou mít Davídka Balfoura, aby jim dělal dojnou krávu, ale najednou k mému velikému překvapení jako by se v mém citovém rozpoložení udál úplný převrat. Pořád jsem měl zlost, pravda, pořád jsem se na ni zlobil, ale najednou jsem pocítil, že je mou povinností postarat se, aby netrpěla.

To mě přimělo, abych si pospíšíl. Hned za dveřmi jsem uviděl sbalená zavazadla a pak otce s dcerou – na obou bylo znát, že se nějak nepohodli. Katriona se tvářila jako dřevěná panna, Jakub More ztěžka oddychoval, tvářil se kysele a obličej měl zarudlý, posetý bílými skvrnami. Jakmile jsem vešel, upřela na něho dívka pevný, výmluvný a zamračený pohled, jako by ho málem užuž chtěla udeřit. Byl to pohled velitelský, ale především opovržlivý, a já jsem se divil, že jej Jakub More může snést. Bylo zřejmé, že jeho dcera má nad ním vrch, a mně bylo jasné, že v té dívce vězí větší kus čerta, než jsem tušil, a její otec je dobromyslnější, než bych byl věřil.

Hned mě oslovil jako pana Balfoura a mluvil, jako by odříkával naučenou úlohu, ale nedostal se daleko, protože jakmile se mu hlas začal jen trochu honosně rozpínat, Katriona mu ihned přetála řeč.

„Já vám povím, co vám chtěl Jakub More říci. Chtěl vám říci, že jsme k vám přišli jako žebráci, a přesto jsme se k vám zachovali dost ošklivě, a že se teď stydíme za svůj nevděk a za své ošklivé jednání. Teď chceme odejít a byli bychom rádi, kdybyste na nás

docela zapomněl, ale můj otec moc špatně hospodařil s penězi, takže nemůžeme ani odejít, jestli nám nedáte ještě jednou almužnu. Každopádně se nemůžeme nakonec považovat za nic jiného než za žebráky a vetřelce.“

„Jestli dovolíte, slečno Drummondová, musím si s vaším otcem promluvit mezi čtyřma očima.“

Odešla do svého pokoje bez jediného slova i pohledu a zavřela za sebou dveře.

„Musíte jí prominout, pane Balfoure,“ řekl Jakub More. „Nemá vůbec jemnocit.“

„O tom se s vámi nebudu přít,“ odpověděl jsem. „Přišel jsem si s vámi něco vyřídit a v té souvislosti se musím zmínit o vaší peněžní situaci. Pane Drummonde, jistě ani netušíte, jak bedlivě jsem sledoval vaše hospodaření s penězi. Já jsem věděl, že jste si ode mne vypůjčoval, ačkoli jste peníze měl. Víím také, že jste i tady v Leydenu pořád dostával peníze, ačkoli jste to tajil i před vlastní dcerou.“

„Varuji vás – nechte těch řečí! Přestaňte s tím osočováním!“ rozkřikl se. „Mám už jí i vás až po krk! Je to zatracená svízel, mít takovouhle dceru! Musel jsem vyslechnout takové výrazy –“ Najednou se zarazil. „Pane Balfoure, já mám srdce na pravém místě, jsem dobrý voják a otec,“ při těch slovech si položil ruku na prsa, „a nenechám se urážet ani jako voják, ani jako otec, proto vás varuji – dejte si pozor!“

„Kdybyste mě byl nechal domluvit, byl byste se přesvědčil, že to s vámi myslím dobře.“

„Můj milý příteli,“ zvolal, „já jsem věděl, že jste šlechtyný!“

„Necháte mě domluvit, člověče?“ rozkřikl jsem se na něho. „Pravda je, že se nemohu přesvědčit, jste-li bohatý, či chudý. Ale mám dojem, že máte peníze, ať třeba plynou z všelijakých tajuplných zdrojů, a že jich pořád nějak nemáte dost, ale nechci, aby vaše

dceru měla nedostatek. Kdybych si troufal promluvit s ní, můžete si být jist, že bych vám jakživ žádné peníze nesvěřil, poněvadž jsem vás poznal skrz naskrz a vaše nabubřelé žvásky jsou pro mne jen prázdná sláma. Přece však věřím, že dceru máte snad svým způsobem rád, a tak se musím spokojit alespoň s touhle zárukou.“

Potom jsem s ním vyjednal, že mi bude podávat zprávy o místě svého pobytu a o tom, jak se Katrioně daří, a že mu za to budu pravidelně posílat malou podporu.

Vyslechl to všechno velice dychtivě, a když jsem skončil, vykřikl: „Můj milý kamaráde, můj milý synu, tohle je ještě víc, než bych byl od vás čekal! Spolehněte se na mé slovo, dostojím mu jako voják –“

„Dejte mi už s tímhle pokoj!“ odbyl jsem ho. „Dostal jste mě už tak daleko, že se mi při pouhém slově voják dělá nanic! Naše obchodní jednání skončilo. Teď odejdu a za hodinu se vrátím, tak ať mi tady ten byt zatím vyklidíte!“

Dal jsem jim dost dlouhou lhůtu a jedině jsem se bál, abych se znovu nesetkal s Katrionou, protože jsem měl srdce naměkko a pláč na krajíčku, a tak jsem si svůj hněv musel chránit jako záruku své důstojnosti. Uplynula už skoro hodina, slunce zatím zapadlo a po znachovělé západní obloze se za ním ubíral srpeček měsíce – na východě se ukazovaly hvězdy, a když jsem konečně vešel do svého bytu, bylo tam už husté šero. Rozsvítil jsem svíčku a prohlížel jsem si pokoje: v prvním nezbylo takřka nic, co by ve mně probouzelo vzpomínku na ty, kdo odešli, ale ve druhém jsem na podlaze v koutě uviděl hromádku a srdce se mi málem zastavilo. Katriona tam po sobě zanechala všechno, co měla ode mne. Byla to rána, která mě zasáhla nejbolestněji, snad proto, že byla poslední – padl jsem na tu kupku šatstva a počínal jsem si tak pošetile, že se to stydím povědět.

Pozdě v noci, celý zmrzlý, až mi drkotaly zuby, jsem se zas kapánek vzmužil a vzal jsem rozum do hrsti. Nesnesl jsem pohled na ty nebohé kousky šatstva a stuhy, na to prádlo a ty vyšívané punčochy, a viděl jsem, že mám-li znovu nabýt jakés takés duševní rovnováhy, musím se těch věcí do rána nějak zbavit. Má první myšlenka byla rozdělat oheň a spálit je, ale jednak mi vždycky bylo proti mysli marnotratné mrhání a jednak se mi zdálo kruté spálit ty věci, které Katriona nosila přímo na těle. V tom pokoji byla v koutě skříň, a tak jsem je tam nakonec uložil. Trvalo mi to hezky dlouho, schválně jsem to protahoval – náramně neuměle, ale zato tím pečlivěji jsem je skládal a chvílemi skrápěl slzami. Srdce mi zemdlívalo, byl jsem vyčerpaný, jako bych byl v běhu urazil kolik mil, a celé tělo mě bolelo, jako by mě byl někdo zmlátil. Najednou, když jsem skládal šátek, který často nosila uvázaný kolem krku, všiml jsem si, že má ustřižený cípek. Byl to krásně zbarvený šátek, který jsem jí kolikrát pochválil, a vzpomněl jsem si, jak jsem jednou, když jej měla na sobě, škádlivě prohlásil, že nosí moje barvy. Srdce se mi rozjasnilo nadějí a naplnilo sladkým pocitem, ale vzápětí se mne zmocnilo nejtemnější zoufalství. O kus dál jsem totiž uviděl ten cíp šátku zmačkaný a pohozený na podlaze.

Ale když jsem si to v duchu rozvážil, zase mi trochu svitla naděje. Odstříhla ten cípek v dětinském návalu něhy, a jestliže jej pak zas odhodila, nebylo se co divit, a tak jsem se raději zamýšlel nad tím prvním než nad tím druhým, a víc jsem se utěšoval pomyslením na tu památku, kterou si chtěla vzít s sebou, než abych se rmoutil, že ji v chvilkovém návalu přirozeného vzdoru zas odhodila.

KAPITOLA XXIX

Setkání v Dunkirku

Nazítří jsem tedy nebyl natolik nešťastný, že bych občas neměl aspoň chvilky naděje a jasnější nálady. Velmi vytrvale jsem se vrhl do učení a umínil jsem si, že se od něho nehnu, dokud nepřijede Alan, a do té doby se prostřednictvím Jakuba Mora snad také něco dozvím o Katrioně. Za celý čas, co jsme žili odloučení, dostal jsem od něho celkem tři dopisy. V prvním mi oznamoval jejich příjezd do Dunkirku ve Francii, odkud se Jakub zanedlouho vydal za nějakým tajným posláním – totiž do Anglie za lordem Holdernessem, a pro mne to je vždycky trpké pomyšlení, že jsem mu na tu cestu přispěl svými poctivými penězi. Ale čiň čertu dobře, a peklem se ti odmění – to platilo i o Jakubu Morovi. Za jeho pobytu v Anglii měla vypršet lhůta, kdy byl povinen zaslat mi další dopis, měl-li splnit podmínku, na níž závisela další podpora, a proto byl natolik opatrný, že jej připravil předem a nechal jej Katrioně, aby jej odeslala. Naše pravidelné dopisování se jí patrně zdálo podezřelé, a proto jakmile odjel, Katriona ten dopis otevřela. Když jsem jej pak dostal, začínal sice sdělením Jakuba Mora:

Milý příteli,

Vaše laskavá zásilka došla včas a podle dohody s díky potvrzuji její příjem. Všechno podle daného slibu vydám na svou dceru, které se daří dobře a která si přeje, abych od ní našemu milému příteli vyřídil pozdravy. Zdá se mi, že má dost smutnou náladu, ale doufám v milosrdného Boha, že ji to časem přejde. Žijeme tady hodně osaměle, ale utěšujeme

se tesknými písněmi z našich rodných hor a procházkami po břehu moře, které omývá i pobřeží našeho Skotska. Byly to pro mne lepší časy, když jsem ležel s paterým zraněním na bojišti u Gladsmuiru. Nalezl jsem zde zaměstnání v hřebčinci jednoho francouzského šlechtice, kde se mé zkušenosti po zásluze oceňují. Ale věřte, milý příteli – plat je tak nesmírně neúměrný, že je mi stydno vůbec se o něm zmiňovat, a tak jsou mi vaše zasluky tím vítanější, má-li moje dcera žít v jakéms takéms pohodlí. Ale ujišťuji vás, že mnohem vítanější by bylo shledání se starými přáteli.

Váš oddaný a k službám ochotný přítel

Jakub MacGregor Drummond

dole však bylo připsáno Katrioniným rukopisem:

Nevěřte mu ani slovo, jsou to samé lži. – K. M. D.

Nejenže připojila tuto doušku, ale patrně se jí ani nechtělo dopis odeslat, protože se podle datování někde hodně dlouho zdržel a hned za ním došel třetí. Než jsem dostal ten poslední, přijel zatím Alan a v jeho veselé společnosti jsem byl jako znovuzrozený. Seznámil mě se svým bratrancem od skotského pluku v holandské armádě – byl to piják, jakého svět hned tak neviděl, a jinak na něm nebylo docela nic zajímavého. Často jsem býval hostem na večeři ve společnosti šprýmovných pánů a několik jsem jich uspořádal sám, ale ani to mě nevyhléčilo ze zármutku, takže jsme spolu (totiž Alan a já, tohle se vůbec netýká jeho bratrance) velmi často přetřásali mé zkušenosti s Jakubem Morem a s jeho dcerou. Samozřejmě se mi nechtělo podrobně se o nich šířit, zvláště když mě Alanovy poznámky nikterak nepovzbuzovaly k větší sdílnosti.

„Já se v tom vůbec nevyznám,“ říkal, „ale tak si myslím, že sis počínal jako tulpas. Málokdo poznal v životě tolik lidí jako Alan Breck, ale o takovéhle děvečce, jako je ta tvá, jsem snad jakživ neslyšel, aspoň co se pamatuju. Tak jak to vyprávíš, zdá se mi to skoro neuvěřitelné. Patrně sis to sám pořádně zbřídil, Davide.“

„Skoro si to někdy myslím sám,“ přisvědčoval jsem mu.

„Nejdivnější na tom je, že jsi do ní celý blázen, jak se mi zdá!“

„Úplný blázen, jakéhos hned tak neviděl, Alane, ale to si už asi vezmu s sebou do hrobu.“

„Tohle mi vůbec nejde na rozum!“ byl Alanův obvyklý závěr.

Ukázal jsem mu to psaní s Katrioniným přípiskem. „Tak vida!“ zvolal. „Té tvé Katrioně se nedá upřít určitý smysl pro slušnost a jistá dávka rozumu. Co se týče Jakuba Mora, ten má hlavu dutou jako buben – ten je jenom nenasytné břicho a chvástává huba, ačkoli nemůžu popřít, že se u Gladsmuiru bil docela slušně, a co tu píše o tom paterém zranění, to je taky pravda. Ale hlavu má úplně dutou, a to je ta hlavní chyba.“

„Víš, Alane, mně je proti srsti nechávat to děvče v takových špatných rukou.“

„Horší bys sotva našel,“ připustil Alan. „Ale co s tím můžeš dělat? To víš, Davide, takhle to už s ženskými a mužskými na světě chodí: ženské nemají ani špetku rozumu. Budto mají mužského rády, a pak jde všechno jako po másle, nebo ho nemůžou vystát, a pak se marně namáháš – nesvedeš s nimi nic. Ženské jsou zkrátka dvojí – jedny by pro tebe prodaly poslední cár z těla, a druhým nestojíš ani za fajfku tabáku. Takhle to s ženskými už chodí, a tys patrně pořádný osel, když nedovedeš rozeznat jedny od druhých.“

„Věřu se obávám, že v tomhle budeš asi mít pravdu.“

„Ale ujišťuji tě, že neznám nic lehčího na světě!“ rozkřikl se Alan, „Mohl bych tě tomu naučit jakoby nic, ale tys od narození slepý, jak se mi zdá, a v tom bude ta potíž!“

„Copak mi nemůžeš nějak pomoci,“ zeptal jsem se, „když tvrdíš, že se v těch věcech tak znamenitě vyznáš?“

„Víš, Davide, já jsem přece při tom nebyl, a připadám si jako důstojník v poli, který má na předsunutých hlídkách a výzvědech samé slepce, a tak jak se vlastně má vyznat? Ale nemůžu se zbavit dojmu, že sis to nějak zpackal, a kdybych byl na tvém místě, zkusil bych to s ní znova.“

„Opravdu, Alane?“

„To se ví!“ prohlásil Alan.

Ten třetí dopis jsem dostal, právě když jsme byli zabráni do takového rozhovoru, a hned se uvidí, že přišel jako na zavanou. Jakub psal, že mu dělá starost dceřin zdravotní stav (který byl patrně výtečný), rozplýval se v nejroztomilejších lichotkách vůči mé osobě a nakonec mi navrhoval, abych k nim přijel na návštěvu do Dunkirku.

„Teď se asi už radujete ze společnosti mého bývalého spolubojovníka pana Stewarta,“ psal. „Tak což kdybyste ho kousek doprovodil, až se bude vracet do Francie? Mám pro pana Stewarta něco důvěrně do ouška, ale i jinak by mě náramně těšilo, kdybych se opět setkal s bývalým druhem ve zbrani, obzvláště tak srdnatým, jako je on. A pokud jde o vás, příteli, mé dceři i mně by bylo velkou ctí přivítat našeho dobrodince, kterého máme rádi jako bratra a syna. Ten francouzský šlechtic se ukázal jako největší špinavec a lakomec, a tak jsem byl nucen nechat jeho hřebčinec na holičkách. Následkem toho bydlíme dost uboze v hostinci u nějakého Bazina, ale je to v dunách a máme tu čerstvý vzduch, a tak nepochybuji, že bychom mohli vespolek strávit několik příjem-

ných dní – my s panem Stewartem bychom si mohli zavzpomínat na zašlou vojenskou slávu, a vy s mou dcerou byste se zabavili způsobem vhodnějším pro váš věk. Ale prosil bych alespoň pana Stewarta, aby se tady zastavil – mám s ním projednat záležitost dalekosáhlého významu.“

„Co mi ten člověk může chtít?“ podivil se Alan, když si to přečetl. „Co chce od tebe, to je jasné – jsou to prachy. Ale co asi chce od Alana Brecka?“

„Tohle bude jen záminka,“ odpověděl jsem. „Pořád ještě usiluje o to manželství, a já mu přeji ze srdce, aby dosáhl svého. A tebe zve také, protože si myslí, že bez tebe bych pravděpodobně nepřišel.“

„Jel bych rád,“ prohlásil Alan. „Jakživ jsem se s ním nekamarádíl, obyčejně jsme se jeden druhému pošklebovali jako dva dudáci, když se jeden před druhým naparují. Má pro mě něco důvěrně do ouška, vida ho! A já zase pro něho budu možná mít něco na zadek, než s tím budeme hotovi. Safra, tak si myslím, že by to mohla být náramná zábava, kdybych se jel podívat, co má vlastně za lubem! A při tom bych se taky podíval na tu tvou děvečku. Co říkáš, Davídku? Pojedeš s Alanem?“

Toť se ví, že jsem se nezdráhal, a poněvadž se Alanovi dovolená chýlila ke konci, ihned jsme se spolu vydali na tu dobrodružnou výpravu.

Jednoho dne v lednu jsme skoro už za tmy přijeli konečně do města Dunkirku. Koně jsme nechali ve stájích u pošty a najali jsme si průvodce k Bazinovu hostinci, který byl za městskými hradbami. Zatím se už úplně setmělo, takže jsme se z pevnosti dostali ven v poslední chvíli, a sotva jsme byli na mostě, slyšeli jsme, jak se vrata v bráně za námi přibouchla. Za mostem svítilo předměstí, kterým jsme za chvíli prošli, zahrnuli jsme do temné-

ho úvozu a brzy jsme se v temnotách brodili hlubokým pískem a slyšeli jsme jen hučení moře. Hezkou chvíli jsme potmě tápali za svým průvodcem, takřka jen podle jeho hlasu, a už jsem si začínal myslet, že nás možná vede špatně, když jsme se najednou octli na hřebeni písečného násypu a ve tmě se před námi ukázalo kalně osvětlené okno.

„*Voilà l'auberge à Bazin*,“⁴⁷ řekl průvodce.

Alan mlaskl jazykem. „Náramně osamělé místočko,“ řekl a já jsem podle jeho hlasu poznal, že se mu to zvláště nezamlouvá.

Za chvíli jsme se už octli v přízemí domku, které tvořila jediná místnost po straně se schody do pokojů, u zdí stály lavice a stoly, na jednom konci bylo ohniště, na němž se vařilo, a na druhém police s láhvemi a padacími dveřmi do sklepa. Přivítal nás Bazin, hromotluk nepříjemného vzezření, řekl nám, že ten pán ze Skotska někam odešel, ale mladá dáma je nahoře, a nabídl se, že ji pošle dolů.

Vytáhl jsem ze záhradří ten šátek, kterému chyběl cípek, a uvázal jsem si jej kolem krku. Srdce mi bušilo, až jsem je slyšel, a když mi Alan s šelmovským úšklebkem poklepal na rameno, málem jsem se nezdržel prudkých slov. Ale nemuseli jsme dlouho čekat. Uslyšel jsem nahoře kroky a uviděl jsem ji na schodech. Sestupovala po nich úplně mlčky a přivítala mě bledá v obličeji, až příliš vážně, jak se mi zdálo, nebo možná rozpačitě, což mě nesmírně zaráželo.

„Můj otec Jakub More tu bude za chvíli a velice rád vás uvidí,“ řekla. A pak jí obličej najednou vzplanul, oči se jí rozzářily a řeč jí selhala – byl jsem si jist, že si povšimla toho šátku. Ale přivedlo ji to z míry jen na okamžik, a tím živěji, jak se mi zdálo, začala vítat Alana. „Tak vy jste ten přítel Alan Breck?“ zvolala. „Mockrát jsem

---

47 Tamhle je Bazinův hostinec (franc.). Pozn. překl.

ho už slyšela o vás vyprávět, a tak vás už teď mám ráda za vaši statečnost a dobrosrdečnost.“

„Dobrá, dobrá,“ řekl Alan, držel její ruku ve své a prohlížel si ji. „Tak tohle je konečně ta mladá dáma! Davide, ty jsi ale opravdu břídil, když máš někoho vylíčit, jak vypadá!“

Snad jakživ jsem ho neslyšel tak mluvit, aby to člověka vzalo za srdce – jeho hlas mi zněl jako zpěv.

„Cože? Copak mě líčil, jak vypadám?“ užasla.

„Neslyšel jsem od něho takřka nic jiného, co jsem přijel z Francie! Až na to, že jsem už o něčem takovém trochu slyšel jednou v noci ve Skotsku v jednom háječku u Silvermillsu. Ale nic si z toho nedělejte, má milá, jste hezčí, než jak vás vylíčil. A jedno je jisté: z vás a ze mne budou dobří přátelé. Já tadyhle Davidovi dělám nohsleda, věším se mu na paty jako stín, a co má rád on, musím mít rád i já – tak ať si dá každý pozor a má mě taky rád, nebo běda mu! Teď aspoň vidíte, že se máte k Alanovi Breckovi hezky mít, a přesvědčíte se, že tím o nic nepřijdete. Není zrovna hezký chlapík, ale když má někoho rád, dovede být náramně věrný!“

„Děkuji vám ze srdce za vaše laskavá slova,“ odpověděla. „A já si statečného poctivého člověka tolik vážím, že ani nevím, jak vám je mám oplatit.“

Jako unavení pocestní jsme byli tak smělí, že jsme nečekali na Jakuba Mora a zasedli jsme ke stolu jen ve třech. Katriona se musela posadit vedle Alana, a on ji při jídle obsluhoval – musela se první napít z jeho sklenice a ustavičně ji zahrnoval lichotivými poklonami, ale nezavdal mi ani v nejmenším příčinu, abych na něho žárlil. Úplně ovládl rozhovor u stolu a byl tak veselý, že ani ona, ani já jsme neměli příležitost upadnout do rozpaků. Kdyby nás tam tak byl někdo viděl, jistě, by si byl myslel, že Alan je její starý známý a já jsem jí cizí. Měl jsem věru už často důvod, abych

si ho zamiloval a zároveň se mu obdivoval, ale nikdy jsem k němu nepocítil tolik lásky a obdivu jako toho večera a chtě nechtě jsem mu musel přiznat (což jsem byl někdy v pokušení zapomínat), že má nejen bohaté životní zkušenosti, ale mimo to i velké vrozené schopnosti. Katriona jím byla zřejmě úplně uchválena – její smích zněl jako zvonková hra, obličeje se jí rozveselil jako májové jitro, a musím se doznat, že mě to sice náramně těšilo, ale přitom jsem byl trochu smutný a říkal jsem si, jaký jsem neohrabaný tulpas ve srovnání s Alanem, jak se mohu vůbec opovážit vtírat se takové dívce do cesty a třeba i dusit její radost ze života.

Měla-li však toto být má úloha, brzy jsem se přesvědčil, že není jen má – jakmile se Jakub More vrátil, dívka jako by se najednou proměnila v solný sloup. Po celý zbytek večera jsem ji neustále pozoroval, dokud se s nějakou výmluvou nevytratila na lože: a mohu dosvědčit, že se ani jednou neusmála, sotvaže tu a tam promluvila, a většinou seděla bez hnutí s očima sklopenýma na stůl před sebou. Musel jsem se opravdu divit, jak se bývalá oddaná láska mohla proměnit až v chorobnou nenávist.

O Jakubovi Morovi je zbytečné se nějak zvláště zmiňovat – už toho člověka znáte, aspoň hlavní rysy jeho povahy, a já mám už věru po krk opakovat, co všechno se nám snažil nalhat. Stačí, když řeknu, že toho vypil spoustu a pověděl moc málo, co mělo vůbec nějaký význam. Pokud šlo o jednání s Alanem, to mělo počkat do zítřka, až si budou moci pohovořit mezi čtyřma očima.

Rádi jsme k tomu přivolili, protože jsme byli s Alanem po celodenní jízdě na koni řádně unaveni, a tak jsme po Katrionině odchodu nezůstali dlouho sedět.

Brzy jsme se octli o samotě v pokoji, kde jsme se oba museli spokojit s jednou postelí. Alan se na mne zadíval s potutelným úsměvem.

„Davide, ty jsi ohromný osel!“ řekl.

„Jak to, prosím tě?“ podivil jsem se.

„Jak to? Jak to? Vždyť je to úplně neuvěřitelné, člověče, že můžeš být takový hlupák, až to volá do nebe!“

Znovu jsem ho prosil, aby se vyjádřil jasně.

„No tak ti to prozradím. Říkal jsem ti přece, že na světě jsou dva druhy ženských – jedny, co by pro člověka prodaly poslední cár z těla, a pak ty druhé. A tak si dej trochu práci a zkus, co dovedeš; kamarádíčku! Ale co to máš za šátek na krku?“

Pověděl jsem mu to.

„Však jsem si tak něco myslel,“ prohlásil.

Ale pak už nepromluvil ani slovo, ačkoli jsem na něho ještě hezky dlouho naléhal.

KAPITOLA XXX

Dopis z lodi

Ve dne se ukázalo, v jaké je ten hostinec samotě. Stál sice hned u moře, ale odtamtud jej nebylo vidět, protože kolem dokola byly nakrabacené písčité násypy. A od něho také nebylo nikam vidět, až na to, že nad jedním pahrbkem vyčnívala dvě ramena větrného mlýna jako oslí uši, jenže osel byl schovaný. Časně zrána bylo úplné bezvětří, a když se později zdvihl vítr, byl na ta ohromná křídla zvláštní pohled, jak se za pahrbkem vzájemně honí pořád dokola. Cesta tam žádná nebyla, k Bazinovu hostinci vedla ze všech stran jen spousta pěšinek mezi písčnými násypy. Pravda, Bazin se živil všelijakými obchody, ale ani jeden nebyl poctivý, a tak mu poloha hostince značně usnadňovala živobytí. Chodili tam podloudníci, političtí agenti a ukrývali se tam psanci, než se jim naskytla příležitost dostat se přes moře na druhou stranu. Vsadil bych se, že se tam děly ještě horší věci, poněvadž kdyby tam byl někdo zamordoval všechny lidi v domě, nikdo by se o tom třeba nedověděl.

Spal jsem málo a špatně. Dlouho před rozedněním jsem tiše vstal z postele, na níž jsem spal s Alanem, a rychle jsem před hostincem přecházel sem tam, abych se zahřál. Den se rozbřeskl náramně zakaboněný, ale zanedlouho se na západě zdvihl vítr, který mraky rozehnal, takže vysvitlo slunce a mlýn se roztočil. Slunce hrálo skoro jako na jaře, nebo jsem měl možná jaro v srdci, a nesmírně mě bavila podívaná na obrovská mlýnská křídla, jak se za tím pahrbkem rychle otáčejí. Chvilími jsem zaslechl, jak při tom skřípají, a asi tak v půl deváté ráno jsem uslyšel v domě zpívat

Katrionu. Tolik mě to rozveselilo, že jsem div nevyhodil klobouk do výšky, a ty neutěšené pusté končiny mi připadaly jako ráj.

Ale když čas ubíhal a nablízku se nikdo neukazoval, začínaly se mne zmocňovat nepříjemné pocity, které jsem si nedovedl vysvětlit. Jako by se mělo stát něco zlého – křídla větrného mlýna, jak se zdvíhala a zase za pahrbkem zapadala, budila dojem, jako by tam byli nějací lidé na číhané. Byla to pouhá představa, ale bylo jistě prapodivné, jak v takovém opuštěném domě mohl někdo ubytovat mladou dívku.

K snídani jsme zasedli pozdě a bylo zřejmé, že Jakub More má nějaké obavy či starosti, což na něm Alan zřejmě pozoroval, a proto ho nespouštěl z očí – ta zjevná znepokojenost z jedné strany a z druhé zase bdělost mě nesmírně dráždila, byl jsem jako na trnů. Hned po snídani Jakub zřejmě pojal nějaké rozhodnutí a začal se omlouvat, že má v městě důvěrnou schůzku (prý s tím francouzským šlechticem) a vrátí se asi až v poledne. Než odešel, odvedl si dceru stranou až na druhý konec místnosti, kde jí zřejmě velice důtklivě domlouval, ale ona mu naslouchala dost neochotně.

„Tenhle Jakub se mi zamlouvá čím dál tím méně a méně,“ svěřil se mi zatím Alan. „Tak se mi zdá, že s tím člověkem není něco v pořádku, a nic bych se nedivil, kdyby si Alan Breck dal dnes na něho dobrý pozor. Taky bych se rád podíval na toho francouzského šlechtice, Davídku, a tak by ses mohl snad nějak zabavit beze mne – třeba by sis mohl tu děvečku vzít zatím trochu na paškál, abys viděl, jak na tom vlastně jsi. Promluv si s ní pěkně upřímně – pověz jí rovnou hned na začátku, že jsi náramný osel – a pak bych se jí na tvém místě zmínil, ale docela nenápadně, že ti hrozí nebezpečí. Na tohle nachytáš každou ženskou.“

„Ale já nemůžu lhát, Alane, ani docela nenápadně,“ odpověděl jsem trochu posměšně.

„Vidiš, jaký jsi osel! Tak jí třeba pověz, že jsem ti to poradil, tomu se jistě zasměje, a tak to bude snad nejlepší. Jen se na ty dva podívej! Kdybych k té dívce neměl naprostou důvěru, kdybych nevěděl, že si Alana ohromně oblíbila, musel bych si myslet, že tamti dva mají za lubem nějaký hokuspokus.“

„Opravdu myslíš, Alane, že si tě tolik oblíbila?“ zeptal jsem se.

„Má o mně ohromně dobré mínění – a já nejsem jako ty, já to poznám. Já to vím – má o Alanovi ohromně dobré mínění. A když mám mluvit pravdu, já je mám taky, a tak s vaším dovořením, pane ze Shawů, schovám se kousek dál tamhle v dunách a podívám se, kam má Jakub namířeno.“

Odešli jeden po druhém a já jsem zůstal u stolu sám: Jakub se vydal do Dunkirku, Alan ho šel stopovat a Katriona se odebrala nahoru do svého pokoje. Dovedl jsem docela dobře pochopit, proč se mi vyhýbá, aby se mnou nezůstala o samotě, ale mrzelo mě to a umínil jsem si, že ji musím nějak přimět k rozmluvě mezi čtyřma očima, než se ti dva vrátí. Celkem se mi zdálo nejlepší, když se ztratím, tak jako Alan. Když budu z dohledu někde v dunách, krásné počasí ji snad vyhládá ven, a jak jen bude z domu, provedu si svou.

Bez otálení jsem vyšel z domu, a sotva jsem byl za prvním písečným pahrbkem, už se ukázala ve dveřích hostince, rozhlédla se, a když nikoho neviděla, pustila se pěšinkou, která vedla rovnou k moři, a já jsem šel za ní. Neměl jsem nikterak naspěch, aby si mne povšimla – čím budeme dál, tím nám aspoň zbude víc času k rozmluvě, a poněvadž jsme šli hlubokým pískem, mohl jsem ji snadno stopovat nepozorován. Pěšinka šla do kopečka, až jsem se octl na hřebeni násypu. Odtamtud jsem se teprve mohl na vlastní oči přesvědčit, v jaké neutěšené pustině se hostinec skrývá – nebylo odtamtud vidět ani človíčka, ani lidského obydlí kromě Bazinova hostince a větrného mlýna. Kousek dál se ukázalo moře

a na něm několik lodí – byl to hezký obrázek. Jedna z nich byla nějak příliš blízko u břehu na to, že byla tak velká, a najednou mě pojalo nové podezření, když jsem podle její výstroje poznal, že to je *Mrož*. Kde se bere anglická loď tak těsně u francouzského pobřeží? A proč byl Alan vlákán do její blízkosti, na místa, kde na záchranu není vůbec pomyšlení? A je to náhodou, nebo je to záměrné, že se dcera Jakuba Mora pouští právě dnes až na samý okraj zátoky?

Za chvíli jsem se za ní vynořil na hřebeni posledního písečného násypu při pobřeží. Táhl se do dálky úplně opuštěné, až na člun válečné lodi, vytažený na břeh asi tak v polovině té části, která byla v dohledu, a důstojníka, který chodil v písku sem tam, jako by na někoho čekal. Honem jsem se posadil do husté vysoké trávy, kde jsem byl dost schovaný, a díval jsem se, co se bude dít. Katriona zamířila rovnou k tomu člunu, důstojník ji zdvořile přivítal, promluvili spolu pár slov, všiml jsem si, že si podali nějaký dopis, a Katriona se ihned obrátila k odchodu. V té chvíli člun odrazil od břehu, jako by na evropském pobřeží už dál neměl co pohledávat, a hnal si to k *Mroži*. Ale zpozoroval jsem, že důstojník zůstal na břehu a zmizel mezi písečnými násypy.

To se mi moc nelíbilo, a čím déle jsem o tom uvažoval, líbilo se mi to méně a méně. Shání se ten důstojník po Alanovi, nebo po Katrioně? Blížila se ke mně s hlavou sklopenou a s očima upřenýma do písku a vypadala tak dojemně, že jsem si nedovolil ani na chvíli zapochybovat o její nevině. Za chvíli hlavu zdvihla a uviděla mě – zřejmě zaváhala, ale pak šla zase dál, jenže pomaleji, a zdálo se mi, že nějak pobledla. Když jsem to viděl, dočista jsem zapomněl na všechno ostatní – na své obavy a podezření, i na nebezpečí, které hrozí příteli – ihned jsem vstal a čekal jsem na ni zcela opojený nadějí.

Když se přiblížila, pozdravil jsem ji „dobré jitro“, a ona můj pozdrav velice klidně opětovala.

„Odpustíš mi, že jsem šel za tebou?“ zeptal jsem se.

„Já vím, že to vždycky myslíš se mnou dobře,“ odpověděla a pak z ní najednou vyhrklo: „Proč tomu člověku posíláš peníze? To nesmíš!“

„Neposílal jsem je jemu, ale pro tebe – však to dobře víš.“

„Nemáš právo je posílat nikomu z nás. To není správné, Davide.“

„Já vím, že není, že to je chyba, a prosím Boha, aby takovému hlupákovi ukázal, jak to má napravit, jestli je to vůbec možné. Katriono, tohle není život pro tebe, jaký tu teď vedeš, a odpusť mi, že to říkám, ale já bych tě nikdy nesvěřil tomu člověku, třebaže je tvůj otec.“

„Vůbec mi o něm nemluv!“ vzkřikla.

„Už o něm mluvit nebudu, ujišťuji tě, že nemám starost o něho, to mi věř! Musím pořád myslet jen na jedinou věc. Dlouho jsem byl v Leydenu sám, ale při učení jsem pořád myslel jenom na to. Když přijel Alan, chodil jsem s ním na veselé večere s jeho kamarády z vojny, ale pořád jsem myslel jen na to. Myslel jsem na to už předtím, když jsem tě měl u sebe. Katriono, vidíš ten šátek, co mám na krku? Jednou jsi mu ustříhla cípek, ale ten jsi hned zahodila. Tohle jsou teď tvoje barvy a já je nosím na srdci. Má drahá, nemohu bez tebe být. Zkus to, jestli bys mohla se mnou žít!“

Přikročil jsem k ní blíž, jako bych jí chtěl zastoupit cestu.

„Zkus, jestli bys mohla se mnou žít,“ opakoval jsem, „zkus to a měj se mnou trošku trpělivost!“

Pořád nepromluvila ani slovo a mne počínal jímat strach – skoro smrtelný strach.

„Katriono,“ řekl jsem úpěnlivě a nespouštěl jsem z ní oči, „copak je tu zase nějaké nedorozumění? Nemám vůbec naději?“

Zdvihla ke mně obličej, a jako by lapala po dechu.

„Ty mě opravdu chceš, Davídku?“ zeptala se skoro neslyšitelně.

„Chci! Vždyť to dobře víš – chci tě!“

„Nemám už nic, co bych ti dala nebo odepřela,“ řekla. „Hned od prvního dne jsem byla celá tvá – jen kdybys byl o mne stál!“

Stáli jsme na hřebeni pahrbku, fičel tam vítr a bylo nás odevšad vidět, i z té anglické lodi, ale klekl jsem si před ní do písku, objal jsem jí kolena a rozplakal jsem se tak usedavě, div mi to neutrhlo srdce. Prudkým vzrušením jsem ztratil smysl pro cokoli jiného. Nevěděl jsem ani, kde jsem, zapomněl jsem, proč jsem tak šťastný – věděl jsem jenom, že se ke mně sklonila, cítil jsem, jak mě hladí a tiskne si mě na prsa, a její slova jsem slyšel nejasně, jakoby v burácivém větru.

„Davídku, ach Davídku, to mě máš tolik rád? To jsi mě měl, chudinku, pořád tolik rád? Davídku! Davídku!“

Rozplakala se též, a tak jsme tam s pocity dokonalé blaženosti spolu prolévali slzy.

Mohlo být už asi deset, než jsem si jasně uvědomil, jakou milostí jsem byl obdařen – posadil jsem se tam s ní, vzal jsem ji za ruce, upřeně jsem se jí díval do obličeje, nahlas jsem se smál radostí jako malé dítě a zahrnoval jsem ji pošetilými mazlivými slůvky. Jakživo se mi nikde tolik nelíbilo jako v těch dunách u Dunkirku, a skřípění křídel větrného mlýna, jak se otáčela nad pahrbkem, mi znělo jako nejkrásnější hudba.

Nevím, jak dlouho bychom tam ještě byli seděli a neuvědomovali si nic kromě nás dvou, kdybych se v jedné chvíli nebyl zmínil o jejím otci – to nám připomnělo skutečnost.

„Má malá přítelkyně,“ – takhle jsem jí říkal znovu a znovu, a při těch slovech jsem radostně vzpomínal na všechno minulé, radostně jsem si uvědomoval, že se na ni dívám a jsem jí tak nablízku,

„má malá přítelkyně, teď jsi úplně moje, nadobro moje, má malá přítelkyně, a ten člověk už nemá do toho co mluvit.“

Najednou zbledla a obě ruce mi vytrhla z dlaní.

„Davídku, odved' mě od něho pryč!“ vykřikla. „Tady něco není v pořádku – není na něho spolehnoutí! Něco se stane, srdce mi svírá hrozný strach. Je to každopádně divné, jaké to vlastně má řízení s tamtou lodí. Copak asi v tomhle stojí?“ A ukázala mi ten dopis. „Mám ošklivé tušení. Alanovi hrozí něco zlého. Otevři to psaní, Davídku – otevři je a přečti si to!“

Vzal jsem jí dopis z ruky, podíval jsem se na něj a zavrtěl jsem hlavou.

„Ne; je mi to proti mysli – nemůžu přece otevřít cizí dopis.“

„Ani kdyby to mělo zachránit tvého přítele?“ užasla.

„To nevím – snad ani tak ne. Ach, kéž bych věděl, co mám dělat!“

„Vždyť nejde o nic tak hrozného – potřebuješ jen zlomit pečeť.“

„Já vím, ale je mi to proti mysli.“

„Dej to sem,“ řekla, „otevřu to sama!“

„Ty také nesmíš! Každý jiný spíš než ty! Vždyť tady jde o tvého otce a jeho čest, má drahá, a o té máme oba pochybnosti. Je to tu beze sporu nebezpečné, zvláště když je tu tak blízko anglická loď, odkud tvému otci poslali dopis, a ten důstojník se skrývá někde tady na břehu. Nebude asi sám, budou tam s ním ještě druzí – vsadil bych se, že nás v tuhle chvíli špehují. To se ví, někdo by měl ten dopis otevřít, ale rozhodně ne ani ty, ani já.“

Bylo to mé pevné rozhodnutí, ač mě hluboce skličoval pocit nebezpečí a strach z ukrytých nepřátel, ale najednou jsem v dunách uviděl Alana, jak se vrací – zřejmě už přestal stopovat Jakuba, protože byl sám. Měl na sobě velmi pěkný vojenský kabát, a já

jsem se zachvěl hrůzou při pomýšlení, jak by mu byl nebezpečný, kdyby ho tu přepadli a v tom člunu odvěkli na loď – jako zběha, povstalce a odsouzeného vraha.

„Tamhleten,“ vykřikl jsem, „tamhleten člověk má úplné právo dopis otevřít – nebo ne, jak sám uzná za dobré.“

„Ihned jsem na něho zavolaal a oba jsme vstali, aby nás viděl.“

„Ale jestli je to tak – jestli to bude znamenat nové zneuctění – můžeš to snést?“ zeptala se a upřela na mne planoucí oči.

„Na něco podobného se mě kdosi ptal už jednou, sotva jsem se s tebou seznámil,“ odpověděl jsem. „A víš, co jsem už tehdy prohlásil? Že jestli tě mám opravdu rád tak, jak si myslím – jenže já tě mám rád mnohem víc! – oženil bych se s tebou i pod šibenicí, kdyby ho pověsili.“

Prudce se zarděla, přistoupila blíž, přitiskla se ke mně a vzala mě za ruku – a takhle jsme očekávali Alana.

Přiblížil se s potutelným úsměvem. „Co jsem ti říkal, Davide?“ byla jeho první slova.

„Všechno má svůj čas, Alane,“ odpověděl jsem, „ale v téhle chvíli jde o vážné věci. Jak jsi pochodil? Tadyhle před naší přítelkyní můžeš mluvit otevřeně.“

„Stopoval jsem ho nadarmo,“ řekl.

„To my dva jsme pochodili líp a máme pro tebe hodně novinek, které musíš posoudit sám. Vidíš tamhletu loď?“ zeptal jsem se a ukázal jsem prstem. „To je Mrož, velitel kapitán Palliser.“

„Jakpak bych ji neznal!“ odpověděl Alan. „Měl jsem s ní pěknou fušku, když křižovala ve Forthu. Ale co jim to napadlo připlout sem tak blízko?“

„Já ti povím, proč sem hlavně připluli,“ odpověděl jsem. „Přivezli tady ten dopis pro Jakuba Mora. Ale proč tady ta loď zůstává, když ten dopis už odevzdali, co se bude dít dál, proč se tady jeden

důstojník schovává v dunách, a je-li, nebo není-li tu docela sám – tohle bys měl dobře uvážit, Alane!“

„Dopis pro Jakuba Mora?“ podivil se.

„To se ví.“

„Tak já ti povím ještě něco,“ řekl Alan. „Když jsi v noci tvrdě spal, slyšel jsem ho s někým hovořit francouzsky, a pak se dveře hostince otevřely a zase zavřely.“

„Vždyť jsi celou noc spal jako dřevo, Alane – já to můžu dosvědčit!“ rozkřikl jsem se.

„Jenže já bych Alanovi nikdy nevěřil, ať spí, nebo bdí!“ prohlásil. „Ale vypadá to zle. Ukaž to psaní.“

Dal jsem mu je.

„Katriono, budete mi muset prominout,“ řekl, „ale tady nejde o nic míň než o můj vzácný kejhák, a tak budu muset to psaní otevřít.“

„To jsem si taky přála,“ odpověděla.

Otevřel dopis, chvatně jej přečetl a vymrštil ruku do výšky.

„Ten smradlavý jezevec!“ ulevil si a nacpal dopis do kapsy. „Honem, musíme sbalit svých pět švestek. Kdybych se tu zdržel, je to má smrt!“ A rozběhl se k hostinci.

První promluvila Katriona. „Zaprodal vás?“ zeptala se.

„Zaprodal, má milá,“ odpověděl Alan. „Ale díky vám a Davídkovi můžu mu ještě upláchnout. Jen jak se dostanu na koně!“

„Musíme vzít Katrionu s sebou,“ prohlásil jsem. „Nesmí s tím člověkem dál zůstat pohromadě. My dva se chceme vzít!“ Při těch slovech si přitiskla mou ruku k srdci.

„Tak už jste se konečně domluvili?“ řekl Alan a ohlédl se na nás. „To je asi to nejlepší, co jste jeden i druhý v životě udělali. A musím říct, holoubkové, že je z vás opravdu hezký párek.“

Pustil se pěšinkou, která vedla těsně kolem větrného mlýna, a já jsem upozoroval muže v námořnických kalhotách, který se za ním schovával. Naštěstí jsme ho zaskočili z týla.

„Podívej se, Alane?“ vykřikl jsem.

„Pst! Tohle je má věc!“ řekl.

Toho člověka zřejmě trochu ohlušoval klapot mlýna, takže jsme se k němu dostali hodně blízko, než nás upozoroval. Najednou se otočil a viděli jsme, že je to statný chlapík s hodně zarudlým obličejem.

„Doufám, pane, že umíte francouzsky?“ zeptal se ho Alan.

„*Non, monsieur*,“⁴⁸ odpověděl s neuvěřitelně špatnou výslovností.

„*Non, monsieur*,“ opakoval po něm Alan posměšně. „Takhle vás na Mroži naučili francouzsky? Tak koukejte, vy zpropadený ničemo, jak vás skotskou botou nakopnu do vaší anglické zadnice!“

A než se námořník vzpamatoval a vzal nohy na ramena, Alan se po něm rozehnal a kopl ho vší silou, až padl na nos. Potom ho se škodolibým úsměvem pozoroval, jak se nemotorně postavil na nohy a odpotácel do dun.

„Nejvyšší čas, abych tady z toho pustého pískoviště zmizel!“ prohlásil pak Alan, plným tryskem se pustil k zadnímu vchodu do Bazinova hostince a my jsme běželi v patách za ním.

Náhodou se stalo, že když jsme vešli jedněmi dveřmi, octli jsme se tváří v tvář Jakubu Morovi, který vešel druhými.

„Honem běž nahoru a sbal si věci,“ řekl jsem Katrioně. „Tohle se nehodí pro tvoje uši.“

Jakub s Alanem už zatím byl ve velké hostinské místnosti. Když Katriona běžela ke schodům, musela kolem nich projít, a sotva

---

48 Ne, pane. Pozn. překl.

byla kus nahoře, viděl jsem, že se obrátila a ještě jednou se na ně podívala, ale nezastavila se. Však také oba stáli za podívanou! Jakmile Alan Jakuba spatřil, nasadil ten nejzdvořilejší a nejvlídnější, ale přitom výhružně bojovný výraz – Jakub ihned věřil nebezpečí, tak jako lidé po čichu poznají, že v domě hoří, a odhodlaně se připravil na nejhorší.

Času bylo namále. V podobné situaci, v jaké se octl Alan na tak osamělém místě, a všude kolem plno nepřátel, byl by se zalekl i Caesar. Na Alanovi však nebylo pozorovat žádnou změnu – oslovil Jakuba svým obvyklým uštěpačně vyzývacím tónem:

„Má poklona, dobrý den, pane Drummonde! Tak co – přišel jste s dobrým porízením? Oč se vlastně jednalo?“

„No, o docela soukromou záležitost, musel bych vám to dlouho vykládat,“ odpověděl Jakub, „a tak myslím, že to může počkat, až se najíme.“

„O tom bych si dovolil pochybovat,“ řekl Alan. „Tak si myslím, že bych se to měl radši dovědět hned. Dostali jsme totiž tady s panem Balfourem nějaký vzkaz a máme chuť se vydat na cestu.“

Viděl jsem Jakubovi na očích, že ho to trochu překvapilo, ale držel se dobře.

„Stačí, abych řekl jen slovo, a jistě vás chuť přejde. Jen počkejte, až vám povím, jaké to bylo řízení.“

„Tak nám to povězte hned,“ vybídl ho Alan. „Přece se nebudete před Davidem ostýchat?“

„Jedná se o to, že bychom mohli oba rychle zbohatnout,“ prohlásil Jakub.

„Nepovídejte!“ užasl Alan.

„Je to tak,“ ujistil ho Jakub. „Abyste věděl, jde o Clunyho poklad.“

„Ale!“ podivil se Alan. „Dověděl jste se, kde je?“

„Dověděl, pane Stewarte, a můžu vám to místo ukázat.“

„Sláva vám!“ prohlásil Alan. „No, to jsem věru rád, že jsem se přijel podívat do Dunkirku! Tak tohle bylo to vaše řízení, co? Platí – bude to napolovic?“

„To se rozumí, pane Stewarte.“

„Vida, vida,“ řekl Alan a pak se znovu zeptal nevinným, zvědavým tónem: „A nemá to náhodou co dělat s *Mrožem*?“

„S čím?“ ptal se Jakub.

„Nebo s tím darebákem, kterého jsem před chvílí tamhle u mlýna nakopl do zadnice?“ pokračoval Alan. „Prrrr, člověče, já už mám dost těch vašich lží! Tadyhle mám v kapse dopis od Pallisera, tak s tím už přestaňte, Jakube More. Víckrát se už nemůžete ukázat před slušnými lidmi.“

Jakub vypadal ohromně zaraženě. Chvilí stál bledý a bez hnutí a pak najednou zrudl zuřivým vztekem.

„Jak se to opovažujete se mnou mluvit, vy parchante?“ zařval.

„Vy dobytku proradný!“ rozkřikl se Alan, vlepil mu na ústa fac-ku, až to mlasklo, a v mžiku se s třeskem srazily jejich kordy.

Jakmile jsem uslyšel třesk tasených čepelí, instinktivně jsem uskočil stranou. Vzápětí jsem viděl, jak Jakub jen tak tak odrazil ránu, až jsem se lekl, že je po něm veta, a přitom mi blesklo hlavou, že to je přece Katrionin otec a v jistém smyslu skoro i můj – ihned jsem tasil sám a skočil jsem mezi ně.

„Drž se zpátky, Davide! Copak ses zbláznil? Nech nás být, sakra!“ rozkřikl se Alan. „Tak ať tvá krev padne na tvou hlavu, když nechceš poslechnout!“

Dvakrát jsem jim srazil čepele. Odstrčili mě tak prudce, až jsem se odpotácel ke zdi, ale zase jsem mezi ně skočil. Nevšímali si mne – doráželi na sebe jako zuřivci. Jakživ nepochopím, jak jsem se uchránil, že mě nepobodali – celý ten výjev se kolem mne odehrál jako ve snu, až jsem najednou uslyšel se schodů výkřik – a už

stála Katriona před otcem. V té chvíli jsem ucítil, jak mi špička kordu zavadila o něco měkkého, a když jsem švihl kordem zpátky, byla zarudlá. Na dívčině šátku u krku jsem spatřil krev a div se mi nezatmělo v očích.

„Chcete ho zabít před mýma očima – jsem přece jeho dcera!“ vykřikla.

„Už ho mám až po krk, má milá!“ řekl Alan, poodešel stranou a posadil se na stůl s rukama zkrříženými – v jedné ještě držel tasený kord.

Zůstala chvíli před ním stát, celá udýchaná, oči vytřeštěné, pak se najednou prudce otočila k otci.

„Klid' se odtud!“ řekla. „Ať už tvou hanbu nevidím! Nech mě tady s pořádnými lidmi! Já jsem dcera Alpinova! Klid' se odtud, zhanobil jsi syny Alpinovy!“

Vykřikla to tak vášnivě; že mě vyburcovala z hrozného úleku nad mým zkrvavělým kordem. Stáli proti sobě, ona s rudou skvrnou na šátku, on bílý jako plátno. Znal jsem ho dobře – věděl jsem, že ho to zranilo do hloubi srdce, ale nasadil si masku drzého chvastouna.

„No, jestli tahle šarvátka už skončila,“ řekl a zastrčil kord do pochvy, třebaže pořád ještě nespouštěl Alana z očí, „dojdu si jen pro kufr –“

„Žádný kufr se odtud nehne, leda se mnou!“ okřikl ho Alan.

„Pane,“ zařval Jakub.

„Jakube More, tadyhle vaše slečna dcera se chce provdat za mého přítele Davida, a jen tomu máte co děkovat, že se odtud můžete klidit s kostrou pěkně pohromadě. Ale radím vám dobře, odklidte tu svou kostru honem, než bude pozdě. Snad to ani netušíte, ale má trpělivost má své meze!“

„Sakra, vždyť mám v tom kufru peníze!“ prohlásil Jakub.

„To mě náramně mrzí,“ řekl Alan s tím svým potouchlým úsměvem, „ale ty jsou teď moje, abyste věděl.“ A pak dodal přísněji: „Poslechněte mou radu, Jakube More, a klidte se odtud!“

Zdálo se, jako by se Jakub chvíli rozmýšlel, ale pravděpodobně se už přesvědčil, jaký je Alan mistr v šermu, protože najednou před námi smekl klobouk a odporoučel se všem po řadě (tvářil se přitom, jako by šel na popravu).

V té chvíli jsem úplně vystřízlivěl.

„Katriono, to jsem byl já!“ vykřikl jsem. „To byl můj kord! Hodně jsem tě poranil?“

„Já vím, žes to byl ty, Davídku, a za tu bolest tě ještě víc miluji! Stalo se to, když jsi bránil toho špatného člověka, mého otce. Podívej se!“ A ukázala mi krvácející škrábnutí. „Vidíš? Teď jsi mě pasoval na muže! Budu mít jizvu jako statečný voják.“

Byl jsem bez sebe radostí, že jsem ji zranil jen tak lehce, a láskou k ní, že je tak srdnatá. Objal jsem ji a políbil na ústa.

„A já nemám dostat žádné políbení – jakživ jsem si ještě nenechal něco takového ujít!“ řekl Alan, odstrčil mě a oběma rukama uchopil Katrionu za ramena. „Má drahá, vy jste pravá dcera Alpinova. Podle všeho to byl skvělý člověk a může být na vás právem hrdý! Kdybych se měl někdy oženit, nepřál bych si za matku svých synů nikoho jiného než vás. A to mám královské jméno a vždycky mluvím pravdu!“

Řekl to vážně, s vroucím obdivem, a na dívku a kvůli ní i na mne to působilo jako hojivý balzám. Jako by to s nás smývalo veškerou hanbu za Jakuba Mora. Ale za chvíli už byl Alan zase ve své kůži. „No dobrá, holoubkové, tohle je všechno náramně hezké, ale jestli si s vaším dovolením nepospíšíme, octne se Alan Breck mnohem blíž pod šibenicí, než je mu milé. Vem to ďas, ale je čas odtud zmizet!“

Ta výzva nás zase přivedla k rozumu. Alan běžel nahoru a vrátil se s našimi vaky a s Jakubovým kufrem, já jsem se chopil Katrionina zavazadla, které prve upustila na schodech, a už jsme chtěli vyrazit z toho nebezpečného hostince, když tu se nám postavil do cesty Bazin – křičel a mával rukama. Jakmile kordy vyletěly z pochvy, mrskl sebou honem pod stůl, ale najednou byl chrabrý jako lev. Neměl zaplacený účet, zbyla tam polámaná židle, Alan mu rozbil nějaké stolní nádobí, Jakub More by v prachu.

„Tady máte úhradu,“ rozkřikl jsem se a hodil jsem mu pár louisdorů⁴⁹, jelikož mi bylo jasné, že na účtování není kdy.

Skočil po těch penězích a my jsme vyrazili. Ze tří stran se rychle k hostinci plížili námořníci, jako by jej chtěli obklíčit, o něco blíže stál Jakub More a mával kloboukem, jako by je pobízel, a za ním se otáčela křídla větrného mlýna, jako by tam někdo dával nějaké bláznivé signály.

Alan to vzal na vědomí jediným pohledem a ihned se rozběhl tryskem. V ruce měl těžký kufr Jakuba Mora, ale byl by možná raději přišel o život, než aby odhodil tu kořist, která pro něho znamenala odvetu. Utíkal tak rychle, že jsem měl co dělat, abych mu stačil, a jásotně jsem se obdivoval Katrioně, která mi uháněla po boku.

Jakmile jsme se objevili, zanechali námořníci vši přetvářky a pustili se za námi s křikem a hulákáním. Měli jsme náskok asi tak dvě stě yardů a ti kolohnáti koneckonců nebyli přece zvyklí běhat po souši, takže se nám v běhu vůbec nemohli rovnat. Byli patrně ozbrojeni, ale na francouzské půdě si netroufali vytáhnout bambitky. Jakmile jsem tedy zpozoroval, že si náskok nejen udržíme, ale ještě zvětšíme, přestal jsem mít obavy, jak to nakonec

---

49 Francouzská zlatá mince. Pozn. překl.

dopadne. Ale byl to pořádný úprk a pěkně jsme se zapotili – Dunkirk byl ještě hezky daleko. Sotva jsme však vykoukli přes jeden pahrbek a na druhé straně jsme uviděli oddíl místní posádky na pochodu na nějaké cvičení, dal jsem rád zapravdu Alanovi. Ten se totiž na úprku okamžitě zastavil, kapesníkem si začal stírat pot z čela a prohlásil:

„Tihle Francouzi jsou parádní národ.“

ZÁVĚR

Jakmile jsme se octli v bezpečí uvnitř hradeb Dunkirku, zahájili, jsme velice nutnou válečnou poradu o své situaci. Měli jsme s sebou dívku, kterou jsme si na jejím otci vybojovali na kordy – každý soudce by mu ji bez váhání zase přiřkl a mne s Alanem by pravděpodobně vsadil do vězení. Přestože jsme měli dopis od Pallisera, což byl pádný doklad v náš prospěch, nebylo by bývalo Katrioně ani mně zrovna vhod, kdybychom se s ním měli veřejně vytasit. A tak se nám koneckonců zdálo nejrozumnější, když Katrionu dopravíme do Paříže a svěříme ji tam náčelníkovi jejího klanu, Macgregorovi z Bohaldie, který bude jistě ochoten se jí ujmout už proto, aby Jakuba Mora zachránil před ostudou.

Cesta tam nám trvala hodně dlouho, protože Katriona neuměla tak dobře jezdit na koni jako běhat, vždyť snad neseděla v sedle od pětačtyřicátého roku. Ale konečně jsme přece do Paříže dojeli jedné soboty časně zrána a za Alanova vedení jsme si pospíšili k Macgregorovi. Byl skvěle ubytován a žil si na vysoké noze, poněvadž dostával nejen plat ze skotských fondů, ale měl i soukromé jmění. Uvítal Katrionu, jako by patřila do jeho vlastní rodiny, a vůbec se zdál velice zdvořilý a diskrétní, ale nijak zvlášť sdílný. Ptali jsme se ho, zda má nějaké zprávy o Jakubu Morovi. „Chudák Jakub!“ řekl a s úsměvem zavrtěl hlavou, a mne hned napadlo, že toho asi ví víc, než je ochoten prozradit. Pak jsme mu ukázali Palliserův dopis a on nad ním udělal dlouhý obličej.

„Chudák Jakub!“ opakoval. „Ale na světě jsou horší lidé než Jakub More. Tohle je ovšem hrozně zlé. Vida, vida, to se jistě docela zapomněl! Velice, náramně nepříjemný dopis. Přesto se mi však

zdá, pánové, že by se tahle věc neměla dostat na veřejnost. Jen špatný pták kálí ve vlastní hnízdo, a my jsme přece všichni Skoti a všichni pocházíme z naší Vysočiny.“

S tím jsme ovšem souhlasili, snad až na Alana, ale se sňatkem jsme byli svolní všichni tři, a Bohaldie prohlásil, že se té věci ujme sám místo Jakuba Mora. Na svatbě zastupoval Katrionina otce, choval se k nám moc hezky a srdečně nám blahopřál, jenže francouzsky. Teprve po svatbě a po přípitcích nám řekl, že Jakub je také v Paříži, kam přijel několik dní před námi, ale že je těžce nemocný a pravděpodobně brzy umře. Zdálo se mi, že mohu z manželčiny tváře vyčíst, co by si přála.

„Pojďme ho tedy navštívit,“ navrhl jsem ihned.

„Jestli si to přeješ, pojďme,“ řekla Katriona. Bylo to brzy po svatbě.

Bydlil v jednom velkém nárožním domě v téže městské čtvrti jako jeho náčelník, a my jsme našli jeho komůrku v podkroví podle hry na horalské dudy, která se nyní z ní ozývala. Bohaldie mu je patrně nedávno půjčil, aby se rozveselil – svému bratru Robovi se sice jako dudák zdaleka nevyrovnal, ale hrál dosti dobře. Bylo nám divně u srdce, když jsme viděli, jak se na schodech nahnuli Francouzi a někteří z nich se té hře na dudy smějí. Ležel na slamníku, s vysoko podepřenou hlavou. Hned jak jsem ho spatřil, bylo mi jasné, že je v posledním tažení, a bylo to opravdu divné pomyšlení, že umírá v takovém prostředí. Ale ani teď se nemohu přimět ke shovívavosti, mám-li vylíčit jeho konec. Bohaldie ho na naši návštěvu zřejmě připravil – už věděl, že jsme se s Katrionou vzali, blahopřál nám k sňatku a dal nám otcovské požehnání.

„Vy dva jste mi nikdy nerozuměli,“ řekl, „ale oběma vám zcela nezákladně odpouštím.“ A pak se kupodivu zase rozpovídal svým obvyklým způsobem, zahrál nám několik písniček na dudy, aby se

nám zavděčil, a než jsme odešli, vypůjčil si ode mne menší částku peněz. Z jeho chování jsem ani na chvílku nevycítil, že by mu bylo aspoň trochu stydno, naopak, náramně vychloubavě nám všechno odpouštěl, jako by se toho vůbec nemohl nabažít. Odpouštěl mi snad pokaždé, kdykoli jsme se setkali, a když asi za čtyři dny skončil, jakoby obestřen kadidlem rozcitlivělé zbožnosti, bylo mi to tak zoufale odporné, že jsem si div nerval vlasy. Dal jsem ho pochovat, ale marně jsem si lámal hlavu, co mu mám dát vyrýt do náhrobního kamene. Nakonec jsem si řekl, že se tam nejlíp bude vyjímat jen jeho jméno s příslušnými daty.

Pokládal jsem za nejmoudřejší, když vůbec nebudeme pomýšlet na návrat do Leydenu, kde jsme se kdysi vydávali za bratra a sestru – vypadalo by to jistě divně, kdybychom se tam najednou objevili jako manželé. Řekli jsme si, že nám bude docela dobře ve Skotsku, a když jsem dostal zpátky své věci, které jsem zanechal v Leydenu, vydali jsme se na jedné holandské lodi domů.

* * *

A teď, slečno Barbaro Balfourová (musím přece dát dámám přednost), a vy, Alane Balfoure, mladý pane ze Shawů, je mé vyprávění skoro u konce. Vidíte, že jste i vy poznali hodně z těch lidí, kteří v něm vystupovali, a dokonce s nimi občas i mluvíte. Ta hodná dívka z Limekilnsu vás kolébala v kolébce, když jste byli ještě tak malí, že jste o tom ani nevěděli, a když jste byli trochu větší, vodila vás v opratích na procházku. Ta krásná vznešená dáma, která je kmotrou slečny Barbary, není nikdo jiný než slečna Grantová, od níž David Balfour zakusil tolik posměchu, když byl hostem lorda prokurátora. A jestlipak se pamatujete na toho malého hubeného čiperného pána v paruce a širokém tlustém plášti, který přišel

k Shawovým hodně pozdě jedné tmavé noci, a my jsme vás v postýlkách probudili a přinesli dolů do jídelny, abyste se mu představili – říkali jsme mu pane Jamiesone, pamatujete se na něho? Nebo tuhle Alan už zapomněl, co na žádost pana Jamiesona tehdy udělal – byla to skoro vlastizrada, za kterou by podle litery zákona mohl viset – jen si představ, že jsi tehdy připil na zdraví králi, „co je za vodou“! Prapodivné věci se to tehdy děly v řádné whigovské rodině! Ale pan Jamieson si smí u nás leccos dovolit, i kdyby mi třeba podpálil stodolu. Ve Francii ho za našich časů znají jako chevaliera⁵⁰ Stewarta.

Napříště si na vás dám dobrý pozor, abyste se Davídkovi a Katrioně třeba nesmáli – byla by to drzost, smát se vlastním rodičům. Pravda, mohli jsme si snad počínat rozumněji a nemuseli jsme se tolik trápit pro nic za nic, ale až budete větší, sami se přesvědčíte, že ani ta chytrá mrška slečna Barbara, ba ani statečný junák pan Alan nebudou o moc rozumnější, než byli jejich rodiče. Lidský život tady na tom světě je podivná motanina. Andělé prý nad námi někdy pláčou, já si však myslím, že se často spíš popadají smíchy za břicho, jestli nás tu pozorují – ale když jsem se pouštěl do tohoto dlouhého vyprávění, umínil jsem si, že povím děj se co děj všechno podle pravdy, jak se to událo.

---

50 Francouzský šlechtický titul. Pozn. překl.

Robert Louis Stevenson
Katriona

Překlad Jarmila Fastrová

Ilustrace na obálce ChakrabortyDesign/Shutterstock.com

Korektura Martina Němcová

Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 7. 8. 2026

ISBN 978-80-274-5098-5 (epub)

ISBN 978-80-274-5099-2 (pdf)

ISBN 978-80-274-5100-5 (prc)

KNIHOVNA? KNIHOVNA!

Využijte **prostor**
pro studium, setkání,
kulturu i relax.

Stahujte **e-knihy zdarma**
z **e-knihovna.cz**, prohlížejte
digitalizované tituly na
digitalizovane.cz.

Sledujte **videocasty**
a přednášky na
youtube.com/@knihovnaPraha.

Půjčte si obraz v Artotéce,
audioknihu, CD, film
nebo deskovou hru.

Tvořte se dřevem, papírem,
barvami, kůží i látkami.
Otevřený ateliér DOK16,
Atelier Jezerka a Kreativní
centrUM v Ústřední knihovně.

Navštivte přednášky,
koncerty, autorská čtení,
filmové projekce, akce
pro děti. Sledujte
mlp.cz/akce.

Vyzkoušejte svět
virtuální reality.
Více na **mlp.cz/vr**.